

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05864

GEZAMLTE VERK

Joseph Opatoshu

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

געזאַמלטע ווערק

פון

י. אַפֿאַטאַשו

1

ווילנע-1928

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

י. אַ פּאַטאַש

אַ ראַמאַן פֿון אַ פּערד-גנב

און אנדערע דערציילונגען

זיבעטע אויפלאגע

ווילנע - 1928

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

PRINTED IN POLAND

Copyright by Joseph Opatovsky New-York 1918
J. Opatoszu. „A romau fun a ferd-ganew“
Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno

אַראַמאַן פֿון אַ פֿערד-גנב

(1912)

שבת נאָכמיטאָג.

סנאָפעס גליעדנע שטראַלן האָבן אַריינגעשטראָמט דורך דעם אָפּענעם פענסטער, רעפּלעקטירט, און צוויי זילבערנע זיילן האָבן זיך באַווויגן אין דער לופט. צווישן די זיילן איז געלעגן אַ ווייסע פעטע קאָץ מיט אַ שוואַרצע לאַטקע אויף דער נאָז. די פּאָדערשטע לאַפּקעס אויסגעצויגן, די מאָרדעטשקע מיט די גרינלעך-פּאַרושמורעטע אויך אַריינגעטויליעט אין די לאַפּקעס. עס האָט זיך געדאַכט זי חלומט. עס איז דורך אַ פּליג. די קאָץ האָט אַ שליידער געטאָן איר עלאַסטישן קערפּער, געכאַפט די פּליג, זיך באַלעקט, געלייגט זיך אין דער זעלבער פּאָזע און געהלומט ווייטער.

שלמה „קראַדניק“, אַ הויכער דאַרער ייד מיט אַ שיטער בערדל, איז געשלאָפּן אויף אַ פּערינע נעבן טיר. טראָפּס: שווייס, ווי אַרבעס, זיינען אַרויס אויף זיין גרויסן שטערן, וואָס האָט זיך צונויפגעגאַסן מיט זיין גלאַנציקן פּליכעוואַטן קאַפּ. די טראָפּנס שווייס זיינען געשטאַ-נען אַ וויילע, נאָכדעם זיך פּאַרקערעוועט, און לאַנגע וואַסער-פּעדים האָבן זיך אַראָפּגעשנירלט איבער שלמהס דאַרלעכע באַקן.

נה, שלמה טאָכטער, אַ מויד פון אַ יאָר עטלעכע און צוואַנציק, איז געשטאַנען לעבן שפיגל און זיך געקעמט די האָר. זי האָט עטוואָס אויפגעהויבן איר שטייף געקראַכמאַליעט קלייד, געמאַכט עטלעכע טריט צוריק, אויסגעשטעלט קאָקעטיש אַ פּוס ווי צום טאַנץ און זיך צעשמייכלט. — נו, גענוג זיך שוין צו פּוצן! — האָט שרה, חנהס יונגערע שוועסטער, שוין אויך אַ מיידל אין די יאָרן, זיך אָנגערופן אַרויס-גייענדיק — וועסט בערקען אַזוי אויך געמעלן!

— זאלך דיר אין די אויגן ! — האָט איר לאה נאָכגעשריגן. זי איז דורך עטלעכע מאָל די שטוב און איז אַרויס.
תרצה, שלמהס ווייב, אַן עלטערע יידענע אין אַ רויטער „באַרכאַנקע“ (*). אין אַ קאָלירטער שלאָף-קופּקע אויף דעם אָפּגענאָלטן קאָפּ, איז געזעסן לעבן אָפּענעם פענסטער, זיך אויסגעשאָפּן אַ בריקווע און מיט אַ שמייכל אויף דעם פנים זיך צוגעהערט, ווי חברה האָפּן דערציילט מעשיות.

אונטערן פענסטער אויף אַ פיר-פיסקע באַנק זיינען געזעסן עטלעכע עלטערע פּערד-הענדלער אין די וועסטן, די טוכענע היטלעך מיט די קליינע דענקעס פאַרשוואַרצט און געשמועסט :

— צי כ'קען אליהו „וויילנער“ ? — האָט אָנגעהויבן אַ געלער ייד מיט אַ געפלעקלט פנים — אַ געלעכטער כ'לעבן ! כ'האָב דאָך ביי אים געאַרבעט איבער צוויי יאָר. אויף אַלע ירידים מיטגעפאַרן, צו-זאַמען געגעסן. דער בחור פלעגט „אַרײַנשיבן“ אויף איין זיך אַ גאַנץ זייטל קעלבערן-פלייש, ווי כ'בין אַ ייד ! איבער אים טאַקע, בין איך דאָך געזעסן צען חרשים איבערן „קובעל“ — — —
חברה האָפּן זיך צעשמייכלט.

— איר לאַכט, נאָר גלויבט מיר, ס'איז אַ רחמנות אויפן יינג ! ער האָט דאָך קיין בייזע גאַל נישט !

— אַ קלייניקייט עפעס — האָט זיך תרצה אָנגערופן, און בשעת-מעשה אַריינגעפאַקט אין מויל אַריין אַ פולן לעפל אויסשאַבעכץ — צען יאָר זיך יאָגן נאָך אַ גנב ! איר ווייסט, שוין איבער צען יאָר ווי פּאָליציי יאָגט זיך נאָך אים אין די ראַדזענאָוער וועלדער ! און ווען גישט „סטאַך“, וועלכער האָט זיך פאַרליבט אין אליהוס „קאַכאַנקע“ און אים איבערגעגעבן דער פּאָליציי, וואָלט מען אים נאָך עד-היום גישט געכאַפט ! כ'האָב זיך אָפּער געחידושט — האָט תרצה ווייטער געזאָגט — דער יינג איז דאָך געווען ווייט פון יידן, זיך שטענדיק אַרומגעשלעפט מיט דער „קאַכאַנקע“, און פונדעסטוועגן האָט מען דורך דער גאַנצער צייט גישט געהערט, ער זאָל איבערפאַלן עפעס אַ ייד, ער פלעגט אַלץ איבערפאַלן רייכע פריצים, גלחים — — —

(* „באַרכאַנקע“ — אונטערקלייד

יך - האָט איינער אַ ברום געטאָן - מען וועט מיט דעם
בחור לערנען בליק.

- ווייס איך וואָס? - האָט אַ דריטער געענטפערט. - געטראָפן
ס'אַרט! פאַרגעסט נישט, אַז אליהו פלעגט אַריין דורך אַ קויען, איינ-
שלעפערן אַלע אין שטוב, אויפהאַקן קאַסעס, איבערלאָזן אַ קוויטל, אַז
ער, אליהו, איז געווען און אַרויס! נישט דאָס ערשטע מאָל, וואָס מען
משפט אליהו. היינט פאַרמשפט מען אים און מאַרגן איז ער ווידער
מיט זיין באַנדע אין די ראַדזענאָווער וועלדער. איר האָט אָפגעוואַרגט
פאַר אים!

- ווען כ'דערמאָן זיך - האָט דער געלער אָנגעהויבן און אָפ-
געהוסט - ווי אליהו האָט אַמאָל געשטאַכן אַ שייגען, שטעלן מיר זיך
האַר און נעגל קאַפּויר. האַרכט:

- דאָס וועט זיין... כ'ווייס... נו יא, באַלד: דאָ ווילן איך
זען יאָר, אין דאָרף צוויי, און דריי ביי פּאַניען, נו, וויפל איז עס?
דאַכט זיך...

- אַ יאָר פּופּצן - האָבן זיך עטלעכע יידן אָפגערופן מיט אַמאָל.
- המ, שוין פּופּצן יאָר! די יאָרן לויפן! נו, בקיצור ווי האַלט
איך? יא.

- דער „רימאַקער“ שררה האָט געהאַט אַ גניאָדע קאָפּילע מיט
ווייסע לעטשעלעך איז זי ווערט געווען אַ פינף הונדערט קערבלעך.
אליהו וואַרפט אָן אויג אויף דער קאָפּילע און שלעפט מיך נאַכט-איינ,
נאַכט-אויס נאָך רימאַקעס. בקיצור, מיר האָבן די קאָפּילע נישט געקאַנט
נעמען. כ'האַב געמיינט, אַז דער יינג קריגט די נכפה. ענדע „זשניוועס“
מאַכט ער צו מיר: הער, אין „הויף“ איז היינט יום-טוב, די פאַראַב-
קעס האָבן אַ גאַנצע טאַג געוואָפן און שלאַפן געוויס איצט ווי גע-
הרגעטע, קום, מיר נעמען היינט די קאָפּילע. בקיצור, מיר האָבן
מיטגענומען „קאַסטעקן“, דעם לעשניקס זון. איך בין געבליבן שטיין
אונטערן פאַרקאן, זיי זיינען אַריין אין דער סטאַדאָלע, אַרויסגענומען
עטלעכע בונטן שטרוי, צעשפרייט איבערן הויף, אַרויסגעפירט דאָס
פּערד. מאַכט זיך אַ זשרעבאַקל אין מיט. אונטערן הויף האָט דאָס
זשרעבאַקל אַ פנים זיך פאַרבענקט נאָך דער מאַמע און גענומען
הירזשען אָן אויפהער. אליהו האָט געהייסן אַרונטערפירן דאָס זשרע-

באקל אין ריוו און דאָרט עס איבערלאָזן. דער שייגעץ פאַרקערעוועט צום ריוו, נעמט אַרונטער דעם זשערבאַק. מיר שטייען און וואַרטן. מיט אַמאָל צערעוועט זיך דאָס זשערבאַקל אַזוי, אַז דאָס בלוט אין די אַדערן איז מיר פאַרגליווערט געוואָרן. מיר זיינען אַרונטער אין ריוו: דער בחור שטייט און שניידט דעם זשערבאַק איבער דעם האַלז מיט זיין טעמפּ מעסער. כ'זאָג אייך, אַזאַ אימה איז מיך באַפאַלן! אליהו איז געווען בלאָס ווי קרייד, האָט אַ שפיי געטאָן דעם שייגעץ גלייך אין פּרצוף אַריין, געזאָגט „פּשאַ-יוכאַ“ און אַרויס.

דעם גאַנצן וועג האָט אליהו אַ וואָרט נישט אויסגערעדט, איינ געקוועטש די פּויסטן, אַראָפּגערוקט דעם הוט איבער די אויגן און גע- שפּרייזט. אַז מיר זיינען צוגעקומען צו דער „אַלשינע“, האָט זיך אליהו אָפּגעשטעלט, אָפּגעמאַסטן קאָסטעקן מיט זיין אויג.

— פּשאַ-קרעוו“, פאַרוואָס האָסטו געשחטן דעם זשערבאַק?
קאָסטעק איז צעמישט געוואָרן, געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר אליהו האָט אים אַ פּלאַם געטאָן אין פּיסק אַריין.

קאָסטעק האָט אַרויסגעכאַפט פון דער כאַליעווע אַ מעסער. אליהו האָט זיך אַ שליידער געטאָן אויף קאָסטעקן, אַרויסגעכאַפט דאָס מעסער און אים דורכגעשטאַכן ווי אַ זיפּ, קרעכצנדיק: „עסט שחטן אַ זשער- באַק? עסט שחטן?“ — — —

דער געלער איז געבליבן שטיל. די יידן האָבן אַראָפּגעלאָזט די קעפּ, זיך פאַרטראַכט.

— געווען אַמאָל צייטן! — האָט זיך אָפּגערופן מיט אַ זיפּן אַ גרויער ייד מיט אַ גראָבע נאָז און אַ האַלב אויסגעקראַכענע וואָנסע — אַ פנים פון טאַבעק — שמעקן — האָט בשעת מעשה אַרויסגענומען אַ שקעטעלע געמאַכט פון קאַרע און מכבד געווען דעם עולם.

די טיר האָט זיך מיט אַמאָל אויפגעפראַלט און אַ הויכער, פּרייטבייניקער יינג מיט אַ פאַר בלויע, קינדישע אויגן איז אַריין אַ פאַריאַכמעטער. ער האָט אַראָפּגעכאַפט דאָס היטל, געטאָן אַ שליידער אויפן טיש און אַ קוטשמע פּלאַקטענע האָר האָבן זיך צעשטאָן איבער זיין פאַרשוויצטן שטערן.

— מאַמע, כ'שטאַרב עסן! כ'האַב נאָך היינט פון דער פּרי אָן גאַנישט אין מויל געהאַט!

— לויפט מען נישט אַרום אַ גאַנצן טאָג! — האָט תרצה געענטפערט —
— נו, מאַמע, מיר וועלן זיך שוין שפעטער אויסשמועסן! איצט
ווייל איך עסן!
שלמה האָט זיך איבערגעטרייטלט, געפילט פאַסקודנע אין מויל
און גענומען שפייען:

— תרצה! תרצה! כ'שטאַרב אַ טרונק!
תרצה האָט אים דערלאנגט אַ וואַזעלע מיט פלוימען-וויך, שלמה
האָט עס אויסגעוופט, זיך באַלעקט, זיך איבערגעצויגן און זיך געשמאַק
צעגענעצט.

— נו, זאַנוול, — האָט זיך שלמה געווענדעט צו זיין וון, וועל-
כער איז געזעסן איבער אַ שיסל געזאַדענע הון מיט חלה און געמאַלט
מיט די צייך, — וואָס הערט זיך עפעס מיט אליהון?
— וואָס זאָל זיך הערן? מען האָט דעם בחור געפראַכט אַ גע-
שמידטן אין קייטן! טאַטע, איז דאָרט געווען אַן עולם! קינד און קייט
איז געשטאַנען און געוואָרט.

— גלויב מיר, ער וועט נישט זיצן! — האָט זיך שלמה אָנגע-
רופן און איז צו צו זאַנוולען. — ווייטט, כ'וועל דיר עפעס בעסערס
אַנזאָגן!

— וואָס איז?
— אַ „זמאַרע“ האָט זיך אַריינגעכאַפט צו די פערד.
— וואָס? — האָט זאַנוול געפרעגט אַ פאַרווונדערטער. — אַ זמאַרע?
— יאָ, יאָ! זי האָט שוין באַלד פאַרמאַטערט די פערד. שוין
עטלעכע טעג ווי כ'זע אַלע אין דער פרי, אַז די פערד זיינען דער-
שוויצט. כ'האַפּ גערעכנט די פערד זיינען חולה. היינט אין דער פרי
ווי דו ביסט נאָר אַרויס, הויב איך זיך אויף און גיי אין שטאַל אַריין-
ס'גיסט זיך פון די פערד דער שווייס, אין גזשווע זיינען איינגע-
פלאַכטן קאָלירטע טעענגעס; כ'זע ס'עסק איז נישט גלאַטיק! כ'דער-
צייל עס דעם אַלטן דוכנע און דער זאָגט מיר: „באַ, שלאַמאַ, ביסט
זינדיק, אַ „זמאַרע“ איז אין דיין הויז.“ בקיצור, זאַנוול, מאַך זיך
גאָר נישט וויסן פאַר דער מאַמע און נעכטיק היינט אין שטאַל. אַז דו
וילסט, נעם מיט מיינע תפלין.

— ווייס איך וואָס? — האָט זאָנוול געענטפערט. — זי וועט
שיין אַ לעבעדיקע פון מיינע הענט נישט אַרויס!

2

תרצה האָט אַראָפּגענומען פון טיש, אויסגעקערט די לטוב,
אַרויסגעיאָגט מיט אַ הענטוך די פליגן, פאַרהאַנגען דאָס פענסטער מיט
אַ ליילעך און איז אַרויס.

שלמה האָט זיך אָנגעטאָן אין אַ רויטן שפענצער און איז אַרויס
פאַרשיטן די פערד צו אַברעק.

זאָנוול איז געבליבן איינער אין שטוב, האָט צפּי רגעוואָרפן
זיינע לאַנגע פיס מיט די ליאַקירטע שטיוול, אָנגעשפאַרט דעם קאָפּ אָן
דעם ווענטל פון דער שטול און זיך פאַרטראַכט וועגן אליהו:

עס שוועבט פאַר אים דורך אליהו „וילנער“ ווי פון בראַנז
אויסגעהאַקט, מיט זיין הויכן שטערן, מיט דיקע, לאַנגע, עטוואָס אַראָפּ-
געלאָזטע וואַנסן. ער גייט אַ געשמידטער, פון ביידע זייטן זעלנער
מיט אַרויסגעצויגענע שווערדן. ער גייט פעסט, דאָס פנים קנייטשט זיך
נישט, גיט זיך קיין ריר, די אויגן קוקן אויפן עולם, זוכן עמעצן.

עס באַווייזט זיך אַ יונגע שיקסע מיט אַ פאַר בלוי-גרינדלעכע
אויגן, מיט אַ לאַנגן, דיקן, פלאַקסענעם צאָפּ.

אליהו לייגט אַרויף זיינע געשמידטע הענט אויף זיין „קאָכאַנקעס“
האַלדז. די שיקסע צעוויינט זיך אויפן קול, נעמט קושן זיינע געשמידטע
הענט און שעפטשעט עפעס — — —

האָט זאָנוול אַ טרייסל געטאָן מיטן קאָפּ, אַ בורטשע געטאָן
„פשאַ יוכאַ“ גלאַט אין דער וועלט אַריין און האַכטיק גענומען שפאַנען,
האַלטנדיק די הענט אין די הויזן-קעשענעס, איבער דער שטוב.

ער איז זיך עטלעכע מאָל דורך די שטוב, זיך אויסגעצויגן אויף
דער שלאָף-פּאַנק, פאַרלייגט די הענט צוקאָפּנס, אויסגעשפיגן און זיך
פאַרטראַכט:

די בלאַסע רחל מיט די שוואַרצע אויגן, מיט די לאַנגע שוואַרצע
האַר ביו איבער די קניען זיצט איצט מיט איר אַלטן פאָטער אין דער
שטרויענער בודע, וואָס געפינט זיך אין מיטן פעלד.

א גאַנצע וואָך איז רחל כמעט אַליין אין פעלד, היט די גערטנער,
גיט אכטונג אויף די שיקסעס, וואָס אַרבעטן דאָרט און שיקט אָפּ דאָס
גרינס נאָך פרייסן. וווּ איר פאָטער פאַרקויפט עס. אויף שבת קומט
ער אַהיים און דעמאָלט נעכטיקט רחל מיט אים אין דער בודע.

שבת קומט זאָנוול נישט אין גאַרטן אַריין. רחל האָט אים
אַנגעזאָגט נישט צו קומען, דען דער פאָטער וועט האָבן גרויס עגמת.
נאָש זעענדיק, אַז זיין טאָכטער חברט זיך מיט בחורים.

אין מיטן דער וואָך, שפעט ביי נאַכט, גנבעט זיך זאָנוול דורך
פאַרשיידענע וועגן, מענטשן זאָלן אים נישט זען, און שפּאַנט אין גאַרטן
אַריין. דאָרט וואַרט אויף אים רחל. ער לייגט זיך ביי אירע פיס, ווי
אַ געטרייער הונט, קוקט אין אירע שוואַרצע אויגן, רירט לייכט אָן
איר קלייד זי זאָל נישט שפירן און הערט זיך צו ווי זי דערציילט
אים מעשיות.

זאָנוול רעדט מיט קיינעם נישט וועגן רחלען און קיינער ווייסט
נישט, אַז ער קען זי.

אַט איצט ליגנדיק אַזוי אַליין, פילט זאָנוול אַ שטאַרקע בענק-
שאפט נאָך רחלען. דאָס האַרץ פאַרקלעמט אים און ער פילט ווי זיינע
אויגן ווערן אים פייכט. ער באַשליסט פון מאַרגן אָן צו ווערן אויס-
גנב, נישט גריסן זיך צו זיינע באַקאַנטע און אין אַ קורצער צייט
אַרום וועט די שטאָט וויסן, אַז זאָנוול איז געוואָרן אַן ערלעכער ייד.
דעמאָלט וועט ער קומען צו רחל'ס פאָטער און זאָגן:

— ר' נתן!

דער אַלטער וועט אים געבן אַ ברייטן שלום-עליכם, אים אַ
קלאַפּ טאָן אין דער פלייצע:

— יאָ, מײן זון, כװײס אַלץ... זעץ זיך!

זאָנוול דערמאָנט זיך אָבער, ווי ער פילט זיך דערשלאָגן, ווען
ער טרעפט ר' נתן אַ שבת אין דער פרי. אים דאַכט זיך, אַז ר' נתן
ווייסט אַלץ, קוקט אים נאָך מיט פאַראַכטונג און קלערט זיך געוויס:

זיט דער יינגאטש, דער פערד-גנב האָט דאָס די העזה זיך צו שדכענען
צו מיין טאָכטער...

רחל פּרעגט אים קיינמאָל נישט פון וואָס ער לעבט. זי ווייסט
געוויס, אַז ער איז אַ פּערד-גנב. נאָר זי וויל אים נישט ערגערן —
האָט זאָנוויל זיך גענומען טרייסטן — און די בענקשאַפט צו זען
רחל'ען איז אין אים געוואָרן נאָך גרעסער.

פיל מאָל האָט זיך אים געדאַכט, רחל ווייסט נישט, אַז ער איז אַ
פּערד-גנב. אַנדערש וואָלט זי מיט אים נישט גערעדט. און ער באַשטימט
איר אַרץ צו דערציילן. ווען ער טרעפט זיך אָבער מיט איר, פאַר-
שווינדט ביי אים דער געדאַנק און ער ווערט אינגאַנצן פאַרוואַנדלט
אין אַ הונט, וועלכער ליגט און קוקט דעם בעל-הבית אין די אויגן.

אין גאַנצן עטלעכע וואָכן ווי ער האָט זיך באַקענט מיט רחל'ען.
גייענדיק ערב שבעות מיטן טראַקט אַהיים פון אַ נאָנטן דאָרף, האָט
ער דעהערט, קומענדיק אונטערן שטאָט, אַ געשריי. אויף דער צווייטער
זייט פּעלד זיינען געלאָפן צוויי שקצים מיט פּולע זעק און אַ באָרוועס
מיידל איז זיי נאָכגעלאָפן און געשוויגן. זאָנוויל האָט זיי פאַרשטעלט
דעם וועג. די שקצים האָבן די זעק אַוועקגעוואָרפן. ער האָט איר צו-
געטראָגן די זעק. רחל איז געשטאַנען האַלב-דערשראָקן מיט ברייט
צעפענטע אויגן און געשמייכלט. זי האָט אים געדאַנקט און עפעס אַזוי
געקוקט אויף אים, אַז ער איז פון איר ערשטן בליק אַ פאַרציטערטער
געוואָרן. פון דעמאָלט אָן האָט עס אים גענומען ציען אין פּעלד אַריין.
ער האָט זיך מיט רחל'ען גענומען טרעפן אָפטער און אָפטער — — —
זאָנוויל איז אַראָפּ פון דער שלאָף-באַנק, גענומען שפּאַנען
איבערן חדר און געפלאַנט אַזוי:

אין דעם פּוילישן קלויסטער — דערציילט מען — איז דאָ אַ
גאָלדענע „מאַמע“ מיט ברייליאַנטענע אויגן, איז זי ווערט אין די
הונדערטער-טויזנטער אַריין. ער וועט דאָרט אַריין און די הייליקע „מאַמע“
אַרויסנעמען. פאַר דעם געלט וועט ער קויפן „דאָנסקי“ פּערד מיט
לאַנגע עקן, אַלערליי געווער. ער וועט צונויפנעמען אַ באַנדע לייטישע
יינגען און אַוועקלאָזן זיך מיט זיי אין די „ראַדזענאָווער“ וועלדער
אַריין.

זיי וועלן זיך אויסבויען אַ הייל צווישן דעמבעס און דאָרט

וועלן זיי ווייניגן. די הייל וועלן זיי בויען נישט ווייט פון דער
„זשאָלדעווקע“, אַז אין צייט פון אַ געפאַר זאָלן זיי קאָנען אַריבער-
שווימען נאָך פרייסן.

דאָרט וועלן זיי ווייניגן פריי, יעדע וואָך וועלן זיי אַנזאָטלעך די
דאָנסקי פערד, נעמען ביקסן און איבערפאלן פריזישע הויפן, אָפּשטעלן
פאַרטייעס סוחרים, וואָס פאָרן נאָך פּלאָצק, נאָך וואַרשע. . .

אין אַ קורצע צייט וועט זיך די גאַנצע געגנט פאַר זיי שרעקן.
אַרעמע לייט וועלן זיי נישט טשעפען און מיט דער צייט וועט מען צו
זיי קומען מיט יעדן משפט. ער, זאַנוול, וועט ווערן קיסר; די בלאַסע
רחל מיט די שיינע שוואַרצע אויגן, מיט די שוואַרצע האָר ביז איבער
די קניען וועט זיין זיין ווייב, זיין קייסערן! — — — — —

3

שלמה איז אַריין אין שטאָל, פאַרקאָטשעט די אַרבל און אָנגע-
שאָטן די פערד אַן אָברעק. די פערד האָבן זיך צעהירושעט, געבויסן די
קאָריטע און פאַר גרויס שמחה פאַרוואָרפן די הינטערשטע פיס.
— גאָ באַק, פרעסערס! — האָט שלמה אַ געשריי געטאָן און
אַראָפּגעלאָזט אַ פאַטש דעם שימל צווישן די לאָפּאַטקעס. דער שימל
האַט זיך אַ וואָרף געטאָן אין אַ זייט, ווי מען וואָלט אים אָפּגעגאַסן;
מיט קאַלט וואַסער, און שלמה איז אַ צופרידענער אַריין צווישן די
פערד.

— ערגעץ אַנדערש אַ פערד אַרבעט מיט די זייטן, ווערט אויס-
געריסן פאַרן ביסל פאַשע, און דאָ? גאַרנישט! האָלט איך אַזעלכע
צוויי קעסט-קינדער. . . חסידישע איירעמס. . . נו, נו, וואָס ברוגוזט זיך,
וואָס? האָסט געקריגן אַ מתנת-יד? וועסט באַלד אין דער מאָרדע אויך
קריגן, דו געשוואָלענער! און דו? — האָט זיך שלמה געווענדעט צו

דער קאָפּילע, בשעת מעשה אָנגעכאַפט איר לאַנגן עק, מיט וועלכן זי
האַט זיך געפאַכעט איבער די זייטן - וואַרט, וואַרט, מאַרגן, אם ירצה
השם, פיר איך דין אין הויף אַריין, דעם שענסטן אָנער קלויב איך
דיר אויס, נאָר געדענק? - האָט שלמה געקלאַפט דער קאָפּילע איבערן
שטערן - זע, אַז דער זשעבאַק זאָל נישט זיין ערגער פאַרן טאטע!
- די מכשפה מאַרדעוועט אייך, האָ? נו, זי וועט זיך שוין אַ
וויסט יאָר אויסרעכטן, די „זמאַרע“ מיין איך, זי וועט שוין פון
זאַנוולס הענט קיין לעבעדיקע נישט אַרויס!

שלמה האָט אָנגעשניטן ווייסע מייערן אין רייפלעך, געגלעט
דעם שימל איבער דעם גלאַטיקן האַלן, איבער דער מאַרדע:
- נאָ, פרעס, ווער צעזעצט!

דאָס פערד האָט אַרויסגעגעסן פון שלמהס האַנט, פון ליבשאַפט
האַט דער שימל עטלעכע מאָל אַ גלעט געטאָן מיט די פייכטע ליפן,
ווי מיט נאַסע שמאַטקעס, איבער שלמהס קאַרק און באַקן און זיך
צעהירושעט אים גלייך אין פנים אַריין.

- אַ פערד בלייבט אַ פערד! - האָט שלמה אַ קלאַפ געטאָן
דעם שימל אין דער מאַרדע אַריין, זיך אָפגעווישט מיטן שפענצער
דאָס באַשפּריצטע פנים, אַ גלעט געטאָן דער קאָפּילע איבערן רוקן און
איז אַרויס פון שטאַל.

שלמה האָט זיך אויסגעצויגן אונטערן עפל-בוים, וואָס איז גע-
וואַקסן ביי זיין פענסטער.

- די זון זעצט זיך שוין - האָט שלמה אַ טראַכט געטאָן,
זענדיק ווי עס צינדן זיך פּייערלעך אין די שויבן פון זיינע פענסטער,
און ער האָט געוואָרפן אַ בליק צו דער „רושיקע“, וואָס איז גערינגען
הויך גרינע פּעלדער און ערגעץ זיך צונויפגעגאַסן מיט דער ווייסל.

אויף דעם ברעג פון דער „רושיקע“, איינגעהילט אין רויטן,
זיינען געלעגן יונגע בעלי-עגלות, שינדערס און סתם יינגען. טייל
זיינען געלעגן מיט די בייכער אַרָפּ, טייל מיט די פנימער צום הימל,
געזונגען חזנישע שטיק און געקוקט אין צעפלאַמטן הימל אַריין. אַרום
זיי האָבן זיך געפאַשעט געפענטעטע פערד.

פון דער צווייטער זייט „רושיקע“ האָבן זיך געהויבן גאַנצע
וואַלקנס שטויב - די בהמות האָבן זיך געשלעפט אַהיים.

עטלעכע דינסט=מיידלעך, מיט קאלירטע קוקארדעס אין די אראפ-
געלאזטע צעפ, זייגען דורכגעגאנגען. די יינגען זייגען געוואָרן לעבע-
דיקער, זיך צעזונגען העכער, געוונקען צו די מיידלעך. האָבן גענומען
שטופן איינע די צווייטע, פארשטעלט שעמעוודיק די מיידלער מיט די
הענט און גענומען שטיקן זיך פון געלעכטער.

נישט ווייט האָבן יינגלעך געשפילט אין „פאלאַנט“.

שלמה איז געלעגן, זיך געציפט זיין שיטער בערדל און באַטראַכט
אַלץ מיט פאַרגעניגן.

אַ מחנה ווילדע גענו זייגען אָנגעפלוין מיט אַ געפילדער. זיי
זיינען געפלוין זייער נידעריק. די פרייטע אויסגעשפיצטע פליגל
האָבן לייכט געשניטן די לופט, דאַכט זיך אָנגערירט די ערד. די גענו
זיינען פאַרשוונדן צווישן די פרייטע פעלדער אין דער פּאַרם פון אַ
דרייעק.

— ביי נאַכט וועט געוויס רעגענען — האָט שלמה אַ טראַכט
געטאָן און זיך צעגענעצט.

שלמה האָט באַמערקט ווי בערקע האָט זיך אויפגעשטעלט, אָפּ-
גערייניקט זיין „סאַקל“, זיך פאַרדרייט די וואַנסן און גענומען גיין
צו אים. בערקע איז געווען צערודערט — ער האָט געהאַלטן אין איין
אויפקנעפלען און צוקנעפלען דאָס סאַקל.

— גוט-שבת, ר' שלמה, וואָס זאָגט איר עפעס צו דער חמימה?
— יא, אַ באַקעניש, — האָט שלמה געענטפערט — נו, וואָס
מאַכסטו עפעס בערקע? זעץ זיך!

ביי בערקען אין די אויגן האָט זיך צעשפילט אַ שמיכל. ער
האָט אַרויסגענומען אַ ווייס טאַשנטיכל, עס צעשפרייט און זיך אַוועק-
געזעצט.

— ר' ווייסט דאָך, ר' שלמה, כ'וואָלט געוואָלט מיט אייך עפעס
רעדן — האָט בערקע געזאָגט אַ צעטראָגענער.

— ווייסן, ווייסן איך נישט — האָט שלמה געענטפערט מיט אַ
ניגון — נאָר, אַז דו ווילסט — רייד!

— שוין עטלעכע מאָל, ווי כ'האָב געוואָלט מיט אייך רעדן —
האָט בערקע ווידער אָנגעהויבן און נישט געוואָסט וווּ אַהינצוטאָן זיינע

אויגן - ר'ווייסט דאך... גאנצע טעג פאריאגט... כ'האָב אייך
געוואָלט בעטן... ר'ווייסט דאך...

- וואָס? אַרויס מיט דער צונג! - האָט זיך שלמה צעלאַכט.
בערקע איז רויט געוואָרן, געפינטלט מיט די אויגן און זיך
בענומען אויסקנאַקן די פינגער.

- ר' שלמה, וואָס זאָל איך אַ סך ברייען, ר'ווייסט דאך, כ'בין
נישט מער ווי אַ פראַסטער חי וקים, אַ בעל-עגלה הייסט עס, כ'וועל
רעדן פראַסט - אייער חנה געפעלט מיר זייער... אויב איר ווילט
מיך פאַר אַ חתן, טאָ מאַכט מיר אַ געשפאַן, קויפט מיר אַ פאַר
שקאַפעס און כ'וועל ווערן אַ מענטש מיט לייטן גלייך. פאַרן צו דער
„ראַמפע“, אַבלאָדן אַ וואָגן סחורה און טראַסקען אין שטאָט אַריין!
כ'בין דאך נישט קיין פאַרפּוילטער עפל! ר'ווייסט דאך, ר' שלמה, אַז
כ'בין אַ יינג אַן איינרייסער! גענוג געאַרבעט פאַר פרעמדע, צייט צו
מאַכן שבת פאַר זיך!

בערקע איז שטיל געוואָרן, זיך צעשמייכלט, אָפּגעווישט דעם
שווייס פון שטערן און געטראַכט בשעת מעשה:
- נו, געפּטרט, אַבי דורכגעקומען!

שלמה איז געזעסן און האָט זיך קאַלטבלוטיק אויסגעהערט וואָס
בערקע האָט גערעדט. ס'עסק איז אים געפעלן.

- בערקע - האָט שלמה אָנגעהויבן און אים אַ קלאַפּ געטאָן
אין דער פלייצע אַריין - בנאמנות, כ'האָב הנאה פון דיר! קום היינט
ביינאַכט צוגיין מיטן טאַטע, וועלן מיר זיך דורכשמועסן.

בערקע האָט זיך אויפגעשטעלט אַ צעפלאַמטער, גענומען די
הענט „פאַדבאַקעם“, צעשפרייט די פיס און אינגאַנצן האָט ער אויס-
געזען, ווי עפעס אַ מין אָנגעגליטע, צעעפנטע צוואַנג. ער האָט צופרידן
עפעס אַ בורטשע געטאָן, זיך געזעגנט און איז אַוועק.

- ווען גאָט העלפט און ס'מאַכט זיך נאָך עפעס אַ שידוך פאַר
שרהן אויך, וואָלט מען זיי ביידן געמעגט פירן אין איין טאָג אונטער
דער חופּה - האָט שלמה אַריינגעשמייכלט אין זיין שיטער בערדל,
זיך אַרומגעקוקט און דערזען אַ שטערן.

- נו, צייט מעריב צו דאווענען!

ער האָט זיך אויפגעהויבן און זיך געשלעפט אַ צופרידענער
אין שטוב אַריין.

בערקע האָט זיך פאַרררייט אין אַ זייטיק געסל, פריי אָפגעאַטעמט
און פאַררויכערט אַ פאַפיראַס.

ער האָט געשפירט ווי אַ שווערע משא איז אים איצט אַראָפּ פון
האַרץ. שוין באַלד אַ חודש צייט, ווי חנה שיקט אים אַלץ צום פאַטער
זיך דורכרעדן און יעדעס מאָל, ווען בערקע איז צוגעגאַנגען מיט אַן
אויסגעחזרטע בקשה, האָט זיך אים די צונג, ווי אויף צו להכעיס, אַ
דריי געטאָן און ער האָט גענומען דערציילן פון גאָר עפעס אַנדערש.
שפעטער, אַוועקגייענדיק, פלעגט ער זיך אויסקנייפן שטיקער פלייש,
אַרומגיין שעהנווייז און האַלטן אין איין שעלטן. און ווער ווייס, ווי
לאַנג עס וואָלט נאָך אַזוי אָנגעהאַלטן, ווען חנה וואָלט מיט אים נישט
ברוג געוואָרן ?

איצט האָט ער זיך געפילט אַזוי פריש, גלייך ער וואָלט יונגער
געוואָרן. און דאָס גאַנצע עסק, צו וועלכן ער האָט זיך אַזוי געגרייט,
און פאַר וועלכן ער האָט זיך אַזוי געשראַקן, האָט אים ערשט אויסגע-
זען אַזוי לייכט — ממש אַ קינדער-שפיל.

אַט איז ער שוין געווען אין מאַרק. דאָ און דאָרט האָבן זיך
געעפנט שפייז-קרעמלעך. די קרעמערקעס האַלב-שבתדיק אָנגעטאָן
זיינען געזעסן ברחבותדיק און ארויסגעקוקט אויף דער גאַס.
אויף די טראָטואַרן האָבן זיך געצויגן לאַנגע שורות שפאַצירנדע.
אַ שורה מיידלעך מיט פאַרריסענע קעפּ זיינען דורך. הינטער זיי
זיינען געגאַנגען עטלעכע בחורים מיט איבערגעלייגטע קעלנער און
זיך געוויצלט. די מיידלעך האָבן געשטופט איינע די צווייטע, זיך
געשטיקט פון געלעכטער.

פון דער פּלאַצקער גאַס האָט זיך מיט אַמאָל אַריינגעשאָטן אין
מאַרק אַריין אַ מחנה יינגלעך מיט הילצערנע שווערדן. זיי האָבן זיך
אויסגעשטעלט אין מיטן מאַרק און געוואַרט אויפן שונא — די יינגלעך
פון דער וואַרשעווער גאַס.

און פון עפעס אן אָפן פענסטער האָט זיך געריסן אין מאַרק
אַריין אַ לעבעדיקער, חסידישער המבדיל.

בערקע האָט אַלץ באַטראַכט מיט ליבע. ער איז יעצט געווען
דער גליקלעכסטער אין דער וועלט. עס האָט זיך אים זייער געוואָלט.
אַז אַלע שפּאַצירנדע זאָלן וויסן, אַז ער ווערט אַ חתן פאַר חנה. ער
ווערט שלמהס איידעם, זאַנוולס שוואַגער! אַ קלייניקייט עפעס,
זאַנוול! ? דער גבור פון שטעטל! ביי דער „ראַמפע“ וועט מען קוקן
אויף אים מיט דרך ארץ, נישט וואָגן זיך צו טשעפען מיט אים. און
בערקע האָט דערפֿילט, ווי זיין ברייטע ברוסט הייבט זיך, ווערט
ברייטער און ער האָט גרויס חשק געהאַט אויפצוהויבן די פּאַלעס פון
סאַקל און זיך לָאָזן אין מיטן מאַרק מיט אַ טענצל. פאַר גרויס שמחה
האָט ער געכאַפט אַ קליין יינגעלע מיט אַ הילצערנער שווערד, אים
אַראָפּגערוקט דאָס היטל איבער די אויגן און גענומען מיט אים שפּאַ-
נען. דאָס יינגל האָט זיך דערשראָקן, גענומען שרייען און געשליידערט.
מיט די פיסלעך. חברה האָבן גענומען אונטערטאַנצן פאַר פרייד, זיך
קייקלען פון געלעכטער.

בערקע האָט אָפּגעלאָזט דאָס יינגל מיט אַ קניפּ אין בעקל
און געשפּאַנט ווייטער.

פאַרבייגייענדיק דעם שטאַט-גאַרטן האָט ער באַמערקט דריי
בעטלערס אויף אַ באַנק מיט טאַרבעס אויף די פלייצעס.

— לָאָזן זיי אויך וויסן, אַז כּווער אַ חתן פאַר חנה — האָט
בערקע אַ טראַכט געטאַן, צוגעגאַנגען צו די בעטלערס, זיי געגעבן
עטלעכע קופּערנע מטבעות און זיך צעלאַכט:

— נאַ, בעט פאַר דער הייליקער חנה!

די בעטלערס האָבן זיך איבערגעקוקט און זיך צעשמייכלט:

— „וואַריאַט זשיד“.

ביי שלמהן אין שטוב האָט אַלץ אויסגעקוקט יום-טובדיק. די
ווייסע פּאָדלאָגע איז געווען באַשאַטן מיט געלן זאַמד. דער קיילעכ-
דיקער טיש איז געשטאַגען אין מיטן שטוב, געדעקט מיט אַ ווייט.

טישמוך. אויף דעם טיש האָט געברענט אַ לאַמפּ מיט אַ זעכציקער גלעזל.

שלמה איז געלעגן אין קאַפּל אויף דער שלאָף-באַנק, גערויכערט אַ דיקן ציגאַר און מיט הנאה באַטראַכט די גרוילעכע קנולען רויך, וואָס האָבן זיך געצויגן פון מויל.

זאָנוול איז געזעסן לעבן פענסטער און געלערנט זיין שוואַרצע „מאַרווע“ בלוזשען. דער הונט איז געשטאַנען אויף די הינטערשטע פיס, עטוואָס פאַרזשמורעט זיינע מאַנדל-אויגן, געקוקט אויף זאָנוולען און בעדרייט מיטן עק.

זאָנוול האָט געפילט אין דעם הונטס בליק אַן איבערגעפנהייט, געכאַפט „מאַרוועס“ קאַפּ אין זיינע הענט און אים געדריקט צום פנים. דער הונט האָט זיך געטוליעט צו זאָנוולען, געקלאַפט מיטן עק, אים געלעקט, געוורטשעט פאַר שמחה.

ביים טיש איז געזעסן חנה אין אַ ראָזע בלוזקע און עפעס אויסגעהאַפטן אויף קאַנווע. חנה האָט זיך יעדע וויילע פאַרטראַכט, אויפגעהערט העפטן און געפילט ווי די קאַלירן אין איר פנים בייטן זיך. זי האָט געוווּסט, אַז בערקע דאַרף באַלד קומען און דער קלענסטער סקרירפּ אין שטוב האָט פאַרכאַפט דעם אָטעם, געמאַכט דאָס האַרץ קלאַפּן נאָך שנעלער.

תרצה מיט שרהן זיינען געשטאַנען אין קיך און געמאַכט פלינזן. — זאָנוול — האָט זיך שלמה געווענדעט צום זון — נו, ווי גע-פעלט דיר עפעס דער שדוך? — דאַכט זיך אַ לייטישער יינג און דערצו א פאַרדינער, האָ?

זאָנוול האָט געזען, ווי חנהס פנים ווערט פאַרפלאַמט און ווי זי בויגט זיך אינגאַנצן אַריין אין דער קאַנווע, זי זאָל זיך מיט קיינעמס בליק נישט באַגעגענען.

— אַלץ גוט — האָט זאָנוול געענטפערט — אָבער פאַרוואָס פרעגט איר נישט חנהן? טאָמער וויל זי אים נישט?

— כאַ, כאַ — האָט זיך שלמה צעלאַכט — זי וויל נישט? גלויב מיר, זי קען אים פריער ווי דו. נו, אויף טשיקאָועס — חנה, דער שידוך געפעלט דיר?

חנה איז נאך רויטער געוואָרן און האָט אַרויסגעברומט פון דער קאַנווע:

— לאָזט מיך צורו!

זאַנוול האָט זיך פאַנאַנדערגעלאַכט, צוגעגאַנגען צו חנה און זי אָנגענומען פאַר דער גאַמבע:

— שעמסט זיך טאַקע, חנה? דו וויסט, אַז מען שעמט זיך האָט מען קיינמאָל נישט חתונה? און דערצו קריגסטו דאָך אַזאַ לייטישן חתן, מיט אַ פאַר פלייצעס ווי ביי אַ טשערקעס!
— לאָז מיך אָפּ! — האָט זיך חנה צעבייזערט — מאַמע, לאָז ער מיך אָפּלאָזן!

— נו, זאַנוול, הער שוין אויף דיינע הינטישע שטיק! — איז תרצה אַריין מיט אַ מענה-לשון פון קיך — וואָס ווילסטו פון איר? דו מיינסט ס'איז דיינע מיידן?! שלעפּן זיך אַרום אונטער די פּלויטן גאַנצע נעכט. אויף מיין וואָרט, ווי בערקע כאַפט אַ גליק! יעדע מאַמע וואָלט זיך געווונטשן האָבן אַזאַ שטיל, רויק קינד.
— אַ שטיל וואַסערל גראַבט טיף! — האָט שרה אַריינגעשריגן פון קיך.

— אָבער וועמען האָט מען געכאַפט מיטן פעלדשערס זון אויפן בית-עולם? — האָט חנה געענטפערט מיט אַ ניגון.
— כאַ, כאַ, כאַ — איז שרה אַריין פון קיך אַ צעפלאַמטע פּון פייער, האַלטנדיק די הענט פאַדבאַקעם — ווער ס'קוקט נישט אָן די צוועה? דאָס קאָן דאָך קיין צוויי נישט ציילן! און פרעג זי נאָר...
— גענוג, גענוג — האָט שלמה אַ ברום געטאָן אויף שרה-ווער שוין בעסער פאַרשטומט!

פון אונטערן פענסטער האָבן זיך געהערט טריט, באַלד נאָכדעם אַ מאַדנע תקיעה פון אַ נאָז.
— די מחותנים גייען! — האָט זאַנוול אויסגעשריגן, אַריינכאַפּנדיק דעם קאַפּ פון פענסטער.

חנה פנים האָט גענומען אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער פלאַמען, זי האָט געלאָזט ליגן די אַרבעט אויפן טיש און אַ דערשראָקענע גע-קוקט אין אַלע זייטן.
דער הונט, דערהערנדיק טריט, איז צו מיט אַ פילעריי צו דער טיר.

חנה, נישט וויסנדיק ווו זיך אהינצוטאָן, איז צו אַ בלאַסע צום הונט, אים אָנגעכאַפט פאַר די אויערן און מיט אים אַרויס דורך דער קיך.

די טיר האָט זיך געעפנט, משה „קאַפּ“ אַ הויכער, דאַרער ייד מיט אַ ציגן-בערדל, מיט אַ קליין קעפּל אויף דעם הויכן קערפער, איז אַריין. דאָס קעפּל האָט זיך קוים אַרויסגעזען פון די הויכע אַקסלען און ווען נישט די פאַר שוואַרצע אויגן, וואָלט מען דאָס קעפּל גאָר נישט באַמערקט. נאָך אים איז אַריין בערקע מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגן, די הענט אין די הויזן-קעשענעס און דאָס טוכענע היטל פאַרשאַרצט.

— גוט-וואָך! גוט-וואָך!

— ברוך הבא, ס'קאַצט קומט, וואָסערע געסט! — האָט שלמה מיט תרצהן צוזאָמען געזאָגט — זייט זשע מוחל, זעצט אייך!
משה האָט זיך אַוועקגעזעצט, האָט אָפּגעאַטעמט און גענומען ווישן דעם פאַרשוויצטן שטערן מיט אַ רויט נאָז-טיכל.

בערקע איז עפעס ווי צעמישט געוואָרן, זיך פאַררויטלט, גענומען אַ שטול, זי באַטראַכט, געבליבן שטיין און גענומען מעלקן מיט צוויי פינגער אַ וואָנסע.

— נו, און דו, זאָנוול — האָט משה אָנגעהויבן — קיין עין-הרע אַ פאַרשוין אויסגעוואַקסן! — פּשש! — וואָס מאַכסטו?
— מען מאַכט מיט די זייטן! — האָט זאָנוול זיך צעשמייכלט.
— און ווו איז די פּלה? — האָט משה געפרעגט.
— די פּלה האָט זיך פאַרשעמט און איז אַנטלאָפּן — האָט שלמה געענטפּערט מיט אַ געלעכטער.

— ס'מאַכט נישט — האָט זיך משה אָנגערופן — אַ יידישע טאַכטער דאַרף זיך שעמען! כ'האַב מיין יירענע, עליה השלום, נישט געזען ביז צו דער חופּה און פונדעסטוועגן? הלואי אויף אַלע יידישע קינדער אַזאָ שלום-בית ווי ביי מיר איז געווען.

תרצה האָט דערלאָנגט שנאַפּס, טיי מיט ציטרין, פלינזן. דער עולם האָט געמאַכט עטלעכע פּוסות, געוואָרן אויפגערוימטער, זיך פאַנאָרערגעזעצט.

— און די פּלה איז נאָך אַלץ נישטאָ? — האָט משה „קאַפּ“ אָן אויפגערוימטער געזאָגט און אַריינגעצויגן אַ גלעזל בראַנפּן.

- ג'ויבט מיר, ר' משה, אייער בערקע וועט זיך נישט נארן.
 ר' שמעיה דער דין וואָלט זיך נישט געשעמט מיט אַזאַ טאַכטער.
 - וואָס מיר שמעיה? - האָט זיך שלמה צעפייזערט - שלמהס
 טאַכטער איז אַזאַ יחנטע ווי שמעיה!
 - געוויס, געוויס - האָט משה אונטערגעפורטשעט און בשעת
 מעשה אַריינגעפאַקט אַ שטאַרקן שמעק טאַבעק. ער האָט זיך פאַר-
 קרימט ווי אויסצושיסן מיט אַ נאַס - נאָר גיי זיי אַ בריה, אַז עס
 ניסט זיך נישט.
 - נו שלמה - האָט זיך משה אַנגערופן - ס'ווערט דאָך שפעט,
 פֿאַמיר שמועסן צו דער זאָך!
 - פאַרוואָס דען נישט - האָט שלמה געענטפערט.
 - און וואָס איז מכח נדן?
 - טאַטע, דאַכט זיך אַפּגערעדט מיט דיר זאָלסט זיך נישט
 מישן - איז בערקע אַריינגעפאַלן אין דער מיט - ר' שלמה וועט
 מיר קיין שלעכטס נישט טאָן!
 - ווילסט נישט, ברויכט מען נישט - האָט משה געענטפערט -
 דו קאַנסט פאַשטיין-קאָן איך אודאי! כאַ, כאַ, כאַ! אַ געלעכטער כ'לעפן!
 - כ'האַב שוין לאַנג געזאָגט, אַז בערקע איז אַ ווילער יינג -
 האָט שלמה מיט אַ שמייכל זיך אַנגערופן - נו, בערקע, וואָס טויגן
 די קונצן, דו שטייט דאָך ווי אויף הייסע קוילן, דיך טיאַכקעט דאָך
 צו חנהן. גיי, זיי זשע מוח' אַרויס און זוך זי אויף. מיר וועלן שוין
 דאָ דורכקומען. כ'ווייס דען נישט? כ'בין דאַכט זיך אויך אַמאָל אַ חתן
 געווען! תרצה, דו הצרסט דאָך נישט, נו, זיי זיך מודה - האָסט
 עפעס געבענקט נאָך מיר? האַ, האַ, האַ!
 - גיי שוין, גיי, דו אַלטער נאַר! - האָט זיך תרצה צעשמייכלט.
 בערקע האָט געוואָרפן אַ בליק פול מיט דאַנקבאַרקייט אויף שלמהן
 און האָט זיך אַרויסגעשארט פון שטוב.

שפעט פיינאכט האָט שלמה מיט זאַנוולען באַגלייט דעם מחותן
 מיטן חתן אַהיים. צוריקוועגס איז שלמה אַריין אין שטוב און זאַנוול
 איז געגאַנגען אין שטאַל אַריין היטן די „זמאַרע“.

אין שטאַל איז געווען שטיל. די פערד זיינען געלעגן און גע-
שלאָפן מיט אַראָפּגעלאָזטע אויערן. אַ פאַרקאָפּטשעטע לאַמטערנע האָט
קוים באַלויכטן די שטאַל, געוואָרפן אַ טונקעלן שיין אויף די פערד,
און זייערע בייכער, ווי בלאָז-זעק, האָבן זיך געהויבן און אַראָפּגעלאָזט.
עטוואָס אַ מידער האָט זיך זאָנוול אַנידערגעזעצט אויף אַ בונד
שטרוי און זיך פאַרטראַכט. צומיינסטן איז אים געלעגן אין קאָפּ משה
דער מחותן, עפעס אַזאַ שוואַרצע הויך מיט אַזאַ קליין קעפל, פונקט
זוי מען שטעלט אַרויף אַ פייגעלע מיט צעשפרייטע פליגל אויף אַ הויכן
בוים אָן צווייגן. ער האָט זיך אויסגעצויגן אויפן שטרוי און אים איז
מיט אַ מאָל איינגעפאַלן, אַז דאָס איז ער אַ חתן געוואָרן, נאָר-וואָס
צוריקגעקומען פון די תנאים... אַט זעט ער ווי רחל שלאָפט. די האָר
צעשאַטן... אַט איז אַיהו "וויילנער" מיט די לאַנגע וואָנסן און אַט איז
זיין קאָכאַנקע, קאָכאַנקע, קאָ-כאַנ...

האַלבע נאַכט. די טיר האָט זיך געעפנט, אַ נאַקעטע שיקסע אין
אַ ווייס העמד איז אַריינגעקומען. אַרום האָלז זיינען געהאַנגען קאָלירטע
סטענגעס, די האָר צעשאַטן. זי איז צו צום פערד, אויף גיך זיך אַרויפ-
געכאַפט און עס אָנגעהויבן יאָגן. ס'פערד האָט געשפרונגען. דאָס ווייסע
העמד האָט זיך געהויבן, געבלאָזן ווי אַ קאַראָזעלע און די קאָלירטע
סטענגעס האָבן זיך געוואָרפן ווי שלאַנגען אַרום איר האַלז. מיט דער
שנעלקייט פון אַ קונצנמאַכער האָט זי איינגעפלאַכטן סטענגעס אין דעם
פערדס גושיווע, אויסגעפלאַכטן צעפלעך אין עק און זיך צעזינגען אויף
אַזאַ קוויטשיק שיקסע-קול אַט יענע הייליקע ניגונים, וואָס מען זינגט
ביי אַ פראָצעסיע.

זאָנוול איז געשטאַנען און געציטערט פון שרעק. ער האָט געזען
זוי דאָס פערד שפּרינגט, וואַרפט זיך, די שוים פאַרן פּיסק. ער קוקט-
די נקבה האָט זיך מיטן פנים אויסגעדרייט צום פערדס עק און ווינקט
צו אים, שמייכלט און אירע אויגן שטעכן אים דורך ביז צו דער
זיבעטער ריפ, ס'בלוט פרירט אין די אַדערן. ער האָט געוואָלט
שרייען - ער קאָן נישט; ער האָט געוואָלט אויסשטרעקן די האַנט -
פאַרשטיינערט.

אַט איז זי אַראָפּ פון פערד, גענומען גיין צו אים. זאָנוול האַט

א טראכט געטאָן: נו, אַ בראַך שוין צו מיר. די בחורטע האָט מיך
שוין אין אירע לאַפקעס.
ער האָט זי געפילט לעבן זיך. אַ קאַלער שווייס האָט אים
באַדעקט. ער האָט פעסט איינגעקוועטשט דעם „קליין“ אין דער האַנט,
אים גענומען אַריינקלאַפן דער „זמאַרע“ אין העמד אַריין און... נישטאַ
קליין „זמאַרע“. ער ליגט אויף אַ בונט שטרוי אין שטאַל.
— אַ, וואָס אַ מכשפה קאָן! — האָט זאַנוול געטראַכט אַן אָפּ-
געגאַסענער מיט שווייס — זי האָט דאָך מיך איינגעלעפערט! גיי זיי
אַ ברייה!

4

זאַנוול איז געזעסן ביי רחלען אין דער בודע.
— זאַנוול, וואָס ביסטו אַזוי פאַרמרה-שחורה? וואָס איז? גיי
כ'האַב מורא פאַר דיר...
זאַנוול איז רויט געוואָרן און זיך צעשמייכלט:
— גאַרנישט, רחטשע!
— שעם זיך! קומסט צו מיר אַזאַ אומעטיקער! דו! כ'האַב דיך
פיינט! — און זי האָט זיך אַ וואָרף געטאַן אויף אים און זיך אַרומ-
געוויקלט מיט אירע הענט אַרום זיין האַלז.
זאַנוול האָט זי אַרומגעכאַפט.
רחל האָט זיך ווי אַ פיש גענומען וואַרפן און צאַפּלען אין
זאַנוולס הענט און אַלץ טיפער זיך גענורקעוועט אין זיין ברוסט.
— האָב איך היינט געלייטנט אַ מעשה, — האָט רחל צו אים
שפּעטער געזאָגט, קוקנדיק אויף זאַנוולען דורכן שפיגעלע, וואָס איז
געהאַנגען אויף אַ שטריק, — איז זי שיין!
— נו, לאַמיר טאַקע הערן! — האָט זאַנוול מיט אַ שמייכל זיך
געבעטן.

– וויל איך נישט! כ'וועל שוין דיר גארנישט דערציילן, גאר-
נישט, הערסט!

רחל האָט זיך אויסגעדרייט, אַריבערגעוואָרפֿן אַ האַלבן קאַפּ-
האַר איבערן פנים און געקוקט וואָס פאַר אַן איינדרוק דאָס וועט
מאַכן אויף זאַנוולען.

– וועסט שוין גאָר דערציילן! – האָט זאַנוול זיך צעלאַכט.
– נישט ביי מאַ-אַטיען! – האָט רחל געענטפערט מיט אַ קאַפּריז
פֿון אַ קליין מיידעלע און איז נענטער צו צו זאַנוולען – וויסט גאָר
וואָס? לאַמיר ווערן ברוגז! גוט?
זאַנוול איז אויפגעשערונגען אַ צערייצטער, געכאַפט רחלען אויף-
די הענט און זי גענומען וויגן מיט אַ געוואַלדיקער שנעלקייט, שעפּ-
טשענדיק: וועסט דערציילן? וועסט. . .

– כ'וועל דערציילן, כ'וועל, זאַנוולשע קרוין, לאַז מיר אָפּ! –
האָט זיך רחל צעשריגן.

זאַנוול האָט זי אַרפּגעלאָזן פֿון זיינע אַרעמס.

– ביסט אַ ווילדער! – האָט רחל געזאָגט און זיך אוועקגע-
זעצט אויף אַ בונד שטרוי, האָט אים געוויזן מיט דער האַנט אַ פּלאַץ
נעבן זיך: – זעץ דיר!

זי האָט אַרויפגעלייגט זאַנוולס קאַפּ אויף איר שויס און גענו-
מען דערציילן אַ מעשה פֿון אַ פאַרבלאַנדזשען פּרינץ, וואָס איז
גערטן וואַלד-אייך, וואַלד-אויס, געזוכט זיין געליבטע. . . דער פּרינץ
האָט דערהערט פֿון דער ווייטנס אַ פּרויען-שטימע, האָט אונטערגע-
שפּאַרעט זיין פּערד און איז צוגעקומען:

– שוין מיידל, וואָס וויינסטו? – האָט זי דער פּרינץ געפרעגט.

– ווי זאָל איך נישט וויינען, – האָט דאָס מיידל געענטפערט, –

אַז כ'האָב מיין חתן פאַרלוירן. . .

– וויין נישט, שוין מיידל! איך בין דיין חתן! קום מיט מיר!

און ער האָט זי איינגעוויקלט אין זיין ווייסן פּלאַטש, אַרויפ-
געזעצט אויפן שוואַרצן פּערד און פאַרשווינדן וואַלד-אייך, וואַלד-אויס.

רחל איז אַנטשוויגן געוואָרן.

זאנוול איז געלעגן אַ צעטראַגענער. ער האָט געפילט, אַז אַלץ
ביי אים הויפט זיך, שפאַרט זיך אין האַלז אַריין, ווערגט אים –
– רחל ווייסט נישט, אַז ער איז אַ גנב, – האָט זאנוול אַ טראַכט
געטאַן. – ער מוז איר באַלד זאָגן!

ער האָט איינגעקוועטשט די פויסטן און זיך אויפגעשטעלט:
– רחל! – האָט זאנוול געזאָגט מיט אַ פאַרשטיקט קול, – דו
ווייסט, אַז איך בין אַ גנב, אַ פערד-גנב! ?

– דו ביסט דאָך אַ שטאַרקער! – האָט רחל אויסגעשריגן, זיך
טויליענדיק צו אים אַ דערשראָקענע. – מען דערציילט, אַז דו לייגסט
אָוועק אַ דריי-יעריקן אַקס מיט איין קלאַפּ צווישן די הערנער! דו
ביסט נישט קיין גנב! אַ גנב דערקען איך באַלד. ער האָט אַזעלכע
קאַלטע, שאַרפע אויגן. און דו האָסט דאָך אַזעלכע גוטע אויגן! .. –
און זי האָט זיך גענומען בעטן: – נעם מיך נאָך אַמאָל אויף דער
האַנט. וויג מיך... אַט אַזוי! שטאַרקער! שטאַרקער! ..

זאנוול האָט זיך אין אַלעם פאַרגעסן. ער איז אַרומגעגאַנגען מיט
רחלען אויף זיינע הענט, זי געוויגט. און רחל האָט זיך געטויליעט
אַלץ שטאַרקער צו אים, געזוכט אַ פלאַץ וווּ זי זאָל קאָנען מיט לייב
און לעבן אַריין אין זאנוולען.

שפעט ביי נאַכט האָט זאנוול רחלען אַהיימגעפירט. ער האָט
איר געוואָלט דערציילן וועגן זיינע פלענער, נישט געפונען קיין ווער-
טער און געבליבן שטיל.

– פאַר וואָס דערציילסטו מיר גאָר נישט? – האָט רחל אים
ברוגלעך געפרעגט.

– גלויב מיר, רחל, כּוואָלט דיר אַלץ דערציילט! אַז כּיבין
אַליין און קלער, קומט אַלץ אויס אַזוי שיין, פונקט ווי דו דערציילסט!
און אַז כּווייל דיר איבערדערציילן, קלעפט זיך די צוגג צום גומען.

רחל האָט פעסטער געדריקט זיין האַנט און געשמייכלט.
– אַט מאַרגן, – האָט זאנוול אָנגעהויבן, – גיי איך אָפּטאָן אַ
שטיקל אַרבעט, וואָס וועט מיר ברענגען עטלעכע הונדערט רובל.

– וואָס, אַ שטייגער? –
– אַט דו ווייסט דאָך, אַז צייט ס'האָט אויסגעבראַכן די יאַפּאַ-
נישע מלחמה האָט מען פאַרמאַכט דעם צאָלאַנד. „פּאַניע“ לאָזט נישט

אריינפירן נאך פרייסן קיין פערד. ער שרעקט זיך אפנים עס זאל
אים נישט אויספעלן. נעכטן קומט צו מיר משה „קוניארזש“ און שלאגט
מיר אן כ'זאל „אריבערשווארצן“ א פארטיע פון פופציק פערד איבער
דער גרענעץ.

- און האסט גאר נישט מורא? מען קאן דאך שיטן?
- ווער קלערט וועגן שיסן, מען שיסט נישט! און אז ס'מאכט
זיך שלעכט, שיסט מען צוריק!
- און וועגן רחלען טראכסטו גארנישט?
- זאנוול איז צעמישט געווארן, געוואלט עפעס זאגן, זיך פאררויטלט
און זי גענומען קושן.
- רחל איז געגאנגען א גליקלעכע און געגלעט זאנוולס האנט.
- אונטערן שטאט זיינען זיי זיך צעגאנגען איז פארשידענע זייטן,
אז מענטשן זאלן זיי נישט באגעגענען.

6

פרימארגן.

הרצה האט אפגעקאכט א שטשאו, אַנגעשלאָגן מיט אייער, אַפּ-
געזאָטן אַ טאָפּ קאַרטאָפּל, צעשטעלט אויפן טיש אַפּצוקילן, האָט זיך
אַביסל צוגעזעצט און זיך פאַרטראַכט:

- שלמה דארף באַד אַריין פון דאוונען, און דאכט זיך ס איז
שוין צייט זאנוולען צו וועקן, גאַנצע נעכט שלעפט זיך דאָס אַרום!
ווי? - דער שוואַרץ יאָר ווייס!

הרצה האָט באַטראַכט זאנוולען, וועלכער איז געשלאָפּן לעבן
דער טיר, מיט דער קוטשמע האָר צעוואַרפן איבערן ווייסן שטערן.

- קיין עין-הרע, אויסגעהאָדעוועט אַ יינג! דאָס קאָן דאָך
מויערן ברעכן! אַן אַנדער מאַמע וואָלט דאָך פון אַזאָ זון געשעפט נחת!
און איך? - היינט, די שעה זאל נישט באַשעהען, און מען כאַפט

אים... - האָט תרצה אָפגעזיפצט - אַ קלייניקייט, פופציק פערד
אַריבערפירן איבער דער גרענעץ! און ווער איז שולדיק, און נישט דער
שיינער טאַטע? כ'האָב קנאַפ געוואָלדעוועט, געשריגן: „שלמה, גענוג
איין פערד-הענדלער אין דער משפחה! גיב דעם יינגל פאַר אַ בעל-
מלאכה.“ נו, מער האָט מיר נישט געפעלט! ער האָט דאָס מיך אָפגע-
מאַסטן מיט זיין גנביש אויג און מיר געמאַכט אַ מי-שברך, און דער
מאַמעס מילך איז מיר צו חלום געקומען!

תרצה האָט אַריינגעשנייצט אין פאַרטוך און ווייטער געטראַכט:
- כ'האָב קיינמאַל קיין נחת נישט געהאַט פון מיינע קינדער.
פון צוועלף געבליבן דריי. זאַנוול איז פון תמיד אָן געווען אַ מוזיק.
קינדער פלעגן זיך נישט וועלן שפילן מיט אים-ער פלעגט זיי שלאַגן
מפות-רצח, דעם רבין אויסגעשעדיקט. די שכנות האָבן פאַלד געזאָגט,
אַ קיין גוטס וועט פון אים נישט אַרויס. מאָל דיר, אַ קינד ווערט
געבוירן מיט אַ הייבל און מיט אַ ווילדן קוויטש! וווּ איז דאָס גע-
הערט געוואָרן? און קנאַפ פאַרשוואַרצט מיר שרה דעם קאַפ? טליקעט
זיך אַרום... און יעדן טאָג הענגט אויף דער שול אַ נייער פאַסקוויל
אַודאַי וואָלט מען זי געמעגט חתונה מאַכן פריער נאָך פאַר חנהן,
כאַטש זי איז יינגער... הלואי זאָל איך, רבונג-של-עולם, האָבן נחת
פון חנהן... קריגט, דאַכט זיך, אַ לייטישן יינג...

זאַנוול האָט זיך איבערגעטרייסלט, געעפנט ברייט זיינע פלוינע
אויגן, פאַרלייגט זיינע הענט אונטערן קאַפ, זיך איבערגעצויגן און זיך
פאַנאַנדערגעגענעצט:

- גרויסער טאָג!

ער איז גיך אויפגעשפרונגען, זיך איינגעוואַשן, אָנגעטאָ זיינע
ליאַקירטע שטיינער, פאַרקעמט זיך אַ „פאַלקע“, גענומען די הענט אַרוב
די זייטן, געכאַפט אַ טענצל און זיך צעשריגן:

- מאַטקאַ, פאַדאוואַי!

- ביסט דאָך ערגער פון אַ גוי! - האָט תרצה געזאָגט, - אַ
ערל, און ער הייבט זיך אויף, איז דאָס ערשטע „פאַטשערזש“. און דו?
- נישט גערעדט, מאַמע! - האָט זאַנוול געענטפערט, אַרומגע-
כאַפט די פאַרוועסע תרצה און גענומען טאַנצן מיט איר איבערגעוואָלט.
- לאַז אָפ, דו שייגעץ איינער! סם וועל איך דיר געבן!

זאנוול האָט זיך פּאַנאַנדערגעלאַכט, געמאַכט אַ שנאַפּס און
זיך געזעצט איבער אַ שיסל שטשאוו מיט קאַרטאַפּל.

שלמה איז אַריינגעקומען מיטן טלית-זאַק אונטער דעם אָרעם,
געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר תרצה האָט אים איבערגעהאַקט די רייד:

— טאַטע פּאַטער! אַ שיינעם תכלית האָסטו געמאַכט פון דיין
גן-עדן-פירער! אויף מיינע שונאים קעפּ געזאָגט! אַ יינג הויבט זיך
אויף ווי אַ בהמה, זאָגט קיין יידיש וואָרט נישט און כמאַליעט אַריין
אַ שיסל קאַרטאַפּל מיט שטשאוו! האָסט נישט געפּאַלגט, שלמה, טאָ נאַ!
שלמה האָט פאַרקוועטשט די ליפּן און געוואָרן בלאַס ווי קרייד:

— ווער שוין פאַרשטומט, דו אַלטער קאַך-לעפל! ווער פּרעגט דיך?

זאָנוול האָט געקייט און געשמייכלט:

— אַ גנב דאַרף נישט דאַוונען!

שלמה האָט נישט געענטפּערט. ער איז געגאַנגען אויף און אָפּ

איבער דער שטוב. ער האָט געפּילט, אַז תרצה איז גערעכט, נאָר
צוגעבן האָט ער נישט געוואָלט. שלמה האָט זאָנוולען זייער ליב געהאַט
און פיל זאַכן מוחל געווען.

— ער וועט עלטער ווערן, — האָט שלמה זיך געטראַכט, — וועט

ער אַנדערש ווערן. שלמה איז אין דער יוגנט אויך נישט בעסער
געווען. דערפאַר איז זאָנוול אַ גבור און דערצו אַ רייזיקאַנט, צוויי
זאַכן, וועלכע אַ פּערד-גנב דאַרף באַזיצן און פאַר וועלכע פּערד-גנבים
האַבן גרויס דרך-אָרץ.

שלמה האָט געוואוסט, אַז צייט זאָנוול איז אַריין אין „געשעפּט“,

קוקט מען אויף אים אינגאַנצן אַנדערש.

— כ'האַב זיך היינט געזען מיט משה „קוניאַרוש“, — האָט שלמה

איבערגעריסן די שטילקייט.

— נו?

— ער וועט באַלד זיין. ווי איך פאַרשטיי פון זיינע רייד, וויל

ער אָפּרייסן אַ פאַר רובל. ער טענהט, אַז ער קאָן קריגן ביליקער.

— ביליקער? אַ רוה אין זיין גראָבן „קאַלדן“ אַריין! הערסטו

טאַטע, אַז ס'וועט פּעלן אַ גראָשן, ריר איך זיך נישט פון אָרט! אַזאַ

כיטרער „פּועניק“! כ'וועל אים נאָך אַמאָל דעם „קאַלדן“ איינפּרעסן!

— נו, גענוג, גענוג! הער אויף צו שרייען, ער גייט! — האָט
 שלמה אַ זאָג געטאָן און געזאָגען צו דער טיר.
 אַ דיקער הויכער ייד אין אַ ריפּסענעם כאַלאַט איז אַריינגעקומען.
 — גוט=מאָרגן!
 — גוט=יאָר, ר' משה! — האָט שלמה געענטפּערט און אים גע-
 שטעלט אַ שטול, — זעצט זיך!
 משה האָט זיך פּאַמעלעך אַוועקגעזעצט מיט אַ קרעכץ, אָפּגע-
 פּראַכט, אַרויסגענומען אַ פעקל ציגאַרן און מכבד געווען דעם עולם.
 — נו, זאַנוול, — האָט משה אָפּגעהוּסט, — ביסט גרייט צו פּאַרן
 היינט ביינאַכט?
 — אויב מיר וועלן נאָר דורכקומען, — האָט זאַנוול געענטפּערט, —
 בין איך צו יעדער צייט גרייט.
 — וואָס הייסט? דאַכט זיך, כּיבין שוין דורכגעקומען מיטן טאַטן.
 — וואָס טויגן די אַלע דבורים, ר' משה? אויב איך וועל נישט
 זען צוויי הונדערט קערבלעך אויפן טיש, ריר איך זיך נישט פּון אָרט?
 איר טענהט, איר קאָנט קריגן ביליקער? מיטן בעסטן פּאַרגעניגן! כּי האָב
 צו אייך גאַרנישט!
 — עה, זאַנוול, האָסט דאָך עפעס צופיל פּעפּער אין דער נאַז?
 אפּנים, די געשעפּטן גייען דיר צו גוט, אָו דו וואַרפּסט זיך אזוי מיט
 הונדערט און פּופּציק רובל? זע, ס'כּוונ דאָך אַלץ זיין מיט אַ שכל!
 די גאַנצע חתונה וועט נעמען קאַפּער פאַר אַ שטונדע, און פאַר אַ
 שטונדע הונדערט און פּופּציק רובל איו, דאַכט זיך, גאַנץ שייין!
 ראַטשילד אַליין וואָלט זיך נישט אָפּגעזאָגט! גיי שוין, גיי, זאַנוול,
 מאַך זיך נישט נאַריש! זעסט, ווען כּוואַלט געווען זיכער, אָו די פּערר
 זאָלן דורכגיין, — נו, איז נאָך אַ פּופּציקער! אָבער, גולן, וואָס טו
 איך, די שעה זאָל נישט באַשעהען, און מען נעמט איבער אַלע פּערד?
 האָ? ווילסט זיין אַ שותף צום שאַדן? שווייגסט? דאָס איז נישט מעשה
 סוחר, זאַנוול!
 זאַנוול איז געזעסן אַן אָנגעבלאָזענער און האָט גאַרנישט גע-
 ענטפּערט. ער האָט געוואָסט, אָו משה וועט אים פּאַרריידן. דאָס איז
 אַ כּיטרער פּוקס. כּמעט אַלע פּערד זיינען מיינע. משה האָט זיי אָנגע-
 קריגן בחצי-הגם. און יעצט וויל ער נאָך אַפּרייסן פּופּציק רובל? ניין!

זאנוול האָט זיך אויפגעשטעלט:
 — ר' משה, פחנם וואָס איר מאַכט קאַליע רייד, ס'וועט העלפן
 זיי אַ טויטן באַנקעס, ווייניקער ווי צוויי הונדערט רובל נעם איך נישט!
 משה האָט געקוקט זאנוולען אין די אויגן און געשמייכלט:
 — עה, זאנוול, גייסט דאָך גאָר עפעס פון די פליים אַרויס!
 — נו, שלמה, מיר וועלן שוין דורכקומען. ברענגט אַריין שנאַפט.
 תרצה האָט דערלאָנגט בראַנפן און עפעס צו פאַרבייסן.
 משה האָט אַרויסגענומען מיט אַ קרעכץ אַ דיקן טייסטער,
 אויסגעצייילט צוויי הונדערט רובל און זיי געגעבן שלמה.
 מען האָט געטרונקען לחיים, זיך געווינטשן, אַז דער השם יתברך
 זאָל העלפן בשלום דורכצוקומען און מען איז זיך צעגאַנגען.

9

פאַרנאָכט איז זאנוול רויק אַריין צו משה „קוניאַרוש“ אין הויף.
 קלאַפנדיק מיט זיין שפיץ-רוט אין די ליאַקירטע כאַליאַוועס.
 די פערד זיינען שוין אַלע געוועזן אונטערן שטאָט אין וועלדל,
 באַר זיין גניאַדער אָגער איז געשטאַנען אַ געזאָטלער אין מיטן הויף
 און געפאַכעט מיט זיין לאַנגן עק. דער פיסק איז געווען באַדעקט מיט
 אַ ווייסע שוים. יעדע וויילע האָט דאָס פערד אַ וואָרף געטאָן זיין
 שטאַלצן קאָפּ מיט דער לאַנגער גזשיווע, געקלאָפט מיט די פאָדערשטע
 קאָפּיטעס, אַז שטיקער ערד פלעגן זיך צעשיטן אין אַלע זייטן.
 זאנוול איז צו צום פערד מיט אַ מאַדנעם פייף און דאָס גע-
 נומען גלעטן איבערן גלאַנציקן האַלז. דאָס פערד האָט אַ פנים פאר-
 שטאַנען דעם פייף, האָט אים אָנגעקוקט מיטן רעכטן אויג און האָט
 זיך פאַנאַדערגעהירושעט.
 פיי דעם אָפּענעם פענסטער איז געזעסן אַ פלאַנד מיידל. אין
 איין האַנט האָט זי געהאַלטן אַ בוך און מיט דער צווייטער האָט זי

לייכט געריבן קליינע שמעקעדיקע בלעטלעך פון א מירטאָ-בלום, וואָס איז געשטאַנען אויפן פענסטער. דאָס איז געוועזן משהס יינגסטע טאָכטער. דאָס מיידל, דערזענדיק זאָנוולען, האָט אויפגעהערט לעזן דעם בוך און גענומען קוקן אויף אים. זאָנוול האָט באַמערקט איר בליק, זיך געשטעלט אין אַ פּאָזע און מעשה אַקטיאָר איר געקוקט גלייך אין די אויגן אַריין. דאָס מיידל האָט זיך פאַרשעמט, געלאָזט לייגן דעם בוך און אַוועק מיט אַ הייליכק געלעכטער.

— אַ יחסנטע! — האָט זאָנוול אַ טראַכט געטאָן, — משהס טאָכ-טער! אַ כּפּרה מעג זי גיין מיט איר געשוואַלענעם טאַטן פאַר רחלס מינדסטן נאָגל!

באַלד איז משה אַרויסגעקומען, אים אַריינגערופן צו זיך, מכבד געווען מיט אַ גוט גלעזל וויין. זאָנוול האָט געשפּרייזט שטיף איבער די פּליישענע דיוואַנעס, אַרויסגערוקט זיך אַ פּאַטער-שטול, פאַרלייגט אַ פּוס אויף אַ פּוס, פאַררויכערט אַ ציגאַר. עס האָט אים זייער הנאה געטאָן, וואָס משה לעקט און חנפהט אים.

זאָנוול האָט זיך געזעגנט מיט משהן, אַרויף אויפן פּערד, זיך צעפייפט אויף זיין שטייגער, גלעטנדיק דעם פּערדס האַל, און איז אַרויס דורך אַ הינטערשטן טויער. ער האָט יעצט אינגאַנצן פאַרגעסן וועגן די פּערד. ער האָט רחלען צוגעזאָגט דורכצורייטן דעם טראַקט לעבן די גערטנער. לאָז זי זען ווי איר זאָנוול זעט אויס אויפן פּערד. ער וועט זי אַרויפנעמען ווי יענער פּרינק, גוט צוטוליען צו זיך און מיט איר אַוועקפאַטשן. . .

אויפן שאַסיי האָט זאָנוול אונטערגעשפּאַרעט זיין פּערד. דאָס פּערד האָט אַ צי געטאָן דעם פּאָדערשטן טייל פון זיין קערפּער, זיך עטוואָס אויסגעצויגן און זיך פּאַנאַנדערגעטראָגן איבערן שאַסיי לייכט ווי אַ פּויגל.

רחל איז געשטאַנען לעבן טראַקט און געוואַרט אויף זאָנוולען. זי האָט דערזען ווי אַ שיין צוגאָווע פּערד טראַגט זיך אויפן שאַסיי, אַ הויכער רייטער זיצט גלייך ווי אַ ווירע — האָט זי אַ ציטער געטאָן — „זאָנוול פּאַרט! . . .“

זאָנוול איז צוגעריטן נאָנט צו רחלען. דאָס פּערד האָט זיך גע-זומען דרייען אַרום און אַרום. רחל האָט עס אָנגעכאַפט פאַרן צוים:

— ווי שיין דו ביסט, זאנוול, אויפן פערד! ווען כ'וואָלט זיך
זישט געשעמט, אז אַ באַקאנטער זאָל אונז טרעפן, וואָלט איך אַרויף
צו דיר. שפּרינג אַראָפּ, כ'וועל דיך אַ קוש טאָן, — האָט רחל געזאָגט
און אַראָפּגעלאָזט די אויגן.

זאנוול האָט זיך פאַררויטלט, אַראָפּגעשפּרונגען און געהאַלט
רחלען.

דאָס פערד איז געבליבן שטיין, אויפגעשטעלט די אויערן, צעעפנט
ברייטער זיין קלוג אויג און געקוקט אויף דעם פאַרל.

— ביסט זיכער, אז מען וועט דיך נישט כאַפּן, זאנוול? און
אז יאָ? וואָס וועל איך טאָן? כ'וועל דיך שוין קיינמאָל נישט זען?
קיינמאָל? ...

— מיך וועט קיינער נישט כאַפּן! שרעק זיך נישט, רחט שע!
מאָרגן וועלן מיר זיך זען.

— נו, טאָ נעם מיך נאָך אַ מאָל אַרום! אַזוי! שטאַרקער! ..!
זאנוול איז שוין געזעסן אויף דעם פערד, געקוקט מיט זיינע
ליבע קינדישע אויגן אויף רחלען, גערדיקט איר האַנט און געשמייכלט.
רחל האָט געגלעט זיין פערד, געהייסן אים פאַרן גיך, זייער
גיך.

זאנוול האָט זיך עטוואָס אויסגעבויגן, אונטערגעשפאַרעט דאָס
פערד. דאָס פערד האָט זיך מיט אַמאָל אַ צי געטאָן, געוואָרן לענגער
און איבער דעם שאַסיי האָבן זיך גענומען הייבן וואָלקנס שטויב.
רחל איז געשטאַנען אַ לענגערע צייט פאַרזונקען אין רעיונות
און נאָכגעקוקט זאנוולען.

אז זאנוול איז צוגעקומען צום וועלדל, האָט ער פונדערווייטנס
דערזען זיין פאָטער מיט צוויי יינגען. ער איז גיך אַראָפּ, גענומען
בינדן די פערד: אַ פערדס פּיסק צום צווייטנס עק, און אַזוי איינס
הינטערן אַנדערן; זיך נאָכדעם געזענגט מיטן פאָטער און איז פאַמעלעך

ארויסגריטן דורך הינטערוועגלעך פון וועלדל. די צוויי זינגען זיינען אים נאכגעריטן.

דעם גאנצן וועג האט זאנוול געוואלט טראכטן וועגן דער גרע-נעץ, נאָר יעדעס מאָל איז אים אין דערמיט אַריין רחל.

— און וואָס וועט טאָקע זיין, אַז מען וועט אים היינט ביינאַכטן שיסן? — האָט זאָנוולען דורכגעפליצט אַ געדאַנק אין מח.

ער האָט זיך צעשמייכלט, אַרויסגענומען פון כאַליעווע אַ פּלאַט-טשיק פּלעשל שנאַפּס און מיט עטלעכע זופּ פאַרטריבן דעם געדאַנק.

אַט זיינען זיי שוין געוועזן אויף דעם ברעג פון דער „זשאָלדעווקע“.

— האָלט! — האָט זאָנוול שטיל געזאָגט און אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט.

די פאַרטיע האָט זיך אָפּגעשטעלט. די דאָ וועלן מיר וואַרטן ביז ס'וועט גוט פינסטער ווערן! איצט,

חברה, נעמט די „בלאָז“ מיט בראָנפן און רייבט איין די פּערד די קעפּ, זיי זאָלן נישט הירווען, אַלץ זאָל געטאָן ווערן שאַ-שטיל, נישט קיין איבעריקן פיפּס, איר הערט?

די פּערד זיינען באַלד געוואָרן רויקער, ווי זיי וואַלטן פאַרשטאַ-גען די געפאַר, זיך גענומען רוקן איינס צום צווייטן מיט אַראָפּגע-גאַזטע קעפּ און זיינען געבליבן שטיין ווי צוגעשמידטע. זאָנוול האָט

באַטראַכט די צונויפגעדריקטע פאַרטיע מיט די אַראָפּגעלאָזטע דרעמל-זיקע קעפּ און עפעס אַ רחמנות-געפיל האָט אים אַרומגענומען.

אַרום איז געווען שטיל.

ווען-נישט-ווען האָט אַ בלאָז געטאָן אַ ווינטל, מיטברענגענדיק דעם פייכטן, שאַרפן ריח פון יאָלאָוויץ און פאַרטיקע פּלאַמפירן.

די „זשאָלדעווקע“ איז זיך גערונען רויק, פאַמעלעך. ס'האַבן זיך געהויבן קליינע דונקל-פּיאַלעטענע וואַלן, איינגעשלונגען איינע די צווייטע.

זאָנוול איז געלעגן אויף דעם בויך און געקוקט ווי עס וואַקסן פון וואַסער אַרויס דונקל-בלויע בערג, צעוואַקסן זיך אין הימל אַריין.

אַ רויטלעכער פאַס האָט זיי דורכגעשניטן און די בערג זיינען גע-בליבן הענגען צווישן הימל און וואַסער.

זאנוול האָט דערפילט ווי עפעס צעגיסט זיך איבער אַלע זיינע
גלידער און ער איז געוואָרן לעבעדיקער, ווילדער, עס האָט זיך אים
געדאַכט, אַז די דונקל-פּיאַלעטענע וואַלן רופן אים, און ער האָט גרויס
חשק געהאַט אַראָפּצוואַרפן פון זיך די קליידער און כאַפן אַ שוויס.
— חברה, מיר וועלן גאָר כאַפן אַ שוויס! — האָט זאנוול זיך
געווענדעט צו די צוויי יינגען.

זיי האָבן אויפגעהויבן די אַראָפּגעלאָזטע קעפּ, זיך איבערגעקוקט
און געקוועטשט מיט די פלייצעס, און געהייסן האָט עס: „אַז דער
האַבער שטעכט, קריכט מען אויף גלייכע ווענט“.

זאנוול האָט אַ שפיי געטאָן גלייך אין וואַסער אַריין, אַ ברום
געטאָן „פּלאַקן-שיסערס!“ און גענומען שנעל אַראָפּצוואַרפן פון זיך די
קליידער.

און דאָס שטילע וואַסער האָט מיט אַמאָל אַ קרעכץ געטאָן
אונטער זאנוולס קלאַפּטער. ער האָט דורכגעשניטן עטלעכע קרייזן און
איז אַרויס.

— שוטימ, וואָס ווייסט איר וואָס גוט איז! — האָט זיך זאנוול
געווענדעט צו די יינגען, אַנכאַפּנדיק זיך ביי אַ דיקע צווייג פֿון אַן
אַלטן בוים, וואָס איז געוואַקסן ביים ברעג, און זיך גענומען ציען.

ס'איז געוואָרן אַלץ פינסטערער און פינסטערער.
די פאַרטיע פּערד איז געשטאַנען רויק, ווי פון שטיין אויסגע-
האַקט. מען האָט אָפּגעגאַסן די פּערד מיט קאַלט וואַסער און זיי זיינען
לעבעדיקער געוואָרן.

די פאַרטיע האָט זיך שטיל גערירט פון אַרט.
שטיל. עס האָט זיך נאָר געהערט דאָס ריטמישע קלאַפן פֿון די
קאָפּיטעס. ווען-גישט-ווען האָט זיך צעהירזשעט אַ פּערד.

פון דערווייטנס האָט זיך באַוויזן אַ רויט פּייערל. דאָס איז גע-
וועזן די „קייט“: אַ הויכער ווייס-געפאַרבטער קלאַץ מיט שוואַרצע
פאַסן און מיט אַ לאַנגע קייט אַראָפּ.

זאנוול האָט פאַרקערעוועט אין אַ זייטיק וועגל, גענומען רייטן
זייער פאַמעלעך. ער האָט געהאַלטן אין איין גלעטן זיין אַגער און
פון מאָל צו מאָל אים מכבד געוועזן מיט אַ קלעצל צוקער.

טריט — — —

די פארטיע האָט זיך אָפגעשטעלט, געשטאַנען אַ ווילע. עס איז
ווידער שטיל געוואָרן און מען האָט זיך גערירט פון אָרט.
זאַנוול האָט זיך אַרומגעקוקט - נאָך אַ פּאָפּציק טריט און די
פּערד זיינען אין פּרייסן, מען האָט זיך ווידער סאַרקערעוועט אין אַ
קליין זאַמדיק וועג און גענומען טרייבן די פּערד דורך שטעכעדיקע
אַגרעס-קוסטן.

פון דערווייטנס זיינען אַנטקעגנגעקומען צוויי זעלנער.
זאַנוול האָט בשעת מעשה אַ ציטער געטאָן, נישט-לאַנג געקלערט
און געהייסן יאָגן די פּערד וואָס כּח נאָר. די פּערד האָבן זיך צעטראַגן.
די זעלנער האָבן אָנגעשטעלט די בייסן. די יינגען זיינען אַראָפּגע-
שפּרונגען און צוריקגעלאָפּן.

זאַנוול איז געוואָרן שטאַרק אויפגערעגט :
- הינטישע לעבערס ! די כאַליערהע וועט אייך שוין נעמען ! -
און איז אַנטקעגן געפּאָרן די זעלנער.

די זעלנער האָבן אים אָפגעשטעלט, גענומען אָפּבינדן די פּערד.
זאַנוול האָט גענומען טענהן מיט די זעלנער, זיי געוואָלט אונטערקויפּן -
ס'איז נישט געגאַנגען ! אַ קאַלטער שווייס האָט באַדעקט זיין גאַנץ
לייב. ער האָט אַ קריץ געטאָן מיט די ציין און וואָס כּח נאָר אונטער-
געשפּאַרעט זיין אָגער.

דאָס פּערד האָט זיך אַ ריס געטאָן, אַנידערגעשליידערט מיט די
פּאַדערשטע פּיס איין זעלנער און זיך צעטראַגן ווי אַ פּייל פון בויגן.
די פּאַרטיע האָט זיך אָפּגעריסן און איז נאָך.
דער צווייטער זעלנער איז צעמישט געוואָרן, גענומען נאַכשיסן,
געהרגעט עטלעכע פּערד, נאָר זאַנוול איז שוין געשטאַנען אויף דער
צווייטער זייט גרענעץ און געוויזן די זעלנער אַ לאַנגע גאַז.

אויף דער צווייטער זייט גרענעץ האָבן שוין צוויי דייטשן אים
אָפּגעוואַרט. איינער האָט אַוועקגעפירט די פּאַרטיע פּערד און דער
צווייטער האָט זאַנוולען איינגעלאָדן אויף אַ קופּל פּיר.
נישט ווייט פון שענק, האָט זאַנוול באַמערקט אויף דעם גראָז-

קופקעלעך מענטשן. דאָס זיינען געזעסן „מולכערס“ – אָט יענע, וואָס פירן איבערגעניצטע קליידער דורך די גרענעץ. זיי האָבן אָפּגעוואַרט דעם בערלינער צוג, וואָס האָט געדאַרפט אָנקומען פּונקט איינס ביי-נאַכט. מיט דעם צוג קומען אָן די סוחרים פון אַלטוואַרג, עפענען דאָ די סחורה און יעדערער פון די מולכערס טוט זיך אָן עטלעכע „שטיק“ און פאַרט אַריין נאָך מוילן.

עס איז געזעסן אַ קופקעלע עלטערע יידן אין לאַנגע כאַלאַטן און זיך געשמעסט געלאַסן. זיי האָבן מקנא געוועזן „יעקע נאַר“ (אַזוי האָבן זיי גערופן דעם דייטש), ווי ער לעבט זיך רויק. און צום מייסטן האָבן זיי מקנא געוועזן דעם שענקער, וואָס האָט געהאַלטן די שענק ביי דעם טראַקט און געלייזט בייטאַג און ביינאַכט.

דאָס זיינען געווען צום מיינסטן יורדים, שיינע חסידים, וועלכע האָבן שוין אַלץ פרובירט, אַפילו מלמדות, נאָר עס איז נישט געגאַנגען, – האָבן זיי גענומען אַריינפאַרן נאָך פרייסן, אָנטאַן יעדערער צו עטלעכע רעק, צו עטלעכע פאַר הויזן, דורכפירן די גרענעץ און זיך מאַטערן.

ביי אַ צווייטע קופקע זיינען געזעסן ווייבער אין שייטלעך און געהאַלטן אין איין באַרעדן אָט יענע מיידלעך, וואָס זיינען געזעסן אַ ביסל ווייטער אויסגעמישט מיט שיקסעס, שקצים און יינגען.

פון דעם פּלאַץ, וווּ דאָס יונגוואַרג איז געזעסן, האָט זיך געטראָגן אַ הילכיק געלעכטער. די יינגען פלעגן אויסציען אַ מויד אָדער אַ שיקסע אויף דעם גראַז און זיך נעמען וועטן, אַז זי טראַגט אונטער דעם קלייד גאָר נישט, כדי זי זאָל קאָנען אַלץ מער אָנטאַן. די מויד איז דערווייל געלעגן און געמאַכט קולות, ביז אַ יידענע האָט שוין נישט געקאַנט צוהערן, איז זי צו און זיי גענומען זידלעך. האָט מען אָפּגעלאָזט די מויד, און עפעס אַ יינג אַ הצופּה איז אויפגעשפרונגען, אַרומגעכאַפט די יידענע און איר געוואָלט אַ קוש טאַן. די יידענע האָט גענומען שרייען און אַלע אַרום האָבן געפלאַצט פון געלעכטער.

עס איז דורך אַ דייטש מיט אַ דיקן ציגאַר, זיך אָפּגעשטעלט, געשטאַנען אַ וויילע, אויסגעשפיגן: „שמוציגע יודן!“ און געגאַנגען ווייטער.

זאנוול איז אריין אין שענק, אויסגעטרונקען עטלעכע קופל ביר, פאררויכערט א ציגאר, זיך געזעגנט מיט דעם דייטש און ארויס. די סוחרים מיט די קופקעס סחורה זיינען שוין געהאט אָנגע-קומען, האָבן עס צעלייגט אין מיטן פעלד. די מולכערס האָבן פון זיך אַלץ אראָפּגעוואָרפן, געשטאַנען אין די העמדער, אין די גאַסקס; די ווייבער אָן די בלוזקעס און אין די האַלקעס, און זיך געשטופט, גע-ריסן צו די סוחרים, און ווער עס איז געוועזן שטאַרקער, האָט געכאַפט מער. די ווייבער האָבן געשלאָגן די מיידן און די מיידן האָבן אַרונ-טערגעריסן די שייטלעך ביי די ווייבער. און אָט איז צו אַ האַלב-באַקעטער שייגעץ, שטייל אָפּגעבונדן דאָס בענדל פון דער האַלקע ביי אַ מיידל. דאָס מיידל האָט געטאָן אַ שטרעק אויס די האַנט, געוואַלט כאַפן אַ לייבל - איז זי שטיין געבליבן אין אַ פאַר קורצע לייזונטענע מייטקעס. די יינגען מיט די שקצים האָבן זי אַרומגערינגלט, געמאַכט אַ ראָד, זיך פּאַנאַנדערגעטאַנצט און זי נישט געלאָזט אַרויס. אָט האָט זיך דורכשפּאַצירט דער „ידישער“ אָביעשטשיק מיט די ביקס אויף דעם אַקסל, זיך געוויצלט מיט די יידן, געגעבן זיי עצות.

באַרד איז אַרויס עפעס אַ געזונטע מויד, גענומען דעם זעלנער אונטערן אָרעם און אַוועק מיט אים אין וועלדל. זאנוול איז געשטאַנען פון דער ווייטנס, זיך צו אַלעם צוגעקוקט. ער האָט אַ שפיי געטאָן, אויסגעשריגן „שטינקערס“ אין דער נאַכט אַריין, און פאַרשווונדן אין אַ זייטיק געסל.

אַ פאַרטיע קאַנטראַבאַנדיסטן מיט פעקלעך אויף די פלייצעס איז זאנוולען אַנטקעגן געקומען.
 - אַי, זאנוול! וואָס טוסטו דאָ? - האָט אַ געלער געזאָגט.
 - כּהאַב געדאַרפט זען אַ דייטש! - האָט זאנוול רויק געענט-פערט און געוואַלט גיין ווייטער.
 - דערצייל עס דער „באַבע יורע“, זאנוול. מיר ווייסן דאָך, - האָט זיך אַ קליינער, ברייטבייניקער יינג אַריינגעמישט.

- פֿימפערנאָטער! ווער פֿרעגט דײַך ? ס'איז דײַן באַפֿעס דאָגה ?
 די חברה האָבן זיך איבערגעקוקט.
 - נו, טאָקע! - האָט זיך דער געלער געווענדעט צום קלײנעם,
 אַז אומעטום מוזט דו זיך אַרײַנמישן! ווען ער פֿאַרפֿאַרט דיר, וואָלט
 מײַך עפעס געהאַרט? אָסור! וועסט זיך נאָך אַמאָל דערשפּײַלן! און
 דו, זאַנוול, וואָס רעגסטו זיך באַלד אַזוי אױף? לָאָן דיר דאַכטן אַ
 הונט בילט! פּײַליכט וואָלסטו מיטגענומען אַ פעקל זײַדנס?
 - געמאַכט! - האָט זאַנוול געענטפֿערט, - וויפל גיסטו?
 - וואָס הייסט? קריגסט אַ צענערל!
 - נײַן, גוטער ברודער! - סופֿצן!
 דער געלער איז געשטאַנען אַ ביסל, געטראַכט:
 - ס'גײט!

די פֿאַרטיע האָט זיך אָפּגעשטעלט, דער געלער איז ערגעץ
 אַוועק, געזײַמט זיך עטלעכע מינוט און געפֿראַכט אַ גרויסן פֿאַק
 זײַדנס. זאַנוול האָט אַרױפּגעמאַכט די פֿאַסקעס איבער זײַנע אַקסלען,
 האָט דעם פֿאַק לײַכט אַרױבערגעוואָרפֿן איבער די אַרעמס און גענומען
 שפּרײַן. נישט ווייט פֿון גרענעץ האָבן זיך די חברה צעטיילט אין
 צוויי פֿאַרטיעס. דער געלער האָט געפֿירט. אַלע האָבן אױסגעטאַן די
 שטײַויל, פֿאַרקאַטשעט די הויזן און זיך אָפּגעשטעלט. דער געלער איז
 אַלײַן אַוועק אין וועלדל געוואָר ווערן וואָס עס הערט זיך. ער איז
 באַלד געקומען צוריק מיט זעלנער, געטאַן אַ מאַך מיט דער
 האַנט און די פֿאַרטיע איז אָן שטערונג דורך די גרענעץ. דורכן וואָלד
 האָט מען גענומען גײַן אײַנציקווייז. דעם גאַנצן וועג האָט קײַנער קײַן
 וואָרט נישט גערעדט. בײַ דעם קלענסטן שאַרף זײַנען אַלע אַרײַן אין
 דער טיפֿער תּבואה מיט די געפֿעק, געלעגן אַ לענגערע וויילע ביז עס
 איז ווידער שטיל געוואָרן און געשפּרײַזט ווייטער.

זאַנוול איז געגאַנגען אַ מידער. דער טאַג האָט אים עפעס אױס-
 געמאַטערט און ער האָט געפּײַלט ווי אַלע גלײַדער ברעכן אים. ער
 האָט עטלעכע מאָל געוואָלט קלערן וועגן רחלען, נאָר ער האָט בשום
 אופן נישט געקאַנט צונויפּנעמען זײַנע געדאַנקען.

אַרום דרײַ אַ זײַגער בײַנאַכט איז די חברה געקומען אין דעם
 לעצטן דאָרף, וואָס געפֿינט זיך אונטער דער שטאַט. זיי האָבן אַראַפּ-

גענומען די פעק און זיך געזעצט רוען אין א טאָל אויף דער לאַנקע.
מיט אַמאָל האָבן זיי דערהערט ווי אַ רייטער קומט אָן. די חברה
האָבן געכאַפט די פעק און זיך צעשאַטן אין אַלע זייטן. זאָנוול איז
אַנטלאָפן אָן אַ היטל. ער איז געוועזן זייער אויפגערעגט, געשפּאַנט
גין, געפילט אַ שרעקלעכע מידקייט. עס האָט זיך דערהערט אַ שיטעריי.
— מען יאָגט! — האָט זאָנוול אַ טראַכט געטאָן און געפליבן
שטיין. ער האָט פאַר זיך דערזען דעם אַלטן בית-עולם. ער האָט זיך
שלינק אַרויפגעכאַפט אויפן פאַרקאָן, אַריבערגעשפרונגען לייכט ווי אַ
קאַץ און גענומען גיין צווישן די מצבות קאַלטבלוטיק, רויק. . . ער
האָט זיך אויסגעזוכט אַ הויך פּערגל, אונטערגעלייגט דעם פאַק, זיך
אַנדערגעוואָרפן און איז פעסט אַנטשלאָפן געוואָרן. . .

9

צייט זאָנוול האָט זיך באַקענט מיט רחלען האָט ער גענומען
אַלץ מער און מער אויסמירן זיינע פריערדיקע חברים, זיך גענומען
מיט זיי זעלטן טרעפן. עטלעכע וואָכן דורכאַנאַנד פלעגט ער נישט
אַריינשמעקן אין שענק אַריין. זיין בעסטער פאַרגעניגן איז געווען אין
דער פרייער צייט, אַרויסצוגיין מיט „מאָרווען“ אויפן ברעג פון דער
„רושיקע“, זיך אויסציען אין דעם טיפן גראַז און טראַכטן. און מאָרווע
פלעגט זיך אויסציען, אויפשטעלן זיינע אויערן, עפענען עטוואָס זיינע
מאַנדל-אויגן און קוקן און בורטשען. און אַז זאָנוול איז געווען גוט
אויפגעלייגט האָט ער זיך גענומען קאַטשען איבערן גראַז. מאָרווע
פלעגט זיך אויפכאַפן, זיך צוזעצן אויף די הינטערשטע פיס, אַ שפרונג
טאָן צו דעם בעל-הבית, אים אַרומכאַפן מיט די לאַפעס, לעקן, דרייען
מיט דעם עק, און אַ געזונט, האַרציק געלעכטער האָט הייליכק אַפגע-
קלונגען איבער דער לאַנקע. . .

און אַז זאָנוול איז ביז געוואָרן אויף דעם הונט, האָט ער אים

געכאפט פאר די אויערן און אריינגעשליידערט אין דער „רושיקע“. דער הונט איז אויסגעשווימען עטלעכע קרייזן, געקוקט מיט זיינע מאנדל-אויגן אויף דעם בעל הבית און איז ארויסגעשפרונגען. ער האָט זיך אָפגעטרייסלט און איז צו צו זאָנוולען. זאָנוול האָט פון דערווייטנס געקוקט אויף דעם הונטס נאָסן קערפער און הנאה געהאַט. נאָר פון צייט צו צייט האָט זאָנוולען אַרומגעכאַפט אַ בענקשאַפט נאָך זיינע חברים, נאָך דער שענק, און דעמאָלט האָט ער אין אלעם פאַרגעסן. ער האָט דערפילט ווי עפעס צעוואַקסט זיך ביי אים, דײַ מוסקולן ווערן שטייפער, ציען זיך אָן, דאָס האַרץ שפּאַרט זיך פון קאַסטן אַרויס, און אין אַזעלכע מינוטן האָט ער אַראָפגערוקט דאָס היטל איבער די אויגן און אַוועק אין דער שענק אַריין.

צומאָרגנס ווען זאָנוול איז אַהיימגעקומען פון פרייסן, האָט ער דערפילט אַ שרעקלעכע בענקשאַפט נאָך זיינע חברים, עס האָט זיך אים געוואָלט דערציילן וואָס ער האָט אויפגעטאָן אין דעם נעכטיקן טאָג און ער איז געווען זיכער, אַז נאָר זיי וועלן אים פאַרשטיין. פאַלד נאָכמיטאָג איז זאָנוול אַוועק אין שענק אַריין. דורך דער גאַנצער לענג פון שענק, צו דער וואַנט צו, איז ווי אַלע מאָל געשטאַנען אַ צאָל-באַנק, אויף דער צאָל-באַנק האָבן זיך געפונען עטלעכע באַרלעקעס באַראָנפן, פעסלעך ביר, אויף אַ לאַנגער קופערנער טאַץ מיט לעכלעך זיינען געשטאַנען גלעזלעך, קופערנע קוואַטירלעך און קופלעס. דער פּוּלאַפּ איז געווען אונטערגעשפּאַרט מיט אַ דיקן פירעקיקן קלאַץ, אויף וועלכן עס זיינען געווען אויסגעשניצט דאַטן, יאָרן און נעמען פון פאַרשיידענע גנבים. אונטער דער צאָל-באַנק איז געזעסן אַ הויכע דיקע יידענע - בריינע קאַזאַק - און מיט הנאה זיך געבויערט די נאָז מיט אַ פינגער. ביי עטלעכע טישלעך זיינען געזעסן יינגען און געגעסן. ביי אַ ווינקל-טיש זיינען געזעסן דריי יינגען און געטרונקען. ביי איינעם פון זיי אויף דער שויס איז געזעסן אַ יונג געפודערט מיידל און גערויכערט אַ פאַזיראַס. די שענק האָט געשמעקט מיט געבראַטנס.

— זעט נאָר, זעט! — האָט זיך בריינע צעשריען — טפוי, טפוי,
טפוי! אַ שיינער מענטש! ס'פאסט דיר שוין גאָרנישט אַריינצוקומען
אין שענק אַריין! ?

פון אַלע טישלעך האָט זיך געהערט: זאָנוול! זאָנוול!
פון אַלע זייטן האָט מען אים אַרומגערינגלט, אים געגעפן שלום,
זיך געוויצלט.

זאָנוול האָט זיך אַ צופרידענער אַוועקגעזעצט מיט דער חברה
אַרום אַ גרויסן טיש.

— פופצן פלעשלעך לאַגער! — האָט זאָנוול אַ געשריי געזאָן. —
נו, וואָס מאַכט איר עפעס חברה? בנאמנות, איך האָב זיך פאַרבענקט
באָך אייך!

— אַז דו ביסט אַזאַ פרייך געוואָרן! מען זעט דיך נישט אויף
דער ליכטיקער שיין! וואָס טוסטו גאַנצע טעג? — האָט זיך „גראַדולן“,
אַ הויכער, געשטופלטער יינג, מיט צוויי שניט אין דער לינקער באַק,
אַנגערופן.

— כ'ווייס? — האָט זאָנוול געענטפערט — מען פטרט די צייט,
כ'ווייס אַליין נישט מיט וואָס.

— אַ, דאָס איז אמת, ברודער! — האָט גראַדולן געזאָגט און אַ
ווינק געטאָן צו דער חברה — „נאַש בראַט“ טאָר זיך נישט אַריינגלאָזן
אין צו ווייטע דרכים מיט אַ מויד! דאָס איז אַ געשעפט פאַר יאָרן!
ס'געפעלט דיר אַ מויד, האָב חתונה, און אויב נישט — גיט מען איר
אַ קוועטש און פטור! גלויב מיר זאָנוול, מאַנקע הערט דאָך דאָס
נישט — האָט גראַדולן ווייטער גערעדט און אַ גראַפן ווינק געטאָן מיט
די אויגן — מען קאָן מיט איר לעפן אַ יאָר אָן אַ ווייב.

חברה האָפן זיך געשטיקט פון געלעכטער.

מאַנקע איז ברוגז געוואָרן:

— ווי לאַנג קרענקסטו, דו געשטופלטער הונט, ווי כ'וועל שוין
מיט דיר נישט רעדן!

— אָבער וועגן וואָס האַסטו זיך אַזוי צערעדט? — האָט זיך
זאָנוול געפרעגט ביי גראַדולן.

— איך וועל דיר זאָגן — האָט מיט אַ שמייכל אַנגעהויבן משהלע,
אַ יינג ווי אַ ריז. — אַנומלט קומט דער „קעלפיקער“ און דירציילט,

אז דו האָסט אים געשטערט. ער איז פאַרפאַרן שפעט ביי נאַכט מיט
א פּור און געוואָלט ביי נתן דעם אַגראַדניק אַרויסנעמען עטלעכע
קערץ מערן. ער גייט צו און בלייבט אַ פאַרציטערטער: דו גייסט
אַרום איבערן פעלד, האָסט אַ מויד אויף דער האַנט און שלעפט זי
אין ווי אַ פּיעסטענקע אַ קינד! ער איז שיער נישט צעזעצט גע-
וואָרן פון געלעכטער, נאָר ער האָט מורא געהאַט און זיך אַפּגעטראָגן.
זאַנוול איז בלאַס געוואָרן און זיך צעשמייכלט.

— עפעס אַ שיין מיידל? — האָט אים מאַנקע געפרעגט, צו-
קומענדיק צו אים — שענער פון מיר? זאַנוול, געדענקסט, אַמאָל בין
איך געווען דינע. דו פלעגסט מיר קיפּן לאַקירטע שיך! יאָ, יאָ...
זאַנוול האָט נישט געענטפערט, אַרומגענומען מאַנקען און
אַרויסגעזעצט זי צו זיך אויף דער שויס.
חברה האָבן צעעפנט די פלעשלעך, געטרונקען, דערציילט
מעשיות.

גראַדול האָט זיך פאַרגנבעט אונטער מאַנקעס פלייצע און איר
אַריינגעגאַסן אַ ביסל ביר אין קאַרק אַריין.
מאַנקע האָט אַ צאַפל געטאַן, גענומען זיך פּיעשטשען ווי אַ
קליין קינד, געסטראַשעט, אַז זי וועט דערציילן פאַר זיין ווייב.
— וואָס, דו האָסט שוין אַ ווייב? וואָס איך הער? — האָט זיך
זאַנוול אַ פאַרוונדערטער געפרעגט.

— וואָס דען, ברודער, אַ הינטיש לעבן דערעסט! איינבעטן זיך
אַ קוש ביי מאַנקען? דאָ קויף איר שיך, דאָ — אַ קאַרסעט, און אַז
ס'קומט צו עפעס וועט זי דיר ווייזן אַ פייג! מכות! האָב איך אַ
ווייבעלע, ברודער, אַ צאַצקע! פון וואַרשע קומט זי, אַ קליינס, אַ
שוואַרצס, ווי אַ מיזל, און נעמט עס קושן איז... ווער איך פאַרכאַפט
און קאָכן קאָכט זי, ברודער, אַן אַנטיק! און וואָס דאַרף איך נאָך?
— דאָכט זיך אַ גליקלעכער מענטש — האָט זיך מאַנקע גע-
ווענדעט צו זאַנוולען — און פונדעסטוועגן מאַכט ער מיר דעם טויט!
חברה האָבן געשמייכלט.

גראַדול האָט אַ צי געטאַן מיט איין זופ אַ קופל ביר און אַ
קלאַפּ געטאַן זאַנוולען איבער דער פלייצע:
— קום אַריבער, זאַנוול! „מיינע“ וויל זיך מיט דיר באַקענען.

— ווו האָסטו זי גענומען ?

— ס'הייסט ווו ? כ'בין געווען אויף פראַגער יריד, נו, באַקען
איך זיך מיט אַ מיידל, איז זי מיר געפעלן געוואָרן, האָט מען גע-
שטעלט אַ חופּה און פאַרטיק !

זאָנוול האָט באַשטעלט נאָך צען פלעשלעך.

אַ דאַרער יינג האָט אַרויסגעצויגן אַ האַרמאָניע, פאַרשאַרצט זיין
קליין היטעלע, איינגעבויגן דעם קאָפּ און גענומען שפּילן אַ וואַלס.
מאַנקע איז אַראָפּ פון זאָנוולס שויס, מיט איין האַנט האָט זי
צוגעהאַלטן איר קורץ קליידל און לייכט צוגעקלאַפט צום טאַקט. פון
אַ ווינקל האָט זיך באַדד באַוויזן אַ שייגעץ מיט אַ שיקסע און גע-
נומען טאַנצן. דער שייגעץ איז געווען האַלב שפור, מיט פאַרלאַפּענע
אויגן און צעשויערעטע האָר. ער האָט פעסט אַרומגענומען די שיקסע,
זי עטוואָס אויפגעהויבן און זיך מיט איר גענומען אַרומדרייען, אַרויס-
ליאַזנדיק כריפענדע קולות.

מאַנקע האָט אָנגעכאַפט זאָנוולען פאַר די הענט, אים אויפגע-
שטעלט און זיך געלאָזט מיט אים איבער דער שענק. זאָנוול האָט
מיט איר געטאַנצט. נאָר אין מיטן האָט ער חרטה געקריגן, זיך אויס-
געדרייט, האָט עטלעכע מאָל דורכגעשפּאַנט די שענק און זיך געזעצט.
דער יינג האָט גענומען שפּילן אַ מאַזורקע.

מאַנקע האָט געכאַפט גראַדוילן, זיך גענומען מיט אים דרייען
גיך, שטאַרקער. איר לייכט קליידל האָט זיך אויפגעבלאָזן ווי אַ
קאַראַזעלע. און יעדעס מאָל, ווען זי האָט זיך געדאַרפט צוזעצן און
אַ קלאַפּ טאָן מיט איר אַבצאַס, האָט זי אַ דריי געטאַן מיט דעם פוס,
אַ דאָס קליידל איז זיך צעפּלויגן און די פיס האָבן רייצנד אַפּער-
געקוקט פון אונטער די געפאַסטע זאַקן.

חברה האָבן געגאַפט.

דער יינג האָט אויפגעהערט שפּילן. אַפּגעווישט דעם שווייס.
האָט דערויפּט זיין קופּל ביר און גענומען שפּילן פון „שמענדריק“.
אַלע האָבן מיטגעזונגען :

האַצמאַך איז אַ בלינדער,
וו זיינען זיינע קינדער ?

מאנקע איז צו צו זאנוולען, זיך געזעצט אויף זיין שויס און מיטגעזונגען. איר פנים האָט געפלאַצמט, די נאָז-פליגל האָבן זיך גע- היבן ווי ביי אַ יונגן זשערפאַקל. זאנוול האָט אויף איר געקוקט, הנאה געהאַט און זי שאַרק אַרומגענומען.

די חברה האָבן זיך אַלץ העכער און העכער צעזונגען. נישט ווייט איז געלעגן דער שפורער שייגעץ און זיך געריסן אויף זיין הייזעריק קול. און עס האָט זיך געדאַכט, אַז מענטשן זיצן, האַלטן אייזערנע טעפּ און קראַצן מיט טעמפע מעסערס.

מאנקע האָט אָנגעשפּאַרט איר קעפל אויף זאנוולס ברוסט: - זאנוול, קום צו מיר היינט ביינאַכט! וועסט קומען? גע- דענקסט, פלעגסט זאָגן, אַז דו האָסט מיך לייב. גיי, ביסט אַ שלעכטער! דו האָסט שוין אַן אַנדער מיידל. זאנוול, ווער איז שענער? וואָר, מאַנקע? כאַ, כאַ!

זאנוול איז צעמישט געוואָרן, און געפילט, אַז ער ווערט פּלאַס. ער האָט מאַנקען אויפגעהויבן אויף די הענט און זי אַוועקגעזעצט אויף אַ ליידיקן שטול. אים האָט זיך געדאַכט, אַז רחל שטייט אין ווינקל אַ פּלאַטע, אַ פאַרוויינטע און קוקט אויף אים, קוקט ווי ער האַלט מאַנקען. ער האָט אַ צאַפל געטאָן, זיך אויפגעשטעלט, געטאָן גראַדולן אַ קלאַפּ איבער דער פלייצע און אַרויס מיט אים אויף דער גאַס.

אַ לענגערע צייט איז זאנוול געגאַנגען און געשוויגן. ער האָט זיך דערפילט עפעס ווי דערשלאָגן. עס האָט אים זייער געקרענקט, וואָס די חברה ווייסן, אַז ער האָט אַ מיידל, און צומיינסטן האָט אים געאַרט, וואָס ער האָט געהאַלטן מאַנקען די גאַנצע צייט אויף דער שויס. עס האָט זיך אים איצט געוואָלט זיין אייבער אַליין מיט מאַרווען, זיך אויסציען אונטערן עפל-בוים, פאַרמאַכן די אויגן און רויק טראַכטן. - וואָס ביסטו עפעס אַזוי פאַרחושט? - האָט גראַדול אים געפרעגט.

- כ'ווייס... עפעס פאַסקודנע אין מויל, און דערצו טוט מיר דער קאַפּ וויי... .

- עה, זאנוול, ביסט דאָך ערגער פון אַ יידענע! און אַז מען טרינקט שוין אויס אַ פינף פלעשלעך, טאָ וואָס? זעסט, מיך הייבט

עס נישט אָן צו אַרן! איך גיי מיר און קלער פון מאַנקען. ווייסט, די
מיד ווערט שענער פון טאָג צו טאָג! און זי קריגט דאָך די פגירה
פאַר דיר!

— צו אַלדע שוואַרצע יאָר, וואָס איז מיט דיר? האָבט דאָך
ערשט חתונה געהאַט און קלערסט שייך וועגן מאַנקען?

— ביסט אַ יאָר, זאַנוול! אַ ווייב איז אַ ווייב! כ'האַב זי דאָך
תמיד! און מאַנקע איז עפעס אַנדערש! שרעק זיך נישט, ס'וועט
פאַרן ווייב אויך פלייבן, כ'בין ברוך השם אַ געזונט יינגל!

זאַנוול האָט נישט געענטפערט. ער האָט געפילט ווי אַלץ אין
אים נעמט זיך הויבן...

— אָט דאָ ווױן איך — האָט זיך גראַדול אָנגערופן, ווייזנדיק
אויף אַ קליין הייזל.

גראַדול האָט פרייט געעפנט די טיר און אַריינגעלאָזט זאַנוולען.
— ביילע, אָט דאָס איז מיין חבר, זאַנוול, וועגן וועלכן כ'האַב
יך דערציילט.

ביילע, אַ קליין שוואַרץ-חנעוודיק ווייבל אין אַ גאַברעלע מיט
טערקישע בלימלעך, מיט אַ לאַנגן צאַפ אַראָפּ ווי ביי אַ יונג
מיידל, איז רויט געוואָרן, אַ שמייכל געטאָן און זאַנוולען דערלאַנגט
אַ קליין וואַרעם הענטל.

— נו, זאַנוול, ווי גאָפעלט דיר עפעס מיין ווייבל?—האָט גראַדול
געזאָגט, אָנגענומען ביילען פון הינטן און זי אויסגעדרייט מיט דעם
פנים צו זאַנוולען.

זאַנוול איז געוואָרן צעמישט, נישט געוואוסט וואָס צו ענטפערן
און זיך קינדיש צעשמייכלט.

— נו, ביילע, יעצט גיב עפעס אין מויל אַריין! עפעס גוטס,
צוליב אונזער גאַסט!

— געוויס, געוויס! אַנטשולדיקט זאַנוול, כ'קום באַלד אַריין! —
האָט ביילע געזאָגט מיט אַ שמייכל אין און איז אַריינגעשפרונגען אין
צווייטן צימער.

— נו, זאַנוול, דעם אמת זאָג, זי געפעלט דיר? אַ שעלמא, האָט

— מעגסטו זיך נישט באַגראָבן, זאָג? אז מען האָט אזאָ ווייל
ווייבל, זיך פאַרדרייען דעם קאָפּ מיט מאַנקען. שעם זיך, דו „בעל-תכלית“
איינער!

— שריי נישט אזוי, זי קאָן נאָך הערן — האָט זיך גראַדזל אָפּ-
גערופּן, און זיין געשטופלט פנים האָט געשיינט.

אין אַ וויילע אַרום איז ביילע אַריין אויסגעפּוצט אין אַ שוואַרץ
לייכט קלייד, אַ ווייס זיידענע בלווקע מיט שוואַרצע פאַטעקלעך. זי
האָט געטראָגן אַ טעלער מיט אויבס, וויין, איינגעמאַכטס.

— וואָס זאָגסטו נישט ווי זי האָט זיך דאָס אויסגעפּוצט? פאַרן
אייגענעם מאַן איז גאַרנישט, קומט נאָר אַ פּרעמדער מאַנסביל, פּוצט
מען זיך שוין!

ביילע האָט געקוקט אויף זאַנוולען און אַ פאַררויטלטע גע-
שמייכלט.

— נעם עפעס, זאַנוול! זיי ווי ביי זיך אינדערהיים! — האָט
גראַדזל געזאָגט אַ שיינענדיקער.

ביילע איז געזעסן, פאַרלייגט איין פּוס אויף דעם צווייטן, און
גערעדט, דערציילט מעשיות פון וואַרשע. און זי האָט גערעדט אזוי
גלאַטיק, אזוי שוין! זאַנוול האָט קיין אויג נישט אַראָפּגעלאָזט פון איר,
זיך צוגעהערט ווי זי דערציילט. איר שטימע האָט אים געקלונגען עפעס
אזוי אָנגענעם. ווען זי האָט אַ שמייכל געטאָן, האָט ער פאַמערקט, אז
עס פעלט איר פון סאָרנט אַ קליין ציינדל און ער האָט אויסגעפּונען,
אז אזוי איז זי נאָך שענער, בהנעוודיקער... און זי האָט גערעדט מיט
די „רייש“, געזאָגט „יאָך“, געשלונגען האַלבע ווערטער, געשמייכלט,
און דאָס האָט זאַנוולען פאַרשפורט.

גראַדזל האָט זיך אויסגעצויגן אויף דער קאַנאַפע, געהערט ווי
זיין ווייבל רעדט. ער האָט געטראַכט, אז אויב זי זאָל זיך נאָר טויגן,
קאָן זי ווערן די „מאַטקאַ“ פון אַלע גנבים, און דעמאָלט האָט ער אָפּ-
געזאָרגט. ער האָט פאַר גרויס שמחה עפעס אונטערגעזונגען און איז
אזוי אַנטשלאָפּן געוואָרן. באלד האָט ער זיך געלאָזט הערן איבער דעם
גאַנצן ציימער. ער האָט פאַרריסן זיין פּוס אין דער הויך ווי אַ קראַקווע
און גענומען שנאָרן.

ביילע און זאַנוול האָבן זיך צעלאַכט.

זאנוול האָט געוואָלט עטלעכע מאָל אוועקגיין, נאָר ביילע האָט אים אַלץ געבעטן ער זאָל נאָך בלייבן. זאנוול איז אונטערגעזעסן אַ ביסל און ביים אוועקגיין האָט אים ביילע לאַנג געדריקט די האַנט. זי האָט אים געקוקט מיט איר ליבלעכן שמייכל אין די אויגן און פאַרלאַנגט פון אים אַ פאַשטימטן טאָג ווען ער וועט קומען.

אַז זאנוול איז ארויס, האָט ער לייכטער אָפגעאַטעמט און אַ טראַכט געטאָן:

— אַ וויל ווייבל, אויף מיין וואָרט!

באַד אָבער איז ער ווי צעמישט געוואָרן און אָפגעניפצט, ווי אַ שווערע משא וואָלט זיך מיט אַ מאָל אַרויפגעלייגט אויף זיין האַרץ.

— „סאַכאַר מאָ-ראָ-אַזשני!“ — האָט זיך צעזונגען אַ הויכער קאָ-צאַפּ אין אַ בלוי העמדל, סאַמע אונטער זאנוולס נאָז, טראָגנדיק אַ באַרסקע אויפן קאַפּ.

— וועלכער שוואַרץ יאָר האָט געבראַכט דעם קאַצאַפּ אַהער? — האָט זאנוול ביזן אַרויסגערעדט.

משה „קוניאַרוש“ האָט זיך געשלעפט איבער דער גאַס, געפראַכט ווי אַ געפאַשעטע גאַנז.

— ווי דאָס באַקט זיך! ווי דאָס שלעפט קוים דעם קאָלדן! — האָט זאנוול צו זיך גערעדט — ווען איך כאַפּ דעם בחור אין אַ ווינקל, וואָלט איך אים אָנגענומען פאַר די אויערן, צוגעזעצט מיין קני צו זיין סעטן פּוּעניץ און אַ ביסל איינגעפרעסט, דינער געמאַכט.

— אויף וואָס פאַר אַ וועלט ביסטו? — האָט זיך שלמה צעשריגן, זעענדיק ווי זיין זון האָט זיך אָפגעשטעלט אין מיטן דער גאַס און גענומען רעדן צו זיך אַליין.

זאנוול האָט זיך אַרומגעקוקט, דערזען דעם פּאָטער און זיך צע-שמייכלט:

— אַ כאַליערע! די חברה האָפּן מיך געכאַפט, נו, האָט מען אַ ביסל אויסגיטרונקען!

— שפּאַרט מען זיך צו! מען וועט דאָך מיינען, אַז דו ביסט משוגע געוואָרן!

זאנוול איז אַריין אין שטוב, אָנגעזאַגט מען זאָל אים אַרום צוכט אַ זיגער אויפוועקן, אַרויסגענומען אַ קישן מיט אַ קאָלדע,

מיטגענומען מאַרווען און זיך אויסגעצויגן אונטערן עפל-בוים. ער איז
גיך איינגעשלאָפן. דער הונט האָט זיך אויסגעצויגן צוקאָפּנס, אַרויס-
געשטעקט די צונג און געדרעמלט.

10

דער טאָג, ווען רחל פלעגט זיך דאַרפן זען מיט זאַנולען, האָט
פיי איר אויסגעקוקט ווי אַ יאָר. זי האָט זיך תמיד אויפגעכאַפּט מיט
דעם געדאַנק, אז היינט זעט זי זיך מיט אים. אירע אַלע באַוועגונגען
זיינען יענעם טאָג אויסגעקומען געשיקטער, יעדע זאך האָט זי געטאָן
אין איילעניש, גלייך ווי זי וואָלט געוואָלט דעם טאָג וואָס גיכער
דורכשטופן. אין פעלד איז רחל אַרומגעלאָפן ווי אַ צעטראַגענע, גע-
האַלטן אין איין איילן זיך, יאָגן די שיקסעס. זי האָט זיך עטלעכע
מאָל פאַרקלייבן אין דער בודע, זיך צוגעשפאַרט, באַלד זיך איבערגע-
זוואַרפן, צוריק אַרויס, און מיט אַ שעה פריער האָט זי יענעם טאָג
אַהיימגעלאָזט די שיקסעס.

אַהיימקומענדיק, פלעגט רחל אַראָפּנעמען די מעשענע מידניצע
און זי אָנגיסן מיט קאַלט וואַסער. אַרויסנעמען אַ שמעקעדיק שטיקל
זייף און זיך איינוואַשן. מיט אַ ווילדער הנאה האָט זי זיך איינגעהערט,
ווי די מידלינעס האָבן געקנאַקט, זיך געשפאַרט דורך די צעפנטע
פינגער. ווי די ווייסע מידלינעס צעלויפן זיך און מחנות רעגנבויגן-
פלעזלעך באַווייזן זיך דאָ און דאָרט. זי האָט באַטראַכט אין שפיגל
איר ווייס לייב, ווי פריש דאָס איז, און עס גענומען איינרייבן מיט
קאַלט וואַסער און זייף. דאָס לייב איז פון דעם קאַלטן וואַסער פרישער,
שטייפער געוואָרן און פון יעדן קאַלטן רייב האָט זי געפילט, ווי דאָס
לייב ציט זיך אָן, פונקט ווי אַ סטרונע.

פארנאכט. רחל האָט זיך אָנגעטאָן אַ לייכט ציצן קליידל, אַ ציצענע בלווקע מיט אייגעלעך אין מיט און אַריבערגעלייגטן קאָלנער, אַרומגעשנירט אַרום האַלז אַ רויט בייטשל קרעלן, געשטאַנען אַ וויילע אין שפיגל, זיך שטיל צעוונגען און אַרויס. זי איז גיך אַוועק אין פעלד אַריין.

גייענדיק האָט רחל געריסן ווייט-בלויילעכן "כאַבער" און גע-פלאַכטן אַ קראַנץ. זי איז זיך עטלעכע מאָל דורכגעאַנגען ביז צום וועלדל, געטראַכט וואָס צו ריידן מיט זאַנוולען, ווי ער איז דורך די גרענעץ. זאַנוול האָט שוין געדאַרפט זיין. רחל האָט אָנגעהויבן ווערן אומגעדולדיק. זי האָט געוויסט דעם וועג, דורך וועלכן ער קומט אָן. איז אים אַנטקעגן געגאַנגען מיט דעם קראַנץ כאַבער אויפן קאַפּ, די אויגן ברייט צעעפנט און געקוקט, געזוכט אין אַלע זייטן. עס האָט זיך באַוווּן אַ שאַטן און באַלד איז אַרויסגעשוומען אַ הויכע פיגור.

— זאַנוול! זאַנוול! — האָט זיך רחל געפרייט און גענומען שפאַנען אַנטקעגן.

די פיגור איז נאָך געגאַנגען עטלעכע טריט, זיך אַריינגעדרייט אין אַ זייטיק געסל און איז פאַרשוונדן.

עס איז דורך אַ שעה, רחל איז געוואָרן נערוועזער און אַלץ אין איר האָט גענומען קאָכן. זי איז אַריין אין דער בודע און זיך צעווייגט.

— ער וועט שוין קיינמאָל נישט קומען, קיינמאָל — האָט רחל מיט זיך גערעדט. — און אויב ער וועט קומען וועל איך אים הייבן גיין, יאָ! וואָס ווייס אַ פערד-גנב פון ליבע? איך ליג יעצט דאָ, דאָס האַרץ ווערט מיר צעריסן אויף שטיקער, וואָרט אויף אים, און ער קריכט געוויס יעצט אין אַ שטאַל אַריין און נעמט אַרויס אַ פאַר פערד. בררר... גוט אויף מיר! גוט אַזוי!

— און טאַמער האָט מען אים נעכטן געשאָסן? — איז איר דורך אַ געדאַנק — ער איז דאָך אַוועק מיט אַ פאַרטיע פערד איבער דער גרענעץ, און ביי דער גרענעץ שטייען דאָך אַזויפיל זעלנער מיט אָנגעלאָדענע ביקסן! יאָ, מען האָט אים געוויס דערשאָסן, אַנדערש וואָלט ער געקומען!

רחל האָט זיך אנדערגעוואָרפן מיט דעם פנים צום גראָז און
האַט זיך צעכליפּעט.

פאַר איר האָבן זיך געהויבן געדיכטע וואַלקנס שמויב. סײַן די
וואַלקנס איז זאָנוול אַרויסגעשווימען אויף אַ שוואַרץ פּעהד, די פּאַר-
טיע נאָך. עס זיינען אָנגעקומען זעלנער. עס האָט זיך געהערט אַ
שיסעריי. זאָנוול איז אַראָפּ פון פּערד, געבליבן ליגן אין אַ טייף פּאַרט.
די פּערד זיינען דורכגעשפרונגען, אים צעטראָטן און אין דער לופט
האַט געקלונגען :

- רחל, רחל! מיין רחטשע! -

11

זאָנוול האָט אין שלאָף געוואוסט, אַז ער פאַרשפּעטיקט, געוואַלט
זיך עטלעכע מאָל אויפכאַפן, נאָר ער האָט נישט געקאָנט. צום סוף
איז ער אויפגעשפרונגען מיט אַ געשריי, ווי אַן אָפּגעברייטער, און
זיך אַרומגעקוקט. עס איז שוין געווען גוט פינסטער, נאָר דער טונקל-
בלויער הימל מיט די מחנות שטערן האָבן איבערגעוואַלט דורכגעריסן
דאָס פינסטערניש און פּאַלויכטן אַליץ אַרום.

זאָנוול האָט אַ קוק געטאָן אויף דעם זייגער :

- אַ כאַליערע, אַנדערטהאַלבן שעה פאַרשפּעטיקט! דאַכט זיך
אָנגעוואַגט דעם „אַלטן“ ער זאָל אויפוועקן... און ווער ווייסט צי כּוועל
זי יעצט טרעפן? זי וועט זיך געוויס טראַכטן: גיי האָב צו טאָן מיט
אַ גנב!

זאָנוול האָט גענומען קריצן מיט די ציינ, אַראָפּגעוואָרפן פון זיך
דאָס רעקל און האָט האַסטיק גענומען שפּרייזן צו דעם ברונען, וואָס
איז געשטאַנען אין עק הויף. ער האָט אָנגעשעפּט מיט דעם „זשוראָוו“

אין עמער וואַסער, זיך אָנגעטרונקען, איינגעוואַשן און גענומען שפּאַנען מיט אַלע פחות אין פעלד אַרײַן.

דעם גאַנצן וועג איז זאַנוול כמעט געלאָפּן, גיך נישט געטראַכט, ער האָט נאָר געשפּירט ווי דאָס האַרץ קלאַפט אים. ווען ער איז צו געקומען צו דעם אָרט, וווּ זיי האָבן זיך געדאַרפט טרעפּן און האָט קיינעם נישט געזען, האָט זאַנוול מיט אַמאָל דערשפּירט ווי עפעס רייסט זיך בײַ אים אָפּ און ער האָט זיך אָפּגעשטעלט. ער האָט באַטראַכט דאָס פעלד אַרום און אַרום. אים האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז אָט דאָרט לעבן בערגל זיצט עמעצער. אַ פאַרציטערטער איז ער צוגעגאַנגען — אַ פּיען איז געלעגן. מיט פאַרקוועטשטע פּויסטן האָט זיך זאַנוול אַוועק-געוועזט אויף דעם פּיען און גענומען טראַכטן. ער האָט אָבער מער ווי עטלעכע קללות אויף דעם „אַלטן“ נישט געקאָנט צוטראַכטן. ער האָט אויפגעהויבן אַ דיקע צווייג און זי גענומען ברעכן אין שפּענער. און פלוצלינג האָט ער באַמערקט מאַרווען.

— פון וואַנען נעמט זי זיך דאָ? דאָכט זיך דעם גאַנצן וועג האָב איך זי נישט געזען. און ווער דאָרף זי דאָ?
זאַנוול האָט אָנגעכאַפט מאַרווען פאַר די אויערן, זי גענומען טרייסלען, שטויסן מיטן פּוס.

מאַרוואָ האָט זיך צוגעוועצט, איינגעקאַרטשעט, געקוקט אַ פאַר-וונדערטער אויף דעם בעל-הבית, און זיינע מאַנדל-אויגן האָבן געטענהט; פאַרוואָס? זאַנוול האָט פאַרשטאַנען דעם הונטס שאַלה און מיט רחמנות אים גענומען האַלזן, זיך מיט אים אויסגעצויגן ווי גרויס ער איז אויף דעם גראָז. אַזוי איז ער געלעגן עטלעכע מינוט. באַלד האָט ער זיך דערמאָנט אין רחלען און דאָס האַרץ האָט אים ווידער פאַרקלעמט. ער האָט זיך פאַמעלעך אויפגעהויבן און זיך געשלעפט איבער דעם פעלד. פאַרבייגייענדיק די בודע, האָט זאַנוול אַריינגעקוקט און האָט אַ צאַפל געטאַן: עמעצער איז געלעגן אויסגעצויגן אויף דעם גראָז.

— רחל!

רחל האָט זיך אַ האַסטיקן דריי געטאַן, דערזען זאַנוולען און האָט זיך צוריק געלייגט ווי פּריער.
זאַנוול איז עטוואָס צעמישט געוואָרן, זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קניען, און זי גענומען וועקן.

— רחל, ביסט ברוגו? זיי נישט ברוגו, אז אויף מיין וואָרט, כ'בין נישט שולדיק, כ'האָב אָנגעזאָגט מען זאָל מיך אויפוועקן מיט אַ שעה פריער, נו, האָט מען מיך אינגאנצן נישט אויפגעוועקט! גלויבסט נישט? כ'בעט דין, רחל! ניטע!

רחל האָט זיך אויסגעדרייט, געקוקט אויף אים האַלב ברוגו:
— און פאַרוואָס האָב איך נישט פאַרשפּעטיקט, געקומען נאָך מיט אַ שטיק צייט פריער?

זאָנול האָט נישט געוואָסט וואָס צו ענטפּערן, אַראָפּגעלאָזט די אויגן, ווי אַ יינגל וואָס מען כאַפט ביי אַ לייגן.

— אָבער איך ווייס פאַרוואָס — האָט רחל דרייטער געזאָגט, — ראָס איז דערפאַר, ווייל דו קלערסט גאַרנישט וועגן מיר! האָסט תמיד אין זינען דיינע פּערד און ווער ווייסט וואָס? זעסט, פון דערפרי אָן ביז יעצט קלער איך אַלץ פון דיר, כ'וואָרט אַלץ, אז די נאַכט זאָל קומען — און יעצט, אז דו ביסט נישט געקומען, וואָס איך האָב אַלץ נישט איבערגעטראַכט, גאָט מיינער! מיר האָט זיך געדאַכט, אז מען האָט דין געהרגעט, כ'ווייסט וואָס? — — —

זאָנול האָט געפֿילט ווי עס ווערט אים לייכטער אויף דעם האַרץ. עס האָט זיך אים געוואָלט אַלץ איר זאָגן, דערציילן וועגן מאַנקען, וועגן ביילען... באַלד האָט ער זיך אָבער געטראָפּן מיט רחל'ס שוואַרצע אויגן, איז צעטומלט געוואָרן און די צונג האָט זיך אים צוגעשמידט צו דעם גומען.

רחל האָט באַמערקט, אז זאָנול איז אין אַ פאַרלעגנהייט, האָט זי זיך צוגערוקט צו אים, און ווי אַ מאַמע האָט זי אים געגראָשעט מיט אַ פינגער:

— הייסט עס, זאָסטו מיר צו, אַז... .

— אויף מיין וואָרט — האָט איר זאָנול איבערגעשלאָגן — כ'בין נישט שולדיק! אז זיי האָבן מיך נישט אויפגעוועקט — — — גלויב מיר, רחל, איך וועל שוין פאַרוואָגן אַ צענטן זיך נישט צו לייגן שלאָפּן!
— כאַ, כאַ, כאַ! — האָט זיך רחל צעלאַכט, זיך אַרויפגעזעצט זאָנול'ען אויף דער שויס און אים אָנגענומען פאַר דער גאַמבע: — כ'האָב געמיינט, דו וועסט שוין נישט קומען, כ'וועל שוין קיינמאָל נישט זיגן מיט דיר, אָט אזוי! נו, דערצייל מיר עפעס! וויאָזוי האָסטו

דורכגעפירט די פערד? דו ווייסט גאָרנישט, ווי שיין דו ביסט געוועזן,
זיצנדיק אויפן שוואַרצן אָגער. ס'האָט דיר נאָר געפעלט אַ ווייסער
פּלאַשטש! האָסט מיר עפעס לייב, זאָנוול? זאָג! — — —

זאָנוול! איז געלעגן ווי פאַרשפורט פון פרייד. ער האָט איר
דערציילט ווי אַזוי ער איז דורך די גרענעץ. זי איז געלעגן אויף זיין
שוים ווי אַ קליין קעצעלע, זיך איינגעטוליעט אין זיין פרייטער ברוסט
און זיך צוגעהערט. זי האָט אַראָפּגענומען דעם קראַנץ בלומען פון
איר קאָפּ, אים אָנגעטאָן זאָנוולען און זיך נאָך שטאַרקער געטוליעט.
פאַר אירע אויגן האָט זיך געוועבט אַ גרויסער געדיכטער וואַלד.
זי איז געזעסן אונטער אַן אַלטן דעמב, די האָר צעשאַטן און געפּלאַכטן
אַ קראַנץ. עס האָט זיך באַוויון אַ פאַרבלאָנזשעטער וואַלד-פרינץ אויף
אַ שוואַרץ פערד. ער האָט זיך דריי מאָל פאַר איר געבויגן און גע-
בעטן דעם קראַנץ. זי האָט דעם פרינץ אָנגעטאָן דעם קראַנץ אויף
זיינע בלאַנדע לאַקן. דער פרינץ האָט זי איינגעוויקלט אין זיין ווייסן
פּלאַשטש און דאָס פערד האָט זיך געטראַגן וואַלד-אייך, וואַלד-אויס

שפעט אין דער נאַכט האָט זיך רחל אויפגעהויבן, זיך אויסגע-
גלייכט און אַ פאַרשכורטע אַרויס פון דער בודע. עס האָט זיך באַלד
דערהערט אַ קוויטש. רחל איז געשטאַנען אַן איבערגעשראַקענע, מיט
ווייט צעעפנטע הענט. אַנטקעגן איר איז געשטאַנען מאַרווע, עטוואָס
אויסגעצויגן, מיט אויפגעשעלטע אויערן און געבורטשעט.
— „אַ טי פּשאַ קרעוו!“ — האָט זאָנוול אַ געשריי נעטאַן און
גענומען רייסן דעם הונט פאַר די אויערן. — האָסט זיך איבערגעשראַקן?
דאָס איז דאָך מיין הונט!
רחל האָט באַטראַכט דעם שוואַרצן קודלאַסן הונט און ער איז
איר געפעלן געוואָרן.

זיי זיינען געגאַנגען האַנט אין האַנט איבערן גראַז און געשוויגן.
— רחל, דו ווייסט, מיין שוועסטער האָט אין קורצן חתונה?
— אַזוי? און טאַקע מיט דעם בעל-עגלה? ווי הייסט ער?
— יאָ. מיט בערקען!
— זאָנוול, וואַלסט געוואַלט כ'וואַל זיין אויף דער חתונה? — האָט
רחל געזאָגט, זיך אָפּגעשטעלט און אים געקוקט גלייך אין די אויגן.

— צי איך וואָלט געוואָלט... אָבער, כ'ווייס... וואָס וועלן מענטשן זאָגן ?

— אז מיך אַרט נישט, וואָס אַרט עס דיך, נאַרעלעו טאָ הער, זאָנוול, פאַר דער חתונה, לאָז דיין שוועסטער קומען און בעטן מיך מיט דער אַלטער דינסט. די אַלטע וועט שוין פועלן ביים טאַטן כ'וואָל גיין. הערסט, וועל איך מיר מאַכן אַ באַלאָווע קלייד! איינס אין פוילן! דו וועסט זען ווי דיין רחל וועט אויסזען אין אַ ווייס זיידן קלייד ביז צום טריט. און אין קאַפּ וועל איך מיר אַריינזעצן אַ ווייסע רויז, וועל איך זיין שיינ! נאָר געדענק — האָט רחל ערנסטער געזאָגט און צו-געשטעלט אַ פינגער צו דער נאָז — אויף דער חתונה מאַך זיך, אז דו קענסט מיך נישט! פאַרוואָס שווייגסטו? גיי, איך האָב דיך פיינט! זאָנוול האָט זי געכאַפט אין זיינע אַרעמס אין באַדעקט איר פנים מיט קושן.

12

שוין עטלעכע טעג ווי ביי שלמהן האָט די טיר נישט גערוט. מען האָט געהאַלטן אין איין קומען און אַוועקגיין. שלמה איז אַפילו דערפון נישט איבעריק צופרידן געווען, דען ביי יעדן עפן פון דער טיר, האָט ער אויך געמוזט עפענען דעם בייטל, נאָר ער האָט זיך נישט שטאַרק גענומען צום האַרצן. אַ קלייניקייט, חתונה מאַכן דאָס ערשטע קינד! און ווען מאַכט זיך נאָך אַזאַ שמחה? שלמה איז אַריינגעקראַכן אין זיין שבתדיקער קאַפּאַטע, געזעסן גאַנצע טעג אין שטוב און געזען, אז אַלץ זאָל זיין בהרחבה. אין מיטן שטוב איז געשטאַנען חנה אין אַ ווייסע האַלקע מיט אַ לויזע בלוזקע און האָט אַריינגעלייגט אין אַ גרויסן שטרויענעם קויש איר אויסשטייער. זי האָט צעוואָרפן אַ העמד מיט אַן אויסגע-האַפטענעם קאַרטשיק, זיך פאַרטראַכט, עס צונויפגעלייגט, געשאַקט ווייטער און אַ גליקלעכע געשלונגען דעם ריח פון פריש געבעקט.

תרצה מיט שרהן זיינען געשטאנען אין קיך און פלוזקעס און
געציילט דאָס געבעקס, וואָס דער בעקער האָט נאָר וואָס געבראַכט.
פון מאָל צו מאָל איז תרצה אַריין צו שלמה, פאַרוואָרפן איר
פאַרטוך אויף דער נאַקעטער ברוסט:

— שלמה?

— וואָס איז?

— און וואָס הערט זיך מכה פיש?

— דאגה נישט, תרצה! מיר וועלן האָבן איינמאָל פיש! לעבעס-

ריקע, צאָפֿליקע! פינף שקצים זיינען נאָר וואָס אַרויס צו דער „זשאָל“
דעווקע“.

תרצה האָט אַ שטופ געטאָן שלמהן מיטן עלעפויגן און אים
געוויזן אויף חנה, וואָס איז געשטאנען אַ צעפֿלאַמטע און פאַטראַכט
איר בלוי-זיידן קלייד.

— ווי לאַנג איז ווי איך בין אַזוי געשטאנען? — האָט תרצה
אָפגעזיפט — שלמה, נו, אויף אַ טשיקאוועס, געדענקסט פאַרע חופּה-
קלייד איך האָב געטראָגן?

— פּרעג מיך עפעס בעסערס! — האָט שלמה געענטפּערט מיט
אַ שמייכל.

די טיר האָט זיך געעפנט און ישראל לערער, אַ דאַר מענטש
אין בריִלן, האַלב-קורץ געקליידט איז אַריין. מיט איין האַנט האָט ער
פאַרריכט זיין גומענעם קאַלנער, וועלכער האָט זיך אים אַרויסגערוקט,
און מיט דער צווייטער האָט ער אַראָפגענומען דאָס היטל און זיך אָפּ-
געווישט דעם שווייס פון שטערן.

— ברוך הבא, אַ ייד! — האָט שלמה געזאָגט, אים אויסגעשטרעקט
אַ האַנט און מיט דער צווייטער האָט ער אים אַרויסגערוקט אַ שטול.
— ברוך נמצא! — האָט דער לערער געענטפּערט מיט אַ שמייכל—
הייסט עס, אַז חנה, מיין תלמידה, האָט שוין חתונה! די וועלט
רוקט זיך!

חנה האָט געשטעלט פראַנטן מיט לעקעך.

ישראל האָט געטרונקען לחיים צו שלמהן, „צום וואָהלזיין“ צו
חנה און זיין דאַרע נאָז האָט זיך פאַרוויטלט. ער האָט אַרויסגענומען

פון וועמען א פעדער מיט טינט און חנה האָט אים דיקטירט די נעמען.
צו וועמען מען האָט געדאַרפט שיקן חתונה-קאַרטן.

שלמה האָט געקוקט ווי ישראל'ס האַנט פליט איבער די קאַנווערטן,
ווי זי דרייט זיך, צוקט און מאַכט אַזעלכע שיינע בוכשטאַבן. עס האָט
אים געוונדערט, פאַרוואָס אַזאַ געלערנטער ווי ישראל זאָל זיך אַזוי
מאַטערן, גיין לערנען קינדער פון שטוב צו שטוב פאַר אַ רובל אַ חודש.
און אַז ישראל איז אַפּיסל מיד געוואָרן, האָט ער גענומען אַ
שטיקל פּאַפּיר, אַפּגעווישט די פעדער, געמאַכט נאָך אַ שנעפּסל און גע-
נומען דערציילן שלמהן וועלט-זאַכן. ער איז קלאָר געווען אין אַלע
קסרים, געוואָסט גענוי ווי איינער איז שטאַרק און אַז ער פלעגט ריידן
לעגן אַ מלחמה - איז דורך אַ גרויל דורכן לייב.

שלמה האָט פאַרריסן דעם קאַפּ, זיך צוגעהערט מיט אַן אָפּן מויל
און תמיד פאַרפירט אַ שמועס וועגן דער טערקישער מלחמה. ער האָט
געוואָסט אויף אַ פּריער וואָס ישראל וועט אים דערציילן, נאָר גאַרנישט.
ער האָט לייב געהאַט צו הערן ווי ישראל רעדט.

חנה איז געעסן די גאַנצע צייט מיט אַרפּפּגעלאָזטע אויגן. ישראל
איז אַמאָל געווען איר לערער, פלעגט ער זי אַרומנעמען און קושן. און
איינמאָל ווען ער האָט זי געהאַלטן אויף זיין שויס איז אַנגעקומען
ישראל'ס ווייב מיט אַ קינד אויף דער האַנט - פון דעמאָלט אָן האָט
זי אויפגעהערט לערנען ביי אים און טאַקע מער ווי דאַוונען האָט זי
זיך נישט אויסגעלערנט.

דער שמש מיט עטלעכע „בעטערקעס“ זיינען אַריינגעקומען נאָך
די חתונה-קאַרטן.

אַז שלמה איז מיט זיי אַרויס פון שטוב, איז ישראל געוואָרן
לעבעדיקער. ער האָט אַ פאַר מאָל אַ שטיף געטאַן מיט חנה און איר
געשטעלט אַזעלכע פּראַגן, אַז ס'איז איר פון חרפה פינסטער געוואָרן
אין די אויגן.

ישראל האָט געענדיקט זיין אַרבעט, צוגענומען אַ פּאַפּירענעם
רובל און געמאַכט אַ שנאַפּס. חנה האָט אים איינגעפאַקט אַ טיט מיט
לעקעך פאַר די קינדער און אים געבעטן אויף דער חתונה.

- געוויס, געוויס, ווי דען! האָט ער געשמייכלט און איז אַריין
אין קיך מיט אַ וויץ. תרצה מיט שרהן האָבן זיך געבויגן פון געלעכטער.

אין דרויסן איז געשטאנען זאנוול מיט עטלעכע יינגען און גע-
שטעלט אַ סאָפּע פון ברעטער, ווו דער עולם וועט עסן. די סאָפּע האָט
זיך געצויגן איבער דעם גאַנצן הויף.

13

די כלה איז געזעסן ווי אַן אויסגעגאַסענע אויף אַן אויסגעבעטן
פּאָטעל אין איר בלוז-זיידן חופּה-קלייד, באַפּוצט פון פּאַרנט מיט
שטאַש-בלימלעך. אויפן קאָפּ האָט זי געטראָגן אַ גערלאַנדע פון מירטן-
בלעטער. פון אונטער דער גערלאַנדע האָט זיך געשפּרייט אַ ווייסער,
ברייטער טול און איז לייכט אַראָפּגעפאַלן איבער אירע פלייצעס, ביז
איבער דער טאַליע.

איבערן זאָל האָט זיך צעגאַסן אַ וואַלט.
מיידלעך האָבן זיך גענומען פאַרן, זיך לייכט געטראָגן אין זיי-
ערע קאַלירטע, רוישנדע קליידער, געווינקען מיט אַלע גלידער,
האַרציק געלאַכט.

און חברה יינגען האָבן אַרויסגעקוקט אויף די מיידלעך פון
כלי-זמרים-שטיבל און האָבן הנאה געהאַט.
מענדל „פּאָדראַיטשיקס“ טעכטערל, אין וועמעס הויז די כלה
איז איינגעשטאַנען, האָט פאַרבעטן אירע חברטאַרנס פון דער פענסיע,
פאַרקליבן זיך מיט זיי אויפן באַלקאָן און הנאה געהאַט ווי „פּראָס-
טאַקעס“ פירן זיך אויף אַ חתונה.
דער זאָל איז געוואָרן אַלץ ענגער און ענגער. עס זייגען צו-
געקומען יינגערע און עלטערע פרויען.

תרצע מיט צוויי מחותנתטעס זייגען אַרומגעגאַנגען איבערן
זאָל מיט קלאַשן צוקער-וואַרק און מכבד געווען דעם עולם.
אויף דער שוועל האָט זיך באַוויזן ביללע, גראַדולס ווייב. זי
האָט געטראָגן אַ גרין זיידן קלייד פון דער זייט צו קנעפלען און גע-
שימירט מיט צוויי שורות „פאַרגעס מיך נישט“. דאָס קלייד איז

פּמעט געוועזן אָן אַרבל, איבערגעצויגן מיט אַ שוואַרץ זיידענעם טול. אירע
 רונדע אַקסל מיט דעם האַלדז זיינען געווען איבערגעהילט מיט אַ גע-
 שטריקטן הימל-קאָלירטן שאַל, וועלכער האָט זיך גערוקט און געבויהן
 ווי אַ שלאַנג. אויף די הענט האָט זי געטראָגן לאַנגע ווייס-זיידענע
 האַנטשן. די שוואַרצע האָר געקעמט סעצעסיע און פון ביידע זייטן
 קאָפּ זיינען די דיקע צעפּ פּאַרלייגט געווען אין קאָקסן. ביילע איז
 אַריין מיט אַ גערודער. זי איז ראַשיק דורך דעם זאַל, אַרויסרופנדיק
 מיט אירע געטאַקטע פּיסלעך אַ פאַרבאַרגענעם רייץ. זי האָט זיך
 פּאַנאַנדערגעקושט מיט דער פּלּה און ווי נישט פּאַמערקנדיק קיינעמס
 פּליקן אויף זיך, האָט זי זיך גענומען שפּילן מיט דעם דינעם גאַלדע-
 נעם קייטל, אויף וועלכן אַ פּלאַקאַנטשיקל פּערפומען איז געהאַנגען.
 — אודאי אַ וואַרשעווערן! — האָבן זיך די ווייבער איבערגע-

וואָרפן וועגן איר.

ביילע האָט באַמערקט זאַנוולעך, האָט אַ שמייכל געטאָן און
 אים צוגערופּן מיט אַ פינגער. זאַנוול האָט נישט געוואוסט וואָס צו
 טאָן: יאָ אַריינגיין? נישט אַריינגיין? נאָר ער האָט לאַנג נישט גע-
 דאַרפט טראַכטן: דאָס קליינע שוואַרץ-חנעוודיקע ווייבל האָט זיך גע-
 טראָגן צו אים מיט אַ גערויש.

— מזל טוב, זאַנוול! — האָט ביילע געזאָגט און אים דערלאַנגט
 איר קליין הענטל מיט דער ווייסער הענטשקע.

זאַנוול איז רויט געוואָרן, געהאַלטן איר האַנט און געדאַנקט.
 — פאַר וואָס זעט מען אייך נישט, זאַנוול? ווי כּוֹז, זענט איר
 אַ שטאַרקער וואָרטסמאַן! איר האָט דאָך. דאַכט זיך מיר, צוגעזאָגט
 אַריינקומען? זעט מען אייך נאָך!

זאַנוול האָט עפעס גענומען שטאַמלעך, זיך נישט געקאַנט אַרויס-
 דרייען און זיך גאָך שטאַרקער פאַררויטלט. ביילע האָט אויף אים גע-
 קוקט און אַ פנים הנאה געהאַט, ווי אַזא געזונטער בחור רויטלט זיך
 ווי אַ יונג מיידל.

— דאָס מאַל בין איך אייך מוחל, נאָר פון היינט אָן זאָלט איר
 מיר זיין אַ גוט יינגל, איר הערט? — האָט ביילע געזאָגט, זיך שעלמיש
 איינגעבויהן און אים אַ שטופּ געטאָן מיט איר קני. זאַנוול האָט דער-
 פּילט אַ כּוואַליע בלוט אין פנים.

— און יעצט, זאנוול, ווארטט אריין אין קאָן און מיר וועלן טאָנען!
— אָבער, די ווייבער... וועלן דאָך... — האָט זאָנוול אָנגע-

הויבן שטאַמלען.

— ווייס איך וואָס? ! כ'וועל זאָגן, צו איך בין אייערס אַ מומע.
גוט? — האָט זיך ביילע צעלאַכט און אַ בליץ געטאָן מיט אירע קוילן-אויגן.
זאָנוול האָט איינגעוואָרפן די פלי-זמר אויף אַ טאַנץ, אַרומגענו-
מען ביילען און זיך אַריינגעטראַגן צווישן די פאַרלעך. עלטערע ווייבער
האַבן אַ ביסל קרום געקוקט, נאָר עס איז דאָך אַ חתונה! אַלע האָבן
געקוקט ווי ביילע שוועבט, טראַגט זיך לייכט ווי אַ יונגער פויגל,
רירט קוים אָן די פאַדלאַגע. זאָנוול האָט זי לייכט געהאַלטן, עטוואָס זיך
איינגעבויגן און איז פאַרשפורט געוואָרן פון איר שמעקעדיקן
בוזים. ער האָט אָן אַלץ פאַרגעסן. ער האָט נאָר געפילט ווי ער טראַגט
זיך עפעס אין אַ כשוף-טאַנץ, און די פערפומען האָבן אַלץ מער און מער
אים געקלאַפט אין פנים, באַרוישט, און דאָס זיידענע קלייד האָט גערעדט,
זיך געבויגן און געשיפעט ווי אַ מחנה שלאַנגען. ביילע האָט אַ גע-
שריי געטאָן צו די פלי-זמרים: פאדעספאן!

קיינער האָט נישט געטאַנצט. ביילע איז געשטאַנען אין איין עק,
זאָנוול אין צווייטן. ביילע האָט אויפגעהויבן מיט דער רעכטער האַנט
איר שלעפּ און די לייקירקעס מיט די שוואַרצע דורכזיכטיקע זאָקן
האַבן זיך געהויבן פון אַרט. זי האָט גענומען שטיל מיט-זינגען, זיך
פאַרמאָסטן צום טאַנץ, און דער הימל-בלויער שאַל האָט זיך גערוקט
איבער דעם האַלז, געבלענדט די אויגן. זי האָט אַ הויב געטאָן אַ פוס,
לייכט אַפּערגעוואָרפן די קורצע ווייסע האַלדקע, גראַציעז אַ פויג גע-
טאָן דעם עלאַסטישן קערפער, פאַרשייט אויפגעצויגן די אַקסלען און
זיך געטראַגן אַנטקעגן זאָנוולען, זיך געטראַגן אַנטקעגן אים מיט פלי-
צן אין די שוואַרצע אויגן... אַט האָבן זיי זיך אַרומגענומען. זאָנוול
האַט געפילט, ווי זי דריקט זיך אַלץ מער צו אים און זי פּרעגט אים:
פאַרוואָס זענט איר נישט געקומען? ...

ווען זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט, האָט זאָנוול גענומען אַפּווישן
זיין נאַסן שטערן און זיך גלייך געוואָלט אַריינשאַרן צו די פלי-זמרים,
נאָר באַלד האָט ער באַמערקט ווי רחל קוקט אים אָן.
רחל האָט געזען ווי זאָנוול האָט געטאַנצט מיט דעם שיינעם

ווייב און דאָס האַרץ האָט איר פאַרקלעמט. זי האָט זיי די גאַנצע צייט נאַכגעקוקט און איר האָט זיך געדנױכט, אַז זאַנוול איז פאַרליבט אין דעם ווייב. רחל האָט באַמערקט, אַז דורך דעם גאַנצן טאַגן האָט ער נישט אַראָפּגעלאָזט די אויגן פון איר, געהאַלטן זיינע ליפּן צוזוי נאַנט צו אירע שוואַרצע האַר, ווי ער וואָלט זי געוואָלט קושן. און זי איז דאָך אַזאַ שיינע! און ווי שיינ זי טאַנצט! רחל איז געוואָרן מיט אַמאָל אומעטיק עס האָט איר באַנג גוטאָן צו וואָס זי איז געקומען און האָט גענומען זוכן אַ געלעגנהייט צו פאַרלאָזן דעם זאַל.

רחל האָט זיך געטראַפּן מיט זאַנוולס בליק און עס איז איר אויף אַ וויילע לייכטער געוואָרן. באַלד אָבער האָט זי אַראָפּגעלאָזט די אויגן און איז נאָך טרויעריקער געוואָרן.

זאַנוול איז אַריין אין צווייטן צימער, האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ שטול, אַפּערגעוואָרפן זיינע פיס און אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ. אים האָט זיך געוואָלט צוגיין צו רחלען, זאָגן איר, אַז ער איז נישט שולדיק, אַז ער וואָלט אויף דעם טאַגן זאַל אינגאַנצן נישט געקומען; ער איז געקומען זען ווי זי וועט אויסקוקן אין איר ווייס באַלאָוע קלייד. . .

— וואָס איז מיט אייך, זאַנוול? נעמט, פאַרזוכט!

זאַנוול האָט אַ צאַפּל געטאָן. לעבן אים איז געשטאַנען ביילע מיט אַ קליאַש צוקערואַרג אין דער האַנט. זי האָט געלאַכט און אים געשטופּט מיט איר ליאַקירענעם שילכ.

ער האָט גענומען אַ שאַקאַל אַדקע.

ביילע האָט זיך געזעצט לעבן אים, אַרויפגעלייגט איר האַנט אויף זיין שווי און גענומען אים עפּעס דערציילן.

וויזאַ-ווי איז געשטאַנען רחל אַ בלאַסע, אין איר ווייס זיידן קלייד ביז צום טריט, די צוויי לאַנגע צעפּ אַראָפּגעלאָזט און האָט גע-קוקט אויף דעם פּאָרל.

זאַנוול איז בלאַס געוואָרן ווי קרייד.

— וואָס איז מיט אייך? ס'איז אייך נישט גוט געוואָרן? — האָט ביילע אים געפרעגט און האָט זיך אויסגעדרייט. זי האָט באַמערקט רחלען. רחל האָט זיך באַגעגנט מיט ביילעס בליק און געשפּירט ווי עס ווערט איר קאַלט.

— דאָס לאַכט ער נאָך פון מיר, ווייזט יענער דאָס מיידל, וואָס ליבט אים! — האָט רחל אַ טראַכט געטאָן און געפילט בשעת מעשה ווי דאָס האַרץ פלאַצט איר און אין די אויגן זיינען געשטאַנען טרערן. זי איז אַרויס אויפן באַלקאָן, זיך אויסגעווישט די אויגן און געבעטן גאָט עס זאָל שוין זיין נאָך דער חופּה.

זאָנוולען האָט עס געהויבן פון אַרט. עס האָט זיך אים געוואָלט באַליידיקן ביילען: „וואָס האָט זי זיך אָנגעטשעפּעט אָן מיר?“ — ווער איז יענץ מיידל? — האָט ביילע געפרעגט אויף רחלען — מיין שוועסטערס אַ באַקאַנטע, — האָט זאָנוול געענטפּערט און איז רויט געוואָרן.

— וואָס קוקט זי אונז אַזוי נאָך? זי איז אייפּערויכטיק? זאָנוול האָט נישט געענטפּערט. ער האָט אַראָפּגעלאָזט די אויגן און גענומען בייסן די נעגל. ביילע איז אַריין אין טאַנץ-זאַל.

זאָנוול איז געזעסן און געפילט ווי עס זשומעט אים אין די אויערן. ער האָט זיך עטלעכע מאָל אויפגעשטעלט, צוגעקנעפלט דעם ראָק, געוואָלט אַריינגיין צו רחלען, נאָר די פיס האָבן זיך פון אַרט נישט גערירט.

רחל האָט זיך אַוועקגעזעצט אין אַ ווינקל, קיינער זאָל זי נישט באַמערקן, און האָט געוואַרט מיט אומגעדולד, מען זאָל וואָס גיכער גיין צו דער חופּה. זי האָט געשפּירט, אַז אויב עס וועט איר נאָך צאָנג אויסקומען צו פאַרבלייבן דאָ, וועט זי זיך צעוויינען.

מיט אַמאָל האָט זי דערזען ווי זעכצן מיידלעך טאַנצן אַ „ליאַנסער“. אַכט זיינען געשטאַנען אין איין זייט אַלס „הערן“ און אַכט אין דער אַנדערער זייט אַלס „דאַמען“. די מיידלעך האָבן גע-טאַנצט איינע אַנטקעגן די אַנדערע, געהויבן די הענט, דורכגעשווימען, געמאַכט אַ ראָד, געדרייט און געבויגן גראַציעז זייערע קערפּערס, זיך פאַנאָדערעגעיילט און ווייטער געטאַנצט.

רחל איז געזעסן און איר האָט זיך געדאַכט, אַז אַלע קוקן אויף איר, ווייזן מיט די פינגער. זי האָט גענומען אויסמיידן זייערע בליקן און, ווי אויף צו להכעיס, האָט זי זיך יעדע וויילע באַגעגנט מיט

ביילעס פארשייטע אויגן און געשפירט בשעת מעשה ווי עס גיט איר
א שטארקן ברי.

— וואָס איז דער מער, רחל? וואָס זיינט איר אַזוי אומעטיק?—
האַט זי שרה געפרעגט, אינגאַנצן אַ פאַרפלאַמטע פון טאַנצן.
רחל האָט געפילט, אַז אַט, אַט פלאַצט זי אַרויס מיט אַ געוויין.
זי האָט געטאַן אַ טרייסל מיטן קאַפּ, אַ ביס געטאַן זיך אין דער אונט-
טערשטער ליפּ און געענטפערט מיט אַ לייכטן געמאַכטן שמייכל:
— עפעס טוט מיר דער קאַפּ וויי, נאָר ס'מאַכט נישט! אויב
איר ווילט, שרה, וואַרף איך איין אויף אַ טאַנץ.

רחל איז פלינק אויפגעשפרונגען, איינגעוואָרפן און גענומען
פליען מיט שרהן איבער דעם זאַל. זי האָט געפילט ווי דאָס אויסגע-
פּוצטע ווייבל שטייט און לאָזט קיין אויג נישט אַראָפּ פון איר. אין
מיטן טאַנצן האָט רחל זיך אָן אַלעם פאַרגעסן און געפרעגט שרהן
אויף ביילען:

— דאָס איז זאַנוולס אַ באַקאַנטע, אַ וואַרשעווערן?
מיט אַמאָל איז שטיל געוואָרן. באַלד האָבן די פלי-זמרים גע-
נומען שפּילן אַ פריילעכט און פון אַלע זייטן האָט געטראָגן:
— צו דער חופּה! צו דער חופּה! אין אַ מזליקער שעה, אין
אַ מזליקער שעה! ..

אַז זאַנוול האָט זיך אויפגעשטעלט איז שוין קיינער אין זאַל
נישט געוועזן. ער איז גיך אַראָפּ אויף דער גאַס, זיך גענומען דורכ-
שטופן אַ וועג דורך דעם עולם, וואָס האָט אָנגעפילט די גאַס פון
מאַרק אָן ביז צו דעם שול-הויף.

מאַנקע איז אים אַנטקעגן געקומען מיט עפעס אַ געלן יינג.
— מוז טוב דיר, זאַנוול! אַ שיינער מענטש ביסטו, האָט מאַנקע
צו אים געזאָגט, — שעמסט זיך גאָר מיט דייע אַלטע באַקאַנטע! אַ
שוועסטער האָט חתונה, שטייט דיר נישט אָן מיך צו בעטן! ?
— נאַרישע מאַנקע, אַז איך וועל חתונה האָבן און דיך נישט בעטן,
וועסטו האָבן אַ פרעטענויע! כ'דאנק גאָט, אַז מען האָט מיך געבעטן!—
האַט זאַנוול געענטפערט מיט אַ שמייכל.

די סאָפּע פון ברעטער, וואָס זאָנוול האָט אויפגעשטעלט, איז געווען באַלויכטן מיט די בליץ-לאַמפּן פון דעם בעל-עגל'השן מנין. צוויי טישן האָבן זיך געצויגן איבער דער גאַנצער סאָפּע: פאַר מענער און פאַר פרוי'ן.

אַ חברה יינגען זיינען געשטאַנען און מיט דרך-ארץ אַריינגע-קוקט ווי שלמה „קראַדניק“ פראַוועט אַ חתונה.

זאָנוול איז געזעסן צווישן דעם עולם און געגאַסן אין זיך ווי אין אַ פּאַס אַריין. ער האָט געפילט ווי אַלץ ביי אים הויבט זיך, שפאַרט זיך צום קאָפּ; נאָך אַ וויילע און דער מח וועט אַרויסזעצן ווי אַ פּראָפּן פון אַ פאַרמאַכטע פּלאַש.

— זאָנוול, קומט מיר העלפּן אַריינעמען נאָך אַ קאַש בראַנפּן; ס'איז שוין מער נישטאָ! — איז צו צו אים ביילע אַ פאַרפלאַמטע.
— אַ שעלמאָ! — האָט ביי זאָנוול'ען אַ בליץ געטאָן אין מח, און ער איז מיט איר אַרויס.

אַבער אַנשטאַט צו גיין אין שטוב אַריין, זיינען זיי אַוועק אונטערן עפל-בוימ.

— זאָנוול, וווּ איז דער בראַנפּן? — האָט ביילע געפרעגט און אַיט געקוקט פאַרשייט אין די אויגן.

— שווייגט! — האָט זאָנוול געענטפערט און זי פעסט אַרומגע-גימען.

— זאָנוול, ניטע! גענוג. . . מיין מאַן גייט!

זאָנוול האָט זי גלייך אָפּגעלאָזט, זיך אַרומגעקוקט און אַ בריי-גע-טאָן:

— מאַרש, צום מאַן!
ביילע איז אַוועק אַ באַליידיקטע און זאָנוול האָט זיך אויסגע-צויגן אונטערן בוימ.

ער האָט געפילט פאָסקודנע אין מויל. דאָס בלוט האָט אין אים געקאָכט, געשלאָגן צום מח, וועלכער האָט זיך אַלץ העכער און העכער געהויבן. ער האָט געפילט אַ שרעקלעכן עקל צו ביילען. עטלעכע מאָל איז אַרויפגעשווומען רחל, נאָר איר געשטאַלט האָט זיך לאַנג נישט געוואָלט האַלטן... ער וואָלט זיך אפשר גאָר געלייגט שלאָפן, נאָר ווי אויף צו להכעיס איז אים רחל ווידער געקומען פאַר די אויגן... עס האָט אים גענומען שטעכן אין די שלייפן. איז ער צו צום ברוּעם, אָנגעשעפט אַ קובל וואַסער און גענומען נעצן דעם קאָפּ. פון דער סאָפּע האָבן זיך נאָך אַלץ געטראָגן פריילעכע נגונים און אַ ווילד געלעכטער.

זאָנוולען איז אַלץ געוואָרן דערווידער. ער האָט גענומען שפאַ-נען ווי אויף שטאַלצן איבער די שטילע גאַסן. וווּ-ניט=ווּ אין אַ ווינקל איז געשלאָפן אַ נאַכט=וועכטער מיט דעם גראָבן שטעקן אין דער האַנט. זאָנוול איז נישט ווילנדיק צוגעקומען צו רחלס הויז. דאָס הויז איז געשטאַנען אין דערמיט פון אַ קליין סעדל, אַרומגערינגלט פון אַ הויכן פּלוּט פון ברעטער. ער האָט זיך אָפּגעשטעלט ביי דעם פאַרקאָן און זיך פאַרטראַכט. שטיל. ער האָט אויפגעשפיצט די אויערן און אים האָט זיך געדאַכט, אַז עמעצער וויינט. דאָס וויינען פאַרגייט באַלד אין אַ כליפען...

זאָנוול האָט פיל נישט געטראַכט, האָט זיך אַריבערגעכאַפט איבערן פאַרקאָן און איז צו צום הייזל.

דאָס פענסטער איז געווען אָפּן און באַלויכטן פון לבנה-שיין. אויף דעם בעטל איז געלעגן רחל אין אַ ווייס נאַכט-העמד. זאָנוול האָט נישט לאַנג געטראַכט, האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן מיט די הענט פאַרן ראַם פון פענסטער, איז אַריין אין צימער און מיט אַמאָל געבליבן שטיין אַ צעטומלטער.

רחל האָט זיך אַ לייכטן טרייסל געטאָן, עטוואָס צעעפנט די אויגן און זיי צוריק פאַרמאַכט. באַלד אָבער האָט זי זיך ווי דערמאָנט אָן עפעס, ברייט צעעפנט די אויגן און האָט אַ שטאַרקן קוויטש געטאָן.

זאָנוול איז בלאַס געוואָרן און זי גענומען אייגשטיילן, באַרויקן. - אַרויס! ס'פאַסט פאַר אַ גנב! ווי נעמט מען זיך די חוצפה

ביינאכט אריינצוגעבענען זיך צו א מיירל? גייט ארויס פון דאנען?
באלד!

זאנוול האט דערפילט ווי א דונער וואלט אים דערשלאגן. ער
האט גארנישט געענטפערט, איז גיך ארויס דורכן פענסטער, זיך פאר-
טשעפעט, אויסגעהאקט א שויב און א דערשראקענער געבלעבן שטייך
לעבן פארקאן. באלד האט ער א שפיי געטאן, אראפגערוקט דאס
היטל איבער די אויגן און זיך אויסגעדרייט. אים האט זיך געדאכט,
אז רחל שטייט לעבן פענסטער. ער האט ארויסגעלאזט א קללה און
איז אריבערגעשפרונגען דעם פארקאן. עס האט זיך אים געדאכט, אז
מען רופט אים. ער איז נאכאמאל ארויף אויפן פארקאן, האט אפער
קינעם נישט געזען און האט זיך שטיל אוועקגעלאזט איבערן שטאט.
זאנוולען האט זיך געדאכט, אז דער מח פלאצט, צעפאלט אויף
שטיקער, און אין די אויערן האט פסדר געקלונגען: - דאס פאסט
פאר א גנב! פאר א גנב!

בררר... זיי זיינען אלע אזוי! אז משה קוניארזש טרעפט מיך
צווישן מענטשן, קען ער מיך נישט, און אז ער דארף מיך, לעקט ער
מיך. א כאליערע! כוועל אים די בעפעכעס ארויסנעמען! יעצט בין
איך ביי רחלען א גנב, און אז זי האט מיך געדארפט, בין איך גע-
ווען א פרינץ! ניין, מער גיי איך צו איר נישט! נישט פאר אונז
הסידישע טעכטער! ניין! גראדול איז גערעכט געווען: מען טאר
נישט גיין אין צו ווייטע דרכים מיט א מויד...

זאנוול האט עלוצלינג דערפילט אויף זיין היציק פנים קאלטע
טרופנס רעגן און האט זיך אפגעשטעלט.

איבער דעם הימל איז געלעגן א שווערע, פינסטערע כמארע.
די כמארע איז געווארן געדיכטער און האט זיך אלץ מער און מער
אראפגעלאזט איבערן שטעטל.

פון ערגעץ ווו איז ארויס א היימלאזער הונט מיט דעם עק
צווישן די פיס און האט זיך גענומען רייפן לעבן זאנוולען. זאנוול
האט פון פארדרוס און פעס דערלאנגט דעם היימלאזער הונט א שטארקן
קאפע מיטן פוס. דער הונט האט זיך פאנאנדערגעקוויטשעט און איז
אוועק א הינקעדיקער. דאס בילעריי פון דעם הונט האט עפעס אזוי

מאדנע אָפגעקלונגען אין דער שטילער, פינסטערער נאַכט און אָנגע-
* זגט אויף זאָנווילען אַ שרעקלעכן אומעט.

אַ ווייס-פייערדיקער שלאַנג האָט מיט אַמאָל דורכגעשניטן די
געדיכטע כּטאַרע און ס'איז נאָך פינסטערער געוואָרן. באַלד האָט זיך
געהערט אַ שרעקלעכער קראַך און עס האָט אָנגעהויבן גיסן ווי מיט
זעבערס.

זאָנוויל איז געשטאַנען גלייך, דער קאָפּ עטוואָס פאַרריסן, דאָס
מױל אָפּן און דער רעגן האָט געפאַטשט און געשמיסן איבער זיין
פנים. די שווערקיט איז אים ביסלעכווייז אַוועק און ער האָט געפילט
זוי עס ווערט אים לייכטער, פונקט ווי עמעזער וואָלט געשטאַנען און
אים געלייגט קאַלטע קאַמפרעסן צו זיין ברענענדן מח. דער רעגן
האָט לאַנג נישט אָנגעהאַלטן. באַלד איז ליכטיקער געוואָרן. די כּמאַ-
דע, אַ צעשפּאַלטענע, האָט זיך ביסלעכווייז אַוועקגערוקט און אַ קלאָרע,
אויסגעוואַשענע לבנה איז אָפּערגעשווומען.

זאָנוויל האָט דערפילט אַ דורכטרייסלענדע קעלט. ער איז געווען
אינגאַנצן נאַס, דורכגעווייקט. ער האָט אויפגעשטעלט דעם קאַלנער פון
זיין רעסל, אַראָפּגערוקט דאָס היטל און זיך גענומען שפּאַנען דורך
די שטילע געסלעך. אונטער דער שטאַט ביי אַ קליין הייזל האָט ער
זיך אָפגעשטעלט: דאָרט האָט מאַנקע געוויינט. ער איז געשטאַנען אַ
וויילע, זיך געישובט וואָס צו טאָן, האָט אַ שפיי געטאָן און גיך פאַר-
שוונדן אין פינסטערן הייזל.

פּלעט דעם גאַנצן טאָג נאָך דער חתונה איז זאָנוויל דורכגע-
שלאָפּן ביי מאַנקען אין בעטל. זי האָט אים עטלעכע מאָל געוועקט,
געמאַכט עפעס צו עסן. זאָנוויל האָט זיך איבערגעוואָרפּן ווי אַ בער
סוף ווינטער, עטוואָס אויפגעהויבן זיין טודלאַטן קאָפּ, אַ בורטשע גע-

טאָן, אויסגעזופט אַ שעפּ וואַסער, זיך איינגעקארטשעט אין דרייען און געטראַכט. ער האָט געטראַכט ווי אַזוי צו באַליידיקן רחלען, זי זאל עס אויף תמיד געדענקען. אים האָט זיך געדאַכט, אַז ער האָט שוין אויסגעפונען אַ מיטל און ער האָט געפלאַנט ווי אַזוי אים דורכ-צופירן. זיינע אַלע געדאַנקען האָבן זיך קאַנצענטרירט אויף איין פונקט און אַלץ ביי אים האָט זיך צעשפילט, געוואַקסן, זיך צעוואַקסן זייער שנעל, דערגרייכט דעם העכסטן פונקט אין זיין מוח. און עס זיינען אַלץ גייע און גייע פלענער געבוירן געוואָרן, איינער בעסער פאַר דעם צווייטן. יעדער גייער פלאַן, האָט זיך אים געדאַכט, וועט רחלען מער קרענקונג פאַרשאַפן און זי וועט זיין געצווונגען אים אים בערצובעטן. זי וועט קומען אַזאַ פלאַטע מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגן, וועט זיך אַוועקשטעלן לעבן טיר און שווייגן, און ער וועט זיך מאַכן אַז ער קען זי נישט; ער וועט זיך אַרומשפאַצירן איבערן צימער, רעדן מיט זיינע חברים, זי גאַרנישט באַמערקן! און אַט וועט רחל אויפהויפן אירע פאַרוויינטע, שוואַרצע אויגן און אינגאַנצן אַ צעשראַ-קענע וועט זי נעמען גיין צו אים.

זאַנוול האָט דערפילט ווי דאָס האַרץ האָט שטאַרקער גענומען קלאַפן און האָט מיט אַמאָל אויסגעגלייכט זיינע פאַרקוועטשטע אויגן, אויפגעשנירלט דעם פאַרקניטשטן שטערן, עטוואָס געעפנט איין אויג און עפעס אַ מאַדנע פליג איז אַרויס פון דעם צעעפנטן אויג. די פליג איז געפליגן, זיך אַרויפגערעדלט; אַ צווייטע האָט זיך נאַכ-געיאָגט, איינגעשלונגען די ערשטע און באַלד איז אַ דריטע אַרויס - זאַנוולען האָט זיך געדאַכט, אַז ער האָט עפעס פאַרלוירן. ער האָט אָנגעשטרענגט דעם מוח, געטאָן אַ שטאַרקן שווינג, געוואַלט עס כאַפן. מיט אַמאָל האָט עפעס אַ פלאַץ געטאָן און ער האָט זיך אַ שטאַרקן טרייסל געטאָן אין בעטל. ער האָט צעעפנט ברייטער די אויגן, זיך דערמאָנט, אַז ער ליגט ביי מאַנקען, אַז רחל האָט אים אַרויס-געיאָגט, ווי מען טרייבט אַרויס אַ הונט, - האָט ער פון פאַרדראָס איינגעקוועטשט די פויסטן און אַ שטאַרקן רעווע געטאָן.

- שלאָף נאָך אַ ביסל! קיין עין הרע אַ שלאָף! ווילסט עפעס, זאַנוול? - האָט מאַנקע אים געפרעגט.

- אַ טרונק!

- ווי גיסט דאָס אַ מענטש אַזויפיל וואָסער אין זיך אַריין ?
האָסט דאָך נאָך היינט גאַרנישט אין מויל געהאַט !

זאָנוויל האָט נישט געענטפערט, האָט אויסגעטרונקען אַ האַלבן
שעפּ וואָסער מיט איין צי, זיך אויסגעצויגן מיט דעם פנים צום סופיט
און זיך צעגענעצט. אים האָט זיך געוואָלט כאַטש שוין פאַרלאָזן די
שטאַט, אַנזאַטלעך אַ פערד און אַוועקפאַטשן אין דער ווייטער וועלט
אַריין. . . ער האָט געפילט, אַז אויב ער וועט בלייבן אין שטאַט, וועט
ער אָפּטאָן די געפערלעכסטע זאַכן, און יעדעס מאָל איז אים אַרויסגע-
שוומען עפעס אַ שוידערהאַפט בילד, פאַר וועלכן ער איז געוואָרן אַן
אויפגעציטערטער.

וויזן פאַרט מען ? - ער האָט לאָנג נישט געדאַרפט טראַכטן.
עס איז געווען צוויי טאָג פאַרן לויטשער יריד. ער האָט באַשטימט
זיך אויפצוהויבן, אַריבער צו גראַדוילן און נאָך היינט ביינאַכט אַוועק
נאָך לויטש. דאָרט וועט ער זיך געוויס אָן אַלעם פאַרגעסן.

זאָנוויל האָט גענומען שרייבן אין געדאַנק אַ בריוו צו רחלען.
דער בריוו האָט זיך ביי אים אין מח זייער פליטיק געשריבן. אַליץ
איז אַזוי גלאַטיק אַרויס און די בוכשטאַבן האָבן זיך עפעס אַזוי צע-
וואַקסן, אַזעלכע גרויסע, שוואַרצע, כאַטש נעם און טאַפּ זיי אָן. און
אַט האָט זיך באַוויזן רחל מיט די דינע פאַרקוועטשטע ליפּן און אינ-
גאַנצן אַזאַ צעטראַגענע, האָט געהאַלטן זיין בריוו און פון די אויגן
האַבן געקאַפּעט כרערן.

זאָנוויל האָט זיך מיט אַמאָל דערמאָנט, אַז ער קען נישט שרייבן
און האָט פון גרויס פאַרדרוס אַ שפיי געטאָן גלייך אין סופיט אַריין.

- מאַנקע, מיר דאַכט זיך, אַז דו קענסט שרייבן ?

- כ'האַב אַמאָל געקענט. וואָס עפעס אין מיטן דערינען ?

- שרייב מיר אַבריוו.

- צו וועם ?

- דאָס וועסטו שפעטער זען ! זען זיך און שרייב !

מאַנקע האָט אויפגעזוכט אַ בייגעלע פאַפיר, אַן אַלטן פאַר-
שטיבטן טייטער און זיך אַוועקגעזעצט. זאָנוויל האָט זיך אויפגעכאַפט
אין אַ באַרוועסער זיך אַוועקגעזעצט לעבן טישל.

- נו, צו וועם גייט דער בריוו? - האָט מאַנקע זיך געפרעגט
 און איינגעטונקט די פעדער. - כ'מיין וואָס פֿאַר אַ טיטול?

זאָנוול האָט באַרד נישט געענטפערט, געקלערט אַ ביסל:

- אָן אַ טיטול!

- וואָס הייסט אָן אַ טיטול? וואָס פֿאַר אַ משוגענער שרייבט
 אַ בריוו אָן אַ טיטול? אַ טיטול מוז זיין!

זאָנוול איז געוואָרן בייו.

- „כלאָפּ סוואַיע, אי פֿאַפּ סוואַיע!“ מען זאָגט דיר אָן אַ טיטול,
 איז אָן אַ טיטול!

- אַלץ גוט, זאָנוול. לאָז זיין אָן אַ טיטול. בין איך ווייטער
 בדלות! אָבער צו וואָס זיינען די געשרייען? נו, בקיצור? -

ביי זאָנוולען אין מח איז עפעס געוואָרן אַ מיש-מאַש, עס האָט
 זיך ביי אים אַלץ פֿאַרדרייט מיט די פֿיס אַרויף. דער פֿליסיקער בריוו,
 וואָס ער האָט ערשט נישט לאַנג געהאַט אָנגעשריבן אין געדאַנק, איז
 מיט אַמאָל אַרויס פֿון מח. ער האָט זיך געוואָלט דערמאָנען, געריבן
 מיט זיין גרויסע האַנט איבער דעם שטערן, נאָר - גיי טו עפעס, אַז
 דער מח איז פֿוטט!

- נו? - האָט זיך מאַנקע צעשמייכלט.

- איין רגע, מאַנקע! גלויב מיר, דער בריוו ליגט מיר אויף
 דער שפיץ צונג. נאָר, פֿאַרשטיסט, כ'האָב ליב, אַז אַ בריוו זאָל זיין
 געשריבן גלאַטיק, ער זאָל זיך לעזן ווי אַשרי. אָט איז ער! שרייב!
 „כ'האָב קיינמאָל נישט געגלויבט, אַז צווישן אונז וועט דאָס פֿאַסירן,
 וואָס עס האָט נעכטן פֿאַסירט.“

דאָ האָט זיך זאָנוול אָפגעשטעלט, געקוקט ווי מאַנקע האָט
 איינגעקוועשט די פעדער מיט אירע דינע פינגער. זי האָט געשריבן
 פֿאַמעלעך, יעדע וויילע איז זי אַראָפּ פֿון דער ליניע און די בוכשטאַבן
 זיינען אַלע געווען עפעס אַזוי מאַדנע צעדרייט. זאָנוולען האָט זיך
 געדאַכט, אַז מאַנקע שרייבט גאָר נישט, נאָר זי מאַלט פייגל. ער האָט
 באַמערקט ווי מאַנקעס פנים איז געוואָרן ערנסטער, האָט זיך עטוואָס
 פֿאַררויטלט און יעדעס מאָל ווען זי האָט געמאַכט מיטן פעדער אַ
 בוכשטאַב, פֿלעגט זי אין דער זעלבער צייט מאַכן דעם בוכשטאַב מיט
 דער צונג, דאָ אויף איין באַק, דאָ אויף דער צווייטער.

זאנוולען איז דאָס שרייבן מיט דער צונג זייער געפעלן געוואָרן
 און ער האָט זיך צעלאַכט.
 - וואָס לאַכסטו ?
 - אַז דו שרייבסט שענער מיט דער צונג ווי מיט דער פעדער!
 - ס'געפעלט דיר נישט ? איז נישט געפידלט ! - האָט זיך
 מאַנקע צעלאַכט. - נו, פאָר ווייטער !
 זאנוול האָט גענומען קלערן און האָט בשום אופן מער נישט
 געקאָנט צוטראַכטן. יעדעס מאָל ווען עס איז אים עפעס געקומען אין
 געדאַנק אַריין, האָט ער עס נישט געקאָנט אויסדריקן אין ווערטער
 און עפעס אַנדערש האָט עס פאַריאַגט. זאנוול איז ביזו געוואָרן, גע-
 כאַפט דאָס בייגעלע פאַפיר און צעריסן.
 - אַ כאַליערע ! כ'שרייב נישט מער ! אַז מען קען אַליין נישט
 שרייבן איז עס גוט אויף טויזנט שאַק כפרות !
 - וואָס איז מיט דיר היינט, זאנוול ? ווי כ'זע מאַכסטו פאַצייטנס
 תמוז ! און צו וועמען ווילסטו דאָס שרייבן ?
 זאנוול האָט נישט געענטפערט, דורכגעשפּאַנט עטלעכע מאָל אַ
 באַרוועסער די שטוב און זיך גענומען אויף גיך אַנטאָן.
 - ווהין גייסטו ? - האָט אים מאַנקע געפרעגט.
 - צו גראַדוילן.
 - וועסט זיך לאַנג זוימען ?
 - כ'זוייס נישט ! - האָט זאנוול געענטפערט און איז אַרויס
 פון שטוב.

אַז זאנוול איז אַריין צו גראַדוילן, האָט ער דאָרט קיינעם נישט
 געטראָפּן. פון דער קיך האָט זיך אָבער באַלד דערהערט ביילקעס קוילד:
 - ווער איז דאָרט ?

זאנוול האָט נישט געענטפערט, איז גלייך צו צו די פאָרהאַנגען.
זיי לייכט פאָנאָנדערגענומען און אריינגעשטעקט דעם קאָפּ.

ביילקע, אַ באָרוועסע, אָן אַ בלוזקע, דאָס קורצע געשטרייפטע
אונטער-קליידל אַריינגעמאַכט צווישן די פיס, איז געשטאַנען לעבן אַ
קליינע פלעכענע באַליע און געוואָשן. איר קליינער קערפער האָט זיך
געבויגן אין פאַרשיידענע ליניען, דער לאַנגער צאָפּ האָט זיך לייכט
באַוויגן. זאָנוול האָט זיך זאָט נישט געקאַנט אָפּרייסן פון די קליינע,
ברוינע פיסלעך און ביי יעדן בויג פון בייילקעס קערפער האָט ער גע-
פילט אַ חשק זי אַרומצונעמען. ער האָט אַ הוסט געטאָן.

ביילקע האָט אויפגעהערט וואַשן און האָט זיך אומגעקוקט. זי
האָט דערזען זאָנוולען, פאַרדעקט דאָס האַרץ מיט אירע קליינע הענט-
לעך און זיך פאַרשעמט.

זאָנוול האָט זיך צעלאַכט און איז צוריק אַריין אין צימער אַ
זופרידענער. ביילקע איז באַלד אַריין אין אַ ווייסע גאַברעלע מיט
שוואַרצע אייגעלעך, דער צאָפּ אַריבערגעוואָרפן פון פאַרנט און אויף
די באָרוועסע פיס אַ פאַר אויסגעהאַפטענע שטעק-שיכלעך.

— בנאמנות, כ'האָב געמיינט ס'איז גראַדול, — האָט ביילקע
געזאָגט מיט אַ שמייכל. — וועמען זאָל דאָס איינפאַלן, אַז איר וועט
היינט צו אונז קומען? וואָס שטייט איר, זאָנוול? זעצט אייך. איר
וועט דאָך מיר געוויס אַנטשולדיקן — האָט זיך ביילקע צעשמייכלט,
עטוואָס אויפגעהויבן אַ פיסל, אַנווייזנדיק זאָנוולען אויף איר קאָסטיום.
זאָנוול האָט קיין אויג נישט אַראָפּגעלאָזט פון ביילקען און גע-
פילט ווי ער ווערט אָן אַנגעצונדענער.

— אַ שיינער מענטש זיינט איר! — האָט ביילקע ווייטער גע-
רעדט און אַנגענומען זאָנוולען פאַר דער האַנט. — פאַר וואָס האָט איר
מיך נעכטן אַוועקגעטריבן, האָ? שעמט אייך, זאָנוול! דערנאָך, אַז איך
בין נאָך אַמאָל אַרויס, זיינט איר שוין נישט געוועזן. וווּ זיינט איר
דאָס פאַרפאַלן געוואָרן?

זאָנוול איז געשטאַנען, געקוקט ביילען אין די אויגן, געפילט ווי
די האַנט וואַרעמט, ברייט, צינדט אין אים אָן אַ פייער, און ער האָט
זי מיט אַמאָל אַרומגענומען און אויפגעהויבן. ער האָט געפילט ווי עפעס
האָט זיך געבויגן, געצאָפּלט אין זיינע הענט, ווי די לייכטע פאַלעס פון

דער גאָרעלע זיינען זיך צעפלוּיגן, אים איינגעוויקלט און ער האָט באַמערקט אַ ווייס שליפּל פון איר לייפּל. ער האָט זי נאָך שטאַרקער אַרומגעקלאַמערט, צוגעפרעסט זיינע ליפּן צו אירע. באַלד האָט ער זי אָפּגעלאָזט, זיך פאַרשעמט. ער איז צו צום פענסטער און גענומען כאַפּן אַ זשומעדיקע פּליג אויף דער הייסער שויב.

— וווּ איז ערגעץ אייער גראַדול? — האָט זאָנוול געפרעגט אַרויסקונדיק.

— ער איז אַריבער צום שמיד, — האָט ביילע געענטפערט. — איר ווייסט? גראַדול קלייבט זיך דאָך צו פאַרן נאָך ליוויטש אויפן יריד. אָט גייט ער!

גראַדול איז אַריינגעקומען מיט אַן אייזערנע הענטשקע אין דער האַנט:

— שלעכט, גוטער ברודער! — האָט גראַדול געזאָגט, פאַרקאַטשעט דאָס היטל און זיך גענומען קראַצן. — דו האָסט עפעס אַ צו גוט לעבן מיט מיין ביילען!

זאָנוול איז רויט געוואָרן, זיך נאַריש צעשמייכלט.

ביילע האָט זיך אַוועקגעזעצט, אַריינגעמאַכט די גאָרעלע צווישן די פיס, פאַרלייגט איין פוס אויף דעם צווייטן און געזאָגט האַלב פאַרשייט:

— פאַרוואָס דען נישט? אויף מיר געזאָגט, ווי אַ שיינער בחור זאָנוול איז!

— דו ווייסט צו וואָס איך בין געקומען? — האָט זיך זאָנוול אָנגערופן, — כ'וויל זיך אַריבערכאַפּן קיין ליוויטש.

— טאָ לאַמיר פאַרן צוואַמען! — האָט גראַדול געזאָגט, — כ'קלויב זיך דאָך אויך. ס'איז דאָך מיר שוין נמאס געוואָרן צו זיצן אין דער היים! כ'געדענק שוין נישט די צייט ס'זאָל זיין עפעס אַ שטאָך אַרבעט, און צו זיצן און עסן פון גרייטן איז גאָר קיין תכלית נישט! אַ שמאַלץ-גרוב שעפט זיך אויך אויס!

— ווער פאַרט גאָך? — האָט זיך זאָנוול געפרעגט.

— כ'זייט — — כ'האָב געזאָלט פאַרן מיט משהלע ביק, נאָר יעצט וועלן מיר פאַרן זאַלבע-דריט. בנאמנות, כ'בין צופרידן

וואָס דו פּאַרסט מיט. כ'וואָלט געהאַט פּאַראַיאָרן אַזאַ שותף ווי דו
וואָלט איך געמאַכט אַן עשירות.
— בקיצור, ווען רעכנסטו צו פּאַרן? — האָט אים זאַנוול איבער-
געשלאָגן.

— נאָך היינט! — האָט גראַדויל געענטפּערט.
— גוט! גיי איך טאַקע אַהיים זיך צוגרייטן צו דער יאָדע.

17

פון גאַנץ פּוילן זיינען אָנגעקומען נאָך לוייוויטש פּאַרטיעס
סוחרים, מחנות פּויערים, סטאַדעס בהמות, פּערד, חזרים.
די שמאַלע גאַסן זיינען געוועזן נישט דורכצוגיין. די וועגן מיט
די פּריטשקעס האָבן זיך געצויגן ביז הינטער דער שטאַט אַרויס און
פון דער ווייטנס האָט עס אויסגעזען, ווי דאָס שטעטל וואָלט געווען
באַלאַגערט פון אַ האַלב ווילדן שונא, וואָס איז מיט אַמאָל אָנגעפּאַלן
מיט זיין גאַנצן האָב און גאַב, פּאַרשטעלט אַלע וועגן און זיך געריסן
מיט אויפּטרייסלענדע קולות אין שטאַט אַריין.
זאַנוול מיט זיינע חברים זיינען פּאַלד אין דער פּרי אַרויס אויפן
יִרִיד, זיך אַרומגעדרייט, באַקוקט יעדע זאַך און אַ שטיק נאַכמיטאַג
זיינען זיי אַרויס אויפן פּערד-מאַרק.
דער גאַנצער פּערד-מאַרק האָט אויסגעזען ווי אַ לאַגער, וואָס
ריכט זיך אין וועג אַריין. אַרום מאַרק זיינען געשטאַנען וועגן פּריטש-
קעס. די פּערד אויסגעשפּאַנט, אַריינגעשטעלט צווישן די דישלעס, די
סוחרים זאָלן זיי קאָנען אָנקוקן. אין מיטן מאַרק זיינען געשטאַנען
פּריצישע סטאַדעס פּערד. פון איין סטאַדע צו דער צווייטער האָט זיך
געצויגן אַ לאַנגער וועג. וווּ מען האָט די פּערד פּרובירט אין לויפן.
מען פּירט אַרויס אַ פּערד פּאַרן סוחר. דער סוחר באַטראַכט,

קוקט דאָס אַרײַן אין מויל, קוועטשט דאָס ביים האַלדו - ס'פּערד צע-
ניסט זיך, אַ שייגעץ לאָזט זיך מיט דעם לויפן איבערן וועג.
זאָנוול איז דורך דעם מאַרק, געוואָרפן רעכטס און לינקס מיט
בליקן, געפילט זיך היימיש צווישן די פּערד.

אַ יינג איז אים אַנטקעגן געקומען מיט אַ קאַש בלעכענע הענער.
דער יינג האָט געהאַלטן אַ האָן אין מויל און האָט געקרייט.
זאָנוול האָט זיך געקויפט אַ האָן, גענומען קרייען. באַלד איז עס אים
אַפּער נמאס געוואָרן, עס אַוועקגעוואָרפן.

אַ ברייט-בייניקער יינג, מיט אַ קאַסע אויג און מיט אַ צעשפּאַל-
טענעם דאַשעק, האָט זיך שפּאַצירט איבערן מאַרק, געהאַלטן די הענט
אין די הויזן-קעשענעס און ווי געזוכט עמעצן.

- צו אַלדע שוואַרצע יאָר, וועמען כּוּע! וואָס טוסטו דאָ,
זאָנוול?

- האַ, האַ, האַ! - האָט זאָנוול אויסגעשאַסן און זיך אַרומ-
געכאַפט מיט קישקען - און איך האָב גערעכנט, אַז דו זיצסט אין
שער-הרהמים?

קישקע האָט נישט געענטפּערט, געוואָרפן אַ בליק פון אויבן
אַרצפּ אויף זאָנוול'ס חברים, אויסגעשפיגן, אַנגענומען זאָנוול'ען פּאַר די
אַרעמס, אים אַפּגעפירט אין אַ ווינקל:

- ווילסט אַפּלעקן אַ ביינדל?

- אַ שאלה!

- טאָ הער - האָט קישקע שטיל געזאָגט - ניעט ווייט שטייט
אַ פּויער מיט פינגל סוסים ווי די לייבן. אויב ס'עסק זאָל גיין ביים
גלייכן, וועלן מיר אַרום צען ביי נאַכט האָפּן די ממתקים.

זאָנוול איז באַשטאַנען, צוגערופן גראַדולן מיט משהן און זיי
האָפּן גענומען אויסאַרבעטן אַ פּלאַן.

ביי אַ בריטשקע איז געשטאַנען אַ יונגער פּויער, געהאַלטן אַ
ווייצן ברויטל אונטערן אַרעם, געבראַכן שטיקער און מעלה-גרה
געווען.

הינטער אים זיינען געשטאַנען פינגל שיינע פּערד. זאָנוול איז
האַרט פּאַרבייגעגאַנגען דעם פּויער און אים אַ טרעט געטאַן מיטן
גאַנצן כּח אויפן פּוס. דער פּויער האָט געכאַפט זאָנוול'ען מיט ביידיע

הענט און אים א שליידער געטאָן פון זיך. זאָנוול האָט זיך אָנגעשפּיגן
 אין די הענט, פאַרקוועטשט די פּויסטן און זיך געוואָרפן אויפן פּויער.
 ביים ערשטן קלאַפּ איז דער פּויער געלעגן. ער האָט זיך געוואָלט
 אויפהייבן, נאָר זאָנוול האָט אים אַ פּלאַם געטאָן מיט דער פּויסט
 צווישן די אויגן, אַז ער האָט זיך איבערגעדרייט.
 פאַלד זיינען אָנגעקומען פּויערים מיט יידן פון אַלע זייטן. פון
 די וועגן האָט זיך געטראָגן: - שלאַגט דעם זשיד, די הינטישע
 באַמנה, שלאַגט!

גראַדויל מיט קישקען האָבן דערווייל אָפּגעבונדן די פּערד און
 זיינען שטילערהייט אַוועק מיט דריי. די איבעריקע האָט משהלע געהיט
 ביז נאָכן געשלענג. און ווען די פּויערים האָבן שוין געהאַלטן אין
 שלום מאַכן, האָט משהלע אַ יאָג געטאָן די פּערד אין אַ צווייטער
 זייט. די פּויערים האָבן זיך גענומען יאָגן נאָך די אַנטלאַפּענע פּערד.
 זאָנוול מיט משהן האָבן דערווייל אָפּגעצויגן.

שפּעט פּיידערנאָכט איז זאָנוול געזעסן אין אַ שענק מיט אַ
 חברה פּערד-הענדלער און געטרונקען.
 - חברה, לאָמיר גאָר אַריבערפאַרן אין דער „וויקטאָריע“
 אַריין - האָט גראַדויל אַ געשריי געטאָן און זיך צעפּייפט.
 - אין דער „וויקטאָריע“ אַריין! - האָבן עטלעכע אונטערגע-
 כאַפּט האַלב שפור און אַרויס אויף דער גאַס.
 - נאָר זעט, חברה, פאַרהוילעט זיך נישט! - האָט קישקע
 געזאָגט, - מאַרגן נאָכמיטאָג איז דאָ אַ ניי שטיקל אַרבעט.
 זיי האָבן געכאַפּט אַ קאַטש, זיך אַריינגעוואָרפן און געהייסן
 פאַרן צו דער „וויקטאָריע“. דער דראָזשקאַר האָט מיט חשד געקוקט

אויף די געסט, זיך געקווענקלט, אויט געשפיגן און גענומען טרייבן די פערד איבער הינטערגעסלעך.

די חברה זיינען אריין אין קאנטאָר פון דער וויקטאָריע מיט אַ געפילדער. אונטער אַ בופעט איז געשטאַנען אַ יונגע בלאַנדינקע פון אַ יאָר ניינצן, שוין פאַרקעמט מיט אַ דעקאַלטירט, ווייס האַרץ און געשמועסט מיט אַ דיקן מאַן אין אַ פאַר ברייטע הויזן אין פאַסן מיט אַ ווייסע פיקענע וועסט, אויף וועלכער עס האָט געהאַנגען אַ גאַלדענע קייט.

די בלאַנדינקע האָט באַמערקט זאַנוולט בליק, ווי ער שלינגט זי מיט די אויגן, האָט זי אַ שמייכל געטאַן און אים אָנגעקוקט – זיך געשפילט, ווער עס וועט אויסהאַלטן דעם צווייטנס בליק. מיט אַמאָל האָבן זיך אירע ווייסע באַקן גענומען צינדן, זי האָט אַ ציטער געטאַן, אַראַפּגעלאָזט אירע אויגן מיט די לענגלעכע ברעמען, ציגע-נומען די פאַפירלעך, וואָס זאַנוול האָט געלאָזט ליגן אויפן טיש און אַ געשריי געטאַן:

– איגנאָ, פיר אַריין די געסט אין זאַל!

פון אַן אַלקער איז אַרויס אַ שייגעץ אין אַ פּראַק, האָט זיך פאַרנייגט פאַר די געסט און זיי אַרויפגעפירט. דער זאַל איז געווען אויסגעקלעפט מיט גרינע טאַפּעטן, אויף די ווענט האָבן געהאַנגען פֿרויען אין פיקאַנטע פּאָזן. אין אַ ווינקל איז גיזעסן אַן עלטערער מאַן מיט אַ פליך און געשפילט פיאַנג. אַרום דעם זאַל האָבן זיך גע-צויגן בענק אויסגעבעט מיט גרינעם פליוש, דאָ און דאָרט ביי מאַר-מאַרנע טישלעך זיינען געזעסן בחורים מיט מיידלעך און געטרונקען. איבערן זאַל האָבן אַרומגעשפאַצירט שורותווייז יונגע מיידלעך מיט שיקסעס אין קורצע זיידענע קליידער. די קליידער זיינען געווען דורכזיכטיק און האָבן רייצנד אָפּגעשפיגלט די געטאַקטע מיידלשע קערפערס ביזן איבער די לידקעס. צוויי מיידלעך האָבן געטאַנצט, ליידנשאַפטלעך אָפּערגעוואָרפן טיילן פון זייערע קערפערס, געווינקען מיט די טיפּע אויגן, און זייערע לייבער האָבן אָפּגעשריגן פון אונטער פאַרשיידענע קאַלירטע טיולן.

די מיידלעך האָבן אונטערגעהאַלטן די געסט מיט קופלעטן.

זיך געסטארעט זיי זאָלן וואָס מער געבן צו לייזן און דערנאָך זיי-
נען זיי פאַרשווינדן אין זייטיקע צימערלעך.

זאָנוול מיט די חברים זיינען אַרײַן, זיך אַרומגעקוקט, דערזען
דאָ און דאָרט באַקאַנטע, זיך אַוועקגעזעצט לעבן אַ ווינקל טישל און
באַשטעלט עטלעכע פּלעשער שאַמפּאַן. פון אַלע זייטן האָבן זיך געטראָגן
מיידלעך, טאַנצנדיק און זינגענדיק, צו זאָנוולס טישל. זאָנוול האָט
זיי אַלע באַטראַכט און קיין איינע איז אים נישט געפּעלן. עס איז
אים נישט אַרויס פון קאָפּ די בלאַנדינקע, וואָס איז געשטאַנען אונט-
טערן צאָל-פּאַנק. ער האָט באַמערקט, אַז זי איז עטלעכע מאָל דורך
דעם זאָל, וואַרפּנדיק אויף אים „אייגעלעך“ און איז צוריק אַרויס.
זיינע חברים האָבן זיך באַלד אויסגעקליבן מיידלעך און יעדער פון
זיי איז פאַרשווינדן. זאָנוול איז געבליבן איינער אַליין ביים טישל.
לעבן אים זיינען געשטאַנען עטלעכע מיידלעך, מיט דער בלאַנדינקע
אין דער מיט און זיך געשושקעט.

— וואָס זאָגט איר נישט צו דעם יאָלד! — האָט געזאָגט אַ מויד
מיט אַ פאַריסן נעזל ווי ביי אַ מאַכסיק — זיך אַוועקגעזעצט ווי אַ
הון אויף די אייער! ווער עס קומט צו שיקט ער צוועק! און געלט,
ווייזט אויס, האָט ער ווי קרה! ער צאָלט פאַר זיינע חברים.
— אַודאי אַ כּניאַק — האָט זיך אָפּגערופּן אַן עלטער מיידל
און זיך צעלאַכט.

— געטראָפּן ס'אַרט — האָט זיך די בלאַנדינקע אַריינגעמישט —
ער זעט שוין גאַר נישט אויס ווי אַ יאָלד! די צרה איז, וואָס איר
טויגט אויף פּפרות. אָט ווייז איך אייך, כּגיי צו, און דער פּחור
לויפט מיר נאָך ווי אַ לעמצלע.
— וועט מען טאַקע זען — האָבן זיך עטלעכע מיידלעך אָפּגע-
רופּן מיט אַמאָל.

זאָנוול האָט זיך צוגעהערט צו דעם גאַנצן שמועס, האָט חרטת
געהאַט צוואַס ער איז אַהער געקומען, גענומען קלערן עפעס אַזעלכס,
פון וואָס די בלאַנדע זאָל זיך באַליידיקן.

— פּאַניע „עקס“, וואָס זיצט איר עפעס אַליין און דערצו אַזוי
טרויעריק? — האָט געזאָגט די בלאַנדינקע און זיך געזעצט לעבן
אים.

זאנוול האָט איר געוואָלט זאָגן, אָז עס איז נישט איר באַזעס
ראגה, זיך באַגענגט מיט אירע חז-גריבלעך און זיך פאַרלוירן:
— כווייס —

— נאַרישקייטן! — האָט די פּלאַנדע געזאָגט און אַרויפגעלייגט
איר האַנט אויף זאָנוולס קני — מען קלייבט זיך אויס אַ שיין מיידל
און מען פאַרברענגט. אָט אייערע חברים אַמזירן זיך אויפן בעסטן
אופן. אויב די „וויקטאָריע“ וועט אייך נישט העלפן, וועט אייך שוין
קיין דאָקטאָר נישט העלפן! — האָט די פּלאַנדינקע זיך צעלאַכט.
— ביילקעס גענג! — האָט זיך דורכגעוואָרפן זאָנוולען אין מת.
ער האָט פאַרגעסן אין אַלעם און בשעת מעשה חשק געהאַט זי אַרומ-
צונעמען.

— און אַז כוועל זיך אויסקלויבן אייך? — האָט זאָנוול געזאָגט
מיט אַ שמייכל.

די פּלאַנדע האָט זיך אויך צעשמייכלט און איז באַלד ערנסט
געוואָרן.

— וואָס דאַרפט איר אַ פאַרהייראַטע פרוי, קנאַפּ מיידלעך זיי-
נען דאָ פאַראַן? איר ווילט מיין „אַלטער“ זאָל זיך מיט מיר גטן? —
און זי האָט זיך צעלאַכט.

זאָנוול האָט זיך געפילט ווי אַן אָפּגעפאַטשטער און האָט גאָר-
נישט געענטפערט. מיט אַמאָל האָט ער דערפילט ווי זי נעמט אים
אָן פאַר דער האַנט.

— הער, פאַניע „עקס“, פאַרברענגט דאָ דערוויל, און אויב עס
וועט נאָר מעגלעך זיין — — האָט זי זיך רייצנד צעלאַכט, אַ שאַקל
געטאָן מיטן קאָפּ און אַרויס פון זאָל.

זאָנוול האָט געטרונקען אַ פלעשל נאָך אַ פלעשל. עטלעכע מאָל
איז גראַדול אַ האַלב-שכורער אַריין אין זאָל אַרומגעכאַפט זאָנוולען,
אים גענומען קושן און שלעפן צו זיך אין נומער אַריין. זאָנוול איז
געזעסן און געטרונקען. ער האָט געפילט ווי די גלידער ווערן אים
אַדץ שווערער און שווערער, ווי מיט בליי אָנגעגאַסן. אַ שטיק אין דער
נאַכט איז צו אים צו דער קעלנער, אַרויפגעפירט אויפן דריטן שטאָק,
געעפנט אַ טיר און אים אַריינגעלאָזט. דאָס איז געווען אַ קליין פיר-
עיק שטיבל מיט ראָזע טאַפעטן. אַ קליין לעמפעלע מיט אַ ראָון

אבאזשור איז געשטאנען אויף אַ ווינקל-טישל און געוואָרפן אויף
אַלץ אַ ליידנשאַפטלעכן שיין. אין דער זייט איז געשטאנען אַ גרויס
הילצערן הימל-בעט מיט ראָז-זיידענע פאַרהאַנגען, מיט דריי טרעפלעך
אַרויפצוגיין. דאָס שטיבל האָט געשמעקט מיט פערפום און פרויען-ריח.
זאָנוול איז געבליבן שטיין ווי פאַרפשופט, ברייט צעעפנט די
אויגן און גאַרנישט געזען. ער האָט באַמערקט ווי אַ ווייסע האַנט באַ-
ווייזט זיך אין דער לופט און רופט אים. אויף אַ פליושענע אָטאָמאַנע
אין דער פאַרם פון אַ לייב איז געלעגן די בלאַנדע אין אַ ראָז-זיידענעם
שלאָפראַק, אין אַ פאַר זילבער-געהאַפטענע שטעק-שיכלעך. זאָנוול האָט
געפילט בשעת מעשה ווי אַלץ ביי אים שטאַרבט אָפּ און אים האָט
זיך געדאַכט, אַז ער חלומט.

זי האָט אויסגעשטרעקט איר געטאַקטע האַנט און די פינגער
האַפן אַ בליץ געטאַן מיט אַ ים גרין-רויטלעכע פייערן. דאָס האָט זי
אים געוויזן אויף אַ קליין אויסגעבעט פוסן-בענקל, וואָס איז געשטאַ-
נען ביי דער אָטאָמאַנע. זאָנוול האָט זיך לייכט אַראָפּגעזעצט אויף דער
אָטאָמאַנע און נאָך לייכטער אָפּגעטעמט.

— ביסט צופרידן? — האָט די בלאַנדינקע געפרעגט מיט אַ
שמיכל און לייכט צעעפנט אירע דינע ליפן, אַ בלישטשע טוענדיק
מיט אירע ווייסע ציין.

זאָנוול איז ווי פאַרשפורט געוואָרן פון איר, ער האָט לייכט
אַנגענומען איר זאָנט און זי גענומען קושן.

— גלויב מיר — האָט די בלאַנדינקע שטיל גערעדט — אַז כ'האַב
דיך נאָר דערוען, ביסטו מיר געפעלן געוואָרן. איך בין דאָך עטלעכע
מאָל אַרויף אין זאַל דיך אָנקוקן. ווער ביסטו?
די לעיטע פראַגע האָט זאָנוולען עטוואָס צערודערט, נאָר ער
האָט לאַנג נישט געקלערט און געענטפערט:

— דער פירער פון די ראָדענאָווער גולנים.
די בלאַנדע האָט עטוואָס ברייטער צעעפנט אירע בלויע אויגן
און ווי אַ דערשראָקענע סאַרנע האָט זי אים געפרעגט:

- ביסטו אויך אַ גולן?
- איך בין זייער קיסר.
- און איר וויינט טאַקע אין די וועלדער?

— געוויס! אין אַ גרויסער הייל אונטער דער ערד!
— און עס איז אייך נישט קאַלט?
— נו, און אז עס איז קאַלט, ברעכט מען אָן ביימער, מען צע-
לייגט פּייערן און מען וואַרעמט זיך — — —
— אַזוי — — —

די בלאַנדע האָט זיך פאַרטראַכט, שפּילנדיק זיך מיט איר זיי-
דענעם צאָפּ און אינגאַנצן האָט זי אויסגעזען עפעס אַזוי קינדיש — —
— און דו וואָלסט געוואָלט איך זאָל זיין דיין מיידל? — האָט
די בלאַנדינקע אים געפֿרעגט מיט אַ געלעכטער.
— געוויס... — האָט זיך זאַנוול צעלאַכט.
— וואָס לאַכסטו?

זאַנוול האָט בשעת מעשה געקוקט אויף איר געטאַקטע האַנט,
וואָס איז געלעגן אויף דעם ראָז-זיידענעם שלאָפּראָק. די דורכזיכטיקע
ווייסקייט פון דער האַנט מיט די צעוואָרפענע נעץ פון בלוילעכע זיידן-
פּעדים האָבן זאַנוולען פאַרשכורט.

פאַרטאָג האָט זיך זאַנוול אויפגעכאַפט אַ מידער, זיך אויסגע-
טשוכעט און זיך אַרומגעקוקט.

אויף אַ וויגשטול איז געזעסן די בלאַנדינקע אין אַ גרין-זיידענער
גאַברעלע, אייננורעדנדיק איין באַק אין די ווייסע וואָל פון אַ קליין
הינטל.

— ס'איז נאָך פרי! וואָס איילט איר זיך! — האָט די בלאַנדינקע
געזאָגט מיט אַ שמייכל, זיך אויפגעשטעלט און גענומען גיין צו
זאַנוולען מיטן הינטל אויף דער האַנט.

זאַנוולס פאַרלאָפענע אַויגן האָבן אויף איר געקוקט מיט אַ
מאָדנעם ערנסט.

— וואָס, איר זייט ברוגז? — האָט די בלאַנדינקע זיך צעשמייכלט
און אַ שעלמישן וואָרף געטאָן דאָס הינטל אויף זאַנוולען.
דאָס הינטל האָט אַ קוויטש געטאָן און אַראָפּגעשפרוינגען.

- וואָס פֿאַלט אייך איין? - האָט זאָנוול געענטפערט, אָנגעכאַפּט די בלאַנדינקע פֿאַר דער האַנט און בשעת מעשה דערפֿילט, ווי אַלץ אין אים שפּאַרט אין מח אַרײַן.

דאָס הינטל האָט זיך גענומען וואָרפֿן מיט אַ בילעריי אויף זאָנוולען. די בלאַנדינקע האָט געכאַפּט דאָס הינטל פֿאַר די אויערן און מיט אים אַרויס פֿון צימער.

זאָנוול איז געבליבן אַלײן, דערפֿילט ווי אַלץ בײַ אים ווערט אָפּגעקילט, נעמט פֿאַרגליווערט ווערן, פּרירט. ער האָט געפֿילט פֿון זײַנע הענט איר לײב און גענומען זײ רײבן אײנע אין די אַנדערע, האָט גרויס חשק געהאַט צו צעברעכן איר בעט, צערייסן די ראָז-זײדענע פֿאַרהאַנגען. באַלד איז די בלאַנדינקע לײכט אַרײַן, פֿאַרשליסן-דיק נאָך זיך די טיר.

זאָנוול האָט באַמערקט אירע קלײנע, ווייסע פּיסלעך און ווידער אַן אַלעם פֿאַרגעסן.

זאָנוול איז אַרויס פֿון דער „וויקטאָריע“ צוזאָגנדיק, אַז ער וועט בײנאַכט ווידער קומען. ער האָט גיך דורכגעשפּאַנט עטלעכע געסלעך און אַ מידער איז ער אַרײַן אין זײן נומער.

זײנע חברים זײנען נאָך געשלאָפֿן אין די קלײדער, זאָנוול האָט אַרײַבערגעוואָרפֿן דאָס לײלעך איבערן קאַפּ, זיך אײנגעוויקלט, עטלעכע מאָל אָפּגעזיפּט און אײנגעשלאָפֿן.

אַרום האַלבן טאָג האָבן אים די חברים געוועקט.

- קריך אַרויס - האָט גראַדול געשריגן און אים געצויגן פֿאַר אַ פּוס - קישקע וואַרט שוין אויף אונז!

זאָנוול האָט אויסגעלאָצט אַ פֿאַר אויגן, דערפֿילט אַ שרעקלעך פּייער אין גאַנצן קערפּער, אַ רײט אַרויס געטאָן דעם פּוס און זיך צע-ברומט:

- כ'גײ נישט!

- וואָס הייסט, גײסט נישט? - האָט גראַדול אַ פֿאַרווונדערטער געפרעגט.

זאָנוול האָט נישט געענטפערט.

- נו? - האָט אים גראָדול ווידער געמונטערט.
 - ברעך הענט און פיס! - האָט זאָנחל מיט כעס אויסגעשריגן
 און זיך אויסגעדרייט.
 - רייס זיך נישט! - האָט גראָדול ביזן געענטפערט און גע-
 גאַנגען צו דער טיר. - און אויב עס ברענט, לעקט מען אַ קאַץ!
 זאָנוול איז געלעגן אַ צעבראַכענער, די פיס זיינען געוועזן שווער
 און עס האָט זיך אים געדאַכט, אַז אַלע גלידער זיינען צעשרויפט,
 וואַקלען זיך און קנאַקן. ער האָט זיך עטלעכע מאָל געוואָלט איבער-
 ציען, נאָר די גלידער האָבן נישט געדינט. ער האָט אַראָפּגעלאָזט דעם
 קאָפּ אין קישן און געבליבן ליגן ווי אַ שטיק ליים. סאָר אים איז
 דורך ווי אין חלום דער גאַנצער נעכטיקער אָונט. ער האָט נאָך יעצט
 געפילט אויף זיינע ליפן אירע הייסע קושן, האָט עטלעכע מאָל צוגע-
 שטעקט די פינגער צו זיינע ליפן - אים האָט זיך אויסגעדאַכט ווי ער
 טאַפט אָן דעם קוש, און האָט מיט אַמאָל דערפילט ווי זיינע מוסקלן
 ציען זיך צוריק אָן, ווערן נאָך שטאַרקער ווי פריער.
 עטלעכע מאָל איז אים דורך אין מח רחל, אָבער ער פלעגט
 נאָר מאַכן אַ גרימאַסע מיטן פנים, גלייך ער וואָלט איינגעשלונגען אַ
 ביטערן פיל און ווידער געטראַכט וועגן דער פּלאַנדער.
 - ער וועט קומען מיט דער פּלאַנדער אַהיים, גיין מיט איר גע-
 אַרעמט ווי אַ שררה. אַלע וועלן זיך אָפּשטעלן, קוקן וואָס פאַר אַ שיינ
 מיידל זאָנוול האָט זיך געבראַכט און ווי זי גייט דאָס אויסגעפוצט?
 שענער ווי אַ כראַפּיאַנקע! און אָט וועט אים אַנטקעגן קומען רחל,
 וועט צעמישט ווערן, נישט גלויבן אירע אייגענע אויגן - - - און
 ער? ווי קיינמאָל גאַרנישט! גייט זיך שטייף און רעדט מיט זיין דאַמע!
 פאַרנאַכט האָט זיך זאָנוול ווידער איבערגעטרייסלט, זיך אַרומ-
 געקוקט און רייק געלעגן. ער האָט געפילט אַ העליש פייער אין די
 פיינער. די פיס האָבן אים שטאַרק געצויגן, גלייך פּיאָווקעס וואָלטן
 דאָס בלוט אויסגענאַגט. אַלץ האָט אים געעקלט, און אים האָט זיך
 געדאַכט, אַז ווען ער זאָל יעצט די פּלאַנדע טרעפן וואָלט ער זי דער-
 שטיקט, אַז זי האָט אים איבערגעפירט, האָט אויסגענאַגט זיין בלוט
 און מאַרן. ער האָט זיך מיט אַמאָל דערפילט שוואַך ווי אַ קינד און אַ
 שרעק האָט אים אַרומגענומען.

— און ווער ווייס צי זי איז נישט א קראנקע? — האָט זאָנוול אַ טראַכט געטאָן, איינגראַבנדיק טיף דעם קאָפּ אין קישן — זי קאָט מיך איבערגעפירט!

ער וועט אַהיימקומען אַ קראַנקער, ער ווייס, אַז די קרענק איז די מיאָסטע, אַז ס'איז כמעט אוממעגלעך זיך אויסצוהיילן פון איר. און טאַקע „טל-ומטר“ איז דאָך געוועזן אַ העלד, פון זיינע גבורות איז מען דאָך נשתומם געוואָרן, און אַז ער איז קראַנק געוואָרן און גענומען צעפאלן שטיקערווייז, האָבן די חברים אים פאַרלאָזט. און ער אַליין געדענקט אים: אַ הויכער מיט צוויי ווילדע אויגן, מיט אַ רויִם טער אָפגעפּוילטער נאָז, מיט אַזעלכע רויטע פלעקן איבערן גאַנצן פנים, און געזאַנגען איז ער ווי אויף שטאַלצן.

זאָנוול האָט דערפילט אַ קאַלטן שוידער איבער זיין גאַנץ לייב, ער האָט פאַרקוועטשט די פויסטן און זיך פאַרטראַכט: ער איז אין דער היים. אַלע ווייסן, אַז ער איז קראַנק, מיידן אים אויס. און ער איז געצוונגען צו שלאָפן אין הקדש. פון טאָג צו טאָג ווערט ער שוואַכער, ער קאָן שוין נישט אַרויס אויף דער גאַס. און אַלץ איבער רחלען, איבער די פאַרדריפעטע חסידישע טאַכטער!

מיט אַמאָל האָט זאָנוול דערהערט קולות אונטער זיין פענטער. ער איז אַראָפּ פון בעט און זיך גענומען אָנטאָן. משהלע האָט גע-רעדט הויך מיטן בעל-הבית פון האָטעל. באַלד האָט זיך די טיר אויפ-געפראָלט און צוויי פערדס-הענדלער מיט משהלע ביק האָבן אַריינגע-טראָגן עפעס אַ פאַרבלוטיקטן קערפער און אים געלייגט אויפן בעט. זאָנוול האָט אין די קליידער דערקענט גראַדוּלן, וועלכער איז געלעגן און געקרעכט. עס איז כמעט אוממעגלעך געוועזן אים צו דערקענען, אַזוי צעמיתט איז ער געוועזן. די אויגן האָט מען נישט אַרויסגעזען. זיי זיינען געווען פאַרלאָפן מיט צוויי שוואַרץ-בלוילעכע לאַנטערנעס. פון מויל און פון קאָפּ איז גערונען בלוט.

— וואָס איז דאָס? — האָט זאָנוול אַ געשריי געטאָן. משהלע האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפן פאַרענטש פון בעט און אַפּערגעוואָרפן זיינע פיס:

— די גאַנצע צייט געכראָפעט און איצט שרייט ער! זאָנוול האָט נישט געענטפערט.

- איר וועט זיך שוין שפעטער קריגן - האָט זיך אַ פּערד-
הענדלער אַריינגעמישט - יעצט לויפט נאָך אַ דאָקטאָר! דער יינג קאָן
דאָך אָפּגיין מיט פּלוט! און מאַכט גיכער אַ ויברח! פּאָליציי זוכט אים!
- בייך, נישט קיין פּיפּס! הערסט! - האָט זיך זאַנוול געווענדט
צו משהלען - גיי שוין נאָך אַ דאָקטאָר.
משהלע איז אויפגעשפרונגען און איז אַרויס.
- ווי ר'נאָך איז דאָס געשען? - האָט זיך זאַנוול געפרעגט ביי
רי יידן.

- פשוט! ער האָט געוואָלט נעמען אַ פּאַר פּערד, האָט מען אים
געכאַפּט, און ווען נישט מיר, וואָלט ער דערהרגעט געוואָרן.
זאַנוול האָט גענומען אַ שיסל וואַסער און גענומען אָפּוואַשן דעם
פּאַרפּלוטיקטן גראַדולן. ער האָט געפּילט, אַז דורך אים איז דאָס אַלץ.
ער איז זיך עטלעכע מאָל דורך די שטוב און באַשלאָסן נאָך היינט
מיטן קראַנקן אַהיים צו פּאַרן.

19

- גלויב מיר, רחל, - האָט נתן געזאָגט צו זיין טאָכטער - מען
פּאַרגינט מיר פשוט פּרוּכן נישט! און לאָמיר זיך טאַקע נישט נאַרן:
ברוך איז פּאַרט דער בעסטער בחור אין שטעטל, האָט היתר-הוראה,
האַלט ביים צושטעלן זיך צום עקזאַמען, און טאַקע פּאַלד, אם ירצה
השם, נאָך דער חתונה לאָזן איך זיך קאָסטן עטלעכע הונדערט רובל
און ברוך וועט קריגן אַ „שטאָט“ און ווערן רב. וואָס קאָן זיין צפּעס
בעסערס?

דאָ איז נתן אַנטשוויגן געוואָרן, געטאָן אַ שמעק טאַפּאַק און
נעקוט אויף דער טאָכטער.
רחל האָט גאַרנישט געענטפּערט. זי איז נאָר בלאַסער געוואָרן,
אַרפּגעלאָזט די אויגן.

— נו, טאָכטערשי! — האָט דער אַלטער אַ הוסט געטאָן.
רחל האָט אויפגעהויבן אירע פאַרלאַפּענע מיט טרערן אויגן.
— טוט וואָס איר ווילט! — האָט זי אויסגעשאַסן מיט אַ געוויין
און אַריין אין אַן אַנדער חדר.

— אַ יונג קינד, שעמט זיך מן הסתם — — לאַז זי זיך אַ ביסל
אויסוויינען, ס'מאַכט נישט — האָט נתן אַ טראַכט געטאָן און זיך צו-
געשפּאַרט אויף דער קאַנאַפּע.

רחל איז אַריין אין איר שלאַפּצימער. זי האָט גענומען שפּאַנען
הין און צוריק איבערן קליינעם צימער און האָט געפילט, אַז דאָ טוט
זיך עפעס, אַז מענטשן גייען אַרום, טראַכטן, פּלאַנעווען, ווי אזוי זי
גליקלעך צו מאַכן... רחל האָט האַסטיקער געשפּאַנט איבערן קליינעם
צימערל און מיט אַ שנעלקייט האָט זיך ביי איר אין מח געוועבט אַלץ
נייע און נייע פּלענער ווי אזוי פטור צו ווערן פון שדוך. מיט אַמאָל
האָט זיך ביי איר אין מח ווי עפעס אָפּגעריסן. דעמאָלט האָט זי זיך
אָפּגעשטעלט, אויפגעשנירלט איר ווייסן שטערן, עטוואָס אַראָפּגעלאָזט
אירע אויגן-לעפלעך און געקוקט, געזוכט — נאָר ווי אויף צו להכעיס
האָט זי זיך נישט געקאָנט דערמאָנען, האָט אַ טופּע געטאָן פאַר פעס
מיטן פּוס און גענומען שפּאַנען ווייטער. ווען זי האָט דערפילט אַ
שטאַרקע מידיקייט אין אירע פיס, האָט זי זיך אויסגעצויגן אויף דער
סאַראַטענער קאַנאַפּע און באַשלאָסן נאָך היינט ביינאַכט צו זאָגן דעם
פּאָטער, אַז זי וויל נישט דעם שדוך, אַז זי וועט זיין אומגליקלעך
איר גאַנץ לעבן מיט ברוכן, אַז — — אַז זי ווייס אַליין נישט פאַר-
וואָס... און פאַר איר איז עפעס ברוך אויסגעוואַקסן מיט אַמאָל פיל
מיאוסער ווי ער איז געווען. די נאָז — האָט זיך איר געדאַכט — איז
דאַרער און לענגער, צעוואַקסט זיך אין מויל אַריין און דאָס יונגע,
בלאַסע פנים האָט אין זיך עפעס אַזאַ אַלטיקייט, און דער קנייטש, וואָס
טיילט אָפּ די נאָז פון שטערן, האַלט זיך אין איין באַוועגן, גלייך
אימיצער וואָלט ביי אים דאַרט געזעסן און געפיקעט, און אין גאַנצן
זעט ער אויס ווי אַ מילך פון אַ הערינג.

רחל האָט געפילט, ווי עס ווערט איר קאַלט. זי האָט שטאַרק
איינגעקוועטשט אירע ביידע שלייפן מיט די פּויסטן און באַשטימט עס
זאָל איר גיין אין לעבן, וועט זי מיט ברוכן נישט חתונה האָבן. און

אין איר אייגענעם טראכטן האָט זי געפילט, אַז דאָס וועט קיינמאָל
נישט זיין, אַז זי וועט דעם פּאָטער קיינמאָל נישט זאָגן, אַז זי ליבט
זאַנוולען דעם פּערד-גנב, אַז איר גאַנצער טראַכטן איז נישט מער ווי
אַ זיסער צייט-פאַרטרייב, אַז זי גענאַרט זיך זעלבסט, און זי האָט זיך
מיט אַמאָל דערפילט אַזוי שוואַך און הילפּלאַז ווי אַ קינד...

די שנאה צו ברוכן איז ביי איר מיט אַמאָל פאַרשוונדן. דער
טאַטע האָט איר געזאָגט, אַז ברוך וועט באַלד נאָך דער חתונה ווערן
רב. זי וועט זיין רביצין. אַלע ווייבער וועלן איר קוקן אין מויל אַריין.
יערע וועט זיך שעצן גליקלעך מיט איר צו פאַרברענגען, הערן איר
מיינונג און ווי נאָר אַ שמהה אין שטאָט, וועט מען זי פאַרבעטן, זעצן
אויבן אָן, מכבד זיין מיטן בעסטן. רחל האָט זיך אָנגעשרענגט וויי-
טער צו ציען דעם געדאַנק, נאָר פּלוצלינג איז פאַר איר אַרויסגע-
וואַקסן די רביצין פון שטאָט אין איר זיידענער קופּקע מיט די לאַנגע
דימענטענע אוירינגען, און אַז באַלד נאָכן באַדעקנס וועט מען זי
אַוועקזעצן אויף אַ גרויסן שטול, צעלאָזן אירע פלעכטן און די רביצין
וועט זיי אָפּשערן. רחל האָט אַ כאַפּ געטאָן אירע צוויי לאַנגע צעפּ,
זיי פאַרטראַכט, גענומען זיי קושן, גלייך ווי זי וואָלט זיך צעשיידט מיט
זיי אויף אייביק און פאַר איר איז מיט אַמאָל אַרויסגעשוומען די
אַלטע קריינדל, די חלות-און טשאַלנט-בעקערן. ווי רחל איז איינמאָל
פרייטאָג נאָך מיטאָג צו איר אַריין. אונטער אַ שפּאַנישע וואַנט איז
געשטאַנען די אַלטע קריינדל, געמידליעט אַ יונג ווייפל דעם קאָפּ
מיט אַ האַריקן פענזעל, גענומען אַ בריטווע און געגאַלט. און דאָס
יונגע ווייפל האָט אויסגעזען ווי אַן אויסגעצוואַנגן קעצל.

רחל האָט ווידער אַמאָל דערפילט אַ שנאה צו זיי אַלע, אַפילו
צו איר פּאָטער. איר האָט זיך געדאַכט, אַז אַלע האָבן זיך צונויפגע-
רעדט זי אומגליקלעך צו מאַכן, אַז קיינער פאַרשטייט זי נישט, וויל
זי גאָרנישט פאַרשטיין... זי האָט פאַרגעסן, אַז זי איז ברוגז מיט
זאַנוולען און זי איז געווען זיכער, אַז ער וועט זי ראַטעווען, פון אונ-
טער דער חופּה אָפּערנעמען און האָט פאַשטימט אים גלייך צו זען.
ווי אַ פאַרסמטע איז רחל אַרויס פון שטוב, און שנעל געשפּאַנט
צו שלמהס הויז. אין פענסטער איז געוועזן ליכטיק. זי האָט נישט
געטראַכט און אַריין:

- א, סקאצ'ל קומט! א גאסט! - האָט תרצה געזאָגט און אָפּ-
 געווישט מיטן פאַרטוך אַ בענקל.
 רחל איז רויט געוואָרן, זיך צעטומל'ט, האָט אַ פינטל געטאָן
 מיט די אויגן, ווי איינער וואָס וויל זיך אָן עפעס דערמאָנען:
 - אַ דאַנק, תרצה! זייט אייך נישט מטריח, כ'האָב אייך נאָר
 געוואָלט זאָגן, איר זאָלט צונעמען די מערן.
 - וואָס פאַרע מערן??
 - איר ווייסט גאָרנישט? אַ חידוש! - האָט רחל געענטפערט
 אינגאנצן אַ צעפלאַמטע, - אייער זאָנוול האָט יענע וואָך באַשטעלט אַ
 קערץ מערן פאַר די פערד און ער קומט זיי נישט נעמען, - ס'האָלט
 דאָך אין איין רעגענען, זיי קאָנען פאַרפּוילט ווערן...
 - און ער האָט אייך באַצאָלט? - האָט זיך תרצה געפרעגט.
 - געוויס! וואָס דען??
 - גלויבט מיר, רחל, דער יינג מאַכט מיך בדי'ל הדל! אָט זעט
 איר, געקויפט מערן און גאָרנישט! דער יינג איז דאָך שוין באַלד
 אַ וואָך אויפן ליוויטשער יריד, און גיי זיי אַ נביא, אַז ער האָט גע-
 קויפט מערן! אַ שיינעם דאַנק, רחל'שע, וואָס איר זייט געקומען. ב'די
 נדר, מאָרגן שיק איך מיין „אַלטן" נאָך זיי. וואָס האָב איך געוואָלט
 זאָגן? יאָ! - האָט תרצה געהאַלטן אין איין מאָלן, - איר, רחל, האָט
 דאָך אונז אינגאנצן פאַרשעמט, נישט געפליבן צו דער סעודה, מיין
 זאָנוול האָט אייך אַרומגעווכט.
 רחל האָט אָנגעקוקט תרצהן, און איר האָט זיך געדאַכט, אַז די
 אַלטע תרצה אָן ציין ווייס אַלץ און שמייכל'ט, אַז זי ווייס, אַז
 זאָנוול האָט קיינמאָל קיין מערן נישט געקויפט און אַז דאָס האָט זי
 זיך פאַרבענקט נאָך איר זאָנוולען און איז דאָס געקומען מיט אַן אויסרייד.

אין אָונט איז זאָנוול געקומען פון יריד און געוואָר געוואָרן.
 אז רחל גייט אַ פֿלע ווערן פאַר ברוך גיטלס. ער איז געוואָרן מאָדנע
 אומרויק. ער האָט מער נישט געקאָנט איינזיצן אויף אַן אָרט, איז
 אַרויס אין גאַס און זיך געלאָזט גיין צו גראַדולן.
 אַ ווינט האָט זיך פון ערגעץ אָפגעריסן און גענומען שטאַרק
 פּלאָזן, אויפהייבנדיק גאַנצע קופּעס שטויב. דער ווינט האָט זיך גע-
 דרייט, געיאָגט איבער דער גאַס מיט אַ פּיף.
 זאָנוול האָט גענומען גיכער שפּאַנען.
 ער האָט זיך מיט אַמאָל אָפגעשטעלט.
 נתן מיט רחלען זיינען אים אַנטקעגן געקומען.
 דער ווינט האָט זיך שטאַרקער צעפּיפֿט, ערגעץ-ווי אויף אַ דאָך
 אַ הויב געטאָן אַ שטיק אָפגעריסענע פּלעך, אַ ריס אַראָפּ געטאָן פון
 ותנס קאָפּ זיין טוכן היטל און מיט אַ שנעלקייט עס גענומען טראָגן
 איבערן גאַס.
 דער אַלטער מיט דער טאָכטער זיינען געפליבן שטיין אומבאַ-
 האַלפענע זיך איבערגעקוקט און באַלד זיך געלאָזט נאָכן היטל.
 זאָנוול האָט געטאָן אַ שפרונג, געכאַפט דאָס היטל און מיט
 רך-ארץ עס צוגעטראָגן נתנען.
 — אַ שיינעם דאַנק, וואָס איר האָט זיך מטריח געוועזן, זאָנוול!
 דאָס הייסט אַ ווינט! — האָס דער אַלטער געזאָגט און אָנגעטאָן דאָס
 היטל.
 זאָנוול האָט עפעס געוואָלט זאָגן, אָנגעקוקט די איבערגעשראַ-
 קענע רחל, נאָר מער ווי אַ נאַרישער שמייכל איז ביי אים אויפן
 פנים נישט אַרויס.
 ווען נתן מיט רחלען זיינען שוין געוועזן אַ שטיק פון אים,
 האָט זיי זאָנוול נאָכגעיאָגט אַ צעטראָגענער:

- גייט ביכער אהיים, ר' נתן! ... עם וועט באַלד אַ גאָס טאָן
 אַ רעגן! - האָט זאָנוול אויסגעשאָסן און איז רויט געוואָרן.
 - הלואי! - האָט נתן געענטפערט, - די קארטאָפל דאַרפן
 רעגן ווי אַן אויג אין קאָפּ.
 זאָנוול האָט באַמערקט ווי רחל האָט געשמייכלט און ער איז
 עפעס צופרידענער געוואָרן.
 ער איז זיי נאָכגעגאַנגען.
 אַ בליץ האָט אָנגעצונדן די גאַנצע גאַס.
 ערגעץ ווייט האָבן גענומען פּלאַצן גרויסע פעלדן, געפּלאַצט און
 געקייקלט זיך אַלץ נענטער, זיך צעקראַכט ערגעץ אין דער הויך, זיך
 פּאַנאָדערגעשאָסן ווי מחנות פּויקן.
 עס האָט באַלד אַ גאָס געטאָן אַ רעגן, געפּליזכעט ווי מיט צעפּערס.
 זאָנוול איז אריין אין הויז קעגנאייפער נתנען.
 ביי נתנען איז געוועזן ליכטיק.
 זאָנוול האָט אַ נערוועזן ציטער געטאָן:
 אין דער טיר פון נתנס הויז איז געשטאַנען רחל.
 ער איז לייכט צו צו איר.
 רחל, דערווענדיק זאָנוולען, האָט זיך דערשראָקן און זיך אַרייַנ-
 גערוקט אין הויז אַריין. באַלד איז זי צוריק אַרויס.
 זיי זיינען געשטאַנען עטלעכע מינוט, זיך אָנגעקוקט מיט ערנסטע
 פּנימער.

זאָנוול האָט אַרפּגעלאָזט די אויגן און געזאָגט:
 - רחל, איך דאַרף דיך זען! כ'האָב עפעס מיט דיר צו רעדן.
 זיי מאַרגן אַכט אַ זייגער אין פעלד! וועסט זיין?
 - כ'וועל זיין! - האָט רחל געענטפערט, נישט געזאָגט קיין
 גוטע נאָכט און פאַרשוונדן אין פינסטערן קאָרידאָר.
 זאָנוול איז געבליבן שטיין עטוואָס אַ צעמישטער. לאַנג האָבן
 אין זיינע אויערן געקלונגען רחלס טריט און דער סקריפּ פון דער טיר.
 ער האָט דערפּילט, אַז דער גרונט אונטער זיינע פיס באַוועגט זיך,
 בעמט אַפּערשווימען פון אונטער אים און ער בלייבט ערגעץ אין דער לופט.
 מיט אַ מידקייט אין קערפּער האָט זיך זאָנוול אַוועקגעזעצט
 אויף אַ טרעפּל, איינגעגראָבן דעם קאָפּ אין זיינע גרויסע הענט, שטאַרק

פארקוועטשט די אויגן און פון די ציין האָט זיך געהערט אַ מאַדנע קריצעריי, גלייך אַ שאַרפע זעג וואָלט געשניטן אַן אַלטן דעמב. זאָנוול האָט געשפּירט, אַז עס הויבט אים פון אַרט, אַז אַזוי גלאַט אַוועקגיין אָן אַלעם קאָן ער נישט, אַז ווען ער וואָלט יעצט געכאַפט רחלען, וואָלט ער זי דערשניקט, נישט געלאָזט זיך אַזוי טרעטן און בלאָזן אין דער קאַשע אַריין. וואָס מיינט זי? – אַ גנב האָט קיין האַרץ נישט? און וואָס האָט זי דאָס פאַרקאַכט אַ קאַשע מיט די מערן? ווען האָב איך ביי איר געקויפט מערן? זי ליגט שוין מסתמא יעצט אין בעט און לאַכט אין די פּויסטן אַריין ווי ר'נאָך זי איז פטור גע- וואָרן פון מיר. אַ כאַליערע! זי וועט זיך נישט לאַנג פּרייען. כ'וועל איר באַלד ווייזן, אַז כ'שטיי נאָך, אַז מיך צו פטרן איז נישט אַזוי לייכט! כ'נעם באַלד אַ שטיין און טו אַ טראַסק אין פענסטער אַריין, עס זאָל פון אים קיין זכר נישט בלייבן!

זאָנוול האָט גענומען זוכן אַ שטיין, איז דורכגעלאָפן אַ האַלבע גאַס, געזוכט, און אַלע שטיינער, וואָס האָבן זיך דאָרט געוואַלגערט, זיינען אים עפעס נישט געפעלן געוואָרן. ער איז באַלד צוריקגעקומען צום פענסטער און געהאַלטן אין איין טענהן צו זיך: ווי קריגט מען עפעס אַזאַ קיילעכדיקן, שפיציקן שטיין? ער איז צו צום פענסטער און אַריינגעקוקט מיט ביידע אויגן, נאָר ער האָט גאַרנישט געזען.

פון דערווייטנס איז געשטאַנען דער נאַכט-וועכטער מיט זיין גראָבן שטעקן און געקוקט מיט פאַרדאַכט אויף זאָנוולען. דער וועכ- טער האָט גענומען פאַמעלעך צוגיין. זאָנוול איז אַזוי געווען צעטראַגן, אַז ער האָט נישט געהערט ווי דער וועכטער איז צו צו אים. נאָר ווען דער וועכטער האָט אים שטאַרק אָנגעכאַפט פאַר דער האַנט און אַ געשריי געטאָן: „קום מיט מיר, נאַכט-פּויגל!“ האָט זיך זאָנוול ווי אויסגעניכטערט און זיך אויסגעדרייט.

דער נאַכט-וועכטער האָט אַ הויכן פּייף געטאָן און געהאַלטן זאָנוולען פעסט מיט ביידע הענט. זאָנוול האָט מיט אַן איבערנאַטירלעכע קראַפט פון אַן אומנאַרמאַלן מענטש זיך אַ שליידער געטאָן אויפן וועכטער, זיך עטלעכע רגעס געאַמפּערט, אים אַ וואָרף געטאָן אויף דער ערד, אַ זעץ מיטן פּוס אין האַרץ אַריין און איז אַריבער דורכן פאַרקאָן פון נהנט סאָד.

פון אלע זייטן האָבן זיך געהערט פייפער־יען און באַלד האָבן זיך אין דער שטילער נאַכט אַריינגעטראַגן די שווערע טריט פון די זועכטערס. זאָנוול האָט געוואָסן, אַז יעצט צו אַנטלויפן איז אַ סכנה, מען וועט אים געוויס כאַפן. ער האָט גענומען זוכן אַן אָרט וווּ זיך צו באַהאַלטן.

אין עק גאָרטן איז געווען אַ גרוב פון קאַרטאָפֿל, פאַרמאַכט מיט אַ גרויסן שטיין. זאָנוול האָט אָפּגערוקט דעם שטיין, איז אַריין, צוריק פאַרמאַכט, האָט זיך אַרונטערגעלייגט אונטער אַ דריבעז פון וואַסער און געלעגן אין געהאַקטע צרות.

עס האָבן זיך באַלד דערהערט קולות אין גאָרטן. מען האָט אים געזוכט. ער האָט געהערט נתנס קול און עס האָט זיך אים אויס-געדאַכט, אַז מען האָט אים שוין, מען פירט אים אַרויס, יעדער איינער שלאַגט אים און רחל שטייט און קוקט. ער האָט באַשלאַסן צו זיין גרייט אויף אַלץ, אַפילו זיך צו פאַרטיידיקן מיטן רעוואָלוער, האָט בשעת מעשה אַרויסגענומען פון דער קעשענע אַן אייזערנע הענטשקע און זי זיך אָנגעטאַן אויף דער האַנט.

עס איז שטיל געוואָרן. זאָנוול איז נאָך געלעגן אַ לענגערע צייט. דערנאָך איז ער אַרויס און אַוועק אַ דורכגעווייקטער דורך הינטערגעסלעך צו גראַדולן.

ביי גראַדולן איז געווען ליכטיק.

אין אַ גרויס הילצערן בעט איז גראַדול געלעגן. זיין פנים האָט אויסגעזען ווי באַשאַטן מיט אַש. ער איז געלעגן און געכאַרכלט מיט זיין ברוסט ווי אַ גאַנז.

ביים טיש איז געזעסן ביילע אַ פאַרוויינטע.

— וואָס הערט זיך ? דער דאַקטאָר איז געווען ? — האָט זיך זאָנוול שטיל געפרעגט.

— געווען ! — האָט ביילע מיט אַ זיפּן געענטפערט.

— נו, וואָס האָט ער געזאָגט ?

— וואָס מיר דאַקטאָר ! — האָט דער קראַנקער אָפּגעהוסט און אויסגעשפיגן אַ שטיק בלוט ווי אַ קופּערנער צענער. — הערסט, זאָנוול, איין גאָט זאָל מיר העלפן, ס'איז נישט גוט, ברודער, ס'האַלט

שמאל. . . די כחות גייען אויס. . . בלי נדר, מאָרגן פרי טראָג אַוועק
דעם גבאי פון דער תלמוד תורה אַ פינפערל מען זאָל זאָגן תהילים.
זאָנוול איז געשטאַנען, זיך געקראַצט דעם קאָפּ, גלייך ווי ער
וואָלט געוועזן דער גאַנצער בעל-חייב, וואָס גראַדול איז קראַנק. באַלד
האָט זיך ביילע צעכליפּעט. ער האָט נישט געקאַנט מער צוהערן, איז
צריין אין שלאָף-צימער און זיך או סגעצויגן אויף גראַדולס בעט.
עס האָט זיך אים אַלץ געפלאַנטערט, אַז מען יאָגט אים, אַז
באַלד קומט מען אַרויף, מען נעמט אים פון בעט אַרויס און מען
פירט אים אַ געשמידטן אַוועק.

מיט אַמאָל האָט זיך אַ געוואַלדיק-הויכער מענטש מיט איין אויג
אין שטערן גענומען פאַקן צו אים דורכן פענסטער. ער האָט זיך
געפאַקט און געפאַקט, אָנגעפילט די גאַנצע שאַב, יעדעס ווינקל, יעדע
שפאַרע, און דאָס אויג האָט געשאַסן מיט פאַספאַר-שטראַלן.
דער מענטש האָט זיך געהאַלטן פאַר זיין גרויסן, געפאַלדעוועטן
בוך, געפלאַצט פון געלעכטער, געוונקען מיטן אויג:

— אַבע! רחל האָט דיך אַוועקגעוואָרפן! אַוועקגעוואָרפן!

פון פאַרדרוס האָט זאָנוול אונטערגעשפאַרעט זיין פאַרשוימטן
פערד, אַרויסגעכאַפט די לאַנגע, קרומע שווערד און אַ ביטערע מלחמה
האָט אויסגעבראַכן צווישן אים און דעם איין-אויגיקן מענטש.
מיט יעדן פאַך פון דער שאַבלע האָט זאָנוול געשפאַלטן דעם
מענטש אין צווייען, און פון דעם מענטש זיינען באַלד צוויי מענטשן
געוואָרן, און אין אַ וויילע אַרום אַ פולע שטוב מיט איין-אויגיקע
מענטשן, און אַלע האָבן זיך געהאַלטן פאַר די געפאַלדעוועטע בייכער,
געלאַכט און די אויגן האָבן געשאַסן ווי פאַספאַר-שטראַלן. . .

זאָנוול איז געוואָרן שטאַרק בייו, איז אַראָפּ פון פערד, געכאַפט
איין מענטש פאַרן גערדיק, אים אויסגעשטאַכן דאָס אויג און באַלד
האָט אַ קראַך געטאָן אַ דונער — אַלץ איז צעשוומען.

זאָנוול האָט זיך אויפגעכאַפט אַן אָפגעגאַסענער פון שווייס, גע-
עפנט די אויגן: פינסטער, און אין דרויסן האָט געגאַסן מיט
צעבערס.

ביילע איז געזעסן אויף איר בעט און זיך אויסגעטאַן. זי האָט
איינגעטויליעט דעם קאַפּ אין קישן און שטיל געוויינט.

זאנוולען האָט עס געהויבן פון בעט. ער האָט נישט געקאָנט
הערן ווי ביילע וויינט.

— ביילע ?

— זאנוול, איר שלאָפט נישט ?

— ניין ! — האָט זאנוול געענטפערט. — ביילע, וואָס וועט אייך
העלפן אייער וויינען, גלויבט מיר, גראַדול וועט נאָך געוונט ווערן.
איר וועט זען. — —

— אַ, זאנוול, — האָט ציילע וויינענדיק געזאָגט און זיך אויפ-
געזעצט. — קיינער ווייסט נישט, ווי שלעכט מיר איז. — אַ האַלב
יאָר נאָך אַ חתונה — — און דער דאָקטאָר זאָגט, ס'איז קיין האַפנונג
נישטאָ. . .

ביילע האָט זיך צעוויינט אויפן קול.

זאנוולען האָט באַנג געטאָן צו וואָס ער איז געקומען נעכטיקן.
האָט נישט געקאָנט הערן ווי ביילע וויינט, האָט פאַרשטאַפט די אויערן
מיט די פינגער און איינגעגראָבן דעם קאָפּ אין קישן.

ביילע איז געוואָרן שטילער, גענומען דערציילן ווי ר'נאָך זי
האָט זיך באַקענט מיט גראַדולן, ווי ער האָט זיך אין איר פאַרליבט,
ווי ער פלעגט זי אַרומטראָגן אויף די הענט, פלעגט איר דאָס אָרט
אַפהויכן, און וואָס האָט איר טאַקע געפעלט ? — —

זאנוול האָט געשפירט ווי די מידקייט איז אַוועק. ער האָט זיך
געפילט קרעפטיק פון ביילעס מעשיות און זיך געדרייט אין דרייען
אונטער דער קאָלדרע. ער האָט מער נישט געהערט וואָס ביילע דער-
ציילט אים. אים האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז ער איז גראַדול, טראָגט
אָרום די קליינע ביילקע מיט די ברענענדע „שליפיעס“*, מיט די
לאַנגע האָר אויף זיינע הענט..

פון דעם „הייזל“, וואָס האָט זיך געפונען וויז-אַ-ווי גראַדולס
פענסטער, האָט זיך געהערט אַ קרעכצן, ווי אַ פאַרשטיקט געוויין.
זאנוול האָט אָנגעשפיצט זיינע אויערן און אים האָט זיך געדאַכט, אַז
אַ פרוי וויינט. דאָס געוויין איז שטאַרקער געוואָרן און זיך דערנענ-
טערט אַלץ מער. אַפנים, אימצער האָט געשלאָגן אַ פריילעכע שוועסטער.

* „שליפיעס“ — אויגן

און דער רעגן האָט געפלייכעט גאַנצע צעפערס אין פענסטער אַרײַן.

דאָס געוויין האָט זאָנוולען אויפגערעגט, געקאָרטשעט אין דרייען. ער האָט פּלוצלינג דערזען ווי בײַלעקע שטעלט זיך אין אַ ווייס לאַנג העמד, שפּרינגט אַראָפּ פון בעט און גײט צו צום פענסטער. דאָס ווייסע העמד מיט די צעלאָזטע האָר האָבן זאָנוולען נישט געלאָזט רוען. ער איז געלעגן ווי אויף שפּילקעס מיט ברייט צעעפנטע אויגן... בײַלע האָט געקוקט דורכן פענסטער, קײנעם נישט געזען און, אַ קוועטש טוענדיק מיט די פּלײצעס, האָט זי גענומען צוריקגיין... זאָנוול האָט איר לײכט אַ ציפּ געטאָן פאַרן העמד. בײַלע האָט אים גענומען גלעטן מיט איר ווייך הענטל איבערן פנים.. זאָנוול האָט אין דער רופט דערפילט בײַלעס אָפּגעהאַקט אַטעם און האָט זי אַרומגעכאַפט ווי אַ צערייצטער לײב.

21

פאַרטאָג. זאָנוול האָט זיך דורכגעטרייסלט. לעבן אים איז גע- לעגן בײַלע, די פיס איינגעוויקלט אין איר ווייס העמד, די שוואַרצע האָר צעשטאָן איבערן ווייסן קישן און אין מויל האָט זי געהאַלטן דעם קלײנעם פינגער פון דער רעכטער האַנט. פון צווייטן צימער האָט זיך געהערט אַ כאָרלעך און אַ קרעכצן. זאָנוולען איז קאַלט געוואָרן. ער איז לײכט אַראָפּ פון בעט, זיך אויף גיך אָנגעטאָן און גענומען גיין צום קראַנקן. ער איז אָבער באַלד געבליבן שטיין. עס האָט זיך אים אויסגעוויזן, אַז דער קראַנקער האָט אַלץ געזען. . . דורך דער וואַנט. . . דאָס רופט ער אים, וויל זיך מיט אים אויסשמועסן צי אַזוי האַנדלט מען געגן אַ קראַנקן חבר. אַ קאַלטער שווייס האָט דורכגעשלאָגן זיין שטערן. באַלד אָבער האָט ער זיך צעשמײכלט:

— וואָס, ווער געזען! — — — יענער ליגט דאָרט אין זיינע צרות! — און איז אַריין מיט אומזיכערע טריט.
 גראַדול איז געשלאָפֿן. די נאָז איז געווען לענגער און שפיציקער, די אויגן טיף אַריין, גלייך ווי מען וואָלט זיי אַריינגעקלאַפֿט און צו-געמאַכט. פֿון מאָל צו מאָל האָט זיך דערהערט אַ כאַרכל פֿון האַלו. דעמאָלט פֿלעגן זיך די אויגן-לעפלעך עטוואָס עפענען און אַ פֿאַר הינערשע אויגן האָבן אומבאַשטימט געגלאַצט...
 זאָנוולען האָט עס אויפגעשוידערט. ער האָט אַ שפיי געטאַן און זיך לייכט אַרויסגעגנבעט.

זאָנוול האָט געשפּאַנט איבער די ליידיקע גאַסן.
 ביי אַ קליין הייזל איז געזעסן ר' יעקב, זאָנוולס געוועזענער רבי, אין אַ פֿאַר הויזן מיט אַ לאַנגן טלית-קטן. ער האָט געהאַלטן צווישן די פיס אַ גאַנז, איר געעפנט דעם שנאַבל און אַריינגעשאָטן צו לעפעלעך הירזש. די גאַנז האָט געגלאַצט מיט אירע פֿאַרצעלאַיענע אויגן, זיך געקרעקט און אַראָפּגעשלונגען.
 זאָנוול האָט זיך צעשמייכלט:

— גוטמאַרגן, רבי!

דער אַלטער האָט זיך אומגעקוקט:

— אַ גוטמאַרגן, גוטמאַרגן! וואָס מאַכסטו עפעס, זאָנוול?

— אַ דאַנק! און איר, רבי? פֿאַשעט נאָך אַלץ די גענזלעך?

— ווי דען, קינד, אויף דער עלטער, קיין מלמדות נישטאָ

מער — די ליטוואַקעס, ימח שמם, זיינען זיך אָנגעלאָפֿן, אַרויסגעריסן

דעם פיסן פֿון מויל, און די ציין אויף דער פֿאַליצע לייגן ווילט זיך

נישט... נו, פֿאַשעט מען גענוז! .. מען מוטשעט זיך!

זאָנוול האָט אָפּילו נישט געוואָסט, וואָס דער אַלטער פֿלאַפֿלט,

נאָר ער האָט פֿאַרשטאַנען, אַז עס איז ביי אים נישט יום-טובֿדיק.

— רבי, נאָט אייך אויף טאַפּאַק! — האָט ער אים דערלאָנגט

אַ פֿאַפֿירענעם רובל און גענומען שפּאַנען צו דער תּלמוד-תּורה.

דער גבאי, אַ דיקער ייד מיט אַ ברייטע שוואַרצע באָרד, אין אַ

סאַמעטענער וועסט, האָט אויסגעהערט זאָנוולען און זיך צעשמייכלט:

- ניין, כ'קאן נישט שיקן די קינדער זאָגן תהילים!
 - פארוואָס? - האָט זאָנוול אַ פאָרווונדערטער געפרעגט.
 - ווייל... כ'ווייס - אַז דער חלף ליגט אויפן האַלז, ווערט
 מען פרום... כ'קאן נישט!...
 - וואָס קאָנט איר נישט? - האָט זאָנוול אַרויסגעפלאַצט ביין.
 איך פאַרלאַנג נישט בחנם. אָט האָט איר פינף רובל, און אויב ס'איז
 ווייניק - זאָגט!
 דער גבאי האָט אים אָנגעקוקט, געוואָרפן אַ בליק אויפן פינגער
 און אָפּגעהוסט:
 - גלויב מיר, זאָנוול, אַז איך בין דאָ גאָרנישט אויסן! גראַדול
 איז דאָך פון דור-דורות אַ גנב. און יעצט שיקן די קינדער זאָגן
 תהילים?! נו, זאָג דו אַליין, וואָס פאַר אַ פנים האָט עס?
 זאָנוול איז געוואָרן בלייך ווי קאַלך. ער האָט געהאַט חשק
 אַראָפּצולאָזן דעם גבאי אַ פראַסק און אַרויס.
 - אודאי איז ער אַ גנב, נישט קיין סופר! און איך בין אויך
 אַ גנב! איר הערט? אָבער יידן זיינען מיר! כ'זאָג אייך נאַכאַמאָל,
 איר זאָלט שיקן די קינדער זאָגן תהילים! איר וועט שיקן? זאָגט!
 דער גבאי האָט זיך דערשראָקן, געקוקט אויף זאָנוול'ען, אויפן
 געלט, אַריינגעשנייצט מיט אַ טרוקענע תקיעה אין אַ רויט טיכל אַריין:
 - נו, וואָס וועל איך מיט אייך מאַכן? כ'וועל שיקן.
 זאָנוול האָט אַרויסגענומען פון דער קעשענע נאָך אַ פינפערל,
 אַנידערגעוואָרפן עס אויפן טיש און געזאָגט:
 - זעט, אַז מען האַנדלט מיט מיר ווי אַ מענטש, בין איך אויך
 קיין חזיר נישט!

מיטאַג-צייט איז זאָנוול אַרויס אין גאַס, אויספייפנדיק אַ ניגון.
 ער איז אַריין אין מאַרק. פון אַ זייטיק געסל האָט זיך געשלעפט אין
 מאַרק אַריין דער אַלטער פראַנעק מיט זיין גרויסן באַראַבאַן. ער האָט
 אַוועקגעשטעלט אין מיטן מאַרק די פויק, זיך אָפּגערוט אַ ביסל און
 גענומען פויקן וואָס כח נאָר.

פון אלע זייטן האָבן זיך גענומען שיטן מענטשן. דער מאַרק
איז באַלד שוואַרץ געוואָרן. דער אלטער האָט באַטראַכט אלעמען און
מיט אַ שטימע פון אַן אלטן קאַמאַנדיר האָט ער אויסגערוּפֿן:
„ס'איז פאַרלאָרן געגאַנגען אַ חזיר מיט אַ שוואַרצן פּלעק.
ווער עס וועט עס געפינען, איז געבעטן עס צו ברענגען אין ראָט-
הויז אַריין.
„נתן אָגראַדניק האָט מען די נאַכט געוואַלט באַגנבענען. זייט
פאַרויכטיק!“

דער אלטער האָט געענדיקט זיין דרשה. געטאָן דריי קלעפּ אין
באַראַפּאָן און גענומען גיין אונטער דער באַגלייטונג פון אַ קינדערשע
קאַץ-מוזיק.

זאַנוול איז געשטאַנען און געשמייכלט. אים איז עפעס דאָס
גאַנצע עסק געפעלן. ער האָט אַ פֿייף געטאָן און לייכט גענומען
שפּאַנען איבערן שטאַט.

אָוונט. זאַנוול איז געווען אין פעלד און געוואַרט אויף רחלען.
ער האָט פון פאַרדרוס גערויכערט איין פאַפּיראַס נאָכן צווייטן, ברייט
צעעפנט די אויגן אין דער נאַכט אַריין און געזוכט, געוואַרט אויף
רחלען.

ער האָט מיט אַמאָל דערפילט, אַז ער איז אויסגעשפּילט, אַז
זאַנוול איז מער נישט זאַנוול, אַז עפעס אַ מיידל מיט אַ פאַר שוואַרצע
אויגן האָט אים בפּשוּפּט. און צום מיינסטן האָט אים געקרענקט פאַר-
וואָס זי לאַכט נאָך פון אים זי האָט דאָך אים געקאָנט זאָגן, אַז זי
ווייל נישט קומען. אַז זי ווייל אים מער נישט זען, אַז זי ווייל נישט
האַפּן צו טאָן מיט אַ גנב. נו, וואָלט ער געוואוסט קלאַרע דבורים,
זיך אייגמאָל אַרויסגעשלאָגן פון קאַפּ און באַסטאַ! אָבער זיך גאָר
רייצן מיט אים? צוזאָגן און נישט קומען, אַ כאַליעֶרע! ער וועט זיך
נישט לאָזן בלאָזן אין דער קאַשע אַריין! ניין! ער גייט באַלד צו
איר און מאַכט דאָרט אַ חתונה, אַז עס וועט איר פינסטער ווערן איך
די אויגן!

זאנוול האָט גענומען שפרייזן אין שטאָט אַרײן. ער איז גע-
צײבן שטיין בײ נחנס הויז. די פענסטער זײנען געווען באַלױכטן,
די ראָלעטן אַראָפּגעלאָזט. זאנוול איז פאַמעלעך צו און האָט אַרײנגע-
קוקט. בײם טיש איז געזעסן רחל אַן אויסגעפּונצטע און געשמועסט
מיט ברוכן. זאנוול איז געבליבן שטיין ווי אַ צוגעשמידטער און גע-
קלערט, אַז אויב ער וועט זײ יעצט נישט שטערן, איז ער אַ הינטי-
שער לעבער! זאָלן זײ וויסן, אַז זאנוול איז נאָכנישט געשטאַרבן.
און אים, דעם בלאַסן לאַפּסערדאַק, וועט ער נאָך בײנאַכט אַ זשעברע
צעברעכן, גלאַט אַזױ!...

זאנוול האָט מיט אַמאָל אַרויסגעלאָזט אַ שענדלעך וואָרט, גע-
כאַפט אַ שטיין און פון הינטער אַ הויז אַפער האָט ער אים אַ שלײ-
דער געטאָן גלייך אין פענסטער אַרײן.

עס האָט זיך באַלד דערהערט אַ קוויטש און אַ קלימפּעריי פון
גלאָזן. זאנוול איז אַרונטער אונטער אַ הילצערנע טרעפּ. ער האָט גע-
זען, ווי אַלע זײנען אַרויס, געקוקט אין אַלע זײטן, לאַנג גערעדט און
ס'איז צוריק שטיל געוואָרן.

זאנוול האָט מיט אַמאָל דערפילט, אַז ווייטער אַזױ לעבן קאָן
ער נישט, אַז ער איז נישט מער ווי אַ טרום! אַן אַנדערער אויף זײן
אַרט וואָרט בשום אופן נישט דערלאָזט, מען זאָל אים צונעמען אַ
מײדל! און ער ליגט דאָ אונטער אַ טרעפּ אַ גאַנצע נאַכט אין גע-
האַקטע צרות! דאָ האָט זאנוול גענומען שפאַרן די טרעפּ מיט זײנע
פלייצעס וואָס כח נאָר, געפילט אַז עס קנאַקט, נאָך אַ קרעכץ און די
הילצערנע טרעפּ האָט זיך איבערגעדרייט.

זאנוול האָט זיך אָפּגעשאַקלט און געפילט ווי אַ שווערע משא
וואָלט אַראָפּ פון אים. צו גראַדולן אַרויפגיין האָט זיך אים נישט גע-
גלוסט.

— ס'וועט זיך געוויס איבערהוזן די נעכטיקע געשיכטע! — האָט

ער אַ טראַכט געטאָן און אויסגעשפּיגן.

ער האָט זיך אַ דערשלאָגענער גענומען שלעפּן אַהיים. באַלד
האַט ער זיך אָפּגעשטעלט, אַ שמײכל געטאָן. ער האָט ערגעץ אויפגע-
זוכט אַ שמאַטע, זי אײנגענעצט, אויסגעשמירט מיט סאַזשע און זיך
אָוועקגעשטעלט בײ נחנס הויז.

שפעט אין דער נאכט איז ברוך אַרויס.
 זאָנוול האָט אים אָנגעכאַפּט, איינגעוויקלט דאָס פנים אין דער
 שמאַטע און אים פּעסט געהאַלטן.
 ברוך האָט זיך גענומען ראַנגלען, מאַכן קולות.
 רחל איז אַרויס.
 זאָנוול, דערזענדיק רחלען, האָט אָפּגעלאָזט ברוכן און געמאַכט
 פּליטה.

אין שענק ביי אַ גרויסן טיש זיינען געזעסן עטלעכע יינגען מיט
 זאָנוולען אין דערמיט און געטרונקען.
 צייט גראַדול איז געשטאַרבן און ביילע האָט זאָנוולען פאַרטרויט
 אַ סוד, אַז זי טראָגט, איז ער ווי צעמישט געוואָרן, זיך געפילט
 שולדיק און זי גענומען מיט אַמאָל אויסמיידן. איינזיצן מער אין שטוב
 האָט ער שוין נישט געקאָנט. עס האָט אים געטריבן פון יעדן ווינקל.
 ער פלעגט נאָר אַראַפּרוקן דאָס היטל איבער די אויגן, שפּרייזן אין
 שענק אַריין און שכוּרן.
 יעצט איז זאָנוול געזעסן ווי אַ הילצערנער, דעם קאַפּ איינגע-
 ראַמט אין זיינע גרויסע הענט און אַריינגעקוקט אין דעם נישט-דער-
 טרונקענעם קופּל ביר. זיינע פלויע אויגן האָבן זיך ווי איבערגעצויגן
 מיט אַ מוטע, וואַסערדיק הייטל און האָבן אויסגעדריקט עפעס טעמפּסט,
 אידיאָטישס... עפעס האָט ער פאַר זיך געזען קלויסטער-גלאַקן,
 גרויסע, קליינע. די גלאַקן האָבן געהאַלטן אין איין קלינגען. דער מוח
 האָט זיך געהויבן און געטאַנצט ווי אויף שפּרינגעדערס.
 משהלע ביק איז אַרויס פון אונטער אַ טיש אָן אַ היטל מיט אַ
 צעשוּיבערטן קאַפּ האָר. ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט אין מיטן שענק,
 זיך צעגענעצט, פאַרהוסט און גענומען שפּייען אויף אַ שטח פון צוויי
 איילן.

ער איז צו צו מאַנקען, וועלכע איז געשלאָפֿן אויף אַ באַנק,
איינגעוויקלט אין אַ וואַרעם ווינטער-טוך, מיט דער האַט צוקאַפֿנס,
און זי פעסט אַרומגענומען.

מאַנקע האָט צעעפֿנט אַ פּאַר פּאַרשלאָפֿענע אויגן און זיך געבעטן:
— משהלע, טשעפע נישט! לאָז מיר שלאָפֿן!
משהלע האָט מאַנקען גוט איינגעוויקלט אין דעם טוך, איר אַ
לייכטן קניפֿ געטאַן. איז צו צו זאַנוולס טישל און גענומען רעדן
מיט זיינע חברים.

זאַנוול האָט דערהערט דאָס וואָרט „נתן אַגראַדניק“, און ער האָט
זיך ווי אויסגעטשוכעט. נישט אויפהויבנדיק דעם קאָפּ, האָט ער אויפֿ-
געשפיצט די אויערן און זיך איינגעהערט וואָס זיי רעדן.
— און ווען האָט זי דאָס חתובה? — האָט זיך אַ געלער יינג
מיט אַ געשפּאַלטענער ליפֿ געפרעגט.

— איבער אַכט-טאָג. שבת חנוכה, — האָט משהלע געענטפֿערט.
— טאָ לאַמיר צוגיין רעדן מיט מאַרטשינען, — האָט דער געלער
ווייטער געזאָגט.

— נישטאָ וואָס צו רעדן, — האָט משהלע ווילערשיש געענט-
פֿערט. — פּאַראַיאַרן האָב איך מיט זאַנוולען כּמעט קיין איין פֿליה
נישט דורכגעלאָזט! דעם טאָג, ווען מען וועט פירן די פֿליה אין מקוה
אַריין, וועלן מיר אַריין צו מאַרטשינען, אים געבן אַ פֿלעשל פֿער-
ציקער און זיין ווייב וועט אונז אַרויפֿלאָזן וווּ דער קעסל שטייט.
נאָר דאָרט, חברה, מוז מען זיך היטן! איין איבעריקן דריי און דו
ליגסט מיט די קאָפיטעס אין אַ קעסל אויפֿאַפֿ.

— ס'וועט זיך כּאָטש לוינען? — האָט דער געלער געפרעגט און
זיך באַלעקט.

— וואָרט, וואָרט, וועסט זיך ערשט אָנהויבן צו באַלעקן, — האָט
משהלע געענטפֿערט מיט אַ געלעכטער, אַ ווינק געטאַן מיטן אויג און
געוויזן מיטן פינגער אויף זאַנוולען — דאָס איז אַמאָל געוועזן זיינע,
פֿלעגט זיך מיט איר אַרומשלעפֿן גאַנצע נעכט.
זאַנוול האָט פּאַרשטאַנען, אַז משהלע רעדט פֿון אים און איז
פֿלאָס געוואָרן. ער האָט געכאַפּט דעם קופֿל ביר און אַ גאָס געטאַן
משהלען אין פנים אַריין.

— ס'איז אפשר אַ ליגן? — איז משהלע צו צו זאָנוולען מיט פאַרקוועטשטע פּויסטן.

מאַנקע, וועלכע איז שוין מער נישט געשלאָפֿן, האָט זיך אַוועק-געשטעלט צווישן משהלען און זאָנוולען און געוואָלט מאַכן שלום. זי האָט אָנגעכאַפט משהלען פאַר דער האַנט און אים אַוועקגעשלעפט:

— יענער מאַכט אַ שפּאַס און דו צינדסט זיך אָן!
משהלע האָט זיך געריסן מיט קולות פון מאַנקען און אַלץ גע-שטאַנען אויפן זעלבן פּלאַץ.

— לָאָז מיך אָפּ! וואָס מיר שפּאַס! וואָס מיינט ער, וואָס? ווער שרעקט זיך פאַרן? כ'האַב חוטא בעגל געוועזן פאַרן פּריץ! געזאָגט, אַז ער האָט זיך אַרומגעשלעפט מיט נתנס טאַכטער! ס'איז אפשר אַ ליגן? זאָנוול איז האַסטיק אויפגעשפרונגען, אַוועקגעשליידערט מאַנקען, זיך אַרויפגעוואָרפן אויף משהלען און באַלד זיינען זיי ביידע געלעגן אויף דער פּאָדלאָגע, זיך געקאַטשעט ווי צוויי גרויסע קודלאַטע הינט, אַרויסלאָזנדיק מאַדנע קולות, אַריין איינער דעם צווייטן אין די אויגן, אין די האַר. אַ צערייצטער איז זאָנוול אויפגעשפרונגען, אַ שפּיי געטאַן משהלען אין פנים אַריין, וועלכעס איז געוועזן פאַרלאָפֿן און באַגאַסן מיט פּלוט און איז אַרויס אויף דער גאַס.
עס איז געוועזן פינסטער און פּראָסטיק.

זאָנוול האָט געשפּאַנט איבערן שאַסיי, וווּ די שענק איז געשטאַנען, געקוועטשט די פּויסטן און גערעדט צו זיך אַליין:

— ס'מוז נעמען אַ סוף! ס'מוז! ווייטער אַזוי לעבן קאָן איך נישט!

זאָנוול האָט אויפגעשטעלט דעם קאָלנער פון האַלבן פעלצל, אַריינגעמאַכט די הענט אין די בוים-קעשענעס און געוואָלט עפעס טראַכטן. וואָס ער האָט נישט געטראַכט, זיינען באַלד אָנגעשפרונגען טויזנט אַנדערע זאַכן, מעשיות און קלייניקייטן, וועלכע ער האָט שוין לאַנג פאַרגעסן, און האָבן אים צעמישט.

— אין וואָס וויל גראַדול פון מיר? — האָט זאָנוול גענומען טראַכטן.

און אָט איז ער אין אַ געדיכטן וואַלד — — —
ער זיצט אויף אַ גרויסן פּיען.

ארום ברענען גרויסע פייערן, ס'בראָטן זיך גאַנצע זייטלעך
קאַלפּ-פּלייש, ס'שטייען באַרלעקעס מיט בראַנפן, טונדלעך ביר.
זיין „חברה“ ליגן אויפן גראָז, טרינקען, עסן און לאַכן. אַרום
זיי פּאַשען זיך דאָנסקע פּערד מיט לאַנגע עקן, אַלע געזאָטלט.
ביילע מיט רחלען זיצן לעבן אים.

פּלוצלינג דערהערט זיך פון דער ווייטנס אַ טראָמביע.
שנעל וואַרפן זיך אַלע אויף די פּערד, כאַפּן די ביקסן, שטעלן
זיי אָן גרייט צום שיסן.

ס'באווייזן זיך מהנות מענטשן אויף הויכע, ווייסע פּערד, מיט
שוואַרצע פּלעקן אויף די בייכער.

פון פּאַרנט רייט אויף אַ שוואַרץ פּערד אַ מענטש בלוז פון ביי-
נער אָן פּלייש. ער רייט אָן אַ צוים, דעם קאַפּ אַראָפּגעלאָזט און אין
האַנט האָט ער אַ לאַנגע שפּיז.
זאָנוול ציטערט.

דער ביינערדיקער מענטש שפּרינגט אַראָפּ פון פּערד, צעלאַכט
זיך ווילד און טוט אַ מאַך צו זאָנוולען מיט זיינע קנאַכן:
— העי, דו ווילער יינג, קום אַהער! מיר וועלן זיך אַפּרעכענען!
זאָנוול טוט אַ טרייסל מיטן קאַפּ, שפּרינגט אַרונטער און נעמט
זיך באַרען מיטן טויטן.

ער שפּירט ווי דער סקעלעט מאַכט אים לעכער אין דער ברוסט
מיט זיין דאַרע גאַמבע.

זאָנוולס קלעפּ טרעפן בלוז אין דער לופט. וואָס זאָנוול פאַר-
מעסט זיך, טרעפט ער נישט — די ביינער צעשפּרייטן זיך ביים סקעלעט
און זיין פּויסט טרעפט אַ הויילן פּלאַץ.

און אַ ווילד געלעכטער טראָגט זיך אין וואַלד. — — — — —

זאָנוול האָט אָפּגעווישט דעם שווייס פון שטערן און געשפּאַנט
זווייטער. ער איז געגאַנגען און געציטערט, אַז גראַדול זאָל אים ערשט
נישט אַנטקעגן קומען. ער האָט געוואַסט, אַז גראַדול איז גאַנצע נעכט
נישט אין קבר, שלעפט זיך אַרום איבער דער שטאַט, שרעקט איבער
מענטשן. און די מאַמע אַליין איז שיער נישט געשטאַרבן פון שרעק:
זי איז פּאַרטאָג געגאַנגען אַרייננעמען אַ קובל וואַסער, זי קוקט זיך

אַרום, זי שטייט ביז איבערן גאַרטל אין שניי; ס'איז גאָר קיין ברום-
נען נישטאָ. און מיט אַמאָל שפּרינגט אַרויס ווי פון דר'ערד אַ ציג אין
תּכּריכים און לאַכט.

זאַנוויל האָט געפילט קאַלטע דרעטשעס איבערן גאַנצן לייב.
ער האָט זיך מיט אַמאָל דערמאָנט אָן ביילען. ער האָט געוואוסט, אַז ביילע
ריכט זיך יעדן טאָג אין קימפעט אַריין, לייגט גאַנצע נעכט אַליין
און וויינט, און ס'האָט אים פאַרקלעמט ביים האַרצן.

— אַ כאַלעיערע! — האָט זאַנוויל מיט זיך געטענהט, — כ'בין
נישט מער ווי אַ „פּסו-בראַט“, אַ הינטיש לעבער! זיך פאַרדרייט אַ
קאַפּ מיט נתנס טעכטערל! זי וועט נאָך ביי מיר אין פּלאַכטעס אַוועק
פון אונטער דער חופּה. ווי איך בין אַ ייד! גלייך ווי כ'קום נאָר
אַהיים, נעם איך וווינען מיט ביילען! אַלע אויף צו להכעיס!

זאַנוויל האָט זיך אָפּגעשטעלט.

עס האָבן זיך געצויגן אין דער וועלט אַריין ווייט-זילבערנע
פעלדער. דאָס ווייסקייט האָט געפלענדט די אויגן, זיך געשפיגלט אין
טיפּן, פּיאַלעט-שטאַלענעם הימל.

זאַנווילען האָט זיך געדאַכט, אַז די ווייסע שניי-פעלדער הויבן
זיך, וואַקסן העכער און העכער, גלייכן זיך אויס מיטן וואַלד, וואָס
אַנטקעגן אים, האָט ער נאָך לייכטער אָפּגעאַטעמט, זיך דערפילט
היימיש צווישן די לאַנגע, טיפע פעלדער. ער איז פּריילעכער געוואָרן
און אויסגעשריגן — ע, ברעכן דאָרט אַלע נקבות דעם קאַפּ! ער איז
אַריפּגעשפרונגען אויף דער לאַנקע, וווּ דער שניי איז געוועזן טיפּער
און זיך אויסגעצויגן ווי גרויס ער איז. אַזוי איז ער געלעגן עטלעכע
מינוט און געקוקט גלייך אין קאַלטן פּיאַלעטאַוון הימל.

נאָכדעם איז ער אויפגעשפרונגען, באַטראַכט דעם שניי-מענטש,

וואָס זיין קערפּער האָט אויסגעפרעסט, און זיך צעלאַכט.

אַן עכאָ ווי פון מעטאַל האָט הייליך אָפּגעקלונגען. ער האָט צע-
שפּרייט די הענט, זיך אויסגעצויגן אין דער לופּט, אַ קרעכץ געטאַן,
און די הענט האָבן גענומען הייליך קלאַפּן אין זיינע פלייצעס ווי אין
אַ באַראַבאַן.

זאַנוויל האָט זיך אַרומגעקוקט, זיך דערמאָנט, אַז ער האָט צוגע-
זאָגט דעם פּאָטער זיך אַריבערצוכאַפּן נאָך „שידלִאָווקע“ און בשעת

מעשה געוואָר צו ווערן, וואָס עס הערט זיך ביים עקאָנאָם אין שטאַל
ער האָט אַראָפּגערוקט דאָס היטל איבער די אויערן, אַריינגעשטעקט
די הענט אין די בוזעם-קעשענעס און ווייטער געשפּאַנט.

— פאַר אַ לייטישן גנב — האָט זאָנוול געטראַכט — איז אַרויס-
פירן פּערד גאָר קיין געשעפט נישט! וואָס הייסט? יעדער יינג מיט
אַ ביסל מאַרץ אין קאַפּ קאָן עס טאָן. ביינאַכט, ווען קיינער איז
נישטאָ אין שטאַל, גייט מען צו, מען עפנט אַ ברעט און מען פירט
אַרויס אַ פּערד. נו, סאַרע תורה איז עס!? אַ-אַ, אַריינגיין אין אַ
שטוב, וווּ מענטשן שלאָפן, אויפהאַקן אַ קאַסע, אַרויסנעמען אַ
„זמשעניע“ מיט געלט, פאַרשטיי איך נאָך! אָבער פּערד? דאָס איז אַן
עסק פאַרן „אַלטן“.

זאָנוול האָט באַמערקט ביים צלם אַ פּרוי. ער איז צוגעקומען
נענטער און דערקענט די משוגענע באַשע.

זי האָט געטראַגן אַ קאַפּטן אָנגעשטופט מיט פּעדערן, אַ שטרוי-
ענעם קאַפּעליזש מיט בלומען אויפן קאַפּ און שטיל געזונגען.

— באַשע, וואָס טוסטו דאָ? — האָט זי זאָנוול געפּרעגט.

באַשע האָט געעפנט דאָס מויל, כ'האַבן זיך באַוויזן צוויי שורות
פּערל, און זי האָט זיך אידיאָטיש צעלאַכט.

— כ'זוך מיין חתן, — האָט זי געענטפּערט מיט אַ פאַרשטיקט
געלעכטער. — ער האָט מיר געשריבן, אז ער וועט קומען נאַ-שפּיץ
אין פיר פּערד מיט אַ קאַטש. דאָס גיי איך אים אָפּוואַרטן, כע, כע!

זאָנוול האָט זיך צעלאַכט און איר אַ קלאַפּ געטאָן אין פלייצע.
באַשע האָט אויסגעשאַסן מיט אַ ווילד געלעכטער.

— ווער האָט דיר אָנגעשטופט דעם קאַפּטן מיט פּעדערן? —
האָט זאָנוול געפּרעגט.

— וו'הייסט ווער?! מיין חתן האָט מיר דעם קאַפּטן פון דאַנציג
געשיקט!

זי האָט אויפגעקנעפלט דעם קאַפּטן, אַרויסגענומען אַ פאַפּירענע
פּאַטאַגראַפיע, אויסגעשניטן פון אַ ביכל:

— נאַ, זע! דאָס איז מיין חתן! אַ שיינער? כאַ, כאַ, כאַ!...

אונטערן קאַפּטן האָט די משוגענע באַשע גאַרנישט געטראַגן.
אַ ווייס וואַרעם לייב האָט אָפּערגעקוקט.

זאנוול האָט אַ ציטער געטאָן, אויסגעשפיגן און איז אַוועק.
אַפּגייענדיק עטלעכע טריט, האָט ער ווידער דערהערט ווי די
משוגענע זינגט. ער האָט אַראָפּגערוקט דאָס היטל נאָך טיפּער איבער
די אויערן און זיך אומגעקערט.

באַשע איז געשטאַנען, געקוקט אויף זאנוולען און געלאַכט.
זאנוול האָט זיך געוואָרפן ווי אין אַ פיבער.
— באַשע, ווייז מיר נאָכאַמאָל דיין חתן!
— אַיאָ אַ שיינער? כע, כע, כע...
זי האָט צעקנעפּלט דעם קאַפּטן.
אַ ווייס וואַרעם לייב. ער האָט ווידער דערפּילט דעם פּריערדיקן
עקל, נאָך האַסטיקער אַ שפּיי געטאָן און איז אַוועק.
די משוגענע איז אים נאָכגעלאָפּן:

— מיין חתן! מיין חתן! מיין חתן! ...
זאנוול האָט פאַרקריצט מיט די ציין. ס'בלוט האָט זיך אין אים
אויפגעקאַכט. ער האָט זיך אויסגעדרייט, זיך פאַרמאָסטן מיט דער
פּויסט באַשען אין האַרץ אַריין און זי איז ווי אַ גולם אַ פאַל געטאָן
אין שניי אַריין.

ער איז געלאָפּן גיכער, פעסטער.
הינטער זיך האָט ער געהערט אַ ווילד געוויין, אַ שוידערלעך
רעווען, אַז ס'בלוט האָט אין אים גענומען גליווערן.
— מיין חתן! מיין חתן! — האָט געקלונגען אַזוי ווילד און
אַפּגעהילכט צווישן די ווייסע, פּרייטע פעלדער.

נאַכט. אַ גרויסע שטוב.
שלמה „קראַדניק“ האָט אַרויסגענומען פון קופּערט אַ געלאָרע-
נעם רעוואָלווער, אַריינגעלייגט אין זעקל עטלעכע פּאַר שטיוול, גע-
וואָרפן אַ בליק צום וואַנט-זייגער מיט וואַגעס:
— הם! צוועלף, נאָך אַ גאַנצע שעה.

אין בעט אונטער אַ פּערינע איז געלעגן תּרצה און געכראָפּעט מיט משונהדיקע קולות.

— זיך צעפּייפט מיטן שופּר! — האָט „קראַדניק“ אַ פּורטשע געטאָן און אויסגעשפּיגן.

ער האָט באַטראַכט זיין טאַכטער שרה, וואָס איז געשלאָפּן אין אַ שלאָף-באַנק מיטן רעכטן אויג אָפּן, און האָט אָפּגעזיפּצט: — ביי לייטן איז דאָס שוין אַ מאַמע!

שלמה האָט געפּילט, אַז ער איז שולדיק, וואָס שרה איז נאָך אַ מויד. ער האָט שוין געקאָנט זיין אַ זידע פּון אַ האַלב טוין אייניק-לעך.

— געווען בעסערע צייטן. מען האָט געמאַכט דעם רובל לייכטער ווי היינט. שדכנים האָבן די טירן אָפּגעקלאַפּט, יינגען פּלעגן זיך אַליין שדכנען, פּאַרכאַפּט ווערן פאַר שרהן. און איצט?

דער גאַנער מיט די שוואַרצע פּלעקן, וואָס איז געשלאָפּן אונטערן אויוון, האָט זיך פּלוצלינג אויפגעכאַפּט אין זיין שטייג, זיך אויסגעצויגן אויף זיינע דינע פּיסלעך און גענומען קלאָפּן מיט די פּליגלעך. דער גאַנער האָט אַ כאַפּ געטאָן מיטן שנאַבל עטלעכע האַפּערס, איינגעטוקט דעם קאַפּ אין אַ שיסל מיט וואַסער, אויסגעצויגן דעם האַלדז פאַרגלייזט די אויגן און אַראָפּגעשלונגען.

— יאָ, — האָט שלמה געטראַכט, — אויב ס'עסק וועט זיך מיר, אַם ירצה השם, איינגעבן, איז ס'ערשטע אַ נדן פאַר שרהן! אַראָפּ אַן עול פּון ק פּ! מישטיינס געזאָגט, וואָס וועט זי אויסזיצן?

שלמה האָט אַרויסגענומען פּון בוזעם אַ פענכער מיט טאַבאַק, אויסגעוויקלט אַ פּאַפּיראַם, געעפנט דאָס טירל פּון קיך, אַרויסגעשאַרט אַ גליינדע קויל און פאַררויכערט. ער האָט אַרויסגעלאָזן עטלעכע געדיכטע קנולעך רויך און געוואָרפּן אַ בליק צום פענסטער.

די טונקעלע ווענט, איינגעהילט אין שאַטנס, האָבן געוואָרפּן אויף „קראַדניק“ אַ מרה-שחורה.

אין דרויסן האָט זיך צעפּייפט אַ ווינט. שלמה האָט אַ ציטער געטאָן: אַ קרירה!

ער האָט זיך געשטעלט מיט דער פּלייצע צום וואַרעמען קאַכל-אויון און זיך ווידער פאַרטראַכט:

אויפן שאַסיי, וואָס פירט צום וועלדל, שפּאַנט יעצט זיין זאַנוול.
אויב אַלץ וועט זיין ביים גלייכן, וועלן זיי דורכשניידן דאָס וועלדל,
שטיל אַרויספירן די צוויי קאָפּילעס, זיי צופירן צום בערגל און
דערנאָך – וויאָ צו משה „קוניאַרוש“. אַזא שטיקל אַרבעט וועט אַרייַן-
ברענגען איבער צוויי הוגדערט קערבלעך. דער געדאַנק אַליין מאַכט
שלמהן פּריילעכער.

– בלי נדר – האָט שלמה צו זיך געזאָגט – אַז כ'קריג נאָר,
אם ירצה השם, די פּאָר גראָשן, איו ראשית – אַ חופּה מיט שרהן!
מיט אַ שמייכל אויפן פנים האָט ער זיך צוגעזעצט און טרערן
האַבן זיך באַוווּן אין זיינע גרויע אויגן. ער האָט אַרויסגענומען פון
דער כאַליעווע אַ פּלאַטשיק פּלעשל מיט שנאַפּס, געטאַן אַ צוויי-דריי
זופּ. ער האָט אַיינגעקאָרטשטעט דאָס פנים, געעפנט דאָס שפּייז-שענקל
און פּאַרביסן מיט אַ שטיקל דאַרן קעז.

פון גאַט האָט זיך געטראַגן אַ לאַנגער פּיף פון אַ נאַכט-וועכטער,
באַלד נאַכדעם – אַ וואַיען פון אַ היימלאַזן הונט.

שלמה האָט געוואָרפן אַ בליק צום פענסטער:
– הם, דער פּראָסט פּאַקט זיך שוין! ער האָט זיך דאָס צעלייגט
אויף די שוויבן!

ער האָט אַרויסגעזען עטלעכע ציגל טאַרן, געעפנט אַ פּייערקע,
זיי אַריינגעשטופט, זיך ווידער געשטעלט צום אויוון און זיך פּאַר-
טראַכט:

– און טאָמער כאַפט מען זיי? – איו שלמהן דורך אַ געדאַנק,
און זיין דאַרער, אַלטער קערפּער האָט געציטערט.

– ווי לאַנג איו, ווי מען האָט אים געכאַפט מיט דעם „ווייטס“
שקאַפעס?! – ער פּילט נאָך יעצט ווי עס רעגנט מיט שטעקנס, עס
שניידט דאָס לייב, די הויט פּלאַצט און בלוט רינט. זיי האַבן אים
אַזוי צעקיילט, אַז ער איז אַוועקגעלעגן אַ חודש צו בעט.

פון דעמאָלט אָן האָט שלמה אַלץ גענומען טראַכטן זיך צו
נעמען צו אַן אַנדער פּרנסה און יעדעס מאָל, ווען עס מאַכט זיך אַ
פּריש גנבהלע, טענהט ער, אַז דאָס איז דאָס לעצטע מאָל.

– אַ הינטיש לעבן – האָט שלמה געקלערט – אַפּגעלעבט שוין
איבער פּופציק יאָר, און וואָס? שרעק און שרעק! און געלט? קדחת!

שלמה האט גענומען זיין שיטער בערדל, עס געשטעלט פערפענ-
דיקולטאר צו דער גאמבע און באמערקט עטלעכע גרויע האָר:
— המ', אַ פּאָוועסטקע — דאָס רופט מען שוין אויף יענער
וועלט!

שלמה האָט זיך דערמאָנט ווי איינמאָל, אַ שבת נאָכמיטאָג, איז
ער געזעסן אין אַלטן בית-המדרש און געהערט ווי אַ לייטוויער מגיד
האָט געמאָלט יענע וועלט, דאָס גן-עדן, דאָס גיהנום, ווי באַלד נאָכן
טויט קומט דער מלאך „הדומה“, קלאַפט דריי מאָל אָן אין קבר,
פרעגט דעם נאָמען. אויב ס'איז אַ צדיק ענטפערט ער באַלד, אַ זינדיג-
קער פּאַרגעסט און ווערט נע-ונד...

שלמהן דאָכט זיך ער איז טויט. דער מלאך „הדומה“, עפעס אַ
הויכער, בייביקער ייד מיט לאַנגע ברעמען, פּונקט ווי שמחה גרעפער,
פרעגט אים דעם נאָמען און ער — פּאַרגעסן...

שלמה האָט געפילט ווי עס ווערט אים קאַלעמוטנע אויפן האַרץ,
האָט זיך אַ שטאַרקן שיבער געטאָן מיט די פלייצעס אָן אויוון און
זיך גענומען קראַצן דעם קאָפּ.

ער האָט מיט אַמאָל דערפילט אַ שטאַרקע שנאה צו משה
„קוניאָרוש“. מיט אַ דרייטיק יאָר צוריק האָבן זיי צוזאַמען געגנבעט
פּערד און אויסגעלאָזט האָט זיך: שלמה איז דער גנב און משה — דער
סוחר. משה איז היינט אַ שיינער ייד, גבאי אין אַלטן בית-המדרש,
געפירט פּאַראַיאָרן אַ ספר אין שול אַריין, גיט די טעכטער צו צוויי
טויזנט קערבלעך נדן, נעמט זיך איידעמס אויף קעסט. און ער? שלאַפט
קיין נעכט נייעט, קלערט אַרץ רייכער צו מאַכן משהן.

שלמה זעט ווי משה שלאַפט יעצט ביי זיך אין אַ „ווינער“ בעט
מיט געשניצטע מצבות. די לאַנגע, ברייטע באַרד צעשפרייט אויף זיין
פעטע ברוסט, דער „קאַלדן“ הויבט זיך אויף און אָפּ, און עס חלומט
זיך אים געוויס ווי מען קלויבט אים אויס דאָזער אין שטאַט... און
ער — שלמה — אַ דאַרער, אַלטער, זיצט יעצט נאָך האַלבע נאַכט
און גרייט זיך גנבענען אַ פּאָר פּערד, פאַר וועלכע ער וועט קריגן
העלפט און משה העלפט. און ווער ווייסט צי מען וועט אים גישט
כאַפּן? — — —

שלמה האָט אַ טעמפּן זיפּן געטאָן און געקוקט אויפן זייגער:

— נו, צייט זיך ארויסצושטראן!

ער אָט זיך אָנגעטאָן אַ וואַרעמע מאַרינאַרקע, זיך אַרומגעגאַרטלט מיט אַ גרינעם גאַרטל, אַריינגעשטופט אין גאַרטל אַ פּאָר וואָלענע הענטשקעס מיט איין פינגער, אַרויפגעצויגן די לאַנגע כאַליאוועס, אַראָפּגעדרייט דאָס לעמפל און איז אַרויס.

הינטערן שטאַט נעבן וועלדל האָט שלמה „קראַדניק“ אַראָפּגע-
נומען דאָס זעקל פון די פלייצעס און זיך אָפּגעשטעלט.

שלמה האָט אויסגעצויגן זיין לאַנגן, דאַרן האַלז, אויסגעגלאַצט זיינע גרויע אויגן און ווי אַן אַלטער הונגעריקער וואָלף זיך איינגע-
הערט אין דער שטילקייט. ער האָט אַריינגעלייגט צוויי פינגער אין מויל און אַ פייף האָט זיך דורכגעשניטן.

פון דער צווייטער זייט וועלדל האָט מען געענטפערט מיט אַ פייף.

— אַ כוואַט אַ יינג! — האָט שלמה געטראַכט — ווען ער וואָלט

באָר נישט געוועזן אַזוי ווילד און זיך געלאָזט רעדן פון אַ טאַטן.

האַ דעמאָלט בין איך אַ פאַרזאָרגטער אויף דער עלטער! אַ יינג

גייט, ווערט פריש, געזונט און משוגע און ליבט זיך איין אין גראַדלס-

אלמנה. מען זאָגט עפעס אַן אשה, ס'זאָל זיין וואָס אָנצוקוקן — —

נו, מילד, אַ יינג! דער יצר הרע שטופט — — אָבער ווייס איך

וואָס? אַ יינג אַ גבר נעמט און פאַרליבט זיך אין אַזאַ קליין, שוואַרץ

ווייבעלע! זי האָט באַך קיין חליצה נישט גענומען און בשעת-מעשה

זיך „פאַריאַטלט“ מיט זאַנוולען. און איצט די שטאַט? כ'בין דאָך

שוין באַלד אַ האַלב יאָר אין בית-המדרש נישט געווען, כ'באַגראַב

זיך דאָך פאר חרפה!

זאַנוול האָט זיך באַוויזן כּון וואַלד און אויסגעשריען:

— טאַטע, קום, ס'איז שפעט!

שלמה האָט געכאַפט דאָס זעקל און זיך אונטערגעאייילט.

— וואָס הערט זיך מכּה די פּערד? — האָט שלמה געפּרעגט.

— וואָס זאָל זיך הערן? — זיי שלאַפּן אין שטאַל.

שלמה מיט זאַנוולען האָבן געשפּאַנט אַלץ פעסטער און פעסטער

און געשוויגן.

זיי האָבן אויסגעזען ווי צוויי וועלף, וועלכע דער טיגער טרייבט

אַרויס פון וואַלד אויפן ברייטן שאַסיי.

דער אלטער האָט זיך געהאלטן אין איין טאָפּן פאַרן בוזעם
צו דער רעוואָלוציער ליגט און גערעדט צו זיך אליין:
— בולאָן, גניאָדע, קאַשטאַן, שפּאַק, כאַלעריע, משה קוניאַרוש... —
פיל מאָל האָט ער אָנגעכאַפט זאַנוולען פאַרן אַרבעט:
— שטיי, מען גייט!

זאַנוול האָט זיך אָפּגעשטעלט, געעפנט ברייטער די אויגן, אויפֿ-
געשטעלט די אויערן, זיך אַרומגעקוקט, קיינעם נישט געזען, האָט ער
אַ שמייכל געטאָן — דער „אַלטער“ האָט זיך שוין אויסגעוועפּט —
און געשפּאַנט ווייטער.

שלמה האָט דערפילט אַ דורכדרינגענדע קעלט אין זיינע אַלטע
ביינער און ער האָט זיך דערמאַנט ווי זיין תּרצה ליגט יעצט אונטער
זיין וואַרעמע פּערענע און כראָפּעט.

— אַ הנטיש לעבן — האָט ער ווידער געטראַכט — ס'וואָלט שוין
צייט געווען זיך צוריקצוציען פון דער שיינער פרנסה.

עס האָט זיך געהערט אַ וואַיען פון אַ הונט.

— אוי, די הינט — האָט שלמה געזאָגט — אַ מיתה משונה אויף

זיי! צו וואָס האָט זיי נאָך גאָט באַשאַפּן?!

פון בערגל האָבן זיך געזען עטלעכע צעוואָרפענע הייזלעך.

אַרום איז געווען שטיי.

זאַנוול האָט גענומען דאָס זעקל מיט די שטייול און געזאַנגען
אין דאָרף אַריין.

אַ שוואַרצער קודלאַטער הונט איז אַרויסגעשפרונגען מיט אַ
בילעריי. זאַנוול האָט זיך צוריקגעצויגן, דער הונט נאָך אים. באַלד
האָט ער זיך אַ וואָרף געטאָן אויפן הונט, געכאַפט אים מיט זיינע
קלעשטשעס ביים גערדיק און גענומען שטיקן. דער הונט האָט זיך
נישט לאָנג געאַמפּערט, פאַרגלייזט די אויגן, אַרויסגעשטעקט אַ לאַנגע
רויט-שפיציקע צונג און געבליבן אָנמעכטיק אין זאַנוולס הענט.

זאַנוול האָט זיך אויסגעגלייכט, באַטראַכט דעם אויסגעצויגענעם
הונט מיט דער אַרויסגעשטעקטער צונג, אַ שפיי געטאָן דורך די ציין.

ער האָט זיך אַרומגעקוקט: דער „אַלטער“ איז נישט געוועזן.

אונטערן בערגל איז געשטאַנען שלמה, געקלאַפט אַ יאָסלע אָן אַ

יאסלע פאר שרעק. ער האָט נישט געקאָנט זען ווי זאָנוול דערשטיקט
דעם הונט און ער איז אַוועק אונטערן בערגל.
זאָנוול האָט געכאַפט דאָס זעקל און מיט דער שנעלקייט פון אַ
יונגן ציגיינער האָט ער לייכט אַראָפּגענומען די טיר פון די זאַוויאַסעס.
אַ וואַרעמע פאַרע האָט אים געשלאַגן אין געזיכט אַריין. ער האָט
אַרויסגענומען בראָנפן, אָנגעשפורט די פערד, אָנגעטאָן זיי שטיוול און
זיי לייכט אַרויסגעפירט פון שטאַל.
אונטערן בערגל האָט שלמה אַריינגעלייגט די שטיוול אין אַ זעקל,
פאַרשנורעוועט אויף דער פלייצע.
זיי האָבן זיך אוימגעזעצט אויף די פערד און אַוועק אין דער
וויסער נאַכט אַריין.

1912, בראַנסק, ניו-יאָרק

אויף יענער זייט פריק

(1910)

א בלויער פרימאָרגן. עמשון כאַכט זיך אויף, רייבט די אויגן,
וואַרפט אַ קוק צום פענסטער, וואָס גייט אויף דער לאַנקע :

— גרייסער טאָג. נו, מען וועט זיך אויפהויבן!

ער שפּרינגט אַרויס פון בעט, קנאַקט אויס די פינגער, גענעצט
געשמאַק אָפּ און באַטראַכט די שטייגעלעך מיט פייגל, וואָס הענגען ביים
פולאַפּ. ער וואַרפט אויך אַ בליק צום קינד, וואָס שלאַפט ביי דער קיך
אין אַ מולטער, זאָגט אָפּ „אַ שוואַרץ יאָר“ גלאַט אין דער וועלט אַריין,
שפייט אויס און פאַררויכערט אַ פאַפּיערעס.

אַ באַרוויסער אין גאַטקעס שפּאַצירט זיך שמשון דורך עטלעכע
מאָל איבערן צימער ביז — ער נעמט זיך איינוואַשן. מיטן האַנטוך
אויפן אַקסל, מיט נאַסע צעשויערטע קודלעס, גייט שמשון צו צום ווייבס
בעט און שרייט איר אין אויער אַריין :

— ביילע! גענוג געכראַפּעט! שטיי אויף און מאַך עפעס אין

מיל אַריין!

ביילע טוט פון שרעק אַ שטאַרקן שיפּ, זעצט זיך אויף, גלאַצט
אויס אַ פּאַר פאַרראַפּעטע אויגן, דערזעט ווי שמשון שטייט און לאַכט,
האַלט זיך פאַר די זייטן פון לאַכן, טוט זי אַ שפיי :

— טפוי, מיינע וויסטע הלומות צו דיין קאָפּ!

דאָס קינד אין דער מולטער קומט אויף און צעוויינט זיך. עס
ווערט אויף אַ וויילע אַנטשוויגן, הויבט ווידער אָן, פאַרנעמט זיך העכער
און העכער.

ביילע מיט שמשונען הויבן מיט אַמאָל אָן רופן :

— וועלוול! וועלוול! גיי וויג צו דאָס קינד!

ט'הערט זיך אַ בורטשען פון פיעקעליק :

— אזא „בענקאץ“! אפילו שלאָפן לאָזט ער נישט?
וועלור, אַ יינגל פון אַ יאָר ניין, צען, מיט אַ פּאָר שוואַרצע
פינקלדיקע אויגעלעך, אין אַ קורץ העמדל ביז צום פופעק, קריכט
אַרונטער. ער שאָקלט די מולטער און וואַרטשעט צו:
— שאַ-אַ. שאַ-אַ. שאַ-אַ. . .

דאָס קינד וויינט אויף צו להכעיס נאָך העכער. וועלור גיט עס
אַ קניפּ און זעצט זיך אַוועק.
— ממזר, וויג! — שרייט ביילע, כאַפט אַ שוך און וואַרפט
וועלורען אין קאַפּ אַריין.
וועלור צעוויינט זיך.

דאָס געשריי ווערט גרעסער און גרעסער.
רוזשקע, אַ מאַטע ברונעטקע מיט אַ פּאָר לאַנגע רייפן-אוייערינגלעך
אין די אויערן, כאַפט זיך אויף, זעצט זיך אַוועק אויף דער שלאָף-באַנק
און הויבט אָן סטראַשען ביילען, אַז אויב זי וועט נישט אויפהערן צו
מאַכן אַלע פרימאַרגן אַזעלכע חתונות, וועט זי זיך זוכן אַן אַנדער
ווינונג.

— בין איך ווייטער בדלות! — זאָגט ביילע און קריכט אַרויס
פון בעט.

די שוואַרצע קאַץ, וואָס ליגט אויף דער קיך איינגעוויקלט ווי אַ
בייגל און דרימלט, כאַפט זיך אויף, שפּרינגט אַרונטער, שטעלט אויף
אַ הויקערדיקן רוקן, גלאַצט אויס אַ פּאָר פינקלדיקע אויגן און נעמט
זיך ציען.

וועלור פאַרגעסט זיך אָנז וויינען, גנבעט זיך גיך אונטער און
גיט דער קאַץ אַ שטאַרקן צופּ פאַרן עק. די קאַץ גיט זיך אַ ריס.
פאַנגט אָן פּריסקען און דער הויקערדיקער רוקן נעמט קאַנוולטיש זיך
צאַפּלען.

אַלע שיסן אויס מיט אַ געלעכטער.
ביילע וואַרפט אויף זיך אַרויף אַ האַלב קליידל און גרייט צום
טיש. שמשון טוט זיך אָן אַ פּאָר טריקאַטענע הויזן, אַ טריקאַטן העמדל,
געשניטן דעקאַלטע אָן אַרבל און באַפּוצט מיט זילבערנע און גאַלדענע
בלעכלעך. ער פאַרדרייט ווילעריש זיינע וואָנסן און זינגט בשעת-
מעשה אַ ניגון.

רוזשקע גייט צום שפיגל. די שוואַרצע האָר באַדעקן אירע
בלאָסלעכע באַקן. זי באַנעצט די האָר מיט אַדעקאָלאָן, פּודערט זיך,
צינדט אָן אַ שוועבעלע און מיט דעם סאַושע-קעפל מאַכט זי האַלבע
רינגן אונטער די אויגן. זי טוט זיך אָן שמשונס היטל מיט די גלעק-
לעך, נעמט די קורצע האַלקע אין דער האַנט און לאָזט זיך אַ באַרוויסע
איבערן צימער מיט אַ פּאָדיספּאַן.

גיט שמשון אַ ווונק צו וועלוולען, שפּרינגט וועלוול צו צו דער
קאַטערינקע, נעמט שפּילן אַ וואַלס.

כאַפט שמשון אַרום רוזשקען פאַר דער טאַליע און זייערע פּיס
באַוועגן זיך לייכט אין דער לופט.

ביילע, טראַגנדיק אַ גרויסע ערדינע שיסל מיט שטשאַוו, שטעלט
זיך אָפּ, מאַכט מיט די אַקסלען צום טאַקט, קוועלט פּון איר שמשונען.
אין אַ וויילע אַרום זיצן שוין אַלע ביים טיש און שלינגען גע-
שמאַק דעם שטשאַוו.

נאָכן עסן נעמט שמשון די קאַטערינקע אויף די פלייצעס, אין
דער האַנט האַלט ער אַ שטייגל מיט ים-חזרימלעך. וועלוול טראַגט
אים נאָך אַן אַלטן דיוואַן, אַ צימבעלע און אַ קעסטל מיט פּאַקוס-פּלים.
אַזוי גייען זיי איבער דער שטאַט. שמשון שטעלט אַוועק די קאַטערינע-
קע, שפּרייט אויס דעם דיוואַן און גיט אַ ווונק צו וועלוולען. די קאַ-
טערינקע שפּילט:

— מאַלאַגאָזשאַ — אַטאַ, מאַלאַגאַ — אַזשאַטאַ... .

שמשון אַקאַמפּאַנירט אויפן צימבעלע און דער עולם העלפט אונ-
טער. די קאַטערינקע ווערט אַנטשוויגן. שמשון פאַרלייגט זיינע נאַקעטע
הענט אויף זיין בולטער ברוסט און מעשה-אַרטיסט באַטראַכט ער דעם
עולם. געלאַסן ציט ער זיך אויס אויפן דיוואַן מיטן פנים צום הימל.
פאַמעלעך נעמט זיך זיין ברוסט הויבן, זיך ציען. זי וואַקסט אַלץ הע-
כער. און העכער. דאָס פנים ווערט רויטער, און די אויגן, ווי פאַרגלי-
ווערט, גיבן זיך קיין ריר נישט. אָט זעט שמשון אויס ווי אַ פאַראַ-
באַלאַ און אָט ווי אַ האַלבער קרייז.
הברה עפענען די מיילער און שטופן זיך אַלץ נענטער און נענטער.

וועלדול, אין א פאָר קורצע, טריקאָטענע הייזלעך, א פאָר לעטש-
לעך, אין א שוואַרץ-סאַמעטענעם פאַסעק ביז איבער דעם בייכל,
כאַפט זיך פלינק אַרויף אויף שמשונס ברוסט און שטעלט זיך אויפן
קאַפּ. ביסלעכווייז ציט שמשון אויס זיינע פיס, זיין ברוסט זינקט
פאַמעלעך. אָט ליגט ער ווי פריער מיטן פנים צום הימל. ער נעמט
וועלדלעך פאַר די הענטלעך, גיט אים א שליידער. וועלדול מאַכט א
קאָזשעלעך אין דער לופטן און בלייבט שטיין ווי קיינמאָל גאַרנישט.
- וויוואָט! בראַוואָ! - שרייט דער עולם.

שמשון גיט א וואָרף זיין קערפער, ווי א פיש אויפן ברעג, און
בלייבט שטיין אויפן דיוואַן. ער גייט זיך עטלעכע מאָל דורך און
זיין עלטטישער קערפער צייכנט אויס קרייזן היין און צוריק אין דער
לופטן.

אָט ליגט ער ווי א בייגל, די פיס אַרום האַלז. וועלדול שטעלט
זיך אַרויף אויף שמשונס פאַדעשוועס. מיט אימפעט גיט שמשון א צי
אויס זיינע פיס. וועלדול דרייט זיך אין דער לופטן און בלייבט
שטיין.

דער עולם גאַפט.

וועלדול נעמט שפילן אויף דער קאַטערינקע און קוקט צי מען
וואַרפט נישט עפעס איינגעוויקלט אין א פאַפירל פון די הויכע פענס-
טער אַראָפּ.

שמשון נעמט דערוויייל אַרויס פון קעסטל עטלעכע שפיציק-
בלאָנקענדע מעסערס מיט שוואַרצע הענטלעך און נעמט זיי וואַרפן אין
דער לופטן.

מיט אַן אומגעהויערע שנעלקייט הויבן זיך די מעסערס, פליען
העכער, יאָגן זיך. די בלישטשענדע שאַרפן שניידן דורך די לופט,
בלענדן די אויגן און, ס'דאַכט זיך, אַז אָט שטעכן זיי דורך שמשונס
האַנט.

אָט נעמט שמשון אַרויס א בליץ-לאַמפּ מיט אַן אַבאַזשור, צינדט
זי אָן, שטעלט זי אויף א שטעקן און גיט א שליידער. די לאַמפּ דרייט
זיך, דרייט זיך און פאַלט צוריק אויפן שטעקן. ער נעמט אַרויס ביינד-
לעך, באַנעצט זיי, צינדט זיי אָן. די ביינדלעך פלאַקערן און שמשון
שלינגט זיי ווי לאַקשן.

— ווי וואָס! פּראַוואָ! — פּאַטשט דער עולם.
— מאַלגאַזשאַ-אַטאַ, מאַלגאַ-אַזשאַטאַ. . . שפּילט די קאַטערינקע.
וועלן נעמט דאָס צימבעלע און פאַרשיידענע מטבעות שיטן
יך צריין.

אַרום האַלפּן טאָג גייען זיי אַריין אין אַ קעלערשענק עסן מיטאַג.
דער בעל-הבית פון שענק, אַ דיקער ייד מיט אַרומגעשוירענע
האַר, ווי ביי אַ קאַצאַפּ, מיט אַ פּאַר קעלבערנע אויגן, איז שמשונס
אַ חבר. זיי קענען זיך נאָך פון דער אַלטער טורמע.
די שענק שמעקט מיט קרויט, אַנגעברענט און ווילגאַטש. כמעט
אַלע געסט, וואָס זיצן אין שענק, טראָגן לאַקירטע שטיינער און היטלען
מיט לאַקירטע דאַשקעס. טייל פון זיי שפּילן אין קאַרטן, טייל — אין
דאָמינא, און טייל — אין ווערפּל.

שמשון גייט זיך געלאָסן דורך די שענק, וואַרפט רעכטס און
לינקס מיט ווערטלעך. חברה קייקלען זיך פון געלעכטער.
ביי עטלעכע טישלעך כאַפט ער אַריין צו קופּל ביר און גייט
אַריין מיט וועלן און צווייטן חדר עסן.
אין מיטן עסן קומט אַריין די „מומע גאַלדע“, דערלאַנגט שמשונען
אַ קליין, דיק הענטל און זעצט זיך אַוועק.

וועלן האָט מורא זי אַנצוקוקן — אירע קליינע חזירשע אויגן
געלעך קוקן קוים אַרויס פון די געשטופּלטע באַקן. זי נעמט אים
אויף דער שויס, קושט אים, גיט אים קיבלעך און זאָגט אים, אַז זי
איז זיינס אַ מומע.

נאָכן עסן גייט שמשון מיט גאַלדען אין אַ צווייטן צימער אַריין
און הייסט וועלן אַכטונג געבן אויף די שטייגעלעך.

אין אַ פּערטל שעה אַרום קומט שמשון אַריין אַן גאַלדען. ער
איז ביז, נעמט די קאַטערינקע אויף די פלייצעס, טוט אַ מאַך צו וועלן-
וועלן מיט דער האַנט און גייט אַרויס. אויפן וועג זאָגט ער אַן וועלן-
וועלן ער זאָל גאַרנישט. אין דער היים דערציילן.
— די מאַמע ווייס וווּ מיר עסן מיטאַג. — זאָגט וועלן.

— בהמה! נישט דאָס — מיט איין וואָרט — רעד נישט! — צע-
בייזערט זיך שמשון, לאָזט אַראָפּ דעם קאָפּ און שלעפט זיך אַ מידער
איבער דער שטאָט.

שבת נאַכמיטאָג.

אין שטוב איז שטיף, נאָר דורך דעם אָפּענעם פענסטער לויפט
דורך מיט רעש אַ זאַמדיקער ווינט, טראָגנדיק אין דער לופטן עטלעכע
צענדליק אָפּגעריסענע בלעטער און ווערט פאַרלוירן מיט אַ קרעכץ ווייט
ערגעץ דאָרט אין פרייען פעלד.

דרויסן ערגעץ צעקרייט זיך אַ האָן גלאַט אין דער וועלט אַריין
און ווערט אַנטשוויגן.

אויפן בעט צופוסנס, אָנגעשפּאַרט מיט זעם קאָפּ אויף דער
האַנט, זיצט ביילע און קוקט זיך איין ווי איר שמשון כראָפעט. זי באַ-
מערקט ווי שמשון שמייכלט אין שלאָף.

— דאָס חלומט זיך אים אַודאי די „מומע גאַלדע“—קלערט ביילע
און זיפצט אָפּ.

זי האָט גרויס חשק זיך אַריינציוואַרפן אין בעט, האַלזן שמשונען,
אים שטאַרק קושן.

דאָס קינד אין דער מולטער קומט אויף און צעוויינט זיך.
ביילע עפנט די טיר, רופט אַריין וועלווען, וועלכער שפילט
מיט די חברים אין קנעפּ. וועלוול קומט אַריין אַ צעהיצטער, טופעט פון
כעס מיט די באַרוויסע פּאָדעשוועס, קריצט מיט די ציין, לויפט צום
קינד און וואַרפט מיט כעס די מולטער. דאָס קינד פאַלט אַרויס און
פאַרקייכט זיך.

ביילע כאַפט אַ האַלץ אין נעמט וועלווען שלאָגן.

ווי אַן אָפּגעברייטער שפּרינגט שמשון אַראָפּ פון בעט, כאַפט ביי-
לען פאַר די האַר און נעמט זי שטיקן.

וועלוול באַהאַלט זיך דערווייל אין אַ ווינקל, קוקט ווי די מאַמע
ליגט ביי דעם טאַטנס פיס, ווי אַ געקוילעטע הונ, אַמפּערט זיך.

— נא, נא — טראַכט וועלוול — שפיר אַ טעם פון שלאָגן! ווייס,
אַז מיר טוט אויך וויי!

שמשון קריצט מיט די ציין און שרייט :
 — נבלה! .. כ'ועל דיר די ביינער ברעכן, אויב דו וועסט אים
 נאך איין מאָל אָנרירן! געדענק אַלטע מכשפה! .. געדענק! ..
 — שלאָג! — סאָפעט בייַלע און גלאַצט אויס אַ פּאַר אויגן —
 כ'ווייס, דו ווילסט מיך פּטרן! נישט דערלעבן וועסטו עס, דו כאַליע-
 רע איינער! דו ווילסט אַ מויד! .. כ'ועל היינט די „מומע-גאַלדע“
 מיט אַ קאָפּ קירצער מאַכן!

שמשון ענטפערט נישט, גיט איר אַ קאָפּיע און גייט אַרויס פון
 שטוב.

וועלוו מיינט, אַז יעצט איז זיין טויט. די אויגן פאַרמאכט ער
 און וואַרט, אַז די מאַמע זאָל זיך אַ וואַרף טאָן אויף אים און אים
 אויסרייסן מיט אירע לאַנגע, דאַרע פינגער שטיקער פלייש.

ביילע הויבט זיך אויף, ווישט אָפּ די טרערן, טוט אויס וועל-
 ווען ביו צום העמד און פאַרשליסט די קליידער אין קאַמאָדע. זי איז
 אים מכבד מיט עטלעכע קלעפּ, זאָגט אָן וויגן דאָס קינד און גייט
 אַרויס.

וועלוו גייט זיך דורך איבער דער שטוב, זיפצט אָפּ און שטעלט
 זיך ביים פענסטער.

פון דער לאַנקע הערן זיך לאַנגזאַמע טענער פון אַ „פויאַרקע“.
 וועלוו דערמאָנט זיך ווי ער וואַנדלט אַרום מיטן טאַטן אויף דער פריי.
 ער שפירט אין די טענער אַ בענקעניש, פאַרלייגט זיינע הענטלעך אויף
 דער ברוסט און מיט אַ דיך קולעכל הויבט ער אָן צו זינגען:

— פאָטשעמו- מעניאַ מאַ-אַט ראָוי-ילאַ — — — — —

ביילע איז אַרויס פון שטוב אַ פאַרוויינטע. מיט פאַרמאכטע
 פויסטן לויפט זי און אין מז פלאַנטערט זיך איר די „מומע גאַלדע“.

— אַלץ דאָס גראַבע הויר, אַלץ זי! — טראַכט ביילע — זי מאַכט
 מיר אַזאַ פינסטער מזל ביי שמשונען! כ'ועל איר אויסדראַפען די אויגן!
 כ'ועל איר ווייזן ווי אַזוי מען רעדט אָפּ אַ מאַן!

אויף דער צווייטער זייט טיך, ווו ס'וואַסער איז פלאַך, שטייען

יונגע שיקסעס ביז איבער די קניען אין וואסער און קלאפן מיט "קיענע-קעס" וועש. זיי קלאפן און לאכן הייליך צו די פארקאמערס, וואס פאשען פערד אויף דער לאַנקע.

אַט פארגנבעט זיך אַ יונגער „פארקאמער" אין אַ פאַר ברייטע צייגענע הויזן מיט אַ רויטן שפאנצער און כאַפט אָן אַ שיקסע פאַר אַ פּוס. די מיידלעך נעמען פּליאַסקען, קוויטשען, זיינען מכבד דעם בחור מיט נאַסע שטיקער וועש.

די פארקאמער פלאצן פון געלעכטער.

ביילע שטעלט זיך אָפּ.

זי באַטראַכט די רויטע מיידלעך מיט די באַרוויסע גראַבע פּיס, מיט די פּלאַקסענע צעפּ, מיט די רויט-געשטרייפטע „פארקאמערס" און זי דערמאָנט זיך :

זי איז אַ מיידל. אין אַ שוואַרצע סאַמעטענע פּלוזקע מיט ווייסע אויגעלעך, אַ שוואַרץ סאַמעטל אויפן האַלד, די האַר געקעמט, סעצע-סיע' - זיצט זי און האַלט שמשונס קאַפּ אויף איר שויס. אירע לענג-לעכע, מיט עטוואַס אויסגעבויגענע שפיצן פינגער פּאָדן זיך אין שמשונס לאַקן און זי דערציילט - - - זי דערציילט אַזוי שטיל וועגן דעם „שוואַרצן-יונגמאָנטיק", וואָס זי האַט נאָר וואָס געלעזן. . .

שמשון לאָזט קיין אויג נישט אַראָפּ פון איר און ביילע דערציילט אַזוי זיס, אַזוי מוהידיק. - - -

פּלוזים דערפּילט ביילע אַ הייסע טרער אויף איר האַנט. זי גיט אַ ציטער, גראַבט טיפּער אירע פינגער אין זיינע האַר, און איר דאַכט זיך, אַז דאָס זיצט זי אַ קליין מיידעלע ביי איר מאַמען אויף אַ בענקעלע. - - -

- - - זי באַהאַלט דאָס קעפל אין דער מאַמעס שויס. . . און די מאַמע דערציילט וועגן אַ ציגיינערן, וואָס וווינט איינזאַם אין אַ שטיבל, אויף הויכע סקאַלעס, צווישן געדיכטע, באַוואַקסענע סאַסנעס. . . און די ציי-גינערן פאַרנאַרט צו זיך צווישן די מעכטיקע סקאַלעס אַלע מיידלעך, וואָס פּאָלגן נישט זייערע מאַמעס. - - -

שמשון טוילעט זיך צו ביילעס ברוסט, נעמט זי פּעסט אַרום און שעפטשעט :

— ביילקע קרוין, זאָג מיר, כ'בעט דין, בין איך נאָר איינער
ביי דיר? ביסטו מיר געטריי? זאָג!

און אלץ שטאַרקער, שטאַרקער קלאַמערט ער זי אַרום.
— ביילעשי — זאָגט שמשון ווידער — דו וועסט נישט בלייבן אַ
קאָרטן-לייגערן. ניין! מיר וועלן באַלד נאָך דער חתונה אַוועק נאָך
וואַרשע. כ'וועל אַריין אין אַ צירק און דו וועסט ווערן אַ מאַדאַם. . .
מײן מאַדאַם! — — — — —

אָט ציט זיך שמשון אויס אויף דער שלאָף-באַנק. ביילע קריכט
אַרויף אויף אים, שפילט זיך ווי אַ קינד פאַרטאַג מיט זיין פאַטער.
דאָ רייט זי אויף אים, און דאָ בייסט זי ליידנשאַפטלעך זיין אונטער-
שטע ליפּ; דאָ לאָזט זי אַריין אירע פויסטלעך אין זיינע קודלעס, רייבט
אירע פּוכאַווע באַקן אָן זיינע עטוואָס שטעכעדיק-באַוואַקסענע. . . און
וואָס טוט זי נישט?!

— טראַ-טראַ-טראַ-טראַאַאַ! — צעטראַמביעט זיך דער „פאַטש-
טאַרזש“, אַריינפאַרנדיק אין שטאַט און וועקט ביילען אויף פון איר
חלום. ערשטוינט קוקט זי זיך אַרום, זעט נישט קיינעם, זעצט זי זיך
אַוועק ביים ברעג טייך און פאַרטראַכט זיך.

— שוין זעקס חדשים — זיפצט ביילע — ווי שמשון ווייכט מיך
אויס. די לעצטע צייט האָט ער מיך גאָר גענומען שלאָגן! . . . אלץ
די „מומע גאַלדע“, אלץ זי. . .
און אפשר רוזשקע?! — בלייבט זי שטיין אַ ווילדע און צע-
וויינט זיך.

אַ ווינטל צעווייגט זיך. לייכטע וואַלן קלאַפּן, שווענקען אָפּ דעם
ברעג. דער טייך זשומעט.

טרערן גרויסע ווי אַרבעט קאַטשען זיך אַראָפּ פון ביילעס באַקן.
קאַטשען זיך און פאַרן אין וואַסער אַריין. — — —

אויפגערגט גייט שמשון אַרויס פון שענק.
ער צעשפרייט די פיס, שטעקט אַריין די הענט אין די הויזן-
קעשענעס, קוקט זיך אַרום, גלייך ער וואַלט געקלערט ווהיין צו גיין.

די שענק מיט די חברים זיינען אים יעצט נמאס. ס'וילט זיך אים זיין אליין, גאנץ אליין ערגעץ ווייט און רויק טראכטן. מיט פעסטע טריט שפאנט שמשון אין דער „בושעזשינקע“, וואָס געפינט זיך אונטער דער שטאָט.

דאָס וועלדל שמעקט מיט זומפן און פריש געשניטן היי. די בושעזשינע-ביימער זיינען פון אונטן ווי צונויפגעוואַקסן אין איין גרויסן, אומענדלעכן, ברייטבייניקן בוים. די נאָכט ווי אַ כּשופּמאַכערן לאָזט זיך פאַמעלעך אַראָפּ איבערן וועלדל, שטעלט איבער ביימער, קוסטן, פלעכט ביי יונגע בעריאָזקעס די לאַנגע צעפּ, אַז ס'ווערט אַזש אומהיימלעך.

פון צווייטן זייט וועלדל הערן זיך אומעטיקע טענער פון קלויס-טער-גלאָק.

שמשון זעצט זיך אונטער אַ בוים, שפייט אויס און פארציט אַ ציגאַר. ער זיצט און קלערט ווי אַזוי פטור צו ווערן פון בייילען, זי איז אים שוין דערעסן.

— נישט דאָס וואָס אַמאָל!—זיפצט שמשון און לאָזט אַרויס דינע שלענגלעך רויך.

— אפילו די „מומע גאַלדע“, דאָכט זיך אַ שעלמע, האָ ? אָבער אַלץ נישט רוזשקע ! נישט דאָס ! ס'האַרץ ציט אים צו רוזשקען.

אַט זעט ער זי אין איר לאַנגער, טערקישער גאַברעלע מיט האַלבע, ברייטע אַרבל. די האָר צעשאַטן, די לאַנגע רייפן-אויערינגלעך וואַקלען זיך אין די אויערן. רוזשקע זעצט זיך אַוועק, מאַכט אַריין די גאַברעלע צווישן די פיס און אירע שוואַרצע, שעלמישע אויגן לאָזן נישט רוען, ברענען...
שמשון שמייכלט:

אַ פאַרשכורנדע קראַפט הייבט אָן וואַקסן אין אים, צעגיסט זיך מיט אַ שנעלקייט איבער זיין גאַנצן קערפער, פילט אָן יעדן שפאַלט, יעדן נערון... ער קאַרטשעט זיך איין אונטערן בוים ווי אַ פאַנטעראַ און גיט אַ בריל :

— אַ מויד אַ ברען !

שמשון ערינערט זיך :

ער גייט מיט רוזשקען כאפן פיש. זיי זיצן ביו שטאקדיקע
נאכט. הונגערן זיך גוט אויס און מער ווי עטלעכע פלאטקעס כאפן
זיי נישט. מידע גייען זיי אהיים. אויפן וועג פארגלוסט זיך רוזשקען
געבראטענע קארטאפל.

שמשון גראבט אויס יונגע, פרישע קארטאפל, געמט אראפ
אביסל היי פון סטאג, רייסט אן קארע פון די ביימער און א פייערל
צעפלאקערט זיך אין מיטן דער לאנקע.

זיי שליוגען מיט אפעטיט די קרוכע קארטאפל.
שמשון ציט זיך אויס נעבן פייער אויפן בויך, שפארט אונטער
דעם קאפ מיט זיינע צוויי הענט און פארטראכט זיך. שטייל. ערגעץ
דארט ווייט, ווייט קוואקען זשאבעס.

מיט א ווילדע הנאה באטראכט ער די פלאמען-צינגלעך, וואס
הויבן זיך פון פייער. און ס'דאכט זיך, אז די פלאמען-צינגלעך בויגן
זיך אלץ נענטער און נענטער צו שמשונען. שפילן זיך מיט אים: בויגן
זיך צו און שפרינגען אפ.

שטייל. יעדע רגע ווי א זיג-זאג שניידט דורך א בליץ.
רוזשקע זעצט זיך נעבן שמשונען אויף די קניען, לאזט פאנאן-
דער אירע שווארצע פלעכטן, צעשפרייט איר קלייד, ווי א קוואקע
די פליגל, נעמט ארויס פון בוזעם א פעשל קארטן, טאשט עס און
צעלייגט עס אויף שמשונס פלייצע.

זי ציט ארויס א קארט:

— מלכה אייכל —

— א ברונעטקע מיט אויגן ווי די נאכט, ווארט אויף דיר
ערגעץ גאנץ ווייט, ווייט.. זי בענקט. שלעכטע מענטשן לאזן זי נישט
צו דיר... זי וועט אויסשטיין פיל צרות, אבער צום סוף וועט זי דין
קריגן, שמשון! — — — — —

— פונקט ביילקע, אזוי פלעגט זי אמאל רעדן, „וורושען...“
אירע אויגן! א העליש פייער! — קלערט שמשון און פילט ווי עפעס
פלאנטערט זיך ביי אים אין מה, שפרינגט אן סדר.

רוזשקע הויפט אויף א קארט:

— אויבער שעל —

--- א פרינץ מיט בלאַנדע לאַקן איז שטערבלעך פאַרליבט
אין דער ברונעטקע. ער פאַנגט זי, פאַרשליסט זי אין זיין פשוף-
פאַלאַץ. די ברונעטקע אַנטלויפט פון זיין שלאָס און קומט צו דיר,
שמשון!

רוזשקע ווערט שטיל. די באַקן רויטלען זיך. אַ זאַנפטיק ווינטל
טראַגט זיך לייכט איבער דער לאַנקע. דאָס פייערל דערברענט זיך.
אַט זעט שמשון ווי אַ פאַר לאַנגע הענט אָן געשטאַלט
שטרעקן זיך אויס... די הענט ציען, רופן אין שלאָס אַריין, וווּ די
געפאַנגענע ברונעטקע ליגט.

שמשון כאַפט אַרום רוזשקען, קושט זי, שטופט אַריין זיין קאַפּ
אין איר שויס.

רוזשקע האַלזט אים און שעפטשעט:

— שמשון, אַט, דאָ אַריין קוש! — און ווייזט אויף איר בראַג-
זענעם האַלז.

שמשון נורעט אַריין זיין קאַפּ אין איר האַלז, שפילעט בשעת
מעשה אויף איר בלוזקע, העקלט אָפּ איר קלייד.

— וואָס טוסטו? — שעפטשעט רוזשקע און דריקט זיך אַלץ
פעסטער צו שמשונען.

שמשון ענטפערט נישט, נעמט זי אויף דער האַנט און וואַרפט
זיך מיט איר נעבן פייער

פון דעמאָלט אָן בענקט ער אַלץ מער און מער נאָך רוזשקען.
שמשון דרייט זיך איבער אויף דער צווייטער זייט, לאָזט אַרויס
אַ פאַר קנויפֿן רויך און פאַרטראַכט זיך:

זיין חבר, שלמה „קראַדניק“, האָט אים קומענדיק פון וואַרשע
רערציילט, אַז מיט אַזאַ מיידל ווי רוזשקע, קאָן מען אין וואַרשע
מאַכן אַ בכבודיק לעבן. עס האָט פיל נישט געפּלעט, שמשון זאָל פאַר
אַזאַ עצה אַריינפאַרן „קראַדניקן“ אין פּיסק אַריין.

— וואָס מיינסטו עפעס, קעלבאַסניק! — האָט שמשון אַרויסגע-
וואָגט ביזו — רוזשקע איז פון יענע?! ניין! רוזשקע איז מיינע!
מיט אַמאָל פאַרגעסט זיך שמשון און אים דאַכט זיך, אַז ער
איז אַן אַלפּאַנס.

ער שפאצירט זיך איבער „טאָוואַראָווע“ אין אַ פּאָר ברייטע
העלע הויזן מיט קעסטלעך, אין אַ ווייסע פּיטענע וועסט, אַ גאַלדע-
נעם זייגער מיט אַ קייט. אויף די פינגער ברייאַנטן. ער שפאצירט
און קוקט ווי „יאָלדן“ פּאַקן זיך צו אים. די „מומע גאַלדע“ זיצט
ביי דער טיר און נעמט צו די פּאָר גראָשן.

אויף יום-טוב קומט שמשון אַהיים צו זיך אין שטעטל. אָן
אויסגעפּוצטער גייט ער זיך צו דער „השכמה“, קויפט מפּטיר, איז מנדר
אַ שיינע נדבה. נאָכן דאַוונען פאַרבעט ער זיינע חברים אין שענק
אַריין. מען עסט, מען טרינקט און שמשון דערציילט ווי ס'לעבט זיך
אין וואַרשע. די בריהשקייט פון וואַרשעווער גנבים. חברה זיצן מיט
דרך-אַרץ און שליינגען זיינע ווערטער. -----

טריט. אַ הויכער יינג און אַ פּאָר לאַקירטע שטיוול מיט אַ פּאָר
געפּאַסטע הויזן גייט פאַרביי. ער רוקט זיין קליין היטל „נא-באקער“,
מען זאָל בעסער אַרויסזען זיין קאָזאַצקע פּאה.

דאָס איז „יאָן“. אַ שייגעץ, וואָס רעדט אויך האַלב-יידיש. ער
איז תמיד אין דער „בוזשעזשינקע“, כאַפט קאַנאַרקעס און לערנט זיי
אַרויסציען בילעטן. זיין צעשויבערטע פּאה מיט די שטיקלעך שטרוי
ווייזן, אַז ער איז נאָר וואָס פון שלאָף אויפגעשטאַנען.

— העי, דו גוי, ווהיין שלעפּסטו זיך? — שרייט שמשון, יאָן קוקט
זיך אַרום, דערזעט שמשונען, שרייט אויס:

— יעזוס-מאַריאַ! — און צלמט זיך — כ'שלעפּ זיך צו דיר,
שמשון. עפעס אומעטיק היינט, ברודער. ס'וויילט זיך דעם האַלז נאַס
מאַכן און דערצו בין איך הונגעריק ווי אַ וואָלף!

שמשון שטעלט זיך אויף, ציט זיך אויס, עפנט דאָס מויל. אַ
וויילדער אַ-אַ-אַ! שניידט דורך די שטיקלייט פון וועלדל.

— שמשון, האָסט אפּשר אַ פּאפּיעראָס? — פרעגט יאָן.
שמשון שטעקט אַריין צוויי פינגער אין וועסטל-קעשענע, שלעפּט
אַרויס אַ ציגאַר, איז מכבד יאַנען.
זיי פאַרשווינדן אין וועלדל.

אין מיטן שטוב ביי א קיילעכדיקן טיש זיצט רוזשקע מיט
ביילען און שפילן אין „אָקאַ“. אויפן טיש אין א מערוזשל ברענט א
לעמפל מיט א געלאַטעוועז גלעזל. נאָך יעדער קאָן הויבן די שפילערס
אויף דאָס לעמפל און וואָרפן אַריין „שוידער-געלט“ אויף נאַפּט.
רוזשקע פאַרלייגט איין פּוס אויפן צווייטן, טאַלירט די קאַרטן
און מיט אַ פּריילעכער מינע זינגט זי פאַרשיידענע קופּלעטן. ביילע
אַקאַמפּאַנירט איר — און אויפן טיש קלימפערן מטבעות.
אויפן פּיעקעלעק קאַפּטשעט אַ קנייטל אין אַ פּלעשל נאַפּט —
דאָרט זיצט וועלוול און אַרבעט אַ פּלי-שלאַנג.
די סיר עפנט זיך. שמשון מיט יאַנען קומען אַריין. שמשון איז
פּריילעך, רעדט מיט ביילען, גלייך צווישן זיי וואָלט גאַרנישט פאַר-
געקומען. ער שטעלט אַוועק עטלעכע פּלעשלעך בראַנפן און הייסט
ביילען עפּעס מאַכן צו פאַרבייטן.

רוזשקע אין אַ פּאַר שנורעוואַנע שטיוועלעך מיט הויכע אָפּצאַסן,
אין אַ קורץ געשטרייפט אונטער-קליידל, פון אונטער וועלכן עס קוקן
אַרויס קאָלירטע זאָקן, גייט אונטער צום שפיגל טאַנצנדיק.
זי נעמט איבערפּלעכטן מיט די בויגיקע הענט אירע צעפּאַטלטע,
לאַנגע צעפּ. די באַרדע בלוזקע ציט זיך איין און יעדער בויג פון איר
קערפּער שניידט זיך אַרויס, רייצט.

שמשון שטופּט יאַנען און שעפּט נחת. ער גנבעט זיך אונטער,
כאַפט רוזשקען אַרום און פאַרשטעלט איר די אויגן. רוזשקע טוט
פּלומרשט פון שרעק אַ צאַפּל און רייסט זיך אַרויס:

— ווי קאָן מען דאָס אַזוי אַ מענטשן איבערשרעקן?! דאָס
גאַנצע האַרץ קלאַפּט דאָך מיר — צעפּייזערט זיך רוזשקע און שטעקט
שמשונס האַנט צו איר ברוסט — נא, זע!

שמשון רוקט אַרונטער זיין האַנט אונטער דער בלוזקע. רוזשקע
טוט אים אַ פעטשל. אַלע צעלאַכן זיך. רוזשקע פאַרשעמט זיך, לויפט
צו שמשונען, נעמט אים רייסן פאַרן אויער:

— דו, חזיר איינער!

שמשון בויגט איין דעם קאַפּ, שמייכלט און לאַזט זיך.
יאַן שלעפּט דערווייל אַראָפּ וועלוולען פון פּיעקעליק, זעצט אים
צו זיך אויף דער שויס און מאַכט נאָך אַלע חיות און פּייגל. ער טוט

א צי אויס זיין לאנגן האלד - און א קאנאריק שפילט ; א קורטשע
איין - א האן קרייט ! א לאז אראפ דעם קאפ - א הונט בילט. ער
ציט ארויס פון זיין כאליעווע א פייפל און פייפט אויס א מאזורקע.
דער עולם ווערט פריילעכער און צעזעצט זיך ארום טיש.
רוזשקע גייט ארום די געסט מיט א פלאש. די גלעזלעך ווערן גע-
שווינט ליידיק און מען גיסט זיי ווידער אָן. די פנימער קאָלירן זיך.
מען גיט זיך צו קוראזש, מען וויצלט זיך און מען דערציילט מעשיות...
רוזשקע מאַכט עטלעכע פוסות, ווערט פריילעכער, לאָבונאָואַטער...
זי ועצט זיך אויף שמשונס שויס.

שמשון נעמט זי ארום און הייבט זי אָן קושן.

ביילע ווערט שטאַרק בלאָס און באַד פילט זי ווי אַ כוואַליע
בלוט שלאָגט איר אין פנים אַריין. זי קוועטשט איין די פויסטן, וויל
כאַפּן אַ פלאַש, כמאַליען איבער די קעפּ.

מיט אַ שוידער זעט זי ווי דער האַלב-שכורער שמשון גלעט
רוזשקען און רעדט אָפּגעריסענע ווערטער. זי ציטערט פון פעס, און
ס'דאַכט זיך, אַז זי וויל שמשונען אויפּעסן מיט אירע אויגן.

זי שפּרינגט אויף, מיט וואַקליקע טריט גייט ביילע צום קינד
און נעמט שליידערן די מולטער. דאָס קינד פאַלט אַרויס און צעשרייט
זיך. טרערן באַווייזן זיך אין ביילעס אויגן. זי קריגט רחמנות אויפן
קינד, הייבט עס אויף, טוליעט עס צו איר ברוסט און קושט עס. זי
פילט זיך אַזוי שוואַך, אַזוי הילפּלאָז...

יאן גיט וועלווען בראָנפן און פאַפּיעראַסן צו רויכערן, וועלווען
טוט עס שטאַרק הנאה - עפעס פילט ער זיך גאָר עלטער, גרעסער...
אין גיכן אָבער דערפילט ער קאַפּ-ווייטאַק און אַלץ אין שטוב הייבט
זיך אָן דרייען. - - -

נאַכט. וועלווען קומט אויף. דאָס לעמפל אויפן פּיעקעליק צאַנקט
און באַלייכט קוים די פנימער פון די שלאָפּנדע.

ער דערשרעקט זיך - די מאַמע אויף דר'ערד, די האָר
פאַנאָדערגעלאָזט. זי כראָפעט. נעבן איר ליגט יאן אויסגעצויגן ווי אַ
ליעשטש אויף ברודיקע וועש אָן ציכלעך. דער טאַטע אין די קליידער
ליגט מיט רוזשקען אויף דער שלאָף-באַנק.

דאָס פאַררויכערטע לעמפל צעטראַגט איבערן צימער אַ שווערן
שטיקענדן ריח. אויפן ברודיקן פּאָל וואָלגערן זיך: שטיקלעך פּאַפּיר,
אויסגעברענטע פּאַפּיראַסן, שוועבעלעך. אין אַ ווינקל ליגן צוויי שטולן
איבערגעדרייט און נעבן זיי צוויי פלעשלעך פון נישט לאַנג אויסגע-
טרונקענעם בראַנפן. צו דער טיר צו פיי אַ בערגל מיסט ליגט אַ
צעבראַכן גלאָז, שטיקלעך צוקער.

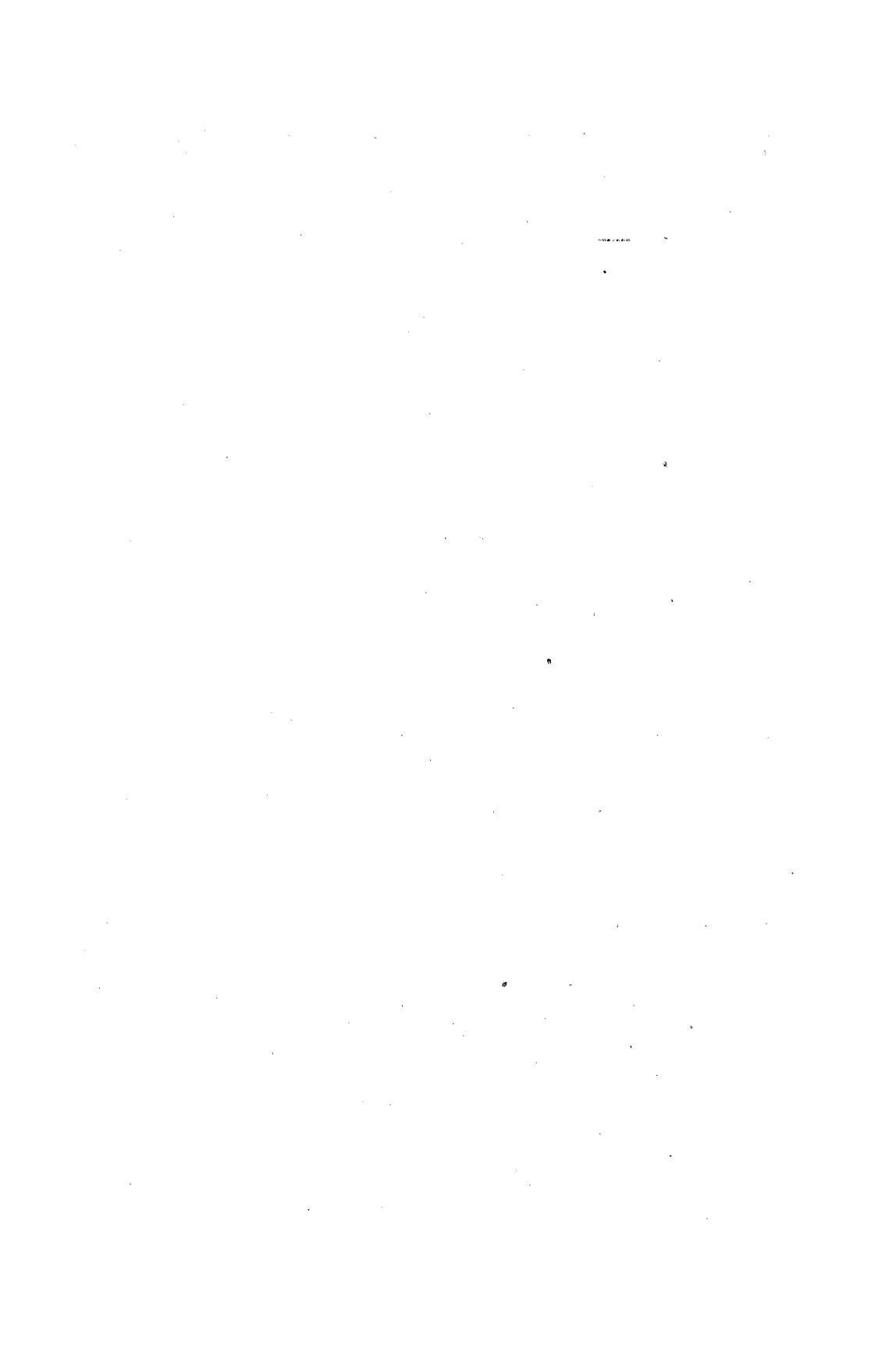
וועלול דערזעט דאָס אַלץ ביים ערשטן בליק און שרעקט זיך
שטאַרק. צומייסטן אָבער האָט ער מורא צו קוקן אין דער זייט וווּ די
מאַמע ליגט. ס'דאַכט זיך אים, אַז אַ פאַר גרינלעכע אויגן קוקן אויף-
אים פון אונטער די פּאַנאָדערגעלאָזטע האַר.

פון פיעקעליק טראַגט זיך דאָס פישטשען פון אַ גריל. די
יס-חזרימלעך וואָרטשען. משונהדיקע שאַטנס שפּרינגען און טאַנצן איבער
די ווענט.

וועלול האָט מורא, פאַרמאַכט די אויגן - פלויע רעדער מיט
גאַנצע פּאַלאַצן זעט ער פאַר זיך... דאָרט אין ווינקל שטייט עמעצער
און פלעקט אויף אים אַרויס די צונג... טיפּער, טיפּער באַהאַלט וועלול
דעם קאָפּ אין קישן און ציטערט פון שרעק.

לייבקע מוזיק

(1910)

לייבקע, א יינגל פון א יאָר צען, מיט אַ פֿאַרשאַרצט נעזל, האָט
פרימאַרגן אויפגעכאַפט זיך אין אַ גרויסער קעלערשטוב און זיך אַרומ-
געקוקט:

— ווידער מיך געלאָזט אַליין!
ער האָט זיך אַ זעץ אויף געטאָן, זיך אָנגעבויגן און אַרונטער-
געקוקט אונטערן בעט:

— די שטיוול אויך פאַרשלאָסן! — האָט זיך לייבקע שטיל צע-
וויינט, אָן טרערן, בשעת-מעשה אַריינגעלאָזט זיינע צען פינגער אין
קעפל האָר און זיך גענומען שיבערן.

יעדן פרייטאָג איז אַ מאַרק אין שטעטל. דעמאָלט שטייט דבורה
אויף באַגינען, גייט אַרויס הינטערן שלאַגבוים, קויפט אויף ביי פויערים
הינער, אייער און פאַרקויפט עס צווישן די רייכע באַלעבאַסטעס. פאַרן
אָוועקגיין דאַנקט זי דעם רבונז של עולם, וואָס איר מויק שלאָפט,
באַהאַלט אים די שטיוול אין קעמערל, גייט אַרויס און פאַרשליסט די
שטוב.

— ניין — האָט לייבקע געטראַכט — ס'זאָל מיר גיין אין לעבן
בלייב איך דאָ נישט אַליין! אָן אַלטע קען! אָפגענאַרט גאָר! נעכטן
בעט זי מיך — לייבקעלע, גיי שעכט מיר די עופות, וועל איך דיך
מאַרגן מיטנעמען אויפן מאַרק. מער גלויב איך נישט! וואָס הייסט, יעדן
פרייטאָג וועט זי דאָס אָוועקגיין מסחרן און איך וועל איר היטן די
שטוב? כ'שפּרינג באַלד אַרויס דורכן פענסטער אויף דער לאַנקע!
כ'האַב נישט קיין שטיוול! איז נאָך בעסער! כ'וועל קראַנק ווערן,
דעמאָלט וועט זי שוין אַרומלויפן ווי אַ פאַרסטע, עפענען די „קניפּ-
לעך“, שיקן נאָך אַ דאָקטאָר, נישט רופן מיר מער לייבקע מויק! ניין?

זי וועט צוקומען אזוי שטיל, אָפּשפּרעכן אָן עין-הרע און זאָגן מיט אַ
שמייכלע - זייבקעלע, ווילסט אפשר אַ פּאָמעראַנץ? נאַ, פּאַרוזן, אויף
מיין וואָרט, אַ פּיבוד! און איך? ווי קיינמאָל גאַרנישט! און בשעת
מעשה וועל איך דאָס אַריינכמאַלען די פּאָמעראַנצלעך, אז אַ רויך
וועט גיין!..

ס'מיל' ביי זייבקען איז פול געוואָרן מיט סליונע און ער האָט
געשמייכלט, באַלד האָט ער דערמאָנט זיך, אַז ער זיצט איינער אַליין
אין בעט, שטאַרק אין פעס געוואָרן, אָנגעקוועטשט די פּויסטלעך און
גענומען שלידערן אויפן דיל איין קישן נאָך דער צווייטער.

ער האָט זיך גענומען אַנטאָן, געבליבן שטיין אויפן בעט און
געקוקט דורכן פענסטער אויף די לאַנגע פעלדער באַדעקט מיט שניי.
ס'האָט זיך אים געגלוסט אַרויסלויפן פונם האַלב-פּינסטערן קעלער צו
די יינגלעך, וואָס האָבן געמאַכט אַ שניי-מענטש. ער איז מיד געוואָרן
קוקנדיק, אַרויסגענומען אַ גראָשן און געמאַכט גראָשנס אויף דער
פּאַרפּוירענער שויב. אַ מחנה קראַען זיינען דורכגעפּלויגן. זייבקע
האָט זיך גענומען זיי איבערצוציילן, זיך טועה געווען און אַראַפּגעלאָזט
די אויגן צו די יינגלעך, וואָס האָבן זיך געגליטשט אין ראָוו. אַ יינגל
האָט זיך אויסגעצויגן ווי גרויס ער איז געווען. די חברה אויף דעם
גליטש האָבן אויסגעשאָסן מיט אַ געלעכטער, זייבקען האָט עס שטאַרק
הנאה געטאָן און ער איז אונטערגעשפרונגען פאַר פּרייד. ס'האָט זיך
אים שטאַרק געוואָלט גליטשן. ער איז אַראַפּגעשפרונגען פון בעט,
אַרויסגענומען אַ האַלץ פון אונטער דער קיך, עס צעשפּאַלטן מיט
אַ האַק-מעסער אויף צווייען, אָפּגעריסן פון דער מוטערס פּאַרטן אַ
בענדל און צוגעבונדן דאָס האַלץ צו דער באַרוועסער פּאַדעשווע. ער
האָט זיך אַ ריטש געטאָן איבער דער פּאַדלאַגע און דאָס האַלץ איז
אַרויסגעפּאַלן.

— כּוואַרט געגאַנגען אין שטיוול — האָט זייבקע אָפּגעזיפּצט —
וואָלט דאס האַלץ נישט אַרויסגעפּאַלן.

ער האָט געוואָרפן אַ פּליק אויף די טונקל-ברודיקע ווענט, אויף
דעם צעוואָרפענעם בעטגעוואָנט אָן ציכלעך, אויף די טעפּ מיט די אָפּ-
געבראַכענע ראַנדן און אַ בענקעניש' האָט אים אַרומגענומען. די פּיס

טיינען ביי אים שטייף געוואָרן פון קעלט, ער האָט גענומען שילטן די
 מוטער און געוואָלט צוריק אַריינשפּרינגען אין בעט. ער האָט דערזען
 די מוטערס אַלטע „כאַדאַקעס“, זיי אַרויסגענומען, אָנגעטאָן, אַרומגע-
 בונדן מיט שמאַטעס זיי זאָלן נישט אַראָפּפּאַלן, גענומען דעם בעזים
 צווישן די פיס און זיך געלאָזט גאַלפּ איבער דער שטוב רייטנדיק.
 ער איז דורכגעלאָפּן עטלעכע מאָל, אַריבערגעשפרונגען אַ פּוס-בענקל
 און זיך אָפּגעשטעלט. ס'האָט אים געהוגערט. ער איז צוגעגאַנגען צום
 שפּייז-שענקל, זיך אָפּגעשניטן אַ פּליטש ברויט, באַשמירט מיט פּוטער
 און גענומען קייען. אין שענקל איז געשטאַנען אַ קאַשיקל מיט אייער.
 זיינע חברים פלעגן אים דערציילן, אַז מען וויל האָבן אַ גוטע שטימע,
 מוז מען טרינקען רויע אייער, און טאַקע בערקע דעם חונס האָט אים
 אַמאָל דערציילט, אַז זיין טאַטע טרינקט יעדן טאָג אויס עטלעכע רויע
 אייער. לייבקע האָט אַרויסגענומען אַן איי, עס צעקלאָפּט אין אַ גלאָז
 אַריין, לאָנג געמישט מיט אַ פינגער און עס אַ לעק געטאָן. ער האָט
 אויפגעציטערט, באַלד פאַרמאַכט די אויגן און מיט שרעק אויסגעטרונ-
 קען דאָס איי. זיין גאַנץ קערפערל האָט זיך געטרייסלט ווי אַ הינטל,
 וואָס שפּרינגט אַרויס פון וואַסער. ער איז אַרויף אויף אַ שטול, אַראָפּ-
 גענומען דעם פּאַטערס טלית-זאַק, זיך איינגעוויקלט אין טלית, געעפנט
 אַ גראָבן סידור און גענומען נאַכמאַכן דעם חזן.
 אין דער האַנט האָט ער געהאַלטן אַ בלעכענעם לעפל, יעדער
 וויילע אַ קלאָפּ געטאָן מיט אים אין טיש, אים צוגעלייגט צום אויער
 און זיך צעזונגען אויף זיין קינדיש-קוויטשיקער שטימע.
 ס'האָט זיך אים געדאַכט, אַז ער איז חזן אין שטעטל, שטייט
 מיט דער גאַנצער קאַפעליע משוררים ביים עמוד און דאַוונט. ער האָט
 בכיוון אַראָפּגעוואָרפּן איין פּאַלע פון טלית אויף דער פּאַדלאָגע, די
 צווייטע פאַרשאַרצט אויפן אַקסל, אויסגעצויגן די מאָרדעשקע פונקט
 ״ווי ר' יוסף חזן, געוואָרפּן אַ ביזן בליק אויפן אַלט, אַ שטורכע געטאָן
 דעם טענאַר און דיריזשירט מיט זיינע הענטלעך.
 ס'איז אים דערעסן געוואָרן. ער האָט אויסגעטאָן דעם טלית און
 זיך געוואָרפּן אין די קליידער אין בעט אַריין. אונטערן אויוון האָט זיך
 צעקרייט אַ האָן און לייבקע האָט פאַרגעסן אַן אַלץ און איז אויפגע-
 שפרונגען.

א יונג הענדל מיט א בלוטיקן קאם איז געשטאנען מיט צע-
שפרייטע פליגל און זיך געגרייט ארויסצולאזן א קריי. דאָס הענדל
האָט אויסגעצויגן דעם האַלז. געעפנט דעם שנאָבל און גענומען קרייען.
לייבקע האָט א קלאַפ געטאָן דעם הענדל איבער די פליגל, דער
קריי איז געוואָרן איבערגעריסן און דאָס הענדל איז אַוועקגעשפרונגען
אַן אַ זייט מיט אַ שאַקלדיקן קאַפּ און מיט אַ האַלבן קריי אין גררת-
ער האָט געכאַפט דאָס הענדל, עס געלאָסן באַטראַכט, צעשפרייט די
פליגל, געעפנט דעם שנאָבל און זיך מיטאַמאָל דערמאָנט אין מאַטקע
שוחט.

אַט שטייט מאַטקע אויפן ליידיקן פּלאַץ לעבן דער מקוה. אַרום
אים שטופן זיך מיידלעך און ווייבלעך מיט עופות. מאַטקע אַ הויכער
מיט אַ ציגן בערדל, מיט פאַרוויינטע אויגן, פאַרקאַטשעט די פּאַלעכ-
פון זיין גלאַנציקן כאַלאַט אין גאַרטל אַריין און אַ טלית-קטן מיט
לאַנגע גראַבע ציצית באַמבלט זיך צווישן זיינע פיס. מאַטקע נעמט דעם
חלף אין מויל אַריין, כאַפט אַן עוף צווישן די פיס, פאַררייסט ס'קעפל,
צופט אויס עטלעכע פעדערן און בלוט שפּריצט, רינט... עופות צאַפּלען
זיך, לויפן מיט איבערגעשניטענע העלזער, גלאַצן מיט די אויגן און
בלוט שטראַמט דורכן האַלז, דורכן שנאָבל...

לייבקע האָט געכאַפט דאָס הענדל צווישן די פיס, פאַרריסן דאָס
קעפל, געוואָלט אויסצופן עטלעכע פעדערן - אויפגעציטערט און עס
אַפּגעלאָזט.

- ס'וואָלט געווען אַ מצוה - האָט זיך לייבקע געטראַכט - צו
שעכטן דאָס הענדל! נאָ, לאָז מיר נאָכאַמאָל נישט איבער אַליין אין
שטוב! אַ שיינע ריינע כפרה.

און פאַר זיינע אויגן האָט געשוועבט דער שוחט מיטן חלף אין
האַנט. מאַטקע האָט געשלעפט דעם חלף, געשליפּט, אים אַפּגעגאַסן
מיט וואַסער, אים געלעט איבער זיין הוילער, דאַרער האַנט, אים גע-
פירט איבערן לאַנגן נאָגל...

אַ האָן איז געלאָפן מיט אַן איבערגעשניטענעם האַלז, געפאַלן,
זיך איבערגעדרייט, געגלאַצט מיט די אויגן און ס'בלוט האָט גערעדט.
געקרעכט - כליאָ, כליאָ! ..

לייבקע האָט אַרויסגענומען דאָס מוצא-מעסער, עס אָנגעשאַרפט אָן אַ ציגל פון דער קיך, זיך אַרומגעבונדן מיט אַ שטריק, אַריינגע- מאַכט די פּאַלעס פון זיין כאַלאַטל, גענומען דאָס מעסער צווישן די ציינער, געכאַפט דאָס הענדל צווישן די פיס, פאַרריסן דאָס קעפל און מיט אַ ווייטאַק אויפן פנים גענומען צופן די פעדערן. ווען ער האָט אויסגעצופט אַ פעדער, האָט עס אים דורכגעשוידערט און זיין קליין פנימל מיטן פאַרשאַרצטן נעזל האָט זיך אַ קרים געטאַן.

מיט אַ ציטערדיקער האַנט האָט ער גענומען פירן מיטן מעסער איבער דעם הענדלס האַל, געטראַכט, אַז ס'איז צו לייכט, האָט ער פאַרקוועטשט די ליפן, פאַרזשמורעט די אויגן און אַ שטאַרקן קוועטש געטאַן מיטן מעסער. ס'האָט זיך באַוויזן אַ קראַץ, וואָס איז גלייך רויט געוואָרן, און אַ שנירל בלוט האָט זיך אַרויסגעשלענגלט.

לייבקע האָט אַוועקגעוואָרפן דאָס הענדל און זיך געטרייסלט ווי אין פיבער. ס'האָט זיך אים געדאַכט, אז דאָס הענדל צעשפרייט די פליגל, שטעלט זיך אויף, ווערט גרעסער, וואַרפט זיך אויף אים, און דאָס בלוט רינט, שפריצט...

לייבקע האָט זיך אַ וואָרף געטאַן אין בעט אַריין, זיך איבער- געדעקט מיט דער פּערינע איבערן קאַפּ און זיך צעוויינט:
— כ'בין נישט שולדיק! כ'האָב נישט געוואָלט! אַז זי לאָזט מיך איבער אַליין! ער האָט געהערט דאָס צאַפּלען פון הענדל, דאָס קלאַפן פון די פליגל. ער האָט זיך איינגעקאַרטשעט אין דרייען און געלעגן אָן אַטעם.

לייבקע האָט געבעטן גאָט, ער זאָל שטאַרבן. ס'האָט זיך אים אַזוי שטאַרק געגלוסט שטאַרבן... לאָז די מאַמע אַהיים קומען און זען, אַז איבער איר איז ער געשטאַרבן... די מאַמע וועט מורא האָבן פאַרן טאַטן... אים נעמען וועקן, רייסן, דערנאָך וועט זי אַריינרופן די שכנסע לאַהן... וועט אָנהויבן וויינען, רייסן זיך די האַר... אי קושן... און ער? — ער וועט האָבן הנאה:

— נאַ, וויין... האַסט מיך נישט געוואָלט מיטנעמען אויפן מאַרק... האַסט מיך שטענדיק געשלאָגן, נאַ, וויין! איצט וועל איך שוין נישט היטן דיין שטוב! נאַ, וויין...

קאַנטראַפּאָנדיסטן

(1915)

דער פרייוויליגסקער נאכט-צוג, וואָס גייט פון דער דייטשער גרענעץ נאָך וואַרשע, האָט זיך געשלעפט אזוי פאַמעלעך, אַז ס'איז שווער געווען צו זאָגן אויב ער שטייט נישט אין גאַנצן. אין אַ פּריש אויסגעפאַרבטן וואַגאַן, וווּ ס'איז געווען דושנע ווי אין אַ שוויץ-פּאַד און די פאַרב האָט געהאַט אַ טבע זיך אַריינצוקלעפּן אין געזעס אַרײַן, איז געפאַרן משה לידו, דער גביר פון גרענעץ-שטעטל מיט זײַן זוי דוד, אַ פּופּצן-יעריקן גימנאַזיסט.

אין מיטן וואַגאַן האָט געברענט אַ גרויסער אייזערנער אויוון, צוויי ליכט-לאַמטערנען, וואָס האָבן געהאַנגען בײַ די טירן, האָבן קוים באַלויכטן דעם וואַגאַן און עס האָט אויסגעזען, ווי אַ געדיכטער נעפל וואָלט געהאַנגען איבער אַלעמענס קעפּ.

אין וואַגאַן איז געווען אַן אמתער יריד.

חסידים האָבן זיך כּראַנק און פּריי איבערגעטאַן. קיין בושע געהאַט פאַר די ווייבער, וואָס זײַנען געזעסן אַנטקעגן. די ווייבער מיט פאַרקאַשערטע שייטלען איבער די אָפּגעגאַלטע קעפּ האָבן צעשפּילעט די בלוזקעס און געצויגן שטיקער זיידנס. אַנדערע האָבן איינגענייט אין די קליידער זיידענע שאַלן, אויפגעטרענט דעם אונטערשלאַק. איינגענייט זיידענע פּאַלעס און עס האָט זיך געדאַכט, אַז דער קוים-באַלויכטענער וואַגאַן איז עפעס אַ כּשוף-פּלאַץ, וווּ באַוואַקסענע כּשוף-מאַכערס זיצן און שלעפּן פון די בוזעמס גאַנצע בערג מיט זאַכן.

אין אַ ווינקל איז געשטאַנען אַ ייד, געהאַלטן אין איין אויסטאַן זײַן פּרייטע קאַפּאַטע, דערווייל פאַרשטעלט דאָס ווייב מיט דער גע-פּודערטער טאַכטער, וואָס זײַנען געזעסן אויף די קני און צוגענומען פון אַ יונגן שייגעץ זיבערנע זיגערלעך. דער שייגעץ איז געשטאַנען

צווישן דער מאמען און דער טאכטער, געשלעפט די זייגערלעך פון זיינע טאפלטע שטיבלעטן און די ווייבער האבן עס אריינגעפאקט אין די אפשטייענדע קארסעטן. דער שייגעץ האט יעדע ווילע אליין אריינגעלייגט דער טאכטער אין בוזים א זייגערל און די מויד האט א קויטש געטאן :

— מאמע, דער גוי קנייפט זיך !

— זע נאָר ווי עס שרייט פון איר אַרויס ? וואָס קאָן איך מיר העלפן, וואָס ? — האָט די מוטער זיך געבייזערט, וואָס די טאָכטער מאַכט קולות און גלייך זיך געווענדט צום שייגעץ — אַנטעק, וואָס ווילסטו פון מיידל ?

א יידל, קיילעכדיק ווי אַ פעסל, איז געשטאַנען אין מיטן וואָ-גאַן אין אַ לאַנגן טליח-קטן, לויז געמאַכט דאָס שטריקל פון די הויזן, געהאַלטן אין איין אַראַפּציען פון זיך לייבלעך, רעקלעך און סתם שטיקער סחורות, אַז ס'איז געווען אַ ווונדער ווי אַ מענטש האָט גע-קאַנט אַנפאַקן אויף זיך אַזוי פיל סחורה און אַפּנאַרן די באַאַמטע אויף דער „קאַמער“.

— אַי, אַי, — האָט דאָס יידל, וואָס איז פון אַ קיילעכדיק פעסל פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ קליין, אויסגעדאַרט מענטשל, זיך צעשריען — ווער זאָל זיך ריכטן, אַז „המן“ וועט היינט נישט זיין ביי דער רעוויזיע? — נישטאָ קיין מזל — האָט זיך אַ יידענע אַנגערופן — פּוגקט היינט, ווי אויף צעפלאַצעניש, איז מיר איינגעפאַלן דורכצופירן אַלטע „לאַכעס“.

דער עולם האָט געוואַלדעוועט, געשריען. אַ דיקער קאַנדוקטער מיט אַ לאַמטערנע אין דער האַנט איז געגאַנגען מיט אַ הויכן חסיד, אַ „שמייסער“, און געצייילט די אַלטע בילעטן, וואָס דער „שמייסער“ האָט אויסגעטיילט זיינע פאַסאַזשירן.

דער „שמייסער“ האָט זיך אַפּגעשטעלט ביי משה לידו און מיט אַ חניפה-שמייכל אַנגעהויבן :

— נו, ר' משה, איר האָט זיך, אויף מיין וואָרט, געקאַנט איינ-ברענגען אַ רובל, אַט קוקט, דער גאַנצער וואַגאָן פאַרט „בלאַט“ און כ'פאַרוזיכער איך, עס וועט היינט קיין קאַנטראַלער נישט זיין !

— און ווען דו וואָלט מיך אָפגעגאָלטן — האָט לידז אַריינגע-
 נומען זיין שוואַרצע באָרד אין דער האַנט אַריין — וואָלט איך מיט דיר
 געפאָרן? אַלע צרות, וואָס קומען אויף יידן, איז דאָך איבער אייך,
 שווינדלערס! גוט, — האָט לידז צעעפנט די האַנט און אַרויסגעלאָזט די
 באָרד — ס'קאָן זיך דאָך אָבער מאַכן, אַז אין מיטן וועג כאַפט זיך
 אַרויף דער הויפט-קאָנטראָלער, געפינט אַזאַ געפאַקטן וואַגן יידעלעך
 און קיינער האָט קיין בילעט נישט? קאָן זיין אַ גרעסערער חלול השם?
 — גייט עס אויס צו אַ פּאָר רובל, ר' משה — האָט דער „שמי-
 סער“ געשמייכלט — מיט „ראַפקע“ קאָן מען צוקומען צום סאַמען
 קיסר, ס'איז שוין אַזאַ וועלט! מען זאָל אייך פּאַלגן, ר' משה, וואָלטן
 מיר אַלע געדאַרפט לייגן די ציין אויף דער פּאַליצע! יאָ, אַ בילעט
 האָט איר שוין געקויפט, רייכער געמאַכט „פּאַניען“ מיט אַ רובל, אַ
 מצוה געטאָן, כ'האַב אָבער אַן עצה איר זאָלט זיך אויסשלאָגן די הוצאות
 און נאָך מאַכן אַ קערבל. נעמט פאַר מיר די צוויי גאָלדענע זייגער-
 לעך — גוט? טוט אַמאָל אַ יידן אַ טובה!

— קיין טובות — האָט משה בייו געענטפערט — כ'האַב איינמאָל
 אַ נדר געטאָן קיין מגע ומשא צו האָפּן מיט אייך, טשעפעט אייך אָפּ!
 דוד, וואָס איז די גאַנצע צייט געזעסן און קיין אויג נישט
 אַראָפגעלאָזט פון אַלעם, וואָס איז פאַרגעקומען אין וואַגאָן, האָט זיינע
 אויגן נישט געגלויבט. ער האָט געזילט אַ מאָדנע שנאה און עקל צו
 די פאַרוואַקסענע יידן מיט די קרומע לאַנגע נעז, וואָס שאַרפּן טאַג
 און נאַכט זייערע קרומע מוחות ווי איינער דעם צווייטן אָפּצונאַרן.
 און דאָס איז דאָך דער רוב מנין ורוב בנין פון יעדער שטאָט! און
 וואָס פאַר אַ שייכות האָבן די שלעפּערס צו אים?
 דער פּאָטער האָט אַרויפגעלייגט אויפן יינגל אַ האַנט, ווי ער
 וואָלט פאַרשטאַנען זיינע געדאַנקען:

— מיינסט, כ'האַב נישט קיין עולה געטאָן? כ'מיין נישט וועגן
 בילעט, וועגן די זייגערס, אין פּלוג, דאַכט זיך, זיינען זיי גנבים, מען
 דאַרף זיי עוקר מן השורש זיין, און אַז דו באַטראַכטט זיך וואָס זאָל
 טאַקע אַזאַ ייד ווי כּתריאל טאָן? ווערן אַ בעל-מלאכה? מיר האָבן זיי
 שוין די ויותר, בעל-מלאכות שטאַרבן אויך פון הונגער, בלייבט דאָך
 וידער סוחרים... ווי לאַנג דו לעבסט ווילסטו עסן, העי כּתריאל! —

האָט לידו אַ געשריי געטאָן צום „שמייער“, וואָס איז אַרומגעלאָפֿן אַ צעיאַכמערטער.

כתריאל איז צוגעקומען מיט צעפראַלטע פּאַלעס פון דער קאַפּאַטע :
— נו, ר' משה, איר וועט נעמען...
— כ'וועל נעמען, כ'וועל נעמען — האָט לידו זיך מעשה נגיד געבייזערט — גיב אהער די זייגערס !

— אָט אזוי — האָט כתריאל געשמייכלט און אים געגעבן די זייגערס — איר וועט אַריינכאַפֿן צוויי רובל ווי געפונען.
— האַלט דיר דאָס געלט — האָט משה אַ געשריי געטאָן — נישט דערלעבן וועסטו דאָס, שנאָרער דו, אַז משה לידו זאָל ביי דיר פּאַרדינען !

ביסלעכווייז איז אין וואַגאָן געוואָרן אַלץ שטילער און שטילער. די ווייבער מיט די קינדער האָבן זיך צעלייגט איבער די בענק און אַנטשלאָפֿן געוואָרן. מיט אַמאָל איז אין וואַגאָן געוואָרן נאָך טונקעלער — אַ לייכט איז אין אַ לאַמטערנע אויסגעגאַנגען. לידו האָט זיך געדרייט אויף דער באַנק, זיך אויסגעצויגן און איידער דוד האָט זיך אַרומגעקוקט האָט דער פּאַטער שוין געשמאַק געבלאָזן מיט די ליפֿן אין דער באַרד אַריין, אַז די האָר זיינען זיך אַזש צעפלוויגן. דודן האָט נישט געשלעפערט. ער האָט אַרויסגעקוקט דורך דער פּאַרלאַפּענער שויב, גאָרנישט געזען פון ערשטן אויגנבליק און, אַז ער האָט זיך אַ לענגערע צייט איינגעקוקט, האָבן שטיקלעך שניי זיך אַרויסגעבלייכט פון די נאַקעטע פעלדער. עס האָט אים דורכגעשוידערט. ער האָט באַמערקט ווי דער קאָנדוקטער איז שטיל אַריין, אַ ווונק געטאָן צו עמעצן אויף אַ באַנק און איז צוריק אַרויס. באַלד האָט זיך פון דער באַנק אויפגעשטעלט דאָס געפודערטע מיידל, זיך איינגעקוקט צי די מוטער שלאָפֿט און האָט לייכט ווי אַ שאָטן זיך אַרויסגעשאַרט.

פון צעגלייטן אייזערנעם אויוון האָט געשלאָגן אַ רויטע שייך, זיך צעלייגט איבער דער פּאַדלאָגע, אַפּגעגאַסן אַ קופּקע קאָנטראַבאַנדיסטן ווי מיט קופּער. די קאָנטראַבאַנדיסטן מיט כתריאל'ן אָן דער שפיץ זיינען געזעסן אויפן קוילן-קאַסטן, צוגעוואָרפֿן קוילן אין אויוון און זיך געוואָרעמט. כתריאל האָט זיי דערציילט די מעשה מיט משה לידו.

זוי ער האָט זיך אָפגעזאָגט פון די צוויי רובל און אַן עלטערער ייד, אַ
חסיד, האָט זיך אָפגערוּפן :

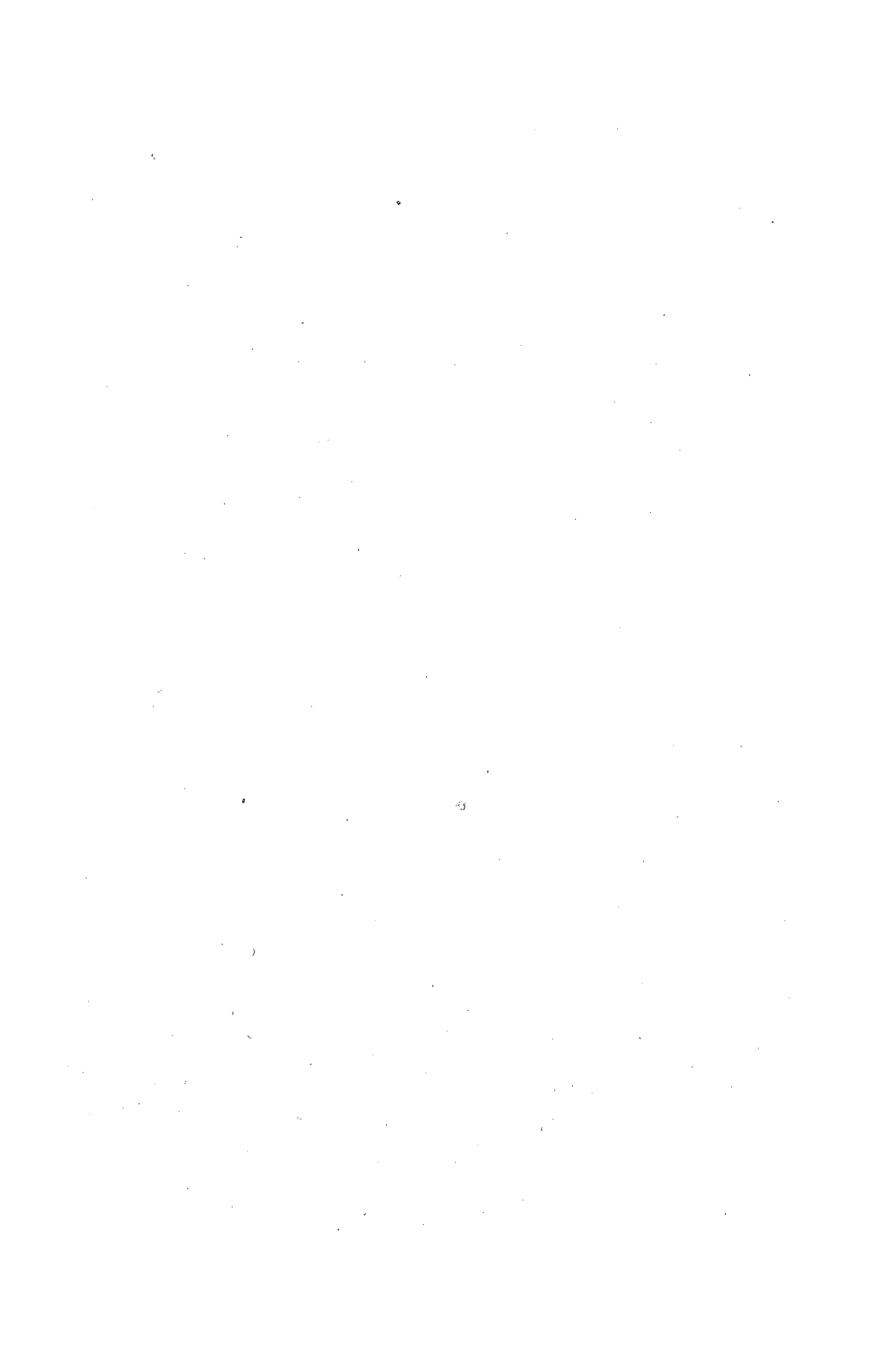
— אַ יידישע קישקע קאָן מען נישט שאַצן !

— וואָס מיינט איר — האָט זיך אַ צווייטער אַריינגעמישט —
גושה איז אַ יודע-ספר, זיין פאָטער, ר' שלמה'לע ז"ל, איז דאָך געווען
אַ פאַרברענטער חסיד פון די אַלטע קאָצקער און ער אַליין, כאָטש
נישט קיין גרויסער צדיק, וועט פונדעסטוועגן פאַר אַ ייד גיין אין פייער...
דוד האָט דערהערט זיין פאָטערס נאָמען, האָט ער זיך אַ ניי-
געריקער אונטערגערוקט, ער איז געזעסן אַן אַ זייט און זיך איינגעהערט.
— שיינע יידן געווען די קאָצקער — האָט זיך איינער אָפגערוּפן —
מוח-מענטשן, אַז ווי זעט מען עס היינט ?

— און ר' מענדעלי אַליין, דערציילט מען — האָט זיך אַן על-
טערער חסיד גענטער צוגערוקט צום פאַנאָדערגעברענטן אויוון, אַריינ-
געמאַכט די הענט צווישן די פיס — פלעגט שבת בין השמשות
אַרומגיין אַ קליינער, אַ גרויער, מיט לאַנגע ברעמען איבער די אויגן,
די גראַבע פינגער אין באַרטל און מאַכן אַזעלכע געוואַלדן, אַז די
חסידים איז אַן אימה באַפאַלן ! און וואָס, מיינט איר, האָט ער געשריען ?
„כ'האָב תמיד געהאַפט צו האָבן אַ מנין חסידים, אַ מנין, אַרומגיין
מיט זיי אין די וועלדער, אין די וועלדער, אין די וועלדער ! אַז היינט
האָב איך אַקסן ! כ'האָב געהאַפט צו ווערן אַ מענטשן-דאָקטאָר און
איר, בהמות, האָט מיך געמאַכט פאַר אַ קאָנאוואַל...“

דוד איז געזעסן אַ פאַרגאָפּטער, זיך איינגעהערט מיט לייב
און לעבן צו יעדן וואָרט זייערס, געזען ווי די וואָכעדיקייט איז
פון זיי אוועק, זיצן מיט צעשטראַלטע פנימער און נישט געגלויבט, אַז
דיזעלבע יידן זיינען אַ מינוט צוריק גרייט געווען קריכן איינער דעם
צווייטן אין גרורת. ער האָט זיי לייב באַקומען.

דער צוג האָט זיך געשלעפט נאָך פאַמעלעכער, אָנגעיאָגט אַ
רדימל. די חסידים האָבן זיך גערוקט אַלץ נענטער צום אויוון, זיך
געטוליעט, פאַרקוועטשט די אויגן און זיך איינגעהערט, וואָס דער
עלסטער צווישן זיי האָט דערציילט. דאָס געפודערטע מיידל האָט זיך
שטיל אַריינגעגנבעט, פאַרבייגעגאַנגען דעם אויוון מיט אַראָפּגעלאָזטע
אויגן און מיט אַ קרעכץ זיך אַראָפּגעלאָזט ערגעץ אויף אַ באַנק.

א פ ר י ו צ ע ס ן

(1913)

סאַלקע, שמעון „פּויערס“ יונגסטע שוור, איז געזעסן אין פענס-
 טער, געקוקט אויף די אומענדלעכע לאַנקעס, וואָס האָבן שלעפּעריק
 גערוישט, זיך אָפּגעיאַגט פון די פאַרעקשנטע פּליגן און נישט גע-
 גלויבט, אַז ס'וועט אַמאָל אָוונט ווערן. די הינער, וואָס האָבן זיך
 געבאָדן אין זאַמד, אויפן הויף, האָבן גענומען לויפן מיט אַ קוואַקעריי,
 אויפגעטרייסלט די שטילקייט — שמעון „פּויער“ איז אָנגעפאַרן אויף
 זיין רייט-וועגעלע, געשפּאַנט אין אַ צוגאָווע פּערד. ער האָט אַראָפּגע-
 וואָרפן זיין גרויען שטויב-מאַטל, דאָס היטל מיטן לעדערנעם דאַשעק
 און זיך גענומען איינוואַשן ביי דער פּרוּנע, וואָס אין מיטן הויף.
 סאַלקע איז כּמעט יעדן נאַכמיטאָג געבליבן איינע אַליין אין הויז.
 דאָס גרויסע הויז מיט די צוויי פּליגל איז געשטאַנען ביים טראַקט,
 וווּ לאַנקעס האָבן זיך געצויגן פון ביידע זייטן זשאַלדעווקע. שמעונס
 דריי זין זיינען געווען אויף די לאַנקעס, אַכטונג געטאָן די פּויערים
 זאָלן שניידן דאָס גראַז, געהאַלפן עס אַראָפּנעמען פון די זומפן. דער
 פּאָטער, אַ צעוואַקסענער ייד מיט פּליישיקע לייפן, איז אַרומגעפאַרן אין
 די שכנישע שטעטלעך, וווּ מיליטער איז געשטאַנען, געשלאָסן קאָנ-
 טראַקטן צוזושטעלן ווינטער אין די פּולקן היי און געוואַסט די סודות
 פון יעדן אָפּיצער. די צוויי שוורן, האָרעפאַשנע ווייבער, האָבן גע-
 אַרבייט איינינעם מיט די דינסטן פון פּאַגינען ביז זון-אונטערגאַנג.
 זיי האָבן געמאַלקן די קי, אויסגעשלאָגן פּוטער, געמאַכט קעז, און
 יעדן טאָג האָט אַן אַנדערע געפירט ס'מילכיקס אין שטאַט אַריין. זיי
 זיינען געווען אָנגעשטויסן אויף סאַלקען, דער וואַרשעווער „פּרינצעסן“,
 וואָס זיצט אַ גאַנצן טאָג אין שטוב, פּוצט זיך פאַר די פיר ווענט,
 און נישט מיד געוואָרן צו דערציילן פאַר יעדן איינעם, ווי סאַלקע האָט

אמאָל אויסגעמאָלקן אַ קו אין אַ פּאָר קאָלירטע הענטשקעס און אָנגע-
מאָלקן אַ טעפּל מיט בלויע מילך. זיי האָט אויך פּאַרדראַסן, וואָס דער
שווער האָלט מיט איר און ברענגט איר מתנות.

סאָלקען האָט זיך זייער געוואָלט ווערן אַ גוט-באַזיצערן, געהלומט,
אַז זי וועט יעדן נאָכמיטאָג אויסרייטן, אַז נישט וועט זי זיך הייסן
איינשפּאַנען אַ בריטשקע און וועט אַליין אָנטרייבן. צייט אָבער זי איז
אָנגעקומען אין הויף אַריין, האָט זי זיך כמעט איינע אַליין אַרומ-
געדרייט אין די ליידיקע צימערן. דער מאַן איז גאַנצע טעג געזעסן
אויף די לאָנקעס, די שוועגערנס זיינען קיינמאָל מיטן טאָג נישט
אויסגעקומען און ווען נישט דער שווער, וואָס איז געווען לעבעדיקער
פון די זין, וואָלט זי פון זיינען געקומען אין דעם גרויסן ליידיקן
הויז. זי איז געזעסן ביים פענסטער אין אירע זיידענע קליידער, צום
צענטן מאָל אָנגעהויבן לייענען „דאָס גאַלדענע הענטל“, אַ פּוילישן
ראַמאַן, וואָס זי האָט זיך מיטגעבראַכט פון וואַרשע, געלייענט אָן
אויפהער און געהלומט, אַז פון טראַקט וועט אָנפּאַרן אַ יונגער שררה,
צי אָן אָפיצער, זען ווי זי איז פאַרשפּאַרט אין דעם ליידיקן הויז,
דרייט זיך ווי אַ שאַטן פון איין צימער אין צווייטן, בענקט, גייט
אויס פון בענקעניש... און פון די לאָנקעס איז קיינער נישט אָנגעקום-
מען, אפילו קיין גולן נישט, וואָס זאָל זי איבערגעוואַלט אַרויסנעמען
און אַוועקפירן.

פון טאָג צו טאָג האָט סאָלקע זיך דערווייטערט פון די שווע-
גערנס. זיי האָבן זיך געבלאָזן, געטענהט, אַז זיי זיינען נישט מחויב
צו אַרבעטן פאַר דער „פּרינצעסן“. למאי זי האָט איידעלע הענט?
לאַז מען איר געבן אָנצושאַבן אַ שאַף מיט קאַרטאָפּל, אויסצומעלקן אַ
צוועלף קי, וועט מען דעמאָלט זען וואָס פון אירע ווייסע הענט
וועט ווערן!

סאָלקע האָט דעם גאַנצן כּעס אויסגעלאָזט צום מאַן, געסטראַ-
שעט, אַז זי וועט אַנטלויפן פון דער תּפיסה, האָט ער יעדן טאָג צו
אָונט-טרויט געמאַכט חתונות, געשריען, אַז ער וועט נישט ערלויבן
מען זאָל באַליידיקן זיין ווייב, נישט אַלע זיינען באַשאַפן געוואָרן צו
זיין דינסטן און מעלקן קי, די שוועגערנס האָבן נישט פאַרשוויגן און
איבערגעזחרט כמעט יעדן טאָג דאָסעלבע.

- געהערט - האָט זיך איין שוועגערן אָנגערומן צו דער צוויי-טער - מיר זיינען דינסטן... זיינע איז אַ „פרינצעסן“.
- טאָ לאָז ער זי אַריינשטעלן אין אַ שויבן-שענקל?
- דו וועסט אין אַ שויבן-שענקל נישט אַריין! - האָט זיך סאַלקעס מאַן געקאַכט.
- כ'בין נישט קיין פאַרצעלאַיענע „פאַנפאַראַנקע“...
- נו, גענוג, - האָט זיך דער פאַטער יעדעס מאָל אַריינגע-מישט - שמעונס שנורען דאַרפן נישט אַרבעטן, קאָנען זיך לעבן ווי אַפּיצערקעס! ס'פרעגט זיך נאָר וואָס וועט איר טאָן אַ גאַנצן טאָג?
- סאַלקע לייענט ביכער, איר, אָבער, וועט דאָך משוגע ווערן!
- נאָך אַזאַ שמועס איז זיך דער עולם שטענדיק צעגאַנגען אַן אָנגעברוגטער.
- איצט, ווען שמעון האָט זיך איינגעוואָשן אין מיטן הויף און אַ פּרישער זיך געלאָזט אין שטוב אַריין, איז סאַלקע אים אַנטקעגן געגאַנגען.
- הייס, שווער?
- אַ חמימה!
- העי, סאַלקע, האָסט עפעס אַ ביס?
- וואָס וועט דער שווער עסן?
- האָסט אַ קאַלט ביסל שמאַנט?
- ס'איז דאָ.
- איז גוט, טאָכטער! גיב מיר שמאַנט און ברויט מיט פּוטער!
- איר וועט אָבער מוזן מיט מיר גיין אין קעלער אַריין...
- אַליין וועסטו נישט טרעפן? - האָט דער אַלטער געשמייכלט.
- ס'איז פינסטער...
- ע, סאַלקע, זיי זיינען דאָך גערעכט - האָט דער שווער זי אָנגענומען פֿאַר דער ווייכער גאַמבע און איר געלאַכט אין די אויגן אַריין.
- אז כ'בין אַ פּרינצעסן!
- אַפי דו ווייסט! נו, גוט, טאָכטער - אַט האָב איך אַ לייכט, קום, וועל איך דיר העלפן!

שמעון האָט געעפנט אַ שווערע, דעמבאָווע טיר, און זיי זיינען אַריין אין פינסטערן קעלער. אַ קאַלטע פייכטע פאַרע האָט אַ שלאָג געטאָן אין די פנימער אַריין, און זיי האָבן פון פאַרגעניגן אַוש די מיילער געעפנט.

סאַלקע איז געוואָרן שטיפעריש, געוואָרפן מיט דער צונג ווי אַ פאַרשייט יינגל מיט אַ הייסער קאַרטאָפֿל, און איידער שמעון האָט זיך אומגעקוקט, וווּ דער שמאַנט שטייט, האָט זי אַ בלאָז געטאָן, אויסגע-לאָשן ס'ליכט, און אין קעלער איז נאָך פינסטערער געוואָרן.

דער אַלטער האָט געשמייכלט, אַרויסגענומען אַ שוועבעלע און עס אָנגעצונדן. סאַלקע האָט ווידער אויסגעלאָשן. דער אַלטער האָט אַרויסגענומען נאָך אַ שוועבעלע, געזען ווי די שוור שנירלט איין אַ שנעבעלע, וויל ווידער אויסלעשן, האָט ער אַ שטעק אויס געטאָן אַ האַנט, זי געוואָלט כאַפן. סאַלקע איז אָפגעשפרונגען.

— ע, טאַכטערשי — האָט שמעון געוויגט מיט אַ פינגער היין און צוריק, — וועסט מאַכן שפּאַס פון אַ שווער ? דאָס גייט נישט !
ער האָט זיך גענומען יאָגן נאָך דער שוור. זי איז געשפרונגען איבער ערדענע שילען מיט זויערמילך, איבער טעפּלעך שמאַנט. דער אַלטער איז איר פאַרלאָפן דעם וועג, געסאַפּעט, און אַז ער האָט זי געכאַפט, זיינען די אויגן ביי אים געקראַכן פון קאַפּ, דער קאַרק איז געוואָרן שטייף און ס'האַט אים גענומען איבער אַ רגע ביז ער האָט געקאַנט אויסרעדן אַ וואָרט.

— אַזאַ בחורטע ביסטו, שוור מיינע ? וועסט דאָס לאַכן פון אַן אַלטן שווער, האַ, זאָג ?

די הענט האָט ער איר פאַרנומען אויף הינטן, געבויגן איר צאָ-פּלדיקן קערפּער אין דער העלפּט, אויפגעזוכט אין דער פינסטער איר בליק, אַ פייכטן, אַ מילדן, וואָס גיט זיך אונטער אַן תרעומות, איר עטלעכע מאָל אַ קוש געטאָן אין די צעפּאַטלטע האַר און נישט אויפגעהערט איבערצוהורן :

— לאַכן פון אַ שווער ? האַ, שטיפערקע? פרינצעסן, וואָס שווייג-טו ? וועסט לאַכן ? זאָג, אַז נישט לאָזן איך דיך נישט אָפּ !
— כ'וועל נישט... כ'וועל נישט...— האָט זיך סאַלקע געפיעשטשעט.

ער האָט זי אָפגעלאָזט. אַ צופרידענער גענומען די שיסל מיט
שמאַנט, און אַז זיי זיינען אַרויס פון קעלער, האָט דער אַלטער זיך
געשעמט צו קוקן איר אין די אויגן, אויסגעמיטן איר בליק און נישט
אויפגעהערט איבערצוחורן:

— וועסט גאָך לאַכן פון אַ שווער? וועסט גאָך לאַכן? אַזאַ
שטיפערקע!

אֵין וואָלד

(1914)

אין עק ליפאָווער וואָלד, אויף אַ בערגל, וווּ דאָס דאָרף
 זאָוואָד האָט זיך אָנגעהויבן, איז געשטאַנען אַ שוואַרצע קרומלעכע
 געביידע, געמאַכט פון פיר-עקיקע קלעצער. די קלעצער זיינען געווען
 צעשפּאַלטן פון אַלטקייט און פאַרשמירט מיט ליים און בהמה-מיסט.
 חיים שמיד, אַ שווערער, אויסגעאַרבעטער ייד מיט גרויסע
 ביינערנע קנאַכן, מיט רויטע פון פייער אויגן, מיט אַ צעאַקערט פנים,
 באַדעקט מיט סאַזשע, איז געשטאַנען אין דער קוזשניע אין אַן אַלטן
 פאַרשימלטן קאַפּל מיט אַ לעדערנעם פאַרטוך. ער האָט געהאַלטן מיט
 אַ לאַנגע צוואַנג אַ צעגליטע שטאַפע און מיט הנאה געקוקט ווי זיין
 זון שלמה, אַ נידעריקער, ברייטבייניקער יינג אין אַ שוואַרץ העמדל
 אַן אַרבל, האָט אויסגעהאַקט לעכער אין דעם אייזן.
 אין דרויסן האָט חיימס עלטסטער זון, לייזער, אַ באַווייבטער
 יונגעראַמאָן מיט עטלעכע צעוואַרפענע האָר אויף דער גאַמבע, געשמידט
 אַ גניאָדן זשרעפּאַק פּאַדקאָוועס. לייזער האָט געהאַלטן דעם זשרעפּאַקס
 פּוס צווישן זיינע און געשיילט מיט אַ דלאַטע די קאַפעטע. דער פּויער
 האָט צוגעהאַלטן דעם זשרעפּאַק פאַר דער מאָרדע, אים געגלעט, גע-
 געבן ווייסע מייערן, און דער זשרעפּאַק האָט זיך געוואָרפן ווי אין
 קדחת. יעדע ווילע האָט ער אַ שטעל אויף געטאָן די אויערן, אַ ריס
 געטאָן דעם הינטערשטן פּוס און זיך צעהירושעט, עפענענדיק ברייטער
 זיינע רויטע נאָז-לעכער.
 חיימס מוזשיניק, לייבקע, אַ שוואַרץ אָפּגעריסן יינגל פון אַ יאָר
 דרייצן מיט אַ זאַרריסן פּויליש געזל, איז געשטאַנען אין אַ זייט מיט
 עטלעכע שקצים און זיי געוויזן אַ „שיסער“. דער שיסער איז באַשטאַנען
 פון אַ גרויסן שליסל. ביים שליסל האָט געהאַנגען אַ לאַנג שטריקל

און ביים עק פון שטריקל - א גרויסער טשוואַק מיט א פלאַטשיקן שפיץ.

- העי, חברה, - האָט לייבֿל זיך געווענדעט צו די שקצים, קראַצנדיק בשעת מעשה דאָס רעכטע באַרוועטע פיסל מיטן ליינקן - ווער וויל קויפן אָט דעם שיסער? נישט מער ווי פינף קאָפּיקעס, קוקט, דאָס איז איינמאָל אַ פלי! מיט איין שאָס הרגעט מען אַ ווראַנע!
די שקצים האָבן דעם „שיסער“ באַטראַכט, באַטאַפּט, נאָר קיינער האָט זיך נישט געאַיילט צו קויפן.

- נו, דו, וולאָדעק, - האָט זיך לייבֿל געווענדעט צום אַרגאָ-ניסטערס שייגעץ - דו האָסט דאָך אַ רייכן טאַטע, פאַר וואָס קויפסטו נישט?

- באַ - האָט וולאָדעק געענטפערט און זיך גענומען שיערן זיין פלאַקסן קעפל - אפשר שיסט ער גאָר נישט. לאַמיר פריער זען ווי ער שיסט!

- גלויבסט נישט - האָט לייבֿל געענטפערט - אָט וועל איך באַלד שיסן, און אויב דו האָסט נישט דאָס גאַנצע געלט - האָט לייבֿל ווייטער גערעדט - מאַכט אויך נישט אויס, כ'וועל דיר געטרויען. גיב שוין אַ קאָפּיקע און דאָס איבעריקע וועסטו מיר אויסצאלן, גוט?

לייבֿל האָט אַרויסגענומען פון דער קעשענע אַ פעקל „שוועצקע“ שוועבעלעך, וואָס צינדן זיך אַליין אָן, גענומען אָפּברעכן די קעפלעך, זיי אָנגעשטופט אין דעם לאַך פון דעם שליסל, פעסט אָנגעשטופט און אַריינגעזעצט דעם טשוואַק אין דעם לאַך. ער האָט געהייסן אַלעמען אַוועקגיין אָן אַ זייט, אָנגענומען דאָס שטריקל מיט דער רעכטער האַנט און וואָס כח נאָר אַ שליידער געטאָן דעם „שיסער“ אזוי קונציק אָן אַ שטיין, אַז דער טשוואַק האָט דורכגעלעכערט דעם שוועפל. אַ קנאַל ווי פון אַ פיסטאַלעט האָט זיך דערהערט און אַ וואַלקן רויך איז געבליבן שטיין אין דער לופט.

דער זשרעבאַק האָט זיך אַ ריס געטאָן, אומוואַרפנדיק דעם שמיד מיטן פויער און אוועק, שפּרינגענדיק איבער פלעטער.

דער אַלטער חיים איז אַרויס מיט שלמהן. פויערים האָבן זיך גענומען טראַגן פון אַלע זייטן, געלאָפן נאָכן זשרעבאַק.

ליי בקע האָט דערווייל אָפגעצויגן און זיך באַהאַלטן הינטער אַ
סטאָד אָלע. דער אַלטער חיים איז אַרומגעפּלויגן איבערן הויף, געזוכט
לייבלעך און גערעדט צו זיך אַליין.

— ס'אָ ממוז! כ'וועל אים היינט די הויט אָפּשינדן, אַז דאָס האָט
קיין עול נישט, וואַקסט מיט די שקצים אין דאָרף, ס'וועט זיך נאָך
שמדן! בלי גדר, נאָך שבת, פיר איך אים אין שטאָט אַריין, אַוועק-
געבן צו משה שוסטער און דאָט וועט ער וויסן וואָס קאָרן גילט!
ער האָט געשריען, גערופן:

— לייבל, לייבקע, קום נאָר אַהער!

לייבל האָט זיך אַרויסגערוקט פון הינטער דער סטאָדאָלע, זיך
געריבן אָן דער וואַנט ווי אַ פעט חזירל און פּרוגזדיק געזאָגט:

— כ'וועל נישט גיין!... וועסט מיך שלאָגן — אַז איך בין נישט
שוואַדיק!

— ווער וועט דיך שלאָגן, ווער, דו הינטישער לעבער — האָט
חיים געקריצט מיט די ציין און געהויבן די ברייטע הויזן, — קום
שוין אַהער, הערסט?!

דערווייל האָט זיך שלמהקע אונטערגעגנבעט און צוגעטראַגן
לייבקען צום פּאָטער.

חיים האָט אָנגעכאַפט דעם יינגל פאַר די האַר, אים געשלאָגן
מיט זיינע ביינערנע קנאַכן, געטרעטן מיט די פיס און גערעוועט.
— באַנדיט, כ'וועל דיך איינמאַל דערהרגענען, דערשטיקן וועל
איך דיך, גנב איינער! דו זאָלסט מיר נישט גיין אין וואַלפּס דרכים,
הערסט? נישט פאַרשוואַרצן אויף דער עלטער מיין פנים! — און אויף
ס'ניי גענומען טרעטן דעם יינגל מיט די פיס.

לייבקע האָט קיין טרער געלאָזט, איז געלעגן אויף דער ערד
איינגעקורטשעט ווי אַ טויט חיהלע און פאַרקוועטשט די אויגן. ער
האַט בשעת מעשה געקלערט וועגן זיין ברודער וואַלף, ער האָט
געוואוסט, אַז ביי וואַלפּן, וווּ די זעברעס ענדיקן זיך, הייבט זיך אָן אַ
ביינערנע רייף און אַז דער גרעבסטער שטעקן שפּאַלט זיך אָן איר
אין צווייען. נישט איינמאַל האָט לייבקע געזען ווי וואַלף האָט זיך
אויסגעצויגן ביי מעכלעך אין שענק. ער האָט אַרויפגעשטעלט אָן איי-
זערנע קאָוואַלע אויף זיין בלוז האַרץ און די שטאַרקסטע פויערים

פון דאָרף האָפּן מיט גרויסע האַמערס געשמידט שטיקער אייזן. אַזאָ
רייף, האָט ער געוווּסט, קריגט מען פּון אַ סך קלעפּ, און ער איז זיכער
געווען, אַז ווען ער וועט עלטער ווערן וועט ביי אים אויסוואַקסן אַזאָ
רייף. דעמאָלט וועט דער „אַלטער“ מער אים נישט שלאַגן.

חיה, דעם שמידס ווייב, אַ הויכע דאַרע יידענע פּון אַ יאָר עטלעכע
פּופּציק מיט שוואַרצע וואַנסן, איז פּונקט אָנגעקומען פּון דאָרף.

— מערדער, דו וועסט נאָך דעם יינגל דערהרגענען, גענוג זאָל
שוין זיין, הערסט, דו אַלטער קרח! ?

— אַ קלאָג אויף דיר מיט דיין זון צוזאַמען — האָט היים זיך
געווענדעט צו זיין ווייב, האַלטנדיק בשעת מעשה דעם יינגל פאַר אַ
האַנט — אַז דו ביסט נישט בעסער פאַר אים! זי נעמט זיך אָן, גע-
הרגעט איר מוזשיניקל — — אַ דערהרגעט זאָלסטו ווערן, באַטשאַן*)
דו! ווען כּוואַלט מיט דיר געשלאַגן פּפרות צומאַרגנס באַלד נאָך דער
חתונה וואָלט איך געווען אַ גענעזענער! ניין, — האָט היים אויסגע-
שפיגן מיט אַ קרעכץ — — כּ'בין אַריינגעפאַלן! ס'איז פאַר מיר קיין
שידוך נישט געווען!

פּון וואָרד איז אָנגעקומען וואָלף, היינט צווייטער זון, אַ שוואַר-
צער בחור ווי אַ ציגיינער, פּון אַ יאָר אַכט און צוואַנציק. ער האָט
געטראָגן אַ קליין טוכן היטל מיט אַ לעדערנעם דאַשעק, אַ פאַר לאַ-
קירטע שטיינע מיט געפאַלדיוועטע כאַליעוועס. אין דער האַנט האָט ער
געהאַלטן אַ לאַנג צווייגל און עס ווילעריש געדרייט צווישן די פינגער.

זעננדיק ווי דער פּאַטער האַלט לייבקען און קריגט זיך מיט
דער מאַמען, האָט וואָלף אים איבערגעשלאַגן מיט אַ בייזער:
— נו, טאַטע, האַסט זיך שוין צעדערשנט, לאַז שוין נעמען אַ
סוף, ס'גאַנצע דאָרף קומט זיך צונויף אויף אייער שוואַרץ ווונדער!
גיין, גיין בעסער אין דער קוזשניע!

דער אַלטער, דערזעננדיק וואָלפּן, האָט זיך עטוואַס פאַרלוירן,
אָפּגעלאָזט לייבקען, אַ שפיי געטאָן, אויפהויבנדיק די הויזן אין
געשאַלטן אין דער וועלט אַריין:

— פאַרשפּעט זאָלן זיי ווערן! היים שמיד וועט זיך אָנפּרעגן
ביי ר' וואָלף גנב צי ער זאָל שלאַגן לייבקען! אַ נישט דערלעבן
וועט ער עס! זיי וועלן זיך נאָך אַלע דערשפּילן!

לייבקע האָט זיך אַ האַסטיקן שטעל אויף געטאָן, זיך אָפּגע-
 שאַקלט פון די קלעפּ, ווי אַ הינטל, וואָס שפּרינגט אַרויס פון וואַסער,
 זיך געטאַפּט פאַרן צעקלאַפּטן געזעס און געוואַלט מאַכן פּליטה.
 - העי, לייבקע, קום נאָר - האָט וואַלף אים צוגערופן -
 וואָס, דער „הינטן“ ברייט? האַ, האַ, - האָט זיך וואַלף צעלאַכט -
 כ'האַב מורא עס וועט דיר גאָר נישט זיין! נאָ, דאָ האַסטו אַ זעקסער
 און קום מיט מיר אין וואַלד אַריין. הער זיך איין, אויב יעקב
 „שרייבער“ וועט זיין אין וואַלד וועסטו גלייך גיין צוריק און אויב
 נישט וועסטו צוגיין צו לאַהן און איר זאָגן, אַז כ'וועל היינט אָונט
 זיין ביי איר. נו, נישט געזוימט, שטעל אַ פּאַלקע!

טיף אין וואַלד ביים „באַראַק“ האָט זיך וואַלף אָפּגעשטעלט.
 - הער, לייבקע, כ'גיי צו וווּ מען האַקט דעם דאַמב.
 - און איך?

- דו וואַרט דאָ, הערסט? כ'וועל נאָר אַ קוק טאָן צי יעקב איז
 דאָרט נישטאָ. וואָס האָב איך געוואַלט זאָגן? יאָ! אויב כ'וועל נישט
 זיין צוריק אין אַ צען פּופּצן מינוט מעגסטו גיין אַהיים. נאָר הער זיך
 איין - דאָ האָט וואַלף צוגעלייגט דעם פינגער צו דער נאָז - האַלט
 מויל!

לייבקע וואַלט געגאַנגען פאַר וואַלפּן אין פייער. זיך תמיד גע-
 חזרט וואַלפּס ווערטער: אויב דו ווילסט ס'זאָל פון דיר זיין אַ לייט,
 לערן דיך אויס שווייגן! אַז מען וועט אפילו שניידן דאָס לייב אין
 פּאַסן - שווייג! לאָז קיין טרער נישט!

זיין קינדיש מוחל האָט פאַרשטאַנען וואָס קומט פאַר צווישן
 וואַלפּן און לאַהן, כאַטש ער האָט נישט געוויסט ווי עס אָנצורופּן. און
 אזוי ווי ער האָט ליב געהאַט אַלץ נאָכצומאַכן וואַלפּן - האָט ער גע-
 טראַכט, אַז ווען ער וועט גרעסער ווערן, וועט ער זיך אויך אזוי טרעפּן
 מיט פייגלען - יעקבס מיידל.

לייבל האָט אַרויסגענומען דעם זעקסער פון מויל, אים אָפּגע-
 ווישט אָן זיינע הויזן און גענומען שפּילן מיט זיך אַליין „קאָפּשאַק“.

ער האָט זיך מיט אַמאָל אויסגעצויגן אויפן מאַך, פאַרושמורעט
 די אויגן און געקוקט אין די ברענענדיקע זון אַריין. אַ מילכיקער
 רעגנבויגן האָט אים איינגעהילט אין גאַנצן, געוואָרעמט דאָס פנים. עס
 האָט זיך מיט אַמאָל דערהערט אַ קלאַפּ. לייבקע האָט זיך אויפגעכאַפּט.
 נישט ווייט פון אים איז אַרויס פון מאַך אַ „סקאַוואַנעק“ און שנעל
 גענומען רעדלעך אַרויף. אָט איז ער שוין זייער הויך, פונקט אין דער
 מיט פון דער זון. און דער פויגל צעטרעלט און צעפייפט זיך אַלץ הע-
 כער, גיט מיט אַמאָל אַ קנאַל, פלאַצט, רייסט זיך איבער און שיט זיך
 פאַנאָנדער ווי אַ ווייטער דונער. לייבקע האָט פאַרקוועטשט נאָך שטאַר-
 קער זיינע אויגן און דערפילט ווי אַ פאַר פליגל וואַקסן אים אויס
 אונטער די אַרעמס, הייבן אים אויף און טראָגן אים טיף אין הימל
 אַריין. דאָס גאַנצע דאָרף שטייט און ווונדערט זיך - לייבקע פליט.
 און אז דער טאַטע גייט שלאָגן, גיט ער אַ הייב אויף די הענט, אַ
 פאַטש מיט די פליגל - און כאַפּ מיך ! און אז פייגעלע וועט וועלן
 וועט ער זי נעמען אויף די פליגעלען און וועט איר ווייזן, ווי ביי פרי-
 וועסן אין שלאָס טאַנצן אַרום דייטשלעך און ער קען זיך מיט זיי.
 ער האָט דאָך אַליין געזען מיט דעם אַלטן באַרטעק, דעם
 פאַסטוך, ווי דער אַלטער ישראל פּריוועס זיצט אַ טויטער אין שלאָס.
 האַלט אַ שטיקל ברענענדיק קין, עפנט קופערס און ציילט גאַלדענע
 רענדלעך. די דייטשלעך האָבן צוגענומען זיין קליין ברודערל אויך און
 די מאַמע האַלט אין איין וויינען, אז פישעלע איז געשטאַרבן. ער זעט
 אים יעדע נאַכט. די דייטשלעך פירן אים אין שלאָס אַריין און דאָרטן
 פון אונטער אַ גאַלדענע הייל שפּרינגען אַרויס פיל קינדער, פישעלע
 אויך צווישן זיי. ער האָט אים באַלד דערקענט, זיך געפרעגט וואָס די
 מאַמע מאַכט. נאָך ער שווייגט - וויל קיינעם נישט אויסזאָגן. אויף אַ
 גרויסן שטול האָט ער דאָרט געזען פייגעלעם מאַמע, די שיינע גיטל,
 ווי זי איז געזעסן מיט אַ גרויסע גאַלדענע קייט אַרום האַלז. ער וועט
 פייגעלען דערציילן. וואָס הייסט ? אז ער וויל איז ער מיט איין מאַך
 פון די פליגל אויפן שפיץ פון אָט דעם בוים. און באַלד - נאָך אַ
 מאַך - און ער איז שוין אויפן צווייטן בוים און אַ צי אַזוי מיטן
 קערפער - און ער פליט אַריבער גלייך צו מרדכי שרייבער...
 פון שטאָט איז אָנגעקומען דער דאָרפס-סטראָזשניק, אַ פופציק

יעריקער קאצאפ מיט א פאָר קליינע קאלמיצקע אויגן. ער איז געגאַנגען
גען שטיף, קלינגענדיק מיט זיין פאַרראַסטעטע שווערד.

– העי, לייבא, וואָס וואַרפסטו זיך אַזוי? האָסטו ס'קדחת?
לייבקע איז האָסטיק אויפגעשפרונגען, דערזען דעם פּאַליציאַנט,
האָט ער אַ שמייכל געטאָן, זיך אַוועקגעשטעלט אין דער גאַנצער לענג,
צוגעשטעלט צוויי פינגער צום אָפּגעריסענעם דאַשעק און ווי אַ זעל-
נער אים אָפּגעגעבן „משעסט“.

– זדראווי זשעלאַיעם, גאַטפאָדין באַבורין!
– און וואָס טוסטו דאָ אין וואַלד – האָט באַבורין געשמייכלט
אַראָפּגענומען זיין שווער טיכן היטל און זיך געווישט דעם רויטן, פאַר-
שוויצטן שטערן – היסטו וואַלפס קאַנטראַפּאָנדע?
– טאַק טאָטשנאַ! – האָט לייבקע געענטפערט, אַרויסגענומען
בשעת מעשה דעם זעקסער – נאַ, זע, דאָס האָט מיר וואַלף געגעבן
כ'זאָל אים היטן דאָרט אין גרוב עטלעכע בלוון בראָנפן –
– יאָ, יאָ, ס'וואַקסט אַ „מאַשעניק“! – איז זיך דער קאַ-
צאַפּ פאַרגאַנגען אין אַ געלעכטער – הע, ווייז נאָר דעם זעקסער!
– ער איז אַ פאַלשער – האָט לייבקע געלאַכט – און אים גע-
געבן די מטבע.

דער קאַצאַפּ האָט אים געדרייט, באַקוקט, געקלאַפט אין דער
שווערד און אָנועמענדיק לייבקען פאַרן קאַלנער האָט ער שטרענג
געזאָגט:

– וווּ האָסטו גענומען דעם זעקסער, דו, „זשידאָוסקאַיאַ מאָרדאַ“.
זאָג? מען דאַרף אייך אַלע יידן אויסשחטן! אַלע! דער זעקסער איז
אַ פאַלשער!

– וואַלף האָט אים מיר. . . – האָט לייבקע אָנגעהויבן און באַלד
הרטה געקריגן.

– אַזוי, וואַלף האָט איהם דיר געגעבן, זאָג, דער קעשענע-אַר-
טיסט? קום שוין מיט מיר! כ'נעם דיך גלייך מיט דיין טאַטן, מיט
דיין ברודער, דעם גנב, און איר אַלע גייט ביי מיר אַוועק נאָך סיביר,
אין קייטן! נאָך סיביר!

לייבקע האָט זיך גענומען רייסן. דער קאַצאַפּ האָט אים גוט אָג-

געריסן פאר די אויערן, דערלאנגט אים עטלעכע בענקלעך אין געזעס אריין און גענומען אוועקגיין.

לייבקע איז אן אויפגעקאכטער געוואָרן, זיך געטרייסלט אין גאַנצן, געוויסט, אז דער קאַצאַפּ האָט אים צוגענומען דעם זעקסער, איז ער נישט אַ פאַלשער, האָט ער גענומען נאָכלויפן נאָך באַפּוּרינען מיט אַ שטיין, געשריען ער זאָל אים אָפּגעבן. דער קאַצאַפּ האָט נישט געענטפערט. לייבקע האָט אים גלייך אין קאַפּ אַריין אַ שליידער גע- טאָן דעם שטיין און פאַרשוונדן צווישן די ביימער.

פּויערים אין די פּלויזע העמדער זיינען געשטאַנען מיט שאַרפע העק און אויסגעהאַקט קרייזן אַרום די אַראָפּגעלאָזטע דעמבעס. שיק- סעס און עלטערע גויעס האָבן אַריינגעזעצט קלינעס אונטער דער קאָרע, זי אָפּגעריסן און עס געלייגט אין קופּעס. טייל האָבן זיך געווישט זייערע נאַסע, צעפלאַמטע פּנימער מיט די אויסגעשמירטע הענט און געלבלעכע פּלעקן זיינען געבליבן דאָ און דאָרט.

— גאָט זאָל העלפּן! — האָט יעקב, אַ ייד אין די זעכציקער, אויסגעשריען צוקומענדיק נענטער.

— אויף אימער און אייביק! —

די פּויערים, זעענדיק דעם „פּאַן פּיטאַר זש“, האָבן זיך גענומען פּלייסיקער פאַר דער אַרבעט.

— נו, וואָס זאָגט איר, טאַטע, — האָט זיך יעקב געווענדעט צו אַן אַלטן פּויער — וויפּל קופּעס דאָמב וועלן מיר היי-יאָר האָבן?

— באַ כּוֹוּיס — האָט דער פּויער זיך פאַרטראַכט, אַרויפגעצויגן השּׁעט מעשה זיינע צייגענע הויזן — אַ טויזנט וועט זיין, אויב נישט מער!

יעקב האָט זיך אוועקגעזעצט אויף אַן אָפּגעהאַקטן בוים. ער האָט זיך געוונדערט ווי דער אַלטער קאַצפּער, אַ גוי פּון אַ יאָר עט- לעכע אַכציק, שטייט נאָך אַ גאַנצן טאַג מיט דער האַק אין דער האַנט און שטייט נישט אָפּ פּון די איבעריקע פּויערים.

קאַצפּער איז נאָך ביי יעקבס פּאַטער געווען „לעשניק“ אין וואַלד. דעמאָלט איז דער וואַלד געווען געדיכטער, ס'איז אוממעגלעך געווען

יאם דורכצוגיין - אזוי געדיכט זיינען די ביימער געווען. אלטע דעמבעס זיינען פון אלטקייט אליין געפאלן, געלעגן צענדליקער יארן צעפאלן און פרישע דעמבעס זיינען ארויסגעוואקסן פון די צעפולטע זיימער.

נישט איין מאָל אין אַ ווינטער פאַרנאַכט האָט זיך קאַצפער פאַרקליבן אין אַ ווינקל און גענומען וואַיען ווי אַ וואָלף. באַלד האָבן זיך הונגעריקע וועלף גענומען אַרופן פון אלע זייטן און פינקליקע, וועלפישע אויגן האָבן אַרויסגעברענט פון וואַלד.

יעקב קוקט אויף קאַצפערס צעקנייטשט, ווי אַ געפאַקענער וויי-טער-עפל, פנים, אויף זיינע כמעט צוגעמאַכטע פון אלטקייט אויגן און ווען נישט די הענט, וואָס האָבן זיך פאַמעלעך באַווויגן, וואָרט מען גע-מיינט, אַז קאַצפער שלאָפט שטייענדיקערהייט.

- עם דומה לחמור - האָט יעקב צו זיך געזאָגט.

ער האָט געקוקט אויף דער אלטער פיאַסעצקא מיט איר טאַכטער קאַשאַן-די אַרעמסטע פון דאָרף, האָבן איין „מאַרג“ לאַנד און אַ „לעפּאַנקע“, קאַשאַ איז געשטאַנען מיט עטוואָס צעשפרייטע, באַרוועסע פיס, גיך געריסן די קאַרע און דערלאַנגט איר מוטער. קאַשאַ מיט אירע קלייגע הענט האָט אויסגעזען ווי אַ קינד. יעקב האָט באַמערקט, אַז דאָס קלייד ביי קאַשאַן איז פיל קורצער פון פאַרנט ווי פון הינטן:

- דאָס טראָגט זי שוין ווידער - האָט ער געטראַכט.

פאַראַיאָרן האָט קאַשאַ געהאַט אַ קינד מיטן אַרגאַניסטער. ער-האַט זיך געקליבן חתונה האָבן מיט איר, דערווייל איז ער פאַר-שוונדן און זי טראָגט שוין ווידער.

אַ פויער האָט באַמערקט ווי יעקב קוקט אויף קאַשאַן און שמייכלט, איז ער עטוואָס אויפגערוימטער געוואָרן און געזאָגט:

- קאַשאַ, גאָט איז מיט דיר, האָסט זיך געמוזט איבערעסן, זע נאָר ס'אַראַ בויך האָסט געקריגן?

קאַשאַ איז רויט געוואָרן און גאָרנישט געענטפערט.

- דו וואָלסט שוין גאָר געוואָלט דיין ווייב זאָל זיך איבער-עסן - האָט קאַשאַ מוטער ביזו געזאָגט - קוק אים נאָר אָן, דעם כוואַט, דאַכט זיך אַ „כלאַפּ“ ווי אַ דאַמב און דאָס קאָן אַ קאַץ אַ

ווייל נישט צובינדן, אזא צעקיִכענער! נישט בחנם שלעפט זיך
דין ווייב ארום מיט אנדערע!

— אָט אזוי, אָט אזוי גיב אים! — האָפּן זיך עטלעכע שיקסעס
אָנגערופן — לָאָז זיך נישט, פּיאָסעצאָאָ!

— דו, אַלטע „סוקע“, ביסט דאָך ערגער פון דיין טאָכטער —
האַט דער פּויער אָן אויפגעקאַכטער געזאַגט — ווער געדענקט דיך
נישט ווען דו האָסט זיך אַרומגעשלעפט מיטן יונגן „פּאָן“ און יעדעס
״אַר געהאַט אין דער סטאַדאַלע אַ ממור!

— דו חזריש אויער, דו! דיין פּראַנקע האָט נישט געהאַט אַ
ממור מיטן „סאַלטיס“ און דו אַליין ביסט אויך אַ „שובּער“. נישט
בחנם איז דיין מאַמע געווען בעל־הביתטע ביים גלח צוועלף יאָר! און
מיך אַליין האָט נישט דער אַלטער וויקאר אַרומגענומען ווען כ׳האַב
זיך פאַר אים מתודה געווען? נאָר איך בין נישט קיין נאַר! כ׳האַב
פאַרן קוש געקראָגן פינף רובל און אַלע זינד בחנם פאַרגעבן!

— וואָס אמת, איז אמת! — האָפּן אַלע געלאַכט.
— אַ ביסל אַ יחוס — האָט יעקב געשמייכלט אין זיך, מער
נישט איינגעהערט, וואָס די פּויערים האָבן גערעדט.

אַ גרויסער זשוק איז געשטאַנען אויף אַ יאַגדע־ביימל, אַן אָנ־
געכמורעטער, מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן שנוק. אַ צווייטער האָט זיך
אַרומגערעדלט מיט אַ זשומעריי. ער האָט דורכגעשניטן פאַרשירענע
קרייזן, יעדע וויילע צו צום זשוק אויפן ביימל, אים געגלעט מיט
די פּליגלעך, געלעקט מיטן שינק און איז באַלד ווידער פאַרשוונדן,
זשומענדיק אַלץ העכער. מיט אַמאָל האָט זיך דער זשוק אַוועקגעשטעלט
אויפן ביימל, עפעס אויסגעשפונען מיט די הינטערשטע פּיסלעך, גע־
הויבן די פּליגלעך. די זשוקעס זיינען פאַמעלעך צו איינער צום
צווייטן, איינגעפלאַכטן זיך מיט די פּיסלעך, געקלאַפט מיט די פּליגל
און צוזאַמען אַוועקגעפּלויגן.

יעקב האָט זיך פאַרטראַכט און גענומען שפּאַצירן איבערן וואַלד.
צייט מען האָט אים איבערגעגעבן, אַז וואַלף ר׳ חיימס׳ איז ביי
אים אַן אָפּטער בן־בית, איז דער אַלטער יעקב אַרומגעגאַנגען ווי אַן אַ
קאָפּ. און פּטור צו ווערן פון וואַלפן, ווי ער האָט געמיינט אין אָנ־

אויב, איז נישט געווען אזא לייכטע זאך. דען גאָט זאָל שומר ומציל זיין—
 אזא יינג קאָן לייכט אונטערצינדן, שטעכן און וואָס קאָן ער נישט ?
 מיט אַן אמת, האָט זיך דעם אַלטן עפעס נישט געגלויבט, אַז
 צווישן וואָלפֿן און לאָהן זאָל זיין עפעס ערנסט. נו, טאַקע ? וואָס
 פאַראַ יידישע טאַכטער וועט דאָס האָבן צו טאָן מיט אַ גנב? על אחת
 כמה וכמה וועט דאָך אַן אשת-איש אודאי. נישט האָבן צו טאָן! אלא
 מאי ? וואָס דען ? האָט דער אַלטער יעקב טאַקע נישט געטונען קיין
 תירוץ און געפילט, אַז ער איז מיאוס אַריינגעפאַלן, אַז ס'רוקט זיך
 אויף אים אַן אַ פינטערע עלטער — און ווער ווייס ? טאַמער שטראַפֿט
 אים גאָט. ער האָט דאָך צוגעזאָגט גיטעלעך, זכרונה לברכה, דער
 ערשטער ווייב, אַז ער וועט נישט נעמען קיין בתולה — נאָר גיי
 זיי אַ בריה! געוויס איז עס פאַר אים נישט געווען קיין שדוך, דער
 שווער, שלמה פֿאַכטער, איז נישט זיין שטאַנד — נאָר גַרְנִישט!
 פאַרפאַלן!

אזוי האָט זיך יעקב אַרומגעשליעפֿט איבערן וואָלד ביז פאַר-
 נאָכט. נישט ווייט פֿון „באַראַק“ האָט ער דערזען קאַשאַן.
 — וואָס טוטו דאָ ? — האָט זי יעקב געפרעגט.
 — די מאַמע האָט מיך געהייסן וואַרטן אויף אַ קוויטל — האָט
 זי געענטפֿערט און נישט אויפֿגעהויבן די אויגן.
 יעקב האָט רחמנות געקראָגן אויפֿן שיקסל, ווי זי איז געזעסן
 אַן איינגעקורטשעטע, מיט פאַרלייגטע הענט — האָט ער איר אויסגע-
 שריבן אַ קוויטל, געגעבן אַ קופֿערנעם צענער אַ מתנה און זי גע-
 הייסן גיין אַהיים.
 דאָס שיקסל איז צוגעפאַלן צו יעקבן און אים גענומען קושן
 די האַנט.

— ניטע, קאַשאַ, מען דאַרף נישט — האָט יעקב געשטאַמלט —
 כ'בין דאָך נישט קיין „קשאַנדז“ — און ער האָט צוגעכאַפֿט די האַנט.
 יעקב האָט זיך מיט אַמאָל גענומען אַרומקוקן אין אַלע זייטן,
 געקוקט אויף קאַשאַן און עס האָט אים עפעס אַ ברי געטאָן אין אַלע
 גלידער. ער איז צוגעגאַנגען בענטער צום שיקסל, אַגלייך זיך פאַר-
 לירן, אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט און אַוועקגעגאַנגען.

אז יעקב איז צוגעקומען צו זיין הויז און דערזען ווי וואָלף
שפּרינגט דורך זיין פּאַרקאַן, איז ער אויף אַ רגע צעמישט געוואָרן,
זיך באַלד געטאַמעוועט און אַ געשריי געטאָן :
— הע, וואָלף !

וואָלף האָט דערזען יעקבן, אינסטינקטיוו אַרונטערגערוקט דאָס
היטל איבער די אויגן און צוגעגאַנגען, אויספייפּנדיק עפעס דורך די
פאַרמאַכטע צייך.

— וואָס שפּרינגסטו עפעס איבער די פּלעטער ווי אַ קאַץ — האָט
דער אַלטער געשמייכלט — כ'ווייס, פאַר מענטשן איז דאָכט זיך
געמאַכט אַ טויער ?

— איר ווייסט דאָך, ר' יעקב — האָט וואָלף גוטמוטיק געענט-
פערט — כ'האַב שוין אַזאַ טבע ! די פרנסה אונזערע ברענגט עס מיט —
און ער האָט זיך צעלאַכט.

— און דו לעבסט נאָך אַלץ, האָ ? — האָט דער אַלטער אים אַ
קלאַפּ געטאָן אין דער פּלייצע.

— וואָס פרעגט איר, ר' יעקב ! כ'הויב איצט אָן צו לעבן !
— אַווי, האָ, האָ, האָ ! — האָט זיך דער אַלטער פּלומרשט צעלאַכט.
יעקב איז קיין נאָר נישט געווען, האָט ער דערוויל פאַרצויגן
דעם שמועס און בשעת מעשה געפּלאַנט ווי ר'נאָך אונטערצורוקן וואָלפּן
אַ פּיסל. ער האָט געפּילט, אַז איצט האָט ער די בעסטע געלעגנהייט.
— און ווי גייט עס מיט פרנסה ?

— שוואַך, ר' יעקב.

— הער, וואָלף, ווילסט מאַכן אַ פּאָר רובל ?

— כ'ווייל שוין גאָר !

יעקב האָט אָנגענומען וואָלפּן פאַר אַ האַנט, מיט אים אָפּגע-
גאַנגען עטלעכע טריט און זיך אָפּגעשטעלט.

— הער זיך איין, ס'וואָלט געווען אַ מצוה ביי מיגאַצקען אַרויס-
צונעמען דעם „שימל“ — דאָס איז אַ „הונטצוואָט“ אַ גוי, ער קאָן
נישט קוקן אין די דלד אמות וווּ אַ ייד שטייט ! ברויכסט מער ? דעם
שימל רופט ער „ראַבין“. איך אַליין וואָלט ביי דיר צוגענומען דאָס
פּערדל. כ'וואָלט דיר געגעבן אַ פינף און צוואַנציקער אַבי דעם ערל
אַנלערנען, און וואָס מיינסטו, ס'איז אַ שווער שטיקל אַרבעט ? —

אָטור ! קאָנסט גלייך דעם סוס אַרונטערפירן פון דער לאַנקע. ס'וועט
אָטור אַ הונט אַ ביל טאָן ! נו, וואָס שווייגסטו ?
- ס'גייט ! - האָט וואָלף געענטפערט - גיט אַהער אַ פינפערל
האַנטגעלט
- געמאַכט ?

פאַרנאַכט האָט חיים פאַרמאַכט די „קוזשניע“ און געגאַנגזן מיט
די בנימ אַהיים. לייבקע האָט זיך אויך געפלאַנטערט צווישן זיי.
אַפנים דעם טאַטנס קלעפּ האָבן אים ווייניק געאַרט. ער האָט געוויסט,
אַז אַזוי דאַרף זיך, אַז אַ טאַטע האָט געזונטע, אייזערנע הענט צום
שלאָגן און אַז ער וועט גרויס ווערן וועט ער אויך האָבן שטאַרקע
הענט און וועט אויך שלאָגן. דערפאַר טאַקע האָט ער מער דרך ארץ
געהאַט פאַרן טאַטן ווי פאַר דער מאַמען, כאָטש די מאַמע האָט אים
אַלץ נאַכגעגעבן. און מיט אַן אמת האָט חיים לייבקען אויך ליב גע-
האַט, וואָס ער מאַכט זיך פון די קלעפּ קיין וועזן. אַריינגעכאַפט, קיין
פיפס געטאָן און פאַרטיק ! - אַזוי דאַרף עס זיין - האָט זיך חיים
געטראַכט. גייענדיק פון דער „קוזשניע“ אַהיים, האָט חיים עטלעכע מאָל
אַ קניפ געטאָן לייבקען אין דער באַק אַריין און עפעס אונטער-
געברומט. אַלע זיינען געווען הונגעריק, נישט גערעדט צווישן זיך
און געטראַכט ווי מען וועט דאָס „אַריינכמאַליען“ די געזאַטענע
קאַרטאַפּל מיט פוטער-מילך.

חיה, דערזענדיק די חברה פון דערווייטנס, איז גאָר לעבעדיג-
קער געוואָרן. גיך אַריינגעקאַטשעט אין מיטן שטוב אַ פאַס פון הערינג,
אַרפגענומען דאָס ברעט פון דער שלאָף-באַנק, אַרויפגעלייגט אויף
דער פאַס, אַוועקגעשטעלט אַן ערדן שעפּל מיט צוויי אויערן מיט
פאַריקע, מעליקע קאַרטאַפּל, צוויי קרוגן פוטער-מילך, אַן אייגן גע-
באַקענעם לאָבן ברויט און אַ שיסל פוטער.

חיים איז אַריין מיט די בנימ, באַקוקט וואָס עס שטייט אויפן
טיש און אַ געשריי געטאָן :

- נו, חברה, נעמט אייך צו מנחה, גיכער !

אליין האָט ער אָנגעריפן אָן דער נאַסער, קופערנער שעפּ זיינע
הענט, זיך אַרומגעגאַרטלט מיט אַ קאַלירט נאַז-טיכל אָנשטאַט אַ
גאַרטל און אויסגעשריען :

— אוי, אשרי יושבי ביתך עוד יהלךך סלה! —
די חברה האָבן זיך צעשאַטן איבער דער שטוב און עפעס גע-
מאַָן מיט די מיילער.

— אוי, אָשימה אספרנה! — לייבקע, האָסט אַהיים געטריפן די קו?
— יי-אַ-אַ! — האָט לייבקע געענטפערט, וואָרפנדיק אַ הייסע
קאַרטאָפּל פון איין פּאַק אויף דער צווייטער.
נאָך מנחה האָבן זיך אַלע צעזעצט אַרום טיש, גענומען די
בלעכערנע לעפל אין די הענט אַריין און מיט לייב און לעפן זיך
אַריינגעטאָן אין עסן.

אויף דער טוועל האָט זיך באַוויון אַן עלטערער ייד מיט אַ פּאַק
אויף די פלייצעס. דער ייד האָט אָנגעקלאַפט מיטן שטעקן אָן דער שוועל.
— ברוכים היושבים, מיט אַ גוטן אַפעטיט! איר האָט דאָך
געוויס פאַר אַן אַרעמען יידן אַ לעפל געקעכץ?

— געוויס האָבן מיר — האָט חיה אַ צופרידענע געענטפערט —
נעמט נאָר אַראָפּ, פעטער, דעם פּאַק און זעצט אייך צום טיש.
דער ייד האָט געטראָגן אַ צייגן כאַלאַטל, אַ פּאַר שטיול, וויי-
סע פון בלאָטע, מיט שווערע כאַליעוועס. די פּאַלעס זיינען געווען
אַריינגעמאַכט אין דעם שטריק, מיט וועלכן ער איז געווען אַרומגע-
גאַרטלט. ער האָט פּאַמעלעך אַראָפּגענומען דעם פּאַק, זיך געוואַשן
און הויך המוציא געמאַכט.

— פון וואָנען קומט אַ ייד? — האָט חיים אים שלום געגעבן.
— פון וואָנען איך קום? — האָט דער אורח געצויגן די ווער-
טער און געשניטן דאָס ברויט אין קליינע רייפלעך — הם, פעטער
לעבן, פון דער גאַנצער וועלט! היינט בין איך דאָ, מאָרגן — דאָרט,
און אַזוי שטופט מען דורך דאָס ביסל יאָרן, אַבי ווייטער!
דער עולם האָט זיך באַלד אַרומגעזעצט אַרום דעם אורח ווי
אַרום אַן אבן-טוב, אָנגעשטעלט די אויערן און זיך איינגעהערט צו
יעדן וואָרט זיינס. דען וואָס איז אַ חידוש? ס זיינען דורך חדשים און
אַ לעבעדיקן מענטשן אויסער די דאָרפישע האָט מען אויפן ישוב נישט

געזען, האָט טאַקע דער ישוב דערעסן און ס'האָט זיך געוואָלט דורכ-
שמועסן מיט אַ יידן, הערן וואָס עס טוט זיך אויף דער וועלט. און
ווי דער עולם איז אזוי געזעסן און זיך געשמאַק איינגעהערט
ווי ס'לעבט זיך יידן אין טיף "ראַשעיע", האָט זיך די טיר געעפנט
און באַבוירן סטראַזשניק, דער "סאָלטיס" און נאָך זיי אן עולם פויערים
זיינען אַריין אין שטוב.

חיים האָט זיך צומאַל פון אַרט נישט גערירט. ער איז שוין
געווינט געווען צו די צרות, געוויסט, אַז דאָס זוכט מען זיין גן-עדן=
פירער, וואָלפן.

די פויערים האָבן געשריען, געוואָלדעוועט, געסטראַשעט זיי
וועלן אונטערצינדן, אויסגעזוכט די שטוב, דעם בוידעם - וואָלף איז
נישט געווען. דער אַלטער חיים האָט זיך מיט אַמאַל אַ שטעל געטאַן,
אַריין צווישן די פויערים און גענומען רעדן:

- פאַנאָויע, איר קענט אַלע חיים שמיד, אמת? און נישט פון
היינט! איך בין אין זאָוואַד געבוירן געוואָרן און אַז מען האָט אייך
„געוואַשטשעט“*) האָב איך זיך פון מיין חלק אָפגעזאָגט, אַוועקגע-
געבן אייך מיין „ווליקע“ לאַנד. וואָס שווייגט איר?

- אמת, אמת - האָבן די פויערים אויסגעשריען.

- און איצט, ווער האָט אייך די וועגן, די בריטשקעס געמאַכט?
ווער שמידט אייך די פערד? אַלץ חיים שמיד, אמת? האָב איך אייך
אַמאַל גענאַרט? זאָגט! אמת, כ'בין אַ ייד - אָבער אַן ערלעכער ייד!
- וואָס אמת, איז אמת - האָבן די פויערים געשריען - חיים
איז אַן ערלעכער ייד!

- טאָ וואָס ווילט איר פון מיר? וואָס בין איך שולדיק, אַז
כ'האָב אַ זון אַ גנב? איר ווייסט דאָך, אַ טאַטע פאַר אַ זון הענגט מען
נישט!

די פויערים האָבן זיך ביסלעכווייז גענומען אַרויסרוקן. חיה
האָט געוויינט, געזוכט לייבקען, נאָר לייבקע איז שוין לאַנג געווען אין
וואַלד, געגאַנגען אָנזאָגן דעם ברודער ער זאָל אָפציען.

אין אוונט האָט געכאַפט אַ מאַיאָווע פרעסטל. וואָרף איז געלעגן אין אַ האַלב איינגעפאַלענער סטאַדאַלע, וואָס איז געשטאַנען אין וואַלד און געוואַרט אויף לאַהן. ער האָט אַריינגערוקט דעם קאַפּ צווישן די אַקסלען, איינגעטוי- ליעט זיך אין רעקל און געציטערט פון קעלט. ער האָט אויפגעזוכט אין אַ וועסטל-קעשענע אַ שטיקל פאַפיעראַס און פאַרוויכערט. אַרום איז געווען שטיל, נאָר עפעס אַ שוואַרצער קאַטער איז געלעגן אויסגעצויגן אויף אַ בעלעק, נעבן דאָך, געוורטשעט און געשאָסן מיט די גרינע פאַספּאַר-אויגן.

וואָרף האָט פאַרשטאַנען, אַז ס'איז נישט גלאַט, וואָס לאַה זוימט זיך אַזוי שפעט און זיך פּשוט אופן נישט געקאַנט שענטען ווי ר'נאָך ער איז געווען אַזאַ חמור און זיך נישט געכאַפט, אַז יעקב שטעלט אים אונטער אַ פּיסל. און איצט מעג ער זיך שוין אַפּגעזעגענען מיטן אייגענעם דאָרף, אויב ער וויל נישט לעבעדיקערהייט די קאַפּיטעס אויסציען. די נכפה האָט אים געגעסן. ער האָט זיך מיט אַמאָל אויס- געגלייכט, פאַרקוועטשט פון פעס די פּויסטן און געשאַלטן. ער האָט געפלאַנט נאָך מיט אַלע זיך אַפּצורעכענען, זיי אַנטאָן געברענטע צרות. און יעקבן, דעם חסיד, וועט ער היינט נאָך אַרויסנעמען די פּערד! ווי ער איז אַ ייד!

עס האָבן זיך דערהערט טריט. לאַה אן איינגעהילטע אין אַ פאַ- טשיילע איז שטיל אַריין אין דער סטאַדאַלע.

— וואָס אַזוי שפעט, לאַהשי? וואָס הערט זיך?

— ס'הערט זיך, יאָ — האָט לאַה זיך געבייזערט, — כ'האַב זיך קוים אַרויסגעריסן, דיינע געשעפטן — און אַצינד זוכט מען דיך, ס'אַנצע דאָרף איז אויף, טראָג זיך בעסער באַצייטנס אָפּ, הערסט? — וואָס דו רעדסט, נאַרעלע, וועמען וועט דאָס איינפאַלן מיך דאָ ביינאַכט צו זוכן? און וויסטו ווער ס'האַט „געסליחעט“? דיין אַלטער! ס'אָ שיי...! קום אַהער, טייבעלע, ס'איז מיר אַזוי קאַלט! וועט דאָ זיין מיט מיר ביז פאַרטאָג, גוט?

— וואָס פאַלט דיר איין, וואָס? דו הער מיך בעסער, און צי שוין אָפּ, דען מען קאָן יעדע מינוט דאָ אַהערקומען. דאָס גאַנצע דאָרף פּויערים איז אַוועק דיך זוכן.

— זיי קיין קינד נישט, לאה, מען וועט וואָלפֿן נישט כאָפֿן —
גין ער האָט זי אַרומגענומען.

זיי האָבן זיך אַריינגעזעצט אין אַ קופּע אַלטע גראַכאַווינע, זיך
אַרומגענומען, זיך צוגעטויליעט און פאַרגעסן אין אַלעם.
עס האָבן זיך דערהערט קולות. לאה איז אַ פאַרציטערטע גע-
וואָרן און גענומען וויינען. וואָלף האָט זי באַרויקט, זי אַרומגעוויקלט
מיט גראַכאַווינע, מען זאָל מיינען ס'איז אַ „סטאַג“ שטרוי, און אַליין
האַט ער זיך אויסגעצויגן אויף דער ערד און צוגעלייגט דאָס אויער
צו דער טיר.

די קולות זיינען געוואָרן אַליץ העכער. וואָלף האָט זיך נישט
פאַרלוירן, פאַרמאַכט מיט אַ ברעט די טיר, אויפגעזוכט אַ צעבראַכענע
זידלע מיט צוויי ציינן און באַשלאָסן פאַר קיין פאַל זיך נישט אונ-
טערצוגעבן. ער האָט שאַרפּער אָנגעשפיצט די אויערן.

— שלאַגט אים! ער וועט זאָגן! ער מוז זאָגן! — האָט וואָלף
דערהערט קולות און ער איז אַ פאַרציטערטער געוואָרן.

— אויב דו זאָגסט נישט וווּ וואָלף איז, הענגט מען דיך אויף,
הערסט, לייבאַ? — האָט ער דערקענט באַבורינס שטימע.

ס'איז צוריק געוואָרן שטיל. מיט אַמאָל האָט זיך דערהערט אַ
סוויסטשען ווי מען וואָלט עמעצן געפאַטשט, קולות: „בעסער! בעסער!“
און לייבקע האָט זיך צעוויינט.

ווי אַ צערייצטע חיה איז וואָלף אַרומגעלאָפֿן איבער דער סטאַ-
דאָלע מיט דער ווידלע אין דער האַנט און איין גאָט ווייס פאַרוואָס
ער האָט דוקא געזוכט אַן אַנדער ווידלע, צי אַ האַק ער זאָל אַרויס
און ווייזן די „פּאַבראַטעס“ ווי צו שלאָגן אַ קליין יינגל, זיין לייבקען.
אין דער סטאַדאָלע איז מער קיין ווידלע נישט געווען. לאהס שטיל
געוויין האָט אים אויפגערעגט. ער האָט פאַרגעסן, אַז לאה איז זיין
געליבטע און אָנכאַפּנדיק זי ביי אַ האַנט האָט ער איר איינגערוימט:
— שווייג, נבלה, דען כ'דערשטעך דיך!

פאַר גרויס פעס האָט ער דערלאָנגט דעם קאָטער אַ כמאָל מיט
דער ווידלע, אַז ער האָט קיין צייט געהאַט זיך צו דערהאַלטן מיט די
לאַפעס און אַראָפּ אויף דער ערד ווי אַ שטיין.

ער האָט ווידער דערהערט באַבורינס קול: — פּאַנאָויע, דער קליינער וואַקסט אַ גנב! ער ווייס וווּ וואָלף איז, אַז נישט וואָס וואָלט ער דאָ געטאָן ביינאַכט אין וואַלד? שלאָגט אַזוי לאַנג, ביז ער וועט אויסזאָגן.

באַלד האָבן זיך דערהערט לייבקעס געשרייען, אויסטערליש רעווען, אַז ס'בלוט האָט וואָלפֿן גענומען פּריהן אין די אָדערן. ער האָט געציטערט, זיך פאַרשטעלט די אויערן און געקלאַפט קאָפּ אין וואַנט. — זאָגסט, אַז ער איז אין דער „לעפּיאַנקע? דו „היצעל“, דו! פאַרוואָס האָסטו באַלד נישט געזאָגט, וואָלסטו דאָך פאַרשפּאַרט צו קריגן קלעפּ!?

— צו דער „לעפּיאַנקע“, צו דער „לעפּיאַנקע“, נעמט לייבאָן מיט — האָבן זיך געהערט ווילדע קולות.

וואָלף האָט דערהערט ווי ס'זוערט אים וואָרעם ביים האַרץ, עס שטיקט עפעס אין האַלז און ער האָט געשעפטשעט: לייבקעלע, לייבקעלע! ער האָט אַ פּראַל אויף געטאָן די טיר און אַרויס מיט דער ווילדע. די פּויערים האָבן זיך צעשאַטן. באַלד איז באַבורין געלעגן אַ דורכגעשטאָכענער. ער האָט געשלאָגן רעכטס, לינקס, געכמאַליעט אים בער די קעפּ, געפּאַלן, זיך גיך אויפגעהויבן, און ווידער געשלאָגן, געפּלעמט — און מיט אַמאָל האָט ער דערפילט אַ בריי איבערן קאָפּ — ווי מען וואָלט אים אָפּגעמאַסטן מיט אַ דראַנג.

— ס'איז נאָך דיר, וואָלף! — און ער איז אומגעפּאַלן. אַז ער האָט געעפנט די אויגן האָט שוין אָנגעהויבן צו טאָגן. — ער לעבט! — איז לייבקע צו און אים גענומען קושן די הענט. דער הימל איבערן וואַלד האָט זיך פאַרפּלאַמט. וואָלף האָט זיך לאַנג איינגעקוקט אין דעם פּלאַם, זיך געוואָלט עפעס דערמאַנען, געפילט ווי די פּוחות פאַרלאָזן אים און דערזען נעבן זיך לייבקען. ס'איז אים ווי לייכטער געוואָרן, לאַנג געקוקט אויף לייבקען, און אויף זיינע מיט בלוט פאַרטרוקנטע ליפּן האָט זיך באַוויזן א שמיכל. און אַז לייבקע האָט זיך דערשראַקן, נישט געקאַנט אויסהאַלטן וואָלפּס בליק און זיך אָפּגעדרייט מיט אַ געוויין, האָבן וואָלפּס פאַר- גליווערטע אויגן נאָך אַלץ געקוקט אויף דעם אָרט, וווּ לייבקעס פנים איז געשטאַנען.

ד ע ר מ ש פ ט

(1914)

שמחה פישער, א פאָרגרעבטער, מגושמדיקער ייד, האָט געווינט אין שכנות מיט פנחס „שרייבער“. שמחהס פויעריש הייל מיטן שוואַרצן, שטרויענעם דאָך פון אַלטקייט איז געשטאַנען ביים עק פון דער זשאָלדעווקע, וווּ זי שניידט זיך ווי אַ טרעפּ צווישן שפיציקע סקאַלעס און פּאַלט מיט אַ רויש אין דער ווייסל אַריין. און פון דערווייטנס האָט זיך געדאַכט, אַז דאָס הייל איז אַרויסגעוואַקסן פון די סקאַלעס, וויגט און שווענקט זיך אין וואַסער ווי אַ בערלינקע און אַרום און אַרום פלעכטן זיך זילבערנע סטענגעס.

דער פישער מיט דריי בנים זיינען געשטאַנען אָן קאַפּאַטעס, באַרוועס, מיט פּאַרשאַרצטע איבער די קניען הויזן און געשמירט מיט קעז גרויסע צוויי אויעריקע עמערס. שמחהס ווייב, אַ געזונטע, רויטע יידענע ווי אַ פויערטע, מיט אַ ווייס דריי-עקיק טיכל אויפן קאַפּ איז געשטאַנען אַ באַרוועסע, מיט ברייטע צונויפגעוואַקסענע ווי ביי אַ גאַנז פינגער און פּאַרריכט גרויסע, געשטריקטע שאַטקעס. די מענער האָבן אַריינגעלייגט שטיינער אין די עמערס, דער שטראָם זאָל זיי נישט אַוועקטראָגן. און אַז אַן עמער איז פול געוואָרן מיט פיש, האָבן זיי גיך אָנגעצונדן שטיקער קין, די פיש זאָלן נישט זען וווּ צו אַנטלויפן און האָבן דעם עמער אַרויסגעשלאָפּט. די צאַפּליקע פיש האָט מען אַריינגעלאָזט אין די געשטריקטע שאַטקעס און זיי אָנגע-האַנגען אָן אַ פליט, וואָס איז געשוואַמען אין וואַסער, צוגעבונדן צום ברעג מיט גראַבע שטריק.

אויף דעם פליט איז געזעסן שמחהס מוזשיניק, יזעליק, אַ יינגל פון אַ יאָר צען מיט אַ וואַרצל בעפן אויער, אוז געוואָרפן

קרישקעס אין א פלאש מיט וואסער, ווו א גאָלדן פישל איז אַרומ-
געשווימען.

זעליק איז געוואַקסן אין וואַלד ווי אַ ווילדע ציג, אָפט פאַר-
פאַלן געוואָרן אויף עטלעכע טעג, זיך מיטגעכאַפט מיט אַ בערלינקע
זאַלץ, וואָס איז פאַרבייגעשווימען, און אין דערהיים האָט ער קיינעם
נישט אויסגעפעלט. און איינמאָל, אַז ס'איז דורך אַ וואָך און זעליק
איז נישט אַהיימגעקומען, האָט די מוטער געלאָזט פאַלן אַ וואָרט. אַלע
האַבן געשוויגן. און נישט בחנם! ווען זעליק איז געבוירן געוואָרן
מיטן וואָרצל, האָט די מוטער זיך דערשראָקן און געשיקט נאָך דער
אַלטער „טשאַראַוויצע“ זי זאָל אים אָפּשפרעכן.

די מכשפה האָט געהייסן דעם קליינעם זייער היטן, אַז נישט וועט
די קייסערן פון דער ווייסל, די הייליקע וואַנדע, אים צונעמען.
און דער פישער מיט די בנינים האָבן געגלויבט באמונה שלמה,
אַז דאָס שטיק וואַסער, ווו זיי וווינען, מוז צונעמען אַ מענטשן, דען
דער פאַנג ווערט שוואַכער פון יאָר צו יאָר. דאָס וואַסער פאַדערט
זיינס — דעריבער גייט זיי אַזוי שלים-מזלדיק.

און יעדעס מאָל, ווען זעליק איז פאַרפאַלן געוואָרן אויף עטלעכע
טעג, האָבן אַלע געשוויגן און ביי זיך האָט יעדער געטראַכט, אַז דאָס
וואַסער האָט שוין זיין קרבן, איז, ווי אויף צו להכעיס, דער קליינער
יעדעס מאָל צוריקגעקומען. די ווייסל האָט אים שוין דריי מאָל ארויס-
געוואָרפן. דעריבער האָט שמחה נישט געוואָלט וויסן פון דעם יינגל,
אים נישט געלערנט קיין יידישקייט, איז טאַקע זעליק אַרומגעגאַנגען
קרועה בלויה.

— וואָס האָסטו זיך אַוועקגעזעצט, וואָס, בהמה דו — האָט די
פישערן אַ געשריי געטאָן צו זעליקן — גיי אַריבער צום „שרייבער“
און פרעג וויפֿל זיש מען זאָל שיקן אויף שבת.
דאָס יינגל האָט געכאַפט די פלאַש מיטן גאַלדענעם פישל
און זיך געלאָזט איבערן וואַלד.

זעליק האָט געטראַכט, אַז ווען ער וועט עלטער ווערן, וועט ער
נישט כאַפן קיין פיש מיט עמערס. ער וועט זיך אויסבויען אַ פליט
און כאַפן פיש מיט סיסטשן. און אַז ער וועט רייך ווערן (און רייך
ווערן וועט ער געוויס) קויפט ער זיך אַ פאַר גוטענע שטיול, מיט

לאנגע כאליעוועס, וואָס פאַרבינדן זיך מיט אַ שנאָל אַזש אונטערן
 בויך, אַ לעדערנעם רעקל און ער וועט אַרומפאַרן אין די וואַסערן
 אין אַן אמת פישער-שיפּ, מיט אַזאַ גרויסן ראָד. דעמאָלט וועט ער זיך
 אויסבויען פונקט אַזאַ הויז מיט אַ גלעזערנע וועראַנדע, ווי פּנחס
 שרייבער האָט. און טאָמער גאָר אַוועקשענקען דאָס גאָלדענע פישל
 רחלען? זי איז דאָך מיט אים שוין ברוגז דעם צווייטן טאָג! ער האָט
 איר שוואַרצער קאַפּ דעם עק אָפּגעהאַקט, אַ שיינע ריינע כּפּרה! אַז
 די פיש וואַרפן דעם רויגן, דאַרף זי זיך נישט פאַרגנבענען און אויפֿ-
 פרעסן זיי! יאָ, דאָס פישל וועט ער אַוועקשענקען רחלען. אמת, גאָלדענע
 פישלעך וואַלגען זיך נישט אין דער ווייסל, נאָר גאַרנישט, ער
 וועט עלטער ווערן וועט ער כאַפּן אַ וואַל-פיש, אים אויסהוילן, זיך
 אויפנייען פון דער שאַפּן-פעל אַ פאַר הויזן מיט אַ ראַק צוזאַמען, וווּ
 די בלויע אויגן זאָלן זיך נאָר אַרויסזען, און ער וועט זיך אַ לאַז טאָן
 מיט אויפגעשטעלטע פליס-פעדערן צו די גאָלדענע פישלעך, ער ווייס,
 אַז זיי וווינען אין די טיפסטע קעסל-גריבער. ער וועט אָבער רחלען אָנ-
 זאָגן זי זאָל טוישן דאָס וואַסער און אַריינזאָרפן עטלעכע קרישקעס.
 אויף דער וועראַנדע איז געזעסן רחל און זיך אויסגעטענהט מיט
 דער שוואַרצער קאַפּ, וואָס איז געלעגן אין אַן אויסגעבעטן קאַשעק
 מיט אַ געשוואַלענעם רוקן:

— מיין אַרעם קעצל! ס'טוט דיר וויי? נו, וויין נישט! מיקאַלאַי
 זאָגט ס'וועט זיך אויסהיילן. דערפאַר וועט זעליקס וואַרצל ווערן אַזוי
 גרויס, אַזוי גרויס, זעסט, אַזוי! — און זי האָט צעשפרייט ביידע
 הענטלעך — וועט דאָס זיין מיאוס — האָט רחל זיך צעלאַכט — זעליק
 מיט אַן עק אויף דער באַק!

— רחל, זעסט, כ'האַב אַ גאָלדן פישל! ווילסט עס?

רחל האָט זיך אויסגעדרייט און אַראָפּגעלאָזט אַ ליפּ:

— כ'בין ברוגז!

— פאַר וואָס ביסטו ברוגז?

— ווייל ביסט אַ גולן!

— אַז דער טאַטע האָט מיך געהייסן, אויף מיין וואָרט! ער
 האָט נאָך געהייסן כאַפּן דיין קאַפּ אין אַ זאַק אַריין און זי אַראָפּ-
 זאָרפן פון בערגל, אַזוי, פליין, אין וואַסער אַריין!

- און מיינסט ס'וועט דיר זיין געשאַנקען ? גאָט וועט דיך שטראַפֿן;
 מיקאַלעאי זאָגט, אַז דיין וואָרצל מוז ווערן אַזוי גרויס, ווי דער אָפּגע-
 האַקטער עק.
- זעליק איז אויף אַ מינוט צעמישט געוואָרן, זיך אָנגעכאַפט פאַר
 דער פּאַק און אים האָט זיך בשעת מעשה מיט אַן אמת אויסגעדאַכט,
 אַז דער וואָרצל ווערט לענגער.
- ס'איז אַ ליגן ! אין וויפיל וועסטו אַז מ'אַרגן האָב איך אים
 שוין נישט ? כ'האַב אונז מיטל !
 — וואָס פאַראַ מיטל ?
- מען שמירט אים אויס מיט טויפן-בלוט עטלעכע מאָל, ווערט
 ער פאַרדאַרט און פאַלט אַרונטער.
- טאָ פאַרוואָס טוטו עס נישט ?
 — ווייל די מאַמע זאָגט דער וואָרצל איז מזלדיק און אַז כ'וועל
 אים אַראָפּנעמען פאַר 13 יאָר, וועט ס'מזל אַנטלויפן.
- און דו ביסט מזלדיק ?
 — אַודאי, זעסט מיך האָט די ווייסל דריי מאָל אַרויסגעוואָרפן
 און כ'וואָלט אַפילו אין ים אויך געקאָגט שווימען ! מיין טאַטע איז
 שוין אַזוי לאַנג פישער און האָט נאָך קיינמאָל קיין גאַלדן פישל נישט
 געכאַפט. און איך ווייס וווּ זיי וווינען אויך ! און דו ווייסט נישט !
 — וווּ ?
- אין די קעסל-גריבער !
 — זעליק, ס'איז אמת, אַז אַ קעסל-גרוב מוז יעדעס יאָר צו-
 געמען אַ מענטש ?
- אַודאי, זיי וווינען דאָרט מיט די גאַלדענע פישלעך ! דו
 ווייסט, אַז כ'וועל עלטער ווערן וועל איך אַהין צו די גאַלדענע פישלעך.
 — און אַז זיי וועלן דיך נישט אַרויסלאָזן ?
 — זיי וועלן יאָ אַרויסלאָזן !
- און וואָס וועסטו דאָרט טאָן ?
 — ווייסט וואָס, דאָרטן ליגן אַלע ים-אוצרות, וועל איך זיך אָנ-
 לייגן פולע קעשענעס מיט גאַלד און ברייליאַנטן און קומען צוריק.
 — און וועסט מיך אויך מיטנעמען ?
 — דיך ? אַז ביסט בריגו !

- אוראי בין איך ברוגז!
 - וועל איך דין נישט מיטנעמען!
 - טאָ נעם נישט!
 - טאָ גיב מיר אָפּ ס'גאָלדענע פישל!
 - ס'גאָלדענע פישל? טאָ פאַר וואָס ביסטו אזא שלעכטער, נעמסט
 מיין קעציל און - - -
 - אויף מיין וואָרט, כ'וועל מער דעם עק נישט אָפהאַקן!
 - אז דו האָסט שוין אָפּגעהאַקט!
 - רחל, וווּ ביסטו? ס'עסן ווערט קאַלט - האָט די אַלטע דינסט
 גערופען.
 - כ'גיי שוין - האָט רחל געענטפערט און זיך אויפגעשטעלט.
 - קום מאַרגן צו אונז, רחל, „באָטשאַנעס“ זיינען שוין גע-
 קומען צו פליען, וועסט קומען?
 - כ'וועל קומען - און זי איז אַריין אין שטוב.

2.

דער וואָלד האָט פריילעך גערוישט, געשמעקט מיט קאַלעפּאַניע (**).
 זעליק, אַן אָפּגעברענטער ווי אַ צייגינערל, איז זיך געגאַנגען אַ
 באַרוויסער איבערן וואָלד, אויסגעמיטן די סטעזשקע וווּ אַלע גייען,
 געשפרייזט איבער דער שוואַרצער, זומפיקער מיט מאַך באַוואַקסענער
 ערד און הנאה געהאַט ווי די קילע, פייכטע ערד צעגייט און פידלט
 אונטער זיינע פיסלעך ווי גוט אויסגעקנעטענע טייג. דאָס יינגל האָט
 געהאַלטן אַ שליסל אין מויל און געפייפט אויף וואָס די וועלט שטייט.
 רחל, אַ פריילעכע מיט צעפלאַמטע בעקלעך, מיט די שיך און
 זאַקן אין די הענט איז דעם יינגל גאַכגעגאַנען.
 שטראַלען וואָס זיינען געווען באַהאַלטן טיף אין וואָלד האָבן

(* בושלעס.

(**) גומי איינצורייפן אַ בויגן פון אַ פידל.

מיט אַ מאָל גענומען שטיפן, זיך פלעכטן אַרום רחלן, די שטראַלן
האַבן זיך פּערגנבעט פון הינטן, איר אַ קוש געטאַן, צוריק אָפּגע-
שפּרונגען און מיט אַמאָל זי אַ גאָט אָפּגעטאַן מיט אַזאָ זילבערנע ליכטי-
קייט, אַז רחל האָט אַזש פּאַרזשומערט די אויגן און אַרויסגעלאָזט אַ
אַ פּריילעכן קוויטש.

פּייגל זיינען געוואָרן לעבעדיקער, זיך אַרויסגעריסן מיט אַ פּאַ-
טשעריי פון טיפן גראָז, געפליבן הענגן אַנטקייגן דער צעפלאַמטער וון
און זיך צעטרעלט.

דער וואָלד האָט פּריילעך גערוישט, געשמעקט מיט קאַלעפּאַניע.
און עס האָט זיך געדאַכט גלייך מחנות פּידל-שפּילער זיינען צע-
וואָרפן איבערן וואָלד, ווערן אַלץ מידער, הערן ביסלעכווייז אויף
צו שפּילן — האָבן די פּידל-שפּילער דערזען ווי אַ יונג פּאַרל שטייט
האַנט אין האַנט באַרוויסע אויף דער פּייכטער ערד, האָבן זיי זיך
דערפילט יונגער, ראַש און ראשער גענומען רייבן זייערע פּייגנס אָן
געל-רויטלעכע שטיקער קאַלעפּאַניע און די הויכע סאַסנעס ווי אָנגע-
צויגענע סטרונעס האָבן אַ ציטער געטאַן, זיך צעברומט ווי אַ ווייטער,
שטילער ים: יוגנט! יוגנט!

אַרויסגייענדיק פון וואָלד האָט דאָס פּאַרל זיך אַוועקגעזעצט
אויפן ברעג פון דער ווייסל און גענומען שווענקען אין דעם דורכזיכ-
טיקן וואַסער זייערע פּלאַטיקע פּיסלעך.

אויף דער צווייטער זייט ווייסל האָבן זיך געצויגן ברייטע גרינע
לאַנקעס דורכגעוואָרפן מיט געלן „כאַפּער“.

איבער דער לאַנקע איז זיך אַרומגעאַנגען אַ ווייסער בושל מיט
אַ שוואַרצן עק. ער האָט געהויבן זיינע רויטע פּיס ווי שטאַלצעס,
גדלותדיק פאַרריסן זיין לאַנגן האַלז מיטן רויטן שנאַבל און געשלונגען
מיט אַ „קליי-קליי“ גרינע זשאַפּקעלעך. און אַז די וון איז אַרויסגע-
שווימען פון הינטער אַ וואַלקן און גענימען באַקן, האָט דער בושל
זיך אַוועקגעשטעלט אויף איין פּוס, באַהאַלטן זיין רויטן שנאַבל מיט
אַ האַלבן קאַפּ אונטער אַ פּליגל און אַזוי געפליבן שטיין אויף דער
גרינער לאַנקע ווי אַן אויסגעמאַלטער.

— רחל, ווייסט וואָס עס וואָלט געווען אַ גוטע זאָך?
 — וואָס?
 — טאָ שווער זיך, אָז וועסט קיינעם נישט דערציילן!
 — אסור נישט!
 — גיי, כ'האַב מורא וועסט יאָ דערציילן!
 — אויף מיין וואָרט נישט, זעליק!
 — טאָ געדענק! — און זעליק האָט אויפגעהויבן אַ פינגער צו
 דער נאָז — ווייסט וואָס מיר איז איינגעפאלן?
 — וואָס?
 — דו וועסט נישט טרעפן! — האָט זיך זעליק צעלאַכט.
 — זאָג שוין! — האָט רחל זיך געבעטן, אָנגענומען זעליקן ביי
 אַ האַנט און געריבן איר נאָס פיסל אָן זיינס.
 — דו ווייסט, ווען מיר קריגן אַ גענון איי, אוי, וואָלט דאָס
 געווען גוט?

— צו וואָס דאַרפסטו אַ גענון איי?
 כ'וואָלט עס אַרנייגעלייגט אין דער גניאָדע צו די „באָטשאַנעס“
 וואָרט אַרויסגעקומען אַ האַלבער באָטשאַן און אַ האַלבע גאַנז.
 — און דער באָטשאַן וועט דיך צולאָזן?
 — כ'וועל עס פאַרטאָג אַריינלייגן, ווען ביידע פליען אַוועק.
 — זעליק דו ווייסט ווער עס ברענגט קליינע קינדער? בריינע
 זאָגט, אָז אַ באָטשאַן ברענגט אַ קליין קינד אין אַ קאַשיקל. אוי וואָ-
 בען די אַלע קינדער?
 — אין הימל!
 — און אַז ס'רענגט?
 — אַז ס'רענגט? כ'ווייס נישט! מסתמא באַהאַלטן זיי זיך, ווען
 די וואָלקנס גייען אראָפּ צו דער ווייסל זיך אַנטרינקען.
 — און דער באָטשאַן, וואָס שטייט אויף דער לאַנקע, קאָן אויך
 ברענגן קליינע קינדער?
 — אַודאי!
 — זעליק, און אַז איך וועל שטאַרק וועלן וועט דער באָטשאַן
 מיר אויך ברענגען אַ קינד?

— אודאי! — און זעליק האָט אויסגעשטרעקט די הענט — אַזאַ
באַרג מיט קינדער!

— גיי, כ'וועל זיך שעמען פאַר בריינען צו ברענגען אַ קינד אין
שטוב אַריין. אַזאַ קליין מיידל ווי איך טאָר נישט האָבן אַ קינד! מען
מוז פריער חתונה האָבן, אמת?

— טאָ פאַרוואָס האָט פראַנקע דעם לעשניקעס געהאַט אַ קינד?
זי האָט נישט חתונה געהאַט!
— זי איז דאָך אַ שיקסע!

אַ צווייטער בושל, עטוואָס אַ קלענערער, מיט אַ וויסן פליגל
ווי אַן אָפגעקאַלכטער האָט זיך פאמעלעך אַראָפגעפלאָזט. דער „ער“
וואָס איז געשטאַנען אין מיטן דער לאַנקע האָט זיך ווי אויסגעטשוכעט,
צעשפרייט די פליגל, פאַרריסן דעם לאַנגן האַלז, זיך פונאַנדערגעגענעצט
און גענומען לויפן אַרום אין אַרום דער „זי“ מיט אַן אַראָפגעפלאָזטן
קאַפּ און געשריען — קליאַ-קליאַ — דער „ער“ האָט זיך אָפגע-
שטעלט, אויפגעהויבן זיין רויטן עטוואָס צעעפנטן שנאָבל, ווי ער האָט
געהאַלטן אַ גרין זשאַבקעלע, ווילעריש געקוקט אויף דער „זי“, ווי ער
וואָלט געזאָגט: „ביי מיר וועט שוין אַ ווייב נישט שטאַרבן פון הונ-
גער“, און עס איר אונטערגעטראָגן. בשעת די „זי“ האָט זיך געקרעקט,
געהויבן דעם האַלז, געגלאַצט די אויגן און געשלאָנגען דאָס זשאַבקעלע
וואָס האָט זייער קיין חשק געהאַט צו מאַכן אַ שפאַציר איבערן בושלס
גרורת, האָט דער „ער“ איר עטלעכע מאָל פון ליבשאַפט וועגן אַ פיק
געטאָן מיטן שנאָבל, איינגענורעט זיין קאַפּ צו איר אונטערן פליגל און
עפעס געזוכט. ער האָט זיך צוריקגעזעצט, גענומען פאַטשן מיט די
פליגל, געפלויען נידריק אַרום דער „זי“, געמאַכט חנדלעך מיטן בוי-
גיקן, קלוגן האַלז און דער תמיד שטילער פויגל האָט זיך צעזונגען:
קליאַ-קליאַ-קווע, קליאַ-קליאַ-קווע! —

זעליק איז אַרויס פון וואַסער.
— גיי שוין אַהיים, רחל, און ברענג אַן איי, איצט איז די
זינאַדע ליידיק. גיכער, טו אַן די שיק!
רחל האָט אַ פרעליכע אָנגעטאָן די שיק, זיך געפילט באַקוועמער
און אַ שפרונג געטאָן.

— נו, וואָס גייסטו נישט? — האָט זעליק געפרעגט.

— כ'פויל זיך אַליין!
— וועל איך מיט דיר מיטגיין, גוט?
און די קינדער, אָננעמענדיק זיך פאַר די הענטלעך זיינען שפּרינג-
גענדיק פאַרשוונדן אין וואַלד.

3.

זעליק איז אַ פּריילעכער צו צו דער סטאַדעלע וווּ די בושלעס
האַבן געהאַט דעם נעסט, גענומען פון רחל'ן דאָס איי, עס צוגעהאַלפּן
מיט די לייפן און לייכט ווי אַ קאַץ גענומען קלעטערן אויף דער גליי-
כער ליימענער וואַנט. ער האָט זיך אָנגעכאַפט פאַר אַן אָפענע קראַקווע,
געוואַרט אַפּיסל, ווי ער וואַלט געזוכט דאָס גלייכגעוויכט און זיך אַ
וואַרף געטאָן מיטן קערפּער אויפן דאָך. דער נעסט איז פאַשטאַנען פון
אַן אַלטע הילצערנע בראַנע. אין דער בראַנע איז געלעגן אַ קאַש
אויסגעפעט מיט גראַז און צווייגן. אַ טוכלער ריח פון פיש, זשאַפעס
און הינדלעך האָט זעליקן אַ שלאָג געטאָן אין פנים אַריין. אין דעם
נעסט זיינען געלעגן דריי גרויסע אייער. זעליק האָט אַרויסגענומען אַן
איי, אַריינגעלייגט אַנשטאַט דעם דאָס גענוענע און געוואַלט זיך אַראָפּ-
לאָזן פון דאָך, ווי ביידע בושלעס האָבן זיך מיט אַמאָל באַוויון און
זיך געטראָגן מיט צעשפּרייטע פליגל גלייך אויף זעליקן. זעליק האָט
נאָך צייט געהאַט אַראָפּצושפּרינגען, נאָר ער האָט זיך אזוי דעשראָקן
די בושלעס זאָלן אים נישט צופיקן, דאָס ער איז געבליבן אַ רגע
שטיין מיט דעם איי אין ביידע הענט.

רחל האָט אַרויסגעלאָזן אַ קוויטש :

— זעליק, שפּרינג אַראָפּ!

זעליק האָט זיך איינגעקורטשעט, פאַרשטעלט דאָס פנים מיט
ביידע הענט, ווי איינער וואָס דערוואַרט קלעפּ און גענומען זיך אַראָפּ-
גליטשן פון משופּעדיקן דאָך.

דער, ער דורכפליענדיק האָט אויסגעצויגן זיין לאַנגן האַלד, זיך פאַרמאָסטן מיט זיין שאַרפן שנאָבל זעליקן אין פנים אַריין. זעליק האָט אויסגעמיטן דעם בושעלס שנאָבל, געכאַפט אַ פיק אין דער פלייש צע און אַראָפּגעפאַרן פון דאָך ווי אַ שטיין. דאָס איי האָט זיך צע-שפּריצט און אָפּגעגאַסן זעליקן מיט אַ געלע פליסיקייט.

רחל האָט געמיינט, אַז זעליק איז געוויס טויט פון דעם קלאָפּ, האָט זי זיך גענומען אויסקנייפן שטיקער פלייש, געפאַרן לעבן זעליקן אויף די קניען, אים אַרומגעכאַפט מיט ביידע הענטלעך, גענומען קושן און זיך צעוויינט:

— זעליקל, טייערער מיינער, ס'טוט דיר וויי, זאָג אַלץ בין איך שולדיק! צו וואָס האָב איך געבראַכט דאָס איי?
אַז זעליק איז פון דעם קלאָפּ צו זיך געקומען, האָט ער דער-פילט אַ ווייטאַק אין דער פלייצע און זיך דערמאַנט, אַז דער בושל האָט אים אַ פיק געטאַן. רחל דערזעענדיק, אַז פון רעקל רינט בלוט האָט זי זיך אַ כאַפּ געטאַן פאַרן קעפל.
— איי — מאַמעשי, בלוט!

און זי האָט זיך ווידער אַוועקגעזעצט לעבן זעליקן אויף די קניען און נענומען בעטן:

— זעליקל, טייערער מיינער, קום צו אונז, בריינע וועט דיר עפעס צולייגן, זי וועט אַסור קיינעם גישט דערציילן, וועסט זען, כ'בעט דיר, זעליקל, קום!

זי האָט אים אַ קוש געטאַן און זיך צעוויינט: אַלץ איבער מיר! זעליק זעענדיק, אַז מען וויינט איבער אים, האָט ער זיך מיט אַן אמת דערשראָקן, פאַרגעסן אָן דעם ווייטאַק און זיך אויפגעשטעלט.
— קום, רחל, מיר וועלן צוגיין צום וואַסער, וועסט מיר אַטוואַשן דאָס בלוט, גוט? וויין נישט, מיר וועט גאַרנישט זיין! כ'האַב שוין געהאַט גרעסערע לעכער אין קאַפּ און ס'האַט זיך אויסגעהיילט.

— ביזט בייו, זעליק?

— גיין!

— ווילסט מיר זאָלן אייביק זיין חבר?

— אודאי וויל איך!

— זעסט, כ'האַב דיר אַזוי ליב — האָט רחל געזאָגט און געכאַפט

איר הענטל איבער דעם עלנבוין אין מויל אריין, פארקוועטשט די
אויגן און א שטארקן ביס זיך געטאָן, אָו אַלע אירע ציינדלעך האָבן
זיך, פאַרלאָפּענע מיט בלוט, אַרויסגעפּרעסט.
זיי האָבן געשוויגן, געגאַנגען איבער די דינע, טרוקענע
צווייגלעך, וואָס האָבן זיך געבראַכן אונטער זייערע פּיסלעך, געגאַנגען
צו דער ווייסל.

רחל, ווי אַ קליינע מאַמע, האָט זיך גענומען פאַרען אַרום זעליקן.
זי האָט אים אויסגעטאַן דאָס רעקל, דערנאָך האָט זי אַראָפּגעצויגן
דאָס העמדל, זיך אינגאַנצן פאַרגעסן, אָו מען טאַר נישט קוקן אויף
אַ נאַקעט יינגל, גענומען איר ווייס סאַרטוכל, עס געטונקט אין קאַלטע
וואַסער און אַרומגעווישט זעליקן די ווונד. זעליק איז געלעבן אויף
אַלע פּיר, ווי אַ פאַרווונדעט חיהלע, זיך קיין ריר געטאָן און הנאה
געהאַט, וואָס רחל פאַרעט זיך אַרום אים. און אָו זי האָט די ווונד
אַרומגעווישט, האָט זי אויסגעוואַשן איר פאַרטוכל, עס גוט אויסגעדרייט,
אַרויפגעלייגט עס זעליקן אויף דער ווונד, זיך פערקליבן מיט אים צווישן
קוסטעס, אין שאַטן, און אים געהייסן זיך אויסציען מיטן פנים אויף
איר שויס, אָו די ווונד זאָל זיך עטוואָס צוטריקענען.

זעליק האָט אַלץ געפאַלגט און איז גלייך אַנטשלאָפּן געוואָרן ביי
רחלען אויפן שויס.

רחל האָט יעדע וויילע אונטערגעהויבן דאָס פאַרטוכל — געקוקט
צי די ווונד פאַרטריקנט זיך. די ווונד אָבער האָט געבליטיקט,
האַט רחלען פאַרקוועטשט אונטערן הערצל און זי האָט זיך שטיל צע-
וויינט. און אַ פאַרוויינטע, מיט רויטע פאַרלאָפּענע אויגן, האָט רחל
אויך איינגענורעט איר קעפל צווישן די בלעטער און איינגעשלאָפּן.

4.

די „זי“ בושל האָט אַ גאַנץ פּרימאַרגן נישט אָפּגעטרעטן פון
איר נעסט — געקוקט ווי דאָס קליינוואַרג פיקט זיך פון די אייער.
דער „ער“ איז געווען צעטראָגן, געשוועבט איבער דעם נעסט

מיט מאַדנע אויסגעשרייען, געבראַכט יעדעס מאָל דער „זי“ עפעס אין מייל אַרײַן און געשפּרייזט אַרום דער סטאַדאַלע גיך, מיט אַן איינגע-קורטשעטן האַלז צווישן די פּליגל און ער האָט אויסגעזען ווי אַ יונגעמאַנטשיק, וועמעס ווייבל ריכט זיך מיט אַן ערשטלינג אין קימפעט אַרײַן.

די „זי“ האָט אַרויסגעלאָזט אַ מאַדנעם „קלײַ-קלײַ“, דער „ער“ האָט זיך צוגעזעצט, צעשפּרייט די פּליגל און געזעסן ביים נעסט. ער איז אויף אַ רגע ווי צעטומלט געוואָרן, געקוקט „אויף דער „זי“, וועלכע האָט אַראָפּגעלאָזט פאַרשעמט דעם קאַפּ, ווי זי וואָלט זיך געבעטן : אַז כּ״בין אויף מיין וואָרט נישט שולדיק. אַ קלײַן גענועלע האָט זיך אַרויסגעקייקלט פון דער אויסגעגעסענער שאַל פון אַן איי. דער בושל האָט דערפּילט, ווי אַלץ אין אים נעמט זיך טרייסלען און ווי אַן אָפּגענאַרטער סאמעץ האָט ער זיך אַ וואָרף געטאָן אויף דער „זי“, געפליקט מיטן שנאָבל אירע פעדערן. די זי האָט נאָך טיפּער אַראָפּ-געלאָזט דעם קאַפּ, זיך נאָך נענטער צוגערוקט צום „ער“ און ווי אַן אמת שולדיקע האָט זי זיך נישט געווערט, פאַרקערט, אַלץ אין איר האָט זיך געבעטן : שלאָג בעסער.

דער בושעל האָט אַ פּיק געטאָן דעם קלײַנעם גענול מיטן שנאָבל, עס געכאַפט פאַרן קעפל און עס אַ שליידער אַראָפּ געטאָן פון דער סטאַדאַלע. ער האָט גענומען צעוואָרפן מיטן שנאָבל און מיט די לאַ-פעס דעם נעסט, מער זיך נישט אומגעקוקט אויף דער „זי“, געשטאַנען אַ וויילע און אַוועקגעפּלויגען.

די „זי“ האָט זיך אויסגעגלייכט, גענומען שאַרפן אָן די ציין פון דער בראַנע איר שנאָבל און געטראַכט, אַז זי איז אַ פאַרלזירענע, אַז דער „ער“ איז געפּלויגן זי פערמסרן פאַר דער סטאַדע.

די „זי“ האָט אויפּגעהויבן איין פּוס, גענומען שטאַרקער שאַרפן איר שנאָבל אָן דער בראַנע און זיך צעוויינט אויף איר שטייגער. זי איז געווען זיכער, אַז דאָס איז נישט איר שולד, אַז אַן אומגליק איז איר געשען, אַז זי וועט זיי דערציילן, די עלטסטע פון דער סטאַדע... זי וועט זיי ווייזן די צוויי קינדער, עכטע בושלעך מיט רויטע לאַפּפּעס און רויטע שנעפעלעך... און זי האָט זיך ווידער צעוויינט.

זעליק מיט רחל'ן זיינען געזעסן אויף דער פליג.
 - דו ווייסט, רחל?
 - וואָס?
 - פון היינט אָן וועל איך קענען שווימען פונקט ווי אַ קאָטשקע.
 - ווי ר'נאָך?
 - כ'וועל זיך אויפשניידן די פינגער פון - - -
 - זאָלסט עס נישט טאָן, הערטט, זעליק! כ'וועל אויף מיין וואָרט
 גלייביק מיט דיר זיין ברוגו, אייביק!
 - אַז דו לאָזט נישט! הער מיך אויף אַ פריער אויס!
 - אַודאי לאָז איך נישט!
 - זעסט, כ'וועל נעמען די הייטלעך פון גענוענע לאַפעס, זיי
 גליינמאָכן צווישן מיינע פינגער, זיי פעסט אַרומבינדן ביז זיי וועלן
 זיך איינוואַקסן און דערנאָך - - -
 - און בלוט וועט נישט גיין? - האָט אים רחל איבערגעריסן.
 - אַודאי וועט נישט גיין! אַפעלאַ האָט מיך אויסגעלערנט זיך
 צו צעשניידן אַ פינגער מיטן שאַרפּסטן מ'סער און ס'זאָל קיין בלוט
 נישט גיין, איר מאַמע איז דאָך אַ מכשפה!
 - דו ביסט דאָך ברוגו מיט אַפעלאַ?
 - אַודאי בין איך ברוגו! דו ווייסט, רחל, אַפעלאַ האָט אַזאָ
 גראָז, אַז מען טוט עס אַ לעק שלאָפט מען אַ באַנצן מעת-לעת.
 גלויבסט נישט? אויף מיין וואָרט!
 - האָט זי!
 זיי האָבן אַ וויילע געשוויגן.
 - זעליק, ס'איז טאַקע אמת, אַז אַפעלאַס מאַמע גייט אין שיך
 פון מענטשישע אַדלערן?
 - אַודאי, די ווייסט, אַפעלאַס מאַמע קאָן ווערן אַ שטרוי אויך,
 זיך באַהאַלטן אין קלענסטן שפעלטל! זי איז דאָך אַן אמתע מכשפה!
 די שטייע ווייסל האָט זיך געבלעזלט. פון די בלעזלעך זיינען
 געוואָרן קרייזן. די קרייזן האָבן זיך צעוואַקסן, איינגעשלונגען איינער
 דעם צווייטן, געוואָרן גרעסער און גרעסער און די תמיד רויקע ווייסל,
 וואָס האָט איסגעזען ווי אַ קריסטאַלענער שפיגל, איז ווי פאַרגליווערט
 געוואָרן, איינגעשלעפערט אַלץ אַרום.

א שוואַלץ האָט דורכגעפלאַטערט, דערזען אין וואַסער נאָך
שוואַלץ, האָט ער פון היימלעכקייט וועגן זיך אָפגעשטעלט, איינגע-
טונקט דאָס שנעבעלע און די ווייסל האָט זיך אויף דאָס ניי צעבלעזלט.
זעליק האָט דערציילט, אַז אונטערן „שוואַרצן שטיין“, אין אַ
גלעזערנעם פּלאַץ וווינט וואַנדע, די קייסערין פון וויכסל. זומער אין
די גרויסע היצן, ווען די ווייסל ווערט פּלאַך, פאַרקלייבט זיך וואַנדע
מיט אירע שוועסטער אויפן שטיין און פאַרנאַרן צו זיך קליינע קינדער.
זי האָט שוין אים אויך דריי מאָל געוואָלט כאַפן, האָט ער אָבער אַזא
שפּרוך, אַז ער זאָגט אים, וואַקסט גלייך אויס אַ פּיערדיקע רייף און
זי קאָן צו אים נישט צו.

— זעליק, און צו וואָס דאַרף וואַנדע אַזוי פיל קינדער ?
— צו וואָס זי דאַרף זיי ? זי קושט זיי אַזוי לאַנג ביז די נשמה
גייט זיי אויס און דעמאָלט עסט זי אויף זייערע הערצלעך !
די קינדער האָבן דערזען, ווי אַ מחנה בושלעס קומען אָנצו-
פליען, לאָזן זיך אַראָפּ אויף דער „קעמפע“, וואָס געפינט זיך אין
מיטן דער ווייסל.

— דאָס גייען זיין פּראָוון אַ חתונה — האָט זעליק געזאָגט און
זיך געווענדט צו רחל'ן — קום, מיר וועלן צופאַרן מיט דער לאַדקע.
זעליק האָט אָפגעבונדן פון דער פּליטע די לאַדקע. רחל האָט
זיך אַרומגעקוקט צי קיינער פון די היימישע זעט זיי נישט און איז אַ
פּריילעכע אַריינגעשפרונגען אין שיפּל.
רחל האָט געקוקט ווי די קליינע קריסטאַלענע וועלן פּאַלדעווען
זיך, שליינגען איין איינער דעם צווייטן, בלענדן די אויגן, איז זי
פּריילעכער געוואָרן און אַרויסגעלאָזט אַ מאַדנעם קוויטש.
זיי זיינען אַרויס פון דער „קעמפע“, אַרויסגעשלעפט די לאַדקע
און זיך אויסגעצויגן אויפן גראָז.

די בושלעס האָבן זיך אויסגעשטעלט אין אַ האַלבען קרייז. אַן
עלטערע פּאַרל, ווי צוויי חשובע בעלי-בתים מיט פאַרלייגטע הענט,
האַבן געשפּאַנט אין מיטן קרייז. דער „ער“ איז געקומען צעפליען,
בעהאַלטן דאָס טויטע גענזל אין שנאָבל, עס אונטערגעטראָגן דער על-
טערער פּאַר — נאָ, זעט !

(* אינוול.)

די עלטערע בושלעס האָבן דאָס גענוג באַטראַכט, באַשמעקט,
 געוואָרפן מיט זייערע לאַנגע העלזער, געגורערט אויף זייער שטייגער
 און צוויי בושלעס זיינען אַוועקגעפלוּיגן.
 באַד זיינען די בושלעס צוריק געקומען מיט דער „זי“. די
 שלוחים האָבן מיט „קליו-קליאַ, קליאַ-קליאַ“ איבערגעגעבן דער „זיס“
 טענות. די בושלעס האָבן זיך ווידער צעגודערט, זיך געקאַכט, אַרויס
 פון קרייז, זיך צענויפגעשטופט אין איין קופע און פון דערווייטנס האָט
 זיך געדאַכט, אַז אַ פרייט-בייניק פאַרזעניש מיט צענדליק בויגיגע
 קעפ שטייט אין מיטן דער ווייכסל און שרייט „קליו-קליו, קליאַ-קליאַ!“ -
 די בושלעס האָבן אַרומגערינגלט די „זי“. דער „ער“ איז דער
 ערשטער צו, דערלאַנגט זיין ווייבל אַ פיק גלייך אין קאַפ אַריין און
 פון אַלע זייטן האָבן זיך לאַנגע העלזער מיט אַפענע שנאַבלס געטראָגן
 צו איר, פעדערן האָבן זיך געדרייט אין דער לופטן אין דער פויגל
 איז צערסן געוואָרן אויף שטיקלעך.

עס איז געוואָרן שפעט. רחל איז געזעסן און געוויינט, געוואַסט
 אַז זי מיט זעליקן זיינען אין אַלעם שולדיק. זעליס האָט זי אויסגע-
 הויבן :

— קום, רחל, מיר וועלן אַהיים פאַרן.
 זיי זיינען אַריין אין דער לאַדקע. שווערע וואַלקנס האָבן זיך
 מיט אַמאָל גענומען שניידן פון דער ווייסל, זיך אַוועקגעשטעלט ווי
 ווענט, ווי חורבות און עס איז געוואָרן שטאַק פינסטער. אַ בליץ האָט
 אַנגעצונדן די גאַנצע ווייסל. רחל איז צעטומעלט געוואָרן, פון צופיל
 ליכטיקייט גאַר נישט געזען, פאַרגעסן, אַז זי איז אין דער לאַדקע,
 און איז אויפגעשפרונגען. האָט אַ קראַך געטאַן אַ דונער, גלייך מען
 וואַלט שטיינערנע בערג צוריסן, און סהאַט אַ גאַס געטאַן אַ מבור.
 רחל איז מער אין דער לאַדקע נישט געוועזן. זעליק האָט אַראַפּ-
 געוואָרפן דאָס רעקל, געזוכט רחלען, זיך אַראַפּגעלאָזט אונטערן וואַ-
 סער — רחל איז נישטאַ.

די ווייסל האָט געשטורמט.
 שוואַצע וואַלן, ווי צערייצטע היות, מיט שוים אויף די מיילער,

האָבן זיך אויפגעשטעלט אויף די הינטערשטע פיס, גערעוועט, זיך געוואָרפן אויף זעליקן. און פון אַלע זייטן האָבן בליצן, ווי פֿייערדיקע סטענגעס, אים געבלענדט די אויגן. די לאַדקע איז שוין געוועזן ווייט פון אים, זיך געאַראַגן אַליין איבער דער ווייסל. אַ וואַל האָט אים אַיינגעהילט, און זעליק האָט דערפֿילט, אַז ס'ווערט אים גרינגער, האָט ער אָפּגעלאָזט הענט און פיס און דערזעען ווי אַ פּאַלאַץ מיט גרינע פֿייערלעך שווימט צו אים. וואַנדע אַיינגעהילט אין ווייסלעכע בליצן בלייבט הענגען אין דער לופטן. זי רופט אים צו זיך, ווייזט אים רחלען, שיקט צו אים בליצן און די בליצן, ווי לאַנגע צונגען, ווערן אַלץ דינער. די בליצן קיצלען, קושן, ברענען, און זיין מאַמע שטייט איבער אים, קוועטשט ציטרין אויף צוקער און לייגט אים אין מויל אַרײַן. און מיט אַמאָל צעשפּרייט וואַנדע אירע וואַסערדיקע האָר. די האָר ווערן לענגער, וויקלען אים אַרום און, ווי דורך טויזנטער רינעס, שטראָמט וואַסער, פּאַרלעשט די בליצן און ס'ווערט אים אַזוי גוט, אַזוי גוט און ער שווימט.

צ' י ג' י' נ' ע' ר

(1914)

1.

פיערדיקע פלאמען זיינען געוואקסן פון דער ערד ארויס, גע-
וואקסן און זיך פארצויגן אלץ העכער און העכער ביז די ווייס-צע-
גליטע שפיצן האָבן זיך צענויפגעגאָסן מיטן הימל און איבערגעלאָזט
אונטער זיך קופער, גאלד און בראַנז.
ארום די פייער-פלאמען האָבן זיך געטאָפיעט קליינע, פורפור-
רויטע פייערלעך.

דאָס האָט זיגמונד בליאַש געברענט זיינע „קארפעס“* און גע-
מאַכט פון געוועזענעם וואַלד לאָנקעס.
צווישן די פייערן אַרום אַ ליימענער פּאָדלאָגע זיינען געוועזן
צעוואָרפן קופקעס ציגינער.

אַ יונגער ציגינער אין אַ פּאָר ברייטע, בלויע הויזן, אין אַ
פּאָר לאָקירטע שטיוול מיט געפּאָלדעוועטע ווי אַ האַרמאָניע כאַליעוועס
איז געזעסן מיט אַ ציגאַנקע. מיט דער לינקער האַנט האָט ער זי
אַרומגענומען און די פינגער פון דער רעכטער האָט ער פּאַרלייגט אין
אַ פייג, צוגעשטעלט דעם גראָבן צו די ליפן און הילכיק ווי דורך אַ
פייפל האָט ער אויסגעפייפט אַ פּאַלקע.

עטלעכע פּאַרלעך האָבן זיך לייכט געטראַגן איבער דער ליימע-
נער פּאָדלאָגע.

ווי אַן אויסגערוטער לייב איז געלעגן אויבן אָן דער „סטאַראַס-
טאַ“ מאַראַלע, אַ ציגינער פון אַ יאָר עטלעכע און פוטציק, מיט אַ
פּאָר לאָנגע גרויע וואַנסן. ער איז געלעגן אין אַ פּאָר בלויע הויזן פּאַ-
* דער שטאם פון אַן אָפּגעהאַקטן בוים.

נייט ביט שוטאש-בלומען, אין א צעפענט באטיסטן העמד, פון אונטער
 וועלכן א קופער-האַריק לייב האָט זיך אַרויסגעזען, געקוקט מיט אַן
 אָפן פנים צום וואַלד-צו און לאַנגואַם געצויגן זיין פאַרצעלאַיענע פיפקע.
 נעבן אים אויף אויסגענייטע קישנס איז געזעסן זיין ווייב, אַן
 צכצן-יעריקע ציגאַנקע, איינגעהילט אין אַ קאַלירטע זיידענע פלאַכטע.
 די שיינע ציגאַנקע האָט אַוועקגעלייגט איר קאַפּ אויפן אַקסל. ווי אַן
 אומעטיק קינד, צעפענט אירע גרויסע אויגן מיט די בלויע רייפן אַרום,
 איינגעצויגן די לענגלעכע ברעמען און אומרויק גענומען קלימפערן מיט
 אירע צעפ, אין וועלכע זילבערנע רובלס זיינען געווען איינגעפלאַכטן.
 זי האָט אויסגעשטרעקט איר לאַנג, ברוינעם האַל, זיך פאַרקוקט אַזוי
 ווייט ווי דאָס אויג האָט געקענט כאַפּן און אַזוי געבליבן זיצן אין דער
 נאַכט צריין אַ שטאַלצע, אַן אומרויקע.
 אַרום איז געווען שטיל. די ציגיינער זיינען געלעגן אויף די
 בייכער, זיך איינגעקוקט אין די פייערן, געפיפקעט די זייערע לולקעס
 און געשפיגן.

אַ פולע לבנה האָט אָפּגעגאַסן די ביימער פון צווייטן זייט
 שאַסיי מיט אַ מאַטן שייין און די בלעטער, ווי בלייכע ים-שיסעלעך.
 האָבן געשפרונגען פון אַ ציגיינער אויף אַ ציגאַנקע. די פייערן האָבן
 זיך געהאַלטן אין איין ציען, זיך דערנענטערט און איינגעהילט אַלץ
 אין רויטן — איז די לבנה מיט אַ מאַל רויט געוואָרן און די ים-
 שיסעלעך האָבן זיך אויף אַ רגע באַהאַלטן.
 די שיינע ציגאַנקע האָט אַ ציטער געטאַן.

— וואָס איז, קינד? אַפעלאַ, פויגל מיינער, וואָס איז? — האָט
 מאַראַלע זי ליבלעך געפרעגט.

אַפעלאַ האָט אים אַ רגע אָנגעקוקט און זיך אַ שטעל געטאַן אויף
 די קניען. די קאַלירטע פלאַכטע איז געבליבן הענגען אויף איין אַקסל
 און אַפעלאַ איז געבליבן שטיין אין אַ לויטן ווייס קלייד, ווי אין אַ
 נאַכט-העמד אָן אַרבל. זי האָט אָנגעכאַפט איר מאַראַלען פאַר די לאַנגע
 האַר, זיך אָפּגערוקט אַזוי ווייט ווי די אויסגעשטרעקטע הענט האָבן
 ערלויבט, פאַרביסן די אונטערשטע ליפּ מיט אירע ווייסע, זיילדע ציין
 און געלאַכט און געשאַקלט מיטן צעפאַטלטן, שוואַרצן קאַפּ האַר, וווּ
 אַ צוויי-שאַרפּיקער שטילעט איז געווען דורכגענומען.

די בלייכע ים-שיסעלעך, ווי א מחנה ווייסע פייגל, האָבן אויף דאָסניי גענומען שטיפן מיט אָפעלעך, האָט זי זיך האַרציק צעלאַכט און בויגיק, ווי אַ ווילדע קאַץ, גענומען אויסקושן מאַראַלען די אויגן, דאָס האַריקע לייב, טיפער איינגעגראָבן אירע צען פינגער אין זיינע לאַנגע פאַסמעס האַר, זיך צוריקגעבויגן, און, איינגעהילטע אין אַ רויטן שייך, זיינען ביידע געבליבן זיצן ווי פון איין שטיק קופער אויסגעשמידט.

די ציגיינער, וואָס זיינען געלעגן אַרום, האָבן נערוועז גענומען פּיפקען זייערע ליולקעס, געשפיגן ווי ווייט זיי האָבן נאָר געקענט, כמעט זיך געשמט צו קוקן ווי מאַראַלע, זייער „סטאַראַסטאַ“, פאַר-געסט זיך און זיך געשראַקן, אַז דער אַלטער זאָל באַלד קיין נאַריש-קייט נישט אָפטאָן.

— אמת, אָפעלעך איז אַ טייוול, אַ שטיק פייער, פונדעסטוועגן דאַרף זי געדענקען, אַז זי איז נישט מער ווי אַ מויד און איר פּלאַץ איז ביי מאַראַלעס פּיס — האָבן די ציגיינער געטראַכט, זיך דערפילט מיט אַמאָל יונגער און זיך גענומען צושאַרן צו די ציגאַנקעס.

אָפעלעך האָט זיך פאַמעלעך אַראָפּגעלאָזט אויף די קישנס, זיך אויסגעצויגן מיטן פנים צום הימל און אַן אומרויקע גענומען כאַפּן גויט ביידע הענט די ים-שיסעלעך, אונטערגעשטעלט אונטער זיי די באַקן, דעם שטערן, די שוואַרצע האַר, די אויגן.

און בערג פונקען, ווי פאַלנדע שטערן, האָבן זיך געשאַטן פון אַלע זייטן — דאָס האָבן האַלב-נאַקעטע ציגיינערלעך געוואָרפן גרויסע שטיינער אין פאַנאַנדערגעברענטע קארפעס.

אַרום איז געווען שטיל. פון מאָל צו מאָל האָט פון אַ צעבראַ-כענע קארפע אַ סענק אויסגעשאַקן.

צעמבאַל, דער בלינדער, גרויער פידלשפילער, מיט דער קאָלטע-נעוואַטער, ווי פון בראַנז געפלאַכטענער באַרד, וואָס איז פאַרוואַקסן אַזש אין קאַפּ אַריין און זיך פאַרצויגן ביז אונטער די אויגן, האָט אויסגעזען ווי אַן אויסגעגראָבענער מיט די וואַרצלען קארפע. צעמבאַל האָט אַ שאַר געטאַן מיט זיינע ביינערנע קנאָכן איבער די סטרועס פון אַן אַלטער פּידל, צעעפנט זיינע הינערשע אויגן און מיט אַ צע-

צויגענע פחד-שטימע האָט ער אָנגעהויבן די אַלטע, כּוּם הונדערטן
מאָל דערצײלטע געשיכטע ;

„געלעבט האָט אַמאָל אַ ציגיינער אָלגאשי. ער האָט גערעדט
מיט דיר, דאָכט זיך געהאַלטן די הענט אין די הויזן-קעשענעס און
ווי דו ביסט נאָר אַוועקגעאַנגען, זיך אַ כאַפּ געטאָן – די פּאַר גראַשן
זיינען נישטאַ. און אז מען האָט אים געכאַפט אין אַ שטובּ איז ער גע-
וואָרן אַ ווערעמל און אַרויס דורך אַ שפּאַלט. אַ גוטער ציגיינער איז
אָלגאשי געוועזן – פּון „קאַשטשאַל“ נישט געוואָלט וויסן און צום היי-
ליקן „דעמב“ תּפּילה געטאָן. און פּאַרשוונדן איז אָלגאשי ביי טאָג,
דען פּאַר זיין קאַפּ האָט דער „וואַיעוואָדע“ צוגעוואָגט הונדערט זילבערנע
גילדן. און ביי נאַכט איז אָלגאשי געשווומען איבער דער ווייסל מיט
זיין באַנדע ווילע יינגען. און געקיינגט האָט דער ציגיינער אָלגאשי
ביי נאַכט איבער דער ווייסל גאַנצע דריי יאָר מיט דריי טעג.

„שווערע צייטן זיינען געקומען – מחנות טערקן ווי היישעריקן
האַבן פּאַרפּלייצט פּוילן, ליטע און אונגאַרן. יינג און אַלט, ווער עס
האַט נאָר געקאַנט האַלטן אַ שווערד אין האַנט, איז געגאַנגען שלאַגן
דעם טערק און געפּליבן זיינען אין לאַנד קינדער און ווייבער,
„געוואָלט האָט אָלגאשי שלאַגן דעם טערק, שטאַרק געוואָלט, גע-
שעמט האָט זיך דער ציגיינער אָלגאשי צו בלייבן אין אַ מדינה פּון
ווייבער און קינדער. שטאַלץ איז דער ציגיינער אָלגאשי געוועזן, גע-
וואָרט דער „וואַיעוואָדע“ זאָל נאָך אים שיקן און אַן אָנגעכמורעטער, אַ
בייזער האָט זיך אָלגאשי געטראַגן אויף זיין שיפּל איבער דער ווייסל
און געפּייפט. און דער „וואַיעוואָדע“ האָט נאָך אָלגאשין נישט געשיקט,
און וואָס נענטער די טערקן האַבן זיך גערוקט צו דער ווייסל,
געצונדן דערפּער, אַלץ גיכער האָט זיך אָלגאשי געטראַגן איבער דעם
וואַסער, געפּאַכעט מיט זיין קרומער שאַבלע און העכער געפּייפט. און
אַז די פייערן זיינען געוואָרן אַלץ גרעסער, איינגעהילט די ווייסל, און
די ווייסע שוים אינטערן שיפּל איז מיט אַמאָל רויט געוואָרן, האָט
אָלגאשי אָפּגעזופּצט און אַ שמייכל געטאָן. דאָס האָט אים די ווייסל
אַליין געשיקט שלאַגן דעם טערק. אַ פּריילעכער האָט אָלגאשי נאָך
דיזעלע נאַכט געשיקט אַ שליח צום „וואַיעוואָדע“ און שלום געשלאָסן.
און באַלד האָט מען דעהערט איבער גאַנץ פּוילן אָלגאשיס גבורות –

ער האָט געשניטן מיט זיין קרומער שאַפֿלע טערקישע קעפּ, ווי מען שניידט שטרוי.

דער בלינדער צעמבאל איז אַנטשוויגן געוואָרן, זיך אויסגעדרייט צו די פייערן און אַ ווייס-צעגליטע שיין, ווי אַ בליץ, האָט זיך פֿאַר-פֿלאַנטערט אין זיין קאָלטהענעוואַסע באַרד, זיך אַ הויב געטאָן און ווי אַ בלאַנקע שאַרף זיך איינגעשניטן אין זיין צעאַקערט און פֿאַר-וואַקסן פנים.

ער האָט ווידער אַ צי געטאָן מיט די פינגער איבער די סטרו-בעס און אַ צעשטראַלטער האָט ער נאָך פֿאַמעלעכער גענומען ציען זיינע ווערטער :

„און אַז אַלגאָשי איז צוריקגעקומען פון דער מלחמה, האָט ער דעם „וואַיעוואָדע“ געבראַכט אַ מתנה אַ גאָלדענע שווערד און זיך - אַ גאָלדענע ציגאַנקע. שיין איז געוועזן די גאָלדענע שווערד, שענער אָבער - די גאָלדענע ציגאַנקע. אירע שוואַצע אויגן האָבן געברענגט ווי זיבן זונען און נישט איין יינג איז דורך איר פֿאַרשרעפט געוואָרן. געפעלן איז דעם „וואַיעוואָדע“ די גאָלדענע שווערד און נאָך מער איז אים נעפעלן - די ציגאַנקע. האָט דער „וואַיעוואָדע“ אַלגאָשין אָפּ-געשיקט די גאָלדענע שווערד און באַפוילן ער זאָל אים שיקן די ציגאַנקע. די ערשטע נאַכט דאַרף זי באַלאַנגען צו אים. אזא מנהג איז דאָן געוועזן.

- אַ דונער וואָלט איך אים געגעבן! - האָט אַ יינגער ציגיי-נער איבערגעריסן צעמבאַלען מיט אַ ניגון.

„און אומעטיק איז אַלגאָשי געוואָרן. ער האָט אַראָפּגעלאָזט זיין שטאַלצן קאַפּ און זיינע וואַנסן זיינען געפאַלן איבער די אַקסלען. ער האָט געשווירן ביים אַלטן „דעמב“ צו זיין געטריי דעם „וואַיעוואָדע“ און עיקן די ציגאַנקע האָט אים דאָס האַרץ נישט געלאָזט, אוי, נישט געלאָזט. און אַלגאָשי איז אַוועק מיט דער ציגאַנקע צו דער ווייסל, געפאַלן פֿאַרן אַלטן, נאַקעטן „דעמב“, אָן בלעטער, און אָן צווייגן, און אַזוי געזאָגט: „אַלטער דעמב, הייליקער דעמב, אַזוי און אַזוי, אַזוי און אַזוי, צי זאָל איך שיקן די מויד צום „וואַיעוואָדע“? און דער דעמב האָט געענטפֿערט: „פרעג נישט מיך, פרעג די ווייסל און אויב זי וועט דיר נישט ענטפֿערן וואָרף איר די גאָלדענע

שווערד פאר א קרבן און דער סימן וועט זיין - די ווייסע פאסן פון הינטער דין שיפל מוזן רויט ווערן.

„און אַלגאָשי איז געוועסן מיט דער שיינער ציגאַנקע אויפן ברעג פון דער ווייסל, געהייסן טרייבן זיין שיפל און געוועזן זיכער, אַז אַ נס וועט געשען. און ווייס איז די שוים פון הינטערן שיפל געוועזן און נאָך ווייסער זיינען דער ציגאַנקעס ווייסע ציין געוועזן. איז אַלגאָשי געוואָרן אומרויק, אַ שליידער געטאַן די גאַלדענע שווערד אין דער ווייסל אריין, גיכער געהייסן טרייבן דאָס שיפל און די שוים איז אַלץ ווייסער געוואָרן, און די שיינע ציגאַנקע האָט צעפלאַכטן אירע לאַנגע, שוואַרצע צעפ. אַרומגענומען אַלגאָשין מיט ביידע הענט און שטאַרק געבעטן ער זאָל זי נישט שיקן צום „וואַיעוואָדע“. און אַז דעם „וואַיעוואָדעס“ שליה האָט זיך באַוווּן פון דער ווייטנס און די ווייסע שוים פון הינטערן שיפל איז נישט רויט געוואָרן, האָט אַלגאָשי אַ בלאַסער אויפגעהויבן זיין ציגאַנקע און זיך אַ וואָרף גע- טאַן מיט איר אויף די שפיציקע, שוואַרצע שטיינער, וואָס האָבן זיך געשווענקט אין דער ווייסל. און די ווייסע שוים האָט גענומען רויט ווערן.

„אַזוי איז געשטאַרבן דער ציגינער אַלגאָשי און זיין גאַלדענע ציגאַנקע - - -“.

צעמבאַל איז אַנטשוויגן געוואָרן, פאַרלייגט אַ פוס אויף אַ פוס, פאַרמאַכט די בלינדע אויגן און אַנשפאַרנדיק זיין לאַנגע, קאָלטענע- וואַטע באָרד אויף דער פידל, האָט ער גענומען ציען מיטן בויגן איבער די סטרונעס, איבער דער באָרד. זיינען די ציגינער לעבעדי- קער געוואָרן, גענומען מיטפייסן, מיטזינגען און די, וואָס זיינען געלעגן אויף די בייכער, האָבן פאַרריסן די פיס אין דער לופטן און צוגעקלאַפט מיט די טילקעס צום טאַקט.

און אַ פאַרחלומטע איז אָפּעלאַ געוועסן אויף די ווייכע קישנס, געזען דעם גבור אַלגאָשי, ווי ער שטייט ערגעץ ווייט אַ הויכער אין אַ פוטערן היטל, האָלט די גאַלדענע ציגאַנקע אויף די הענט. די ציגאַנקע שפרייט פייערדיקע פלאַכטעס. צינדט בוימער און דער וואָלד ברענט. אָפּעלאַ האָט אַ ציטער געטאַן, זיך אַ וויילע איינגעהערט ווי די ציגיי- נער זינגען און איז אויפגעשפרונגען, זי האָט אַראָפּגעלאָזט די קאָלירטע

זיידענע פלאַכטע איבער די ברוסטן, זי פעסט איינגעצויגן אַרום דער טאַליע און אין אירע געלע געשנורעוועטע שטיוועלעך מיט די זיידענע קוטאָסן, האָט זי גענומען אַרומגיין איבער דער פּאַדלֶאַגע געלאָסן. זי האָט געהויפּן מיט די אַקסלען, געבויגן אירע פּולע נאַקעטע הענט, פאַר-לייגט די צוויי צעפּ אַרום דעם קאָפּ ווי אַ קראַנץ און זיך אָפּגעשטעלט.

אַן „אָוטשאַרעק“ האָט זיך צעשאַטן אין דער נאַכט אַריין. אַ יינגער ציגיינער אין אַ פּאַר לאַקירטע שטיוול מיט שטאַלענע פּאַדקאָועס, די שוואַרצע געקרויטע האָר פאַרקומט מיט אַ שרינט אין דער מיט, די וואָנסן וויל-יונגעריש פאַרדרייט, איז אַ פּאַל אַריין געטאָן ווי אַ רוח און זיך גענומען טראָגן אויף איין פּוס צו דער ציי-גאַנקע. ער האָט אָנגענומען אָפּעלאָן ביי דער האַנט, אויסגעשטעלט אַ פּוס, מיטגעזונגען און שטייענדיק אויף איין פּלאַץ האָט ער גענומען צוקלאַפּן מיט אַ פּוס צום טאַקט, אַז פּונקטן האָבן זיך געגאַסן פּונ-אונטער דער פּאַדקאָווע. ער האָט זיך מיט אַ מאָל אַ ריס געטאָן ווי אַ ווינט, געפּלויגן מיט אָפּעלאָן איבער דער פּאַדלֶאַגע און עס האָט זיך געדאַכט אַז ער קלייבט זיך צו אַנטלויפּן מיט דער ציגאַנקע ערגעץ אין פעלד אַריין; האָט ער זיך אָבער ביים ראַנד פּונ דער פּאַדלֶאַגע אין דעם שטאַרקסטן אימפעט אַז ער צו געטאָן, פאַרוואַרפּן אַ פּוס, אַז ער געטאָן אין דער ליאַקירטער כאַליעווע, אַ קנאַל מיט דער צונג, זיך האַסטיק אַ כאַפּ אויף געטאָן, געבליבן שטיין אויף די אָבצאַסן, זיך גענומען דרייען אויף איין פּוס צוקלאַפּנדיק מיט דעם צווייטן, גלייך מען וואָלט אַרבעט געשאַטן, געפאַרן אויף די הענט, אויפן בויך, זיך אַרומגעוויקלט ווי אַ בייגל אַרום אָפּעלאָס פּיס און אָפּעלאַ אַ צעפּלאַמטע, אַ שטאַלצע, מיטן בלאַנקענדן שטילעט אין אירע צעפּאַטלטע, שוואַרצע האָר, וואָס האָבן זיך האַלב צעשאַטן איבער די אַקסלען, האָט זיך בויגיק צוגעזעצט אויפן ציגיינער, אויסגעשטרעקט איר לאַנגן גאַלדענעם האַלז, פאַרזשמורעט די אויגן און ווי אַ קלאַר פּיפל גענומען אויסזיגן גען אן „אָוטשאַרעק“.

און אַז די ציגיינער, יינג און אַלט - טונקל-קופּערנע, מיט שוואַרצע קעפּ האָר, מיט פּלאַמ-פּייערדיקע אויגן, רירעוודיק, מיט מיגרישעס אין זייערע אַלע גלידער, האָבן דערזען פּונ דערווייטנס די קופּער-שמידו מיט די גרויסע זילבערנע קנעפּ ווי גלעקלעך, האָבן זיי

זיר דערפילט שטאָלצער, וואָס די ציגיינערשע יחסנים פאַרלאָזן זייערע
פייערן ביי נאַכט און שלעפּן זיך אָהער, און אַלץ צוליב אָפּעלאָן!
זיי האָבן זיך איינציקווייז אויפגעשטעלט, אַראָפּגעוואָרפן די
בלויע רעקלעך און אַ ציגיינער איז זיך פאַרגאַנגען:

... שוואַרצע אויגן, שוואַרצע צעפ,

ווייסע ציין, זילבערנע קנעפ!

האַלא, האַלא, האַלא-לא!

האַלא, האַלא, האַלא-לא!

און אַ כאָר פון מענערשע שטימען האָט זיך געריסן אין דער
נאַכט אַריין, געוואָרן ווילדער, זיך אָפּגעריסן און אָנגעיאָגט אַ מאַדנעס
אומעט. האָט זיך אַ ציגיינער ערגעץ צעלאַכט – האָבן אַלע אויסגע-
שאָסן אין אַ קינדיש געלעכטער, זיך געפאַרט און ווילד זיך געטראָגן
איבער דער פּאָדלאָגע.

יונגע פויערים און שיקסעס האָבן זיך צונויפגעקליבן פון אַרום,
זיך צעזעצט פון דערווייטנס און געקוקט. עס איז געוועזן שטיל. די
פייערן זיינען זיך צעשווומען, אָנגעפילט די לופט מיט אַ רויטלעכן
רויך. די לבנה אַ בלוטיקע, אַ רויטע איז געשטאַנען איבערן וואַלד
און גרויסע, לאַנגע שאַטנס האָבן זיך געלייגט, געהויבן, זיך אויסגע-
צויגן איבערן שאַסיי און פאַרשווינדן ערגעץ דאָרט אין טיפן וואַלד.

פון די שאַטנס האָט זיך ארויסגעשניטן אַ הויכע פיגור, באַלד
נאָך אַ פיגור און זיי האָבן זיך דערנענטערט צו די ציגיינער. דאָס איז
געווען זיגמונד בליאש, אַ הויכער, ברונעט פון אַ יאָר פינף און צוואַנ-
ציק, מיט אַ קלוג רירעוודיק פנים, וואָס מאַכט תמיד דעם איינדרוק
אַז עס איז נישט געראַזירט. בליאש, פאַרפאַרנדיק צו זיך איהן אַ טאָג
אין וואַלד אַריין, איז אַ נייגעריקער געגאַנגען באַקוקן די ציגיינער.
נאָך אים האָט זיך נאָכגעשלעפט וואַצעק זיין לעשניק – אַ בידריקער,
ברייטפייניקער און איינגעהויקערטער פויער מיט צעשפרייטע הענט און
פיס, דערמאַנענדיק פון דערווייטנס אַ גרויסן שפין.

אַז זיגמונד בליאש איז צוגעקומען נענטער און דערווען אָפּעלאָן,
האַט ער זיך אָפּגעשטעלט. די ציגאַנקע אין איר קאָלירטע, זיידענע
פלאַכטע מיט די צעפאַטלטע האָר דורכגענומען מיטן בלאַנקענדן שטי-
לעט, איז געשטאַנען אין דער מיט פון דער פּאָדלאָגע אַ בויגיגע, אַ

שטאַלצע. זי האָט אַ בויג געטאָן איר קאָפּ רעכט - און די לבנה האָט זי אָפּגעגאַסן מיט אַ מאַטע זילבערנע בלייכקייט; ליינס - און די פייערן האָבן זי איינגעהילט אין אַ רויטלעך זיידענעם טול. זיגמונד האָט אַליין נישט געוואוסט וואָס אין דער צינאַנקע געפעלט אים און פונקט ווי דער ים אין אַ שיינעם פאַרנאַכט שטימט אי פריילעך, אי אומעטיק, אַזוי האָט בליאַש מיט אַמאָל דערפילט ווי עס ווערט אים אי לייכט. אי שווער און אַ צוגעשמידטער איז ער געבליבן שטיין און געקוקט אויף דער ציגאַנקע.

דער לעשניק האָט פון גרויס התפעלות פאַררוקט דאָס היטל, זיך גענומען קראַצן און אויסגעשפיגן: „פּשאַ-קרעוו, אַ טייוול אַ מויד!“ די ציגיינער דערזענדיק דעם פאַן בליאַש האָבן זיי אים גלייך צוגעפירט צום „סטאַראַסטע“.

- גוט אוונט, פאַניע בעל-הבית! געקומען באַזוכן אונז ציגיינער, אמת? זייער שייך, זיך! - האָט דער סטאַראַסטע געצוגן די ווערטער און צוגערוקט בליאַשן אַ לייונטן בענקל.

זיגמונד בליאַש האָט זיך אויסגעצויגן נעבן ציגיינער אויפן גראָז. אַ יינג ציגיינערל האָט דערלאַנגט צוויי פלעשלעך ביר.

- יעצט, מיין „גאַלדענער פאַן“, וועלן מיר טרינקען ברודער-שאַפט-און דער סטאַראַסטע האָט דערלאַנגט זיגמונדן אַ פלעשל ביר.

- אַ דאַנק, איך טרינק נישט!

- בע - האָט דער סטאַראַסטע אויסגעשפיגן - דער פאַן שעמט

זיך גאָר מיט ציגיינער! הע, „פאַניע זלאָטי“, דאָס גייט נישט! מיר זיינען דאָך קאַטאַליקן, גייען אין דעם זעלבן „קאַשטשאַל“, ליגן אויפן זעלבן בית-עולם, מיר זיינען ברודער! נו, טרינק! באַליידיק נישט אַ ציגיינער!

- ווער איז דיין ברודער, ווער? וואָס מלאַמלסטו? - האָט דער

לעשניק זיך חוצפהדיק אַריינגעמישט-דו טרעפטט ווי אַ בלינד פערד!

- ווער רעדט צו דיר - האָט מאַראַלע שטאַלץ געענטפערט -

אַז מענטשן רעדן, שווייג, דו, חורשע אויער, דו! - און ער האָט ווייטער גערעדט צו בליאַשן:

- אַזוי, דער פאַן בעל-הבית איז אַ „איוראַעליטאַ“, נו, זיינען מיר

דאָך אַודאי און אַודאי קרובים, טאָ טרינק-ושע, פאַניע! אַ פלעשל

ביר וועט דיך אַ ביסל צעטרייסלעך און יונג ביסטו דאָך – נישט גוט
צו זיצן אויף הייסע קוילן, פּאַניע, עס בריט! קלויבט מען זיך אויס
אַ ציגאַנקע! פייער לעשט פייער!

זיגמונד בליאַש האָט געשמייכלט.

– עה, פּאַניע, דו ביסט געלערנט, געגאַנגען אין שקאַלעס און
אַזאַ קלייניקייט ווייסט דו נישט. נו, טרינק וועל איך דיר באַלד ערקלערן
דער סטאַראַסטע האָט אָנגעהויבן:

– מיט טויזנטער יאָרן צוריק, ווען דער שטאַרקער דעבלאַ האָט
געוואָלט מענטשן באַשאַפן, האָט ער אַוועקגעשטעלט מחנות מלאכים
איבער צוויי גרויסע גריבער לייים און געהייסן פון ערשטן גרוב אויס-
קנעטן יידן און פון צווייטן – פּאַליאַקן. די מלאכים האָבן געקנעטן,
געקנעטן ביז זיי האָבן פּמעט דעם גאַנצן לייים אויסגעקנעטן. אין יעדן
גרוב איז געבליבן צו ביסל לייים פון וועלכן מען האָט מער קיין מענטש
נישט געקאַנט מאַכן, זיינען די מלאכים געשטאַנגען פאַרזאָרגטע, נישט
געוואַסט וואָס מיטן לייים צו טאָן. אַז דער שטאַרקער דעבלאַ האָט דאָס
דערהערט, האָט ער זיך צעלאַכט פון איין אויער ביז דעם צווייטן,
צונויפגענומען דאָס לייים פון ביידע גריבער, עס גוט אויסגעקנעטן און
אַרויסגעשפרונגען איז אַ שוואַרצער ציגיינער.

בליאַש האָט זיך צעלאַכט. אָפעלאַ איז צוגעקומען טאַנצנדיק און
ווי זי וואָלט נישט באַמערקט אַ פרעמדן מאַן זיצן, האָט זי זיך אַ
וואָרף אַריין געטאַן אין די קישנס.

– נו, פּויגל מיינער, ביסט מיד – האָט זיך דער סטאַראַסטע גע-
ווענדעט צו אָפעלאַן – זעסט, דאָס איז דער פּאַן בעל-הבית, געקומען
אונז באַזוכן, ווייבל מיינס!

זי האָט אַ וויילע געקוקט אויף בליאַשן און אים באַגריסט.

– איר האָט אַ שיינ ווייב, אויף מיין וואָרט, שיינ – האָט בליאַש
געזאָגט דעם ציגיינער אַז זי זאָל אויך הערן און געקוקט אויף דער
ציגאַנקע.

אָפעלאַ האָט צעפּנט אירע גרויסע אויגן און מיט אַ קינדישער
המימות און איבערראַשונג געקוקט בליאַשן גלייך אין פנים אַריין, ביז
ער האָט נישט אויסגעהאַלטן און זיך פאַרשעמט. האָט זי אויסגעשאַסן

אין אַ הילציק געלעכטער, אויפגעשפרונגען און פאַרשוונדן צווישן די פּאַרלעך אויף דער פּאַדלעגע.

— יונג בלוט — האָט דער סטאַראַסטע אַ צופרידענער געזונגען—

קאַן נישט איינזיצן... דאָס איז גאַר קיין מויד נישט, דאָס איז פייער!
און אַלט ווערן לאַזט זי נישט, זי וועט גיכער פון טויט לעבעדיק מאַכן!

— איר האָט שוין לאַנג חתונה געהאַט?— האָט בליאַש געפרעגט.

— לאַנג? ניין! צום לויוועטשער פּערד-מאַרק וועט ווערן אַ יאָר.

אַפּעלע אַז צוריקגעקומען, זיך אַראָפּגעלעאַזט אויף די קישנס

און אַן אומצופרידענע געזאַגט.

— קום, טייערער, מיר וועלן אַ היים גיין, איך בין מיד.

— וואָס איז, פּויגל מיינער? וואָס האָסטו דו דאָס קעפל

אַראָפּגעלעאַזט, זאַג!

— גאַר נישט. איך בין מיד, קום אַהיים!

— גוט!

מאַראַלע האָט זיך אויפגעשטעלט, אַנגעטאַן זיין בלויען, ברייטן

ראַק מיט די קיילעכדיקע שוורענע פעטליעס און זיך צערעזט מיט

אַ ציגיינער.

אַפּעלאַ האָט מיט אַמאָל געפרעגט, נישט קוקנדיק אויף בליאַשן:

— דער פּאַן איז רייך? ווי רייך איז דער פּאַן?

— איך בין זייער רייך!

— רייך ווי אַ פּרינץ?

— רייכער!

— און צו וואָס דאַרף דער פּאַן אַזוי פיל געלט?

— איך זאַמלע עס פאַר מיין געליבטע.

— טאַקע? און וווּ ווײַנט דער פּאַן? אין וואַלד?

— ניין, איך ווײַן ווייט פון דאַן, איך ווײַן אין וואַרשע.

— אין וואַרשע? דאַרט זיינען דאָך פאַראַן אַזוי פיל שיינע מיידל-

לעך! פאַרוואָס קלויבט זיך דער פּאַן נישט אויס קיין געליבטע?

— ווען איך געפין אַזאַ מיידל ווי דו ביסט... ווי הייסטו?

— גיי, דער פּאַן לאַכט פון מיר!

— אסור!

— ווי איך הייס? אַפּעלאַ! און ווי הייסט דער פּאַן?

— נוגמונד. אַפּעלאַ, דו ווייסט וווּ די וועראַנדע איז אין וואַלד?

- אודאי ווייס איך!
 - קום מאַרגן פֿאַרנאַכט צו דער וועראַנדע. וועסט קומען?
 - צו דער וועראַנדע?
 מאַראַלע האָט איבערגעריסן דעם געשפרעך. ער האָט צונויפגענו-
 מען די קישנס, זיי איבערגעגעבן אַ ציגיינער און זיך געזעגנט מיט
 בליאַשן:
 - אַ גוטע נאַכט, פֿאַניע בעל-הבית, אַ גוטע נאַכט.
 - אַ גוטע נאַכט.
 אָפּעלאַ איז אויפגעשפרונגען, זיך נישט געזעגנט מיט בליאַשן און
 גענומען אוועקגיין מיטן ציגיינער.
 בליאַש איז געפליבן ליגן, געקוקט ווי דער „סטאַראַסטאַ“ שפּרייזט
 יונג און בויגיק, ווי קוילעריש ער וואַרפט מיט דעם גרויסן קאַפּ האַר
 און פֿאַרשווינדט ביסלעכווייז מיט דער ציגאַנקע. צוויי גרויסע שאַטנס
 האָבן געשפרונגען פֿון דער לאַנקע אויפן שאַסיי און בליאַשן איז מיט
 אַמאָל שטאַרק אומעטיק געוואָרן.
 די פֿאַדלאַגע איז געוואָרן ליידיק.
 ערגעץ ווייט האָט זיך אימיצער צעזונגען, עס האָט זיך געהערט
 אַ געלעכטער און עס איז שטיל געוואָרן.
 בליאַש איז געלעגן מיט פֿאַרמאַכטע אויגן, געקוקט אויף אָפּעלאַן,
 ווי אויף אַ ווילדע פֿרינצעסן און עס האָט אים פֿאַנג געטאַן ביז טרערן.

2

עס איז געווען אַ הייסער נאַכמיטאָג. די היץ האָט געטרוקנט אין
 האַלז, געקלעפט די אויגן, אָנגעיאָגט אַ פּוילקייט, אַז עס האָט זיך גאַר-
 נישט געוואָלט טאַן, נישט טראַכטן, זיך פֿאַרקלייבן אין אַ שאַטן און
 דרעמלען.

אויפן זאמדיקן וועג, וואָס פירט אין וואַלד אַרײַן, זײַנען געשטאַ-
נען עטלעכע קלײַנע צײַגײַנערלעך, ווי גאָט האָט זײ באַשאַפֿן. זײ זײַנען
געשטאַנען אויסגעשטעלט אין אַ שורה און געצײלעוועט שטײַנדלעך אין
אַ רעכענער וואַראַנע, וואָס איז געווען צוגעבונדן צו אַ צווייג און
הײַזערײַק געקראַקעט.

אַ רײַטער, פֿאַרשוויצטער פּויער, אין אַ גראָב לײוונט העמד, איז
אַנגעקומען פֿון וואַלד. דער פּויער האָט געפירט אויף אַ שטריק אַ יונג
בײַקל.

— הײַנטישע אמונה, אַוועק! — האָט דער פּויער זיך געשריגן
אויף די צײַגײַנערלעך און אַראַפֿגעכאַפֿט מיט אײַן האַנט דעם פֿאַסעק
פֿון די הויזן. דאָס בײַקל האָט זיך דערווײַל אַ רײַס געטאַן, דער פּויער
האָט זיך מיט אײַן האַנט אַנגעכאַפֿט פֿאַר די הויזן, זײ זאָלן נישט
אַראַפֿפֿאַרן, און פֿאַרשוונדן מיטן בײַקל אין אַ וואַלקן שטויב.

פֿון בײַדע זײַטן וועג, וווּ דער וואַלד איז שוין געוועזן אויס-
געהאַקט, האָבן זיך געצויגן לײוונטענע פֿאַלאַטקעס, ווי אַפֿגעקאַלכטע
בײַנשטאַקן. געפֿענטעטע, מיטלױקסיקע פֿערד האָפֿן פּויל געצופֿט דאָס
גראָז, געשפּרונגען אויף די פֿאַדערשטע פּיס און געהאַלטן אין אײַן
אַפֿיאַגן די מחנות פֿליגן פֿון אונטער די לאַנגע עקן.

נעפֿן דער „רוזשיקע“ איז געשטאַנען אַן אַלטער צײַגײַנער און
געצוואַנגן אַ קלײַן קינד מיט שײַטערן זײַף. דאָס צײַגײַנערל האָט געמאַכט
קולות, געוואָרפֿן מיט די פּיסלעך. דער אַלטער האָט דאָס קינד אויפֿגע-
הויבן פֿאַרן געקרויזטן קעפֿל און עס עטלעכע מאָל אַפֿגעטוקט אין וואַסער.
נישט ווייט פֿון די פֿאַלאַטקעס האָט געקאַפֿטשעט אַ פּײַערל.
איבערן פּײַערל זײַנען געשטאַנען צוויי אײַזערנע שטאַמעס, אויף
וועלכע עס איז געהאַנגען אַ גרויסער קופֿערנער קעסל.

פֿון וועג איז אַנגעקומען אַ באַרויסע, פֿאַרשטיבטע צײַגאַנקע.
פֿון דער פֿלאַכטע, וואָס איז געהאַנגען אויף איר פֿלײַצע, האָט אַרויס-
געקוקט אַ קלײַן צײַגײַנערל מיט אַ פֿאַר גובײַשע אויגעלעך. די צײַגאַנקע
האָט אַרויסגעשלעפֿט פֿון דער פֿלאַכטע אַ האָן מיט אַן אַפֿגעדרייט
קעפֿל, אים געלאָזט לײַגן נעפֿן פּײַער און צוריק פֿאַרשוונדן אין
שטויבײַקן וועג. אַרום איז געוועזן שטיל, דושנע, געשמעקט מיט אַפֿ-
געסמאַליעטע עעדערן.

אין דער מיט פון אן אפענער פאלאטקע איז געזעסן אן אלטע גרויע ציגאנקע, ווי א אמתע מכשפה, מיט איינגעצויגענע באקן, מיט א לאנגע, דארע נאָז, וואָס איז זיך כמעט ווי צונויפגעקומען מיט דער שפיציקער גאַמבע, און געשריגן:

— וואָס פאַראַ ציגאַנקע וועסטו זיין, אַז דו וועסט נישט קאָנען גיין אויף דער „שפראַכאַרקע“, נישט קאָנען פאַרדינען פאַרן מאַן און קינדער? דער מאַן וועט דאָך דיך אויפהענגען! אַ מויד ווי אַ קאַבילע, ראַמאַנסירט מיט יונגען, נו, איז צייט זי זאָל ווערן אַ מענטש!
אַרום זיינען געזעסן נאָך גאָר יונגע ציגאַנקעס, געקוקט אין פונאַנדערנעוואָרפֿענע קאָרטן און זיך צוגעהערט ווי איינע פון זיי האָט „געוואָרשאַשעט“, גערעדט מיט אַ זיסן ניגון. דאָס האָט די אלטע געלערנט זיי קאָרטן לייגן, געמאַכט זיי פאַר אמתע ציגאַנקעס.

די ציגיינער האָבן אָפּגעגעסן מיטאַג. אויסגערוימט די פאַלאַטקעס, צוגעגרייט „וועטשערע“ פאַר די ציגאַנקעס, וואָס זיינען באַגינען אַוועק אויף דער „שפראַכאַרקע“, און זיך פאַרקליבן צו מאַראַלען. מאַראַלע אין זיינע ברייטע בלויע הויזן, אין אן אויסגענייט באַטיסטן העמד, איז גע- זעסן אין דעם אַריינגאַנג פון זיין פאַלאַטקע אויף אַ לייזונטן בענקל און געפיפקעט אַ לאַנגן ציבעק.

טיפּ אין דער פאַלאַטקע, אין אַ באַרג קישנס איז געלעגן אָפּעלאַ. פון הינטער אַ בוים האָט זיך באַוויזן אַ יונגער ציגיינער אין בלויע הויזן, פאַרצויגן מיט אַ ברייטן, לאַקירטן פאַסעק, וועלכער איז געוועזן אויסגעזעצט מיט ים-שטעקעלעך. ער האָט זיך אָנגעכאַפט פאַר אַ דיקע צווייג פון אַ בוים, זיך איבערגעצויגן, אַרויסגענומען אַ טאַרבע פון טאַפאַק, געמאַכט פון אַלערליי פאַרביקע שטיקלעך זיידנט, אויסגע- וויקלט אַ פאַפּיראַס און צוגעגאַנגען צו מאַראַלעס פאַלאַטקע:

— זיי האָבן דאָך אַפילו די געשטופלטע ראַמאַ פאַרבעטן.

— ווער? — האָט זיך אן אלטער ציגיינער געפרעגט.

— די געשוואָלענע.

— ס'אַראַ געשוואָלענע?

— מיר וועלן נישט לאַזן! — איז אַ ברייטבייניקער ציגיינער

אַריין דעם יונגן אין די רייד.

— געוויס נישט! — האָט אַ דריטער זיך אָנגערופן.

- איר האָט שוין אָנגעמאַלן אויף דריי וועגן - האָט מאָראַלע
 געזאָגט און אַרויסגעלאָזט אַ מויל רויך - און כ'ווייס נישט וועגן
 וואָס עס האַנדלט זיך, רעדט מענטשן זאָלן פאַרשטיין.

- אָט וועגן וואָס - האָט דער ברייטבייניקער געענטפערט און
 זיך אַזש אויסגעשטעלט - די קופער-שמידן האָבן נעכטן פאַרבעטן
 אונזערע ציאַנקעס אויף אַ טאַנץ און מיר וועלן זיי שיקן אַ כאַלערע
 אין די זייטן!

- מיר וועלן זיי נישט דאַרפן שיקן, זיי וועלן אליין גיין! -
 האָט זיך עמיצער אָנגערופן.

- זיי וועלן גאַרנישט גיין - האָט זיך דער ברייטבייניקער גע-
 היצט - און אויב יאָ, גיב איך מיין וואָרט, ווי כ'פֿין אַ ציגיינער, אַז
 בלוט וועט זיך דאָרט גיסן!

- האָ-האָ-האָ! - האָט זיך דער יונג פאַרגאַנגען.
 - זאָל מיך שוין אַ דונער טרעפן צי כ'נאָג אַ ליגן - האָט
 דער ברייטבייניקער זיך געקלאַפט אין דער ברוסט.

- אודאי נאָסטו אַ ליגן!
 - נאָג איך!
 - דאָס טענה איך דאָך!
 אלע האָבן זיך צעלאַכט.

- און דו - האָט דער ברייטבייניקער פאַרקוועטשט די פויסן
 און זיך געוואָלט וואָרפן אויפן יונג - דו ביסט אַ ים-חזיר!
 - ווער איז אַ ים-חזיר?
 - דו!

- און קוק אים נאָר אָן, דעם פאַרשוין, אַ פנים האָט עס ווי
 מען וואָלט אַ קאַץ אויפן עק געקוועטשט. עה, ברודער, ביסט אַ האָל-
 צענער פּיסטאַלעט!
 - האָ, האָ, האָ! - האָבן די ציגיינער געפלאַצט פון געלעכטער. -
 ווער איז דיינס אַ ברודער, ווער? - האָט זיך דער ברייטבייניקער
 געהיצט - צוזאַמען פיי איין ווייב געווען?
 - אָפגעשאָגן און אַ סוף! וואָס שטייט איר, וואָס, ווי צוויי
 הענער? - האָט אָן עלטערער זיך אַריינגעמישט.

אָפּעלעך האָט זיך נישט איינגעהערט. זי האָט פאַרושמורעט די אויגן און געטראַכט וועגן די אונגאַרישע רעסטאָראַנען, וווּ זי האָט מיידלעווייז געטאַנצט, וועגן דעם רייכן „פּאַן“. וואָס ער האָט זי נעכטן פאַרבעטן, וועגן די אויסגעוואַרפענע קאַרטן. דריי מאָל איז דער מלך שעל אַרויס – אַ רייכער ברונעט מיט אַ קאַלט האַרץ. און דריי מאָל איז די מלכה שעל אים אַנטקייגן געקומען – אַ יונגע דאַמע מיט שוואַרצע ווי די נאַכט צעפּ, מיט אַ האַרץ פּול ליבע. און וואַרעמען וועט די דאַמע דאָס קאַלטע האַרץ, זיין אַ רגע גליקלעך און וועט פאַרפירן ווערן. מער אָבער ווי דריי מאָל טאָר מען דאָס אייגענע מול נישט פּרובירן.

אָפּעלעך האָט מאַראַלען ליב געהאַט. אמת, מאַראַלע איז שוין נישט געווען קיין יונגער, פונדעסטוועגן, אַז ער האָט זי אַרומגענומען וואָבן אַלע ביינער געקנאַקס און קיינער פון די יינגע ציגיינער האָט זיך צו אים נישט געקנאַנט גלייכן. דערצו האָט ער זי אָפּגעקויפט, באַצאַלט איר פּאַטער טויזנט זילבערנע טאָלער. מאַדנע, זייענדיק אין דער היים האָט זי תמיד געהלומט צו צושטיין צו אַ באַנדע ציגיינער אין לעבן מיט זיי אין די וועלדער. די ערשטע צייט איז זי טאַקע נישט איינגעזעסן אין דער פּאַלאַטקע; גאַנצע טאָג געשפּאַצירט איבער די גרינע פּאַנקעס, פאַרקראַכן טיף אין וואַלד אַרײַן, זיך מיטגעכאַפט אָן מאַנס וויסן אויף דער „שפּראַכאַרקע“. נאַכט איין, נאַכט אויס האָט מען גרויסע פּיערן צעלייגט, די סטרונעס זיינען פון צופיל שפּילן גע- פּלאַצט און זי האָט מיד געמאַכט די בעסטע טענצער. איצט איז איר אַלץ דערעסן. די פּאַלאַטקע, דער וואַלד, דאָס פּרייע ציגיינער לעבן – אַלץ וואָס עס האָט איר פּריער געצויגן איז איר איצט דערווידער. און צומיינסטן האָבן איר דערעסן די כּהנות פּליגן, וואָס האָבן אָנגעפּילט די פּאַלאַטקע מיט אַ זשומעריי און אַזוי געניסן אַז מען האָט זיי פון זיך בשום אופן נישט געקענט אָפּיאַגן. און אפשר גאָר גיין צום רייכן „פּאַן“ אין וואַלד אַרײַן? ער האָט דאָך זי פאַרבעטן? און ווער ווייס? זי האָט דאָך אַזוי פיל מעשיות געהערט, ווי פּרינצן פאַרליבן זיך אין צינאַנקעס, האַלטן זיי געפאַנגען אין שלעסער, אין טיפע וועלדער. יא, זי רופט גלייך די אַלטע קאַרלא. זיך לאָזן „וואַראָזשען“ און אויב זי וועט זאָגן דאָסזעלבע גייט זי צום „פּאַן“.

— גוט מאַרגן, שיינע אָפּעלאַ! — האָט די אַלטע קארלא, אַ ציי
גאַנקע פּלויז הויט און ביינער אויסגעוונגען.
— גוט מאַרגן, קארלא, קום אַריין!
די אַלטע איז אַריין אין דער פּאַלאַטקע און זיך אַראָפּגעלאָזט
אויף די קניען:

— ווער האָט אַוועקגערויבט דעם גלאַנץ פון דיין גאַלדן אויג,
שיינער מלאך מיינער! ווי שלעכט דו זעסט אויס! וואָס איז דיר? זאָג
דער אַלטער קארלא, זי וועט די שווערע משא אַראָפּנעמען פון דיין
האַרץ! שעם זיך נישט, קינד מיינס, די קאָרט וועט אַלץ אויסזאָגן!
די אַלטע האָט אַרויסגעשלעפט פון בוזים אַן אָנגעשוואָלן פעקל
קאָרטן און עס פּאַנאָדערגעוואָרפן אויף די קישנס:
— נו, אַצינד, מיין הערצל, לייג אַוועק אַ צענער אויף דער
ערשטער קאָרט, סוועט זיין מזלדיק און די אַלטע קארלא וועט זאָגן
דעם ריינעם אמת!

אָפּעלאַ האָט געשמייכלט.

די אַלטע האָט צעוואָרפן די קאָרטן מיט אירע ביינערנע קנאַכן,
זיי אויסגעלייגט אין דער פּאַרם פון אַ האַרץ, דריי מאָל אויסגעשפיגן,
געוויספּערט מיט די ליפן, אויפּגעהויבן אַ קאָרט און גערעדט מיט אַ
שטיל, אויסטערליש קול, ווי אַ מת:

— מלך שעל — אַ ברונעט מיט אַ געדרייטער וואָנס האָט אַוועק-
גערויבט דיין רג, נאָר לאָז דיין גאַלדן אויג נישט וויינען, שיינע
אָפּעלא! סאיז דיר באַשערט אין דער צוקונפט אַ גרויס גליק, מייד
אויס די טריט פון דעם ברונעט וואָס גייט דיר נאָך. מער האָט די
קאָרט נישט וואָס צו זאָגן, אוצר מיינער!

אָפּעלאַ האָט אַרומגעכאַפט די אַלטע:

— מיין גוטע קארלא, זאָג וואָס וואָלסט דו געטאָן?

— כּי-כּי-כּי — איז זיך די אַלטע טאַרגאַנגען ווי אַ פּויגל —
ס'אַראַ קינד, דו ביסט, אָפּעלאַ! וואָס פאַר אַ משוגענער וועט זיך
נאָכשלעפּן נאָך אַן אַלטן בעזים, אַז עס בליען אַזעלכע שיינע ריוון
ווי דו? דו מיינסט אודאי ווען כ'בין יונג געווען? פרעג נישט! געווען
וויילד, ווילד ווי אַ פּויגל! איבערגעשטיגן אייך אלע! און ווער מיינסטו
איז די בעסטע טענצערקע געווען אין די לאַמניער וועלדער? דאָס

וויסן די אלטע ציגינער! און ווער האָט געהאַט צעפּ ביו איבער די קניען? און ווער האָט די ציגינער די קעפּ פאַרדרייט? אַלץ איך! קאַרלאַ! דערפאַר בין איך דאָך יונג געווען, קינד מיינס, געטאָן וואָס ס'האַרץ האָט געגלוסט! עה, אוועק די אלטע צייטן! – האָט קאַרלאַ געענויקט מיט אַ זיפּץ, צונויפגענומען די קאָרטן און זיך אַרויסגע-שאַרט.

אַפעלאַ איז געבליבן ליגן אויף די קישנס אַן אומצופרידענע. די געשרייען פון די ציגינער וואָס זיינען געווען צעוואָרפן אַרום דער פאַלאַטקע זיינען איר נמאָס געוואָרן. פון פאַרדרוס האָט זי געכאַפט אַ פולע האַנט פליגן, זיי אַ שליידער געטאָן אין אַ קובל וואַסער, דורכ-גענומען די האָר מיטן צוויי שאַרפיגן שטילעט און אַרויס פון דער פאַלאַטקע.

3.

אַפעלאַ איז געשפרונגען איבערן וואַלד מיט אַן אָפגעבראַכענע צווייג אין דער האַנט.

אַ לייכט, געוואַלצן ווינטל האָט זיך מיט אַמאָל אָפגעריסן פון דער ווייסל, גערעגט, מיטגעבראַכט מיט זיך דעם שאַרפן ריח פון יאַלאָוויץ, פון פאַרטיקע פלאַמבירן.

בליאַש איז איר אַנטקעגן געקומען, זי אָנגענומען פאַר ביידע הענט און אָפגעשטעלט:

– אַפעלאַ!

אַפעלאַ האָט איינגעצויגן אירע ברעמען, ברייטער צעעפנט אירע שוואַרצע אויגן מיט די בלויע רייפן אַרום, געקוקט אַ וויילע אויף בליאַשן, פאַרריסן דעם קאַפּ, אַרויסגעלאָזט אַ ווילד און האַרציק גע-לעכטער – האָט זיך דער וואַלד דורכגעטרייסלט, זיך צעברומט אין

דער נאכט אַרײַן, זיך צענויפגעגאַסן מיטן געלעכטער און אָפּגעהילכט
ווי אַ ווייטער, ווייטער ים.

בליאַש האָט פעסט געדריקט דער ציגאַנקעס הענט, זי אַרומגע-
זומען און געשפּרייזט אַ שטומער, אַ גליקלעכער.

אַ פּאַרל איז אָנגעקומען. אַ יונגער ציגיינער מיט נאָך נאָך אַ
יונגער ציגאַנקע האָבן געטראַגן אַן עמער מיט פּוטער-מילך. בליאַש
מיט אָפּעלאַן האָבן זיך באַהאַלטן אין אַ שמאַלע, פינסטערע, ווי אַ
קעלער, סטעזשקע. דאָס פּאַרל האָט זיך יעדע וויילע אָפּגעשטעלט,
אָוועקגעשטעלט דעם עמער מיט מילך און זיך געוואָרפן איינער דעם
צווייטן אין די אַרעמס.

אָפּעלאַ האָט זיך דערפילט פּרישער, יונגער. גיך און בויגיק האָט
זי אַרומגעכאַפט בליאַש, אים אַ רגע דורכגעקפערט מיט אירע אויגן,
זוגעלייגט אירע פייערדיקע ליפּן צו זיין אויער :

— מיין פּאַן ! מיין גאַלדענער פּאַן !

די לבנה האָט זיך אַרויסגערוקט פון וואַלד. אַ משופּעדיקער
שטראַל איז אַרײַן אין דער פינסטערער סטעזשקע, זיך אָנגעצויגן אָן
די בוימער ווי אַ זילבערנע סטרונע פון אַ האַרפע, זיי איבערגעשניטן,
זיך אויף אַ רגע אַ גלייך אויס געטאָן, דורכגעאַקט דעם וואַלד אין
צווייען און אָפּעלאַ האָט אַ ציטער געטאָן. איר האָט זיך געדאַכט, אַז
דאָרט אין עק וואַלד, שטייט עמיצער, אַ הויכער, מאַראַלע, בויגט זיך
אין דרייען, גלאַצט די אויגן און נעמט צו איר שפּרייזן. דער שטראַל
איז פּאַרשוונדן, די סטעזשקע איז נאָך פינסטערער געוואָרן און נאָך
שטאַרקער האָט זי בליאַשן אַרומגענומען. ער האָט געפילט, ווי אירע
פייערדיקע קושן פאַרשכורן אים, געהערט אַ זיסן וויספּער, ווי מען
וואַלט אים געגלעט מיט פּוך-פּעדערן :

— מיין שיינער פּאַן, ליב מיך — ביים שטאַרקער !

אַ שפורער האָט בליאַש זיך אויפגעשטעלט און געפלאַפּלט :

— מיין שיינע ציגאַנקע, מיין ווייסע ציגאַנקע !

זיי זיינען געגאַנגען האַנט און האַנט, געפילט ווי זייערע פינגער
פּלעכטן זיך, ווערן שטייפער, קנאַקן.

און די לבנה, ווי אַ כּשוף-מאַכערן, האָט געבלענדט די אויגן,
געהילט דעם פינסטערן וואַלד אין זילבערנעם טיול, אָנגעיאַגט אַ

שרעק, געוואָרפֿן שטיקער ליכט דאָ און דאָרט אין די אָפּגעהאַקטע
ביימער האָבן איינגעזען פון דער ווייטנס ווי מענטשן, פּערד און בערן.
ביי דער וועראַנדע איז דער לעשניק זיי אַנטקעגן געקומען. ער
האַט געצויגן ביז צו די קניען דאָס היטל, אַ געבויענער געבליבן
שטיין, לאַנג נאָכגעקוקט דעם פּאָן מיט דער ציגאַנקע, זיך דערמאַנט
אַז ער האַלט דאָס היטל, האָט ער פון פאַרדרוס אויסגעשפּיגן, זיך
גלייך אָפּגעצאָמט און מיט אַ קרעכץ זיך אַראָפּגעלאָזט אויפן טרעפּל.

זיי זיינען אַריין אין שטוב. אָפּעלאַ האָט נישט געלאָזט אָנציינדן
קיין ליכט. זי האָט פאַרבויען די גאַרדינען פון די פענסטער און די
שטוב איז אָפּגעגאַסן געוואָרן מיט אַ מאַטן לבנה-שיין. אַ נייגעריקע
איז אָפּעלאַ אַרומגעגאַנגען איבערן זאָל, פאַקוקט דאָס מעבל, די פּליי-
שענע דיוואַנען, די בילדער אויף די ווענט.

זי האָט אַרויסגענומען אַ גרויסן בוקעט מיט רויזן, וואָס איז גע-
שטאַנען אין אַ וואַזע, שטיפעריש גענומען רייסן די סאַמעטענע לעפּ-
לעך פון די בלומען און זיי געוואָרפֿן אויפן פּליישענעם דיוואַן, אויף
בליאַשן. זי איז געוואָרן אַלץ ווילדער, צעשאַטן דעם בוקעט, אַרויס-
געכאַפט פון די האָר דעם בלאַנקענדן שטילעט, אים שנעל גענומען
וואַרפֿן, אַז עס האָט זיך אויסגעדוכט, זי וואַרפט עטלעכע מיט אַמאָל.
דאָס צווייטאַרפיקע מעסער איז געפּליגן דורך איר פּוס, פאַרביי דער
פּלייצע און זי, אַ צעפּאַטלטע, אַ ווילדע, האָט זיך געטראָגן נאָכן מע-
סער, עס יעדעס מאָל געכאַפט, געלאָזט פּאַלן, ווידער געשליידערט און
עס געלאָזט שטעקן ווי אַ פייל אן דער פּאַדלאַגע.

זי האָט זיך צעלאַכט, זיך מיט אַמאָל צוגעזעצט, אַוועקגעלייגט
זיין פּוס אויף דער פּליישענער אַטאַמאַנע און זיך שעלמיש געפרעגט:

— דער פּאָן איז ברוגז?

— וואָס פּאַלט דיר איין!

— טאָ טו מיר אויס דעם שוין, ער דריקט — —

בליאַש האָט גענומען דעם לינקן שוין, אָנגעשפּאַרט אויף זיין
קני, גענומען אויפקעפּלען — האָט ער דערפּילט, ווי זי נעמט אים
אַרום, ווי זי רייבט אירע ווייכע, ווי דער פּוך אונטער אַ פּויגלס
העלזל, באַקן אָן זיינע עטוואָס שטעכיקע, באַוואַקסענע, און בשעת
מעשה האָט אַלץ אין אים זיך גענומען הויבן, שלאָגן איז מח אַריין.

ער האָט זי געכאַפט אויף דער שויט, געפילט ווי אירע שפיצן פינגער
 רירן לייכט אָן זיין ברוסט, קיצלען, ברענען און ער האָט זי גענומען
 אויסטאַן. און דאָס האָט געדויערט אַזוי לאַנג, אַזוי לאַנג, אַזוי מוראדיק
 לאַנג! ער האָט זי געהאַלטן אין איין אויסטאַן און געפילט בשעת מעשה
 ווי עס פלאַצן אין אים אָן אַדער נאָך אָן אַדער, ווי ער קאַרטשעט זיך
 אין דרייען, ווי דאָס בלוט לויפט האַסטיק אין מוח אַריין, ברענט און
 דער פליושענער דיוואַן איז אויסגעבעט מיט רויטע ראָזן, אַ לייכט
 ווינטל האָט זיך אַריינגעריסן דורכן אָפענעם פענסטער, אויפגעהויבן
 עטלעכע סאַמעטענע ראָזן-לעפלעך, זיך געטראַגן פון אַ ראָז צו אַ ראָז,
 פון אַ ראָז צו אַ ראָז און דורכפליענדיק איבערגעלאָזט דעם שמייכל
 פון ראָזן.

— ביסט בייו, אָפעלאָ?

אָפעלאָ האָט עטוואָס אויפגעהויבן דעם קאַפּ מיט די צעפאַטלטע
 האַר, פאַרשאַצט די אויבערשטע דינע ליפּ און פון די ווייסע ציין, ווי
 ווייסער קעז, האָט זיך אַ שמייכל צעגאַסן איבער איר פנים.

אַזוי איז זי געפליבן ליגן אַ וויילע אויפן פליושענעם דיוואַן,
 פון די גאַרדינען איז איר אַ שטראַל אַ פאַל אַריין געטאַן אין פנים,
 זיך אָפגעשלאָגן, אויסגעשניטן דורכן גאַנצן זאַל אַ לבנה-וועגל — האָט
 זי דערזען ווי אַ טיולען געשטאַלט קוקט אין פענסטער. זי האָט אַ
 ציטער געטאַן, פון שרעק פאַרמאַכט די אויגן און זיך פעסטער געטו-
 ליעט צו בליאַשן.

— אָפעלאָ, זיי נישט בייו — ביסט בייו, אָפעלאָ?

אָפעלאָ האָט זיך ווילד צעלאַכט:

— מענטש, פאַרוואָס זאָל איך בייו זיין? היינט איז דיין נאַכט,
 די קאַרט האָט דיך אויסגעקליבן! און קעגן מול גייט קיינער!
 — און די קאַרט האָט טאַקע געטראַפן? — האָט זי בליאַש אַ
 בייגעריקער געפרעגט.

— אַוודאי געטראַפן! — האָט אָפעלאָ קינדיש געענטפערט.

זי האָט צונויפגעלייגט אירע קליינע הענטלעך אין רערן, איין
 זייט צוגעשטעלט זיך צו די אויגן, די צווייטע — בליאַשן און אַזוי
 פאַרעקשנט, ביז משוגעת, זיך איינגעגעסן אין בליאַשס קוק, אַז ער
 האָט דערפילט אַ וואַרעם פרעסטל.

— נישט קוק אזוי! — האָט בליאַש זיך געבעטן, אַוועקגענומען אירע הענט און איר פאַרמאַכט די אויגן.

— עה, דער פאַן האָט מסתמא קיין ריינעם געוויסן נישט, צו ער קאָן מיר גלייך אין די אויגן נישט קוקן.

בליאַש האָט געשמייכלט, געקושט אירע קליינע הענט:

— מיין שיינע ציגאַנקע, כ'שעם זיך! זעסט, נישט בחנם לייבן זיך מענטשן ביינאַכט, אין דער פינסטער. דאָס האָט מסתמא גאָט אַליין אויסגעקליבן די נאַכט פאַר לייב.

— מענטש, וואָס דו רעדסט — האָט אָפּעלאַ געצויגן די ווער-

טער — וואָס ווייסט איר פון לייב? לייבן קענען מיר! מענטשן דאַרפן

זיך נישט לייבן ביינאַכט ווי קעץ! לייבן דאַרף מען זיך אונטער דער

צעפּלעמטער זון אין וועלדער, אין פעלדער! דער „פאַן“ וועט זאָכן.

ווען כ'בין אַלס געווען צוועלף יאָר, האָב איך שוין געהאַט צוויי גע-

ליבטע. ברידער זיינען זיי געווען, ציגינער. בייטאָג האָבן זיי גע-

שפילט אין די גאַסן און ביינאַכט האָבן זיי זיך אריינגעזעצט אין די

פענסטער און געפייפט ווי קאַנאַרקעס. דער עלטערער, מיט די וואַנסן,

איז מיר געפעלן, האָב איך זיך אַוועקגעשטעלט אונטער זיין פענסטער

מיט אַ רויטן עפל אין מויל. ביידע ברידער האָבן צו מיר געלאַכט,

צעשפּרייט די הענט און מיר איז געזעלן געוואָרן דער עלטערער,

באַרעק האָט ער געהייסן, האָב איך אים געוואָרפן דעם עפל. פון דע-

מאָלט אָן האָב איך אָנגעהויבן צו קומען צו אים יעדן טאָג, געוואָלט

זיין זיינע, האָט ער געלאַכט, מיר געהייסן וואַרטן ביז צו דער חתונה

ער האָט געוואָלט האָבן אַ ריינע, אַן אומשוילדיקע האָט מיך דערפאַר

דער יונגערער געקראָגן.

אָפּעלאַ איז אַנטשוויגן געוואָרן.

— דערציייל ווייטער, אָפּעלאַ — האָט זיך בליאַש געבעטן.

— כ'בין נאָך דעמאָלט — האָט אָפּעלאַ ווידער אָנגעהויבן — אַזאַ

נאַרעלע געווען, געגלויבט דער מאַמען — — ווייסט מיין מאַמע פלעגט

מיר זאָגן, אַז אַ יונג דריקט שטאַרק אַ מיידל אַ האַנט, האָט זי אַ קינד —

האָב איך יעדע נאַכט זיך אזוי געשראַקן—פון יונגערן האָב איך נישט

געוואָלט האָבן קיין קינד. כ'האָב אים די ערשטע צייט נישט לייב געהאַט

ער האָט געהאַט די פאַליקע. און דער עלטערער, באַרעק האָט געהאַט

אן אָפּגעהאַקט אויער, האָב איך זיך געשעמט, מען וועט לאַכן - נישט
בעוואַלט האָבן אַ קינד מיט אַן אָפּגעהאַקט אויער!
- און שפעטער האָסטו דעם יונגן לייב געהאַט? - האָט בליאַש
געפרעגט.

- אודאי - האָט אַזעלאַ געשמייכלט.
זי האָט עטוואָס צעעפנט אירע פרישע ליפן, שטאַלץ אויפגעהויבן
דעם צעפאַטלטן קאַפּ מיטן קליינעם שטערן און אַ האַלב אויסגע-
טוענע, איז זי ווי אַרויסגעוואַקסן פון דער ערד, פון די רויון.
איבערן לבנה-וועגל האָט זיך דורכגעשלייכט אַ געשטאַלט, זיך
פאַרקוקט אין פענסטער, האָט אָפּעלאַ פאַרמאַכט די אויגן און אַ ציטער
געטאַן.

4

די ציגיינער האָבן זיך געהיצט - די ציגאַנקעס זיינען אוועק
צו די קופערשמידן אויפן טאַנץ.
מאַראַלע איז געזעסן אַן אומרויקער, געקוקט אויפן וועג וואָס
פירט צום וואַלד צו און כאַטש ער איז געווען זיכער אַז אָפּעלאַ איז
אויך דאָרט, האָט ער פונדעסטוועגן זי אויסגעקוקט און נישט איינמאַל
האַט אים דער אַטעם פאַרכאַפט ווען עפעס אַ געשטאַלט האָט דורכגע-
שלייכט דעם וועג.

- מיר וועלן נישט דערלאָזן! - האָבן זיך עטלעכע מיט אַמאָל
צעשריען.

- געוויס נישט! - האָבן אַנדערע אונטערגעכאַפט.
- אַ דונער מעג זיי דערשלאָגן, די יחסנים! זיי וועלן זייערע
מיידן נישט שיקן צו אונז!
- מיר האָבן דאָך אונזערע אויך נישט געשיקט! - האָט זיך
אַן אַלטער געוויצלט.

— זיי זיינען אליין געגאנגען !

— טא וואָס קאָכסטו זיך ?

— אַ ווייב און אַ קו טאָר מען נישט גלויבן — האָט דער בלינד-
דער צעמבאל זיך אַריינגעמישט — די בעסטע קו גיט מילך, גיט מילך,
מיט אמאָל צעבריקעט זי זיך, גיסט אויס די מילך און איז מכבד מיט
דער קאָפיטע אויך.

די ציגיינער האָבן געלאַכט.

מאָראַלע איז געזעסן אַן אָנגעכמורעטער און אויסגעפיפט עפעס
דורך די פאַרמאָכטע ציין. ער האָט דערזען פון אַ צווייטן זייט וואַלד
אַ פּלאַם. דער פּלאַם איז געוואָרן גרעסער, קלענער, פאַרשוונדן און
באַלד צוריק זיך פאַרצויגן. דאָס האָבן די קופער-שמידן געטאַנצט.

אים האָט פאַרדראָסן אויף זיך אליין, וואָס ער זיצט דאָ אין
געהאָקטע צרות, קוקט אויס אָפעלאָן און זי טאַנצט דאָרט מסתמא מיט
אַראַלען, דעם סטאַראַטע.

— צעמבאל איז גערעכט, אַ ווייב טאָר מען נישט גלויבן — זיי

זיינען אַלע אזוי ! — האָט מאָראַלע געטראַכט און געפילט ווי די נכפה
עסט אים.

ער האָט געפיסן זיין לאַנגע וואַנסע און מיט מער עקשנות און
בייוקייט זיך איינגעקוקט אין פאַרצויגענעם, ווי אַ זון אונטערגאנג, פּלאַם.

און די נאַכט איז געווען אַ לבנהדיקע, אַ דורכזיכטיקע — האָבן

זיך לאַנגע שאַטנס ווי סנאָפעס געלייגט איבער די פעלדער — פון די

שאַטנס האָבן זיך אַרויסגעשניטן מחנות סילוועטן, ווי שרים, און זיך

געטראָגן אין אַ ווילדן טאַנץ. מיט אמאָל איז אַלץ צעשוואַמען און

ס'איז פינטער געוואָרן. מאָראַלע האָט פרייטער צעעפנט זיינע אויגן

און אים האָט זיך געדאַכט, אַז אַלע האָבן אָפּגעטאַנצט, צעגלייטן זיך

און אָפעלאָ אַ מידע גייט מיט גאָראַלען אין דער פאַלאַטקע, וואַרפט

זיך אין די קישנס און פראַוועט מסתמא די זעלבע שטיק, ער איז

געווען זיכער, אַז אָפעלאָ ליבט אים נישט, ער איז צו אַלט און גאָראַלע

איז יונג און רייך — געפעלט ער טאַקע יעדער מויד.

פון כעס האָט זיך זיין האַרץ געקאַרטשעט. ער האָט זיך אויפּ-

געשטעלט, צעשפרייט די פיס, זיך איבערגעצויגן, אויסגעשפיגן אַ קללה

אין דער נאַכט אַריין און אַ געשריי געטאָן :

— קומט !

ציגינער מיט שטעקנס אין די הענט זיינען גלייך אויפגעשפרונג-
גען און זיך צעגודערט.

— מיר וועלן זיי צעברעכן די זייטן, וועלן מיר ! — האָט זיך
אייבער אָנגערופן.

— וועלן זיי וויסן, ווי צו פאַרנאַרן פרעמדע מיידן. — האָט אַ
צווייטער פאַרענדיקט.

— פּערגעסט נאָר נישט אַ היים צו קומען ! — האָט זיך אַן אַל-
טער געוויצלט.

די ציגינער, בראַנזענע, מיט שווערצע קוטשמעס האָר, האָבן זיך
מיט אַ טומל צעשאַטן איבערן זאַמדיקן וועג.

מאָראַלע האָט געשפּרייזט דעם קאָפּ אַראָפּגעלאָזט, געקוקט אויף
זיין אייגענעם שאַטן און זיך פאַרגעסן ווהיין ער גייט און וואָס העכער
ער האָט געהויבן אַ פּוס, געוואָלט אַריין דעם שאַטן אין דער מיט, האָט
דער שאַטן געהויבן נאָך אַ העכערן פּוס און זיך אַרויסגעגליטשט. מאָ
ראַלע האָט אַ שפרונג געטאָן, ווי אַ יינגל, געוואָלט איבערשפּרייזן דעם
שאַטן, האָט דער שאַטן אַ העכערן שפרונג געטאָן און מיט אַמאָל
פאַרשוונדן. עמיצער האָט זיך צעלאַכט. מאָראַלע האָט זיך פאַר-
שעמט, געפילט אַז ער איז אויסגעשפּילט, אַז זיין אייגן ווייב איז אים
נישט טריי, אַז די ציגינער לאַכן אין די פּויסטן און ער האָט
אַלעמען פּיינט געקריגן.

אויפן פעלד נעבן אַ קליין פייערל איז געזעסן אַ פּאַרל. מאָראַל-
לע האָט דערפילט ווי עס רייסט זיך ביי אים עפעס אָפּ, ווערט הויל
און ער האָט זיך אָפּגעשטעלט. די ציגינער האָבן אַרומגערינגלט דאָס
פּאַרל — אַ קופּער-שמיד איז געזעסן מיט דער געשטופּלטער ראָמא.

— ראָמאַנסיר ווייטער, די חזירשער עק ! — האָט מאָראַלע אויס-
געשאַסן כּמעט לויפּנדיק און עס האָט אויסגעוויזן אַז ער קלויבט זיך
אַריבערשפּרינגען דעם ציגינער.

ער האָט אַרויסגעשלעפט פּון פייער אַ ברענעדיק שטיק האַלץ,
עס צוגעשטעלט צום פּאַרל און זיך איינגעקוקט :

— אה, דו ביסט עס, ראָמאַ? דיר האָט זיך פאַרוואָלט אַ קופּער-
שמיד ! נו, זאָג, שמעקט בעסר ווי אַ ציגינער ? — פּאַקסודא !

ער האָט זי אָנגעכאַפּט פאַרן צאַפּ, אים אַרומגעוויקלט, ווי אַ
שטריק, אַרום זיין האַנט און זי אַ שלעפּ געטאַן צו זיך:
— „כלאַפּצי“, טוט אויס ראָמען אַ נאַקעטע, גיכער, און פירט
זי מיט אַ „קאַצן-מוזיק“ אַהיים, וועט זי וויסן, וואָס הייסט אַוועקגיין
ביי נאַכט פון אַן „אייגן פייער“.

דער קופּער-שמיד איז אויפגעשפרונגען, געקוקט ווי אַ צע-
שראַקענע חיה אין אַלע זייטן, געוואָלט עפעס זאָגן, האָט אים מאַראַלע
אַ פּלאַם געטאַן אין לינקען אויער, פאַרגאַסן די אויגן מיט טרערן
דער ציגיינער האָט אַ צעפינטלעכער אַ דריי געטאַן מיטן בלויון קאַפּ,
געוואָלט וויסן פּונדאָנען דער קלאַפּ איז געקומען, איז אים מיט אַמאָל
ליכטיק געוואָרן אין די אויגן און ער איז געפאַלן.

באַלד, נאָכן ערשטן קלאַפּ האָט מאַראַלע דערפילט ווי אַלץ וואָס
עס האָט זיך אין אים געהויבן, געשפּאַרט אין האַלז אַריין, פּלאַצט,
רייסט זיך אַרויס — האָט ער אָפּגעלאָזט הענט און פיס און געשלאַנגן
אָן רחמנות.

— בעסער! — האָבן די ציגיינער פאַרגאַפּטע אונטערגעכאַפּט.
דער קופּער-שמיד איז געפאַלן, גערעוועט, זיך אויפגעשטעלט
און ווידער געפאַלן.

מאַראַלע איז געשטאַנען אַ צעפלאַמטער, די הענט אין די קע-
שענעס און געסאַפּט:

— וועסט ראָמאַנסירן, דו קוימען-קערער! וועסט ראָמאַנסירן!
— קוק בעסער דיין ווייב זאָל נישט ראָמאַנסירן! — האָט דער
קופּער-שמיד געהעשעט.

— שווייג, באַרנדינער!*) מיט די גלאַקן! — האָט מאַראַלע אַ
טופּע געטאַן מיט דעם פּוס.

דער קופּער-שמיד האָט זיך אַ וויש געטאַן מיט דער האַנט איבערן
פנים און עס אויסגעשמירט מיט בלוט. ער האָט געקוקט דאָ אויף
די פאַרבליטיקטע הענט, דאָ אויף מאַראַלען, ווי פאַרגעסן אָן די קלעפּ,

*) ציגיינער קופּער-שמידן טוען אָן זייערע בכורים אין די קליידער פונם
האַרדן בערנארדי.

זעטאָן אַ לייַדנשאַפטלעכן צוג מיט די ליפּן, זיך נקמהדיק צעשמייכלט
מיט איין אויג און דורכגעזיט דורך די פאַרקוועטשטע ציין :

— שלאַג בעסער דעם „פּאַן“ ! ער ראַמאַנסירט אין וואַלד מיט
דיין ווייב.

מאָראַלע איז בלאַס געוואָרן, פֿון כּעס אַרייַנגעכאַפט איין וואַנסע
אין מויל אַריין :

— לאָז דיר דיין קאַפּ נישט דאַרן ! מאַרש, יאַלאָווער, קיין פיפּט
מער, כּוועל דיך דערהרגענען ווי אַ הונט !

דער קופּער-שמיד איז אָפּגעגאַנגען אַ פּופּציק טריט ווי אַ שיכּור,
זיך מיט אַמאָל אָפּגעשטעלט, זיך אויסגדרייט, געגראָזשעט מיט אַ
פינגער :

— וואַרט, „פּסו-בראַט“, כּוועל זיך אָפּרעכענען מיט דיר !

— און מיט דיר האָט מען זיך שוין אָפּגערעכנט ! האָט אַ צי-
גינער אים נאַכגעשריגן.

אַלע האָבן געלאַכט.

מיט אַ פּאַטשעריי, מיט אַ פייפּעריי האָבן די ציגינער געפירט
דאָמען, אַ נאַקעטע, אין דרייען אַ געבויענע. ראַמאַ האָט פאַרשטיקט,
ווי פֿון אַ פּאַס אַרויס, געוויינט און עס האָט זיך געדאַכט, אַז אַט, אַט,
פּאַלט זי איבער די פּיס.

און וואָס העכער די ציגינער האָבן געוונגען, געוואַלט איבער-
שרייען ראַמעס געוויין, אַלץ שאַרפּער און דורכדרינגענדער האָט זי
געקלאָגט אין דער נאַכט אַריין, געוואַיעט ווי אַ הונגעריקע סאָווע.
האַבן זיך סאָוועס מיט פּלאַטשיקע, ווי טראָגעדיקע קעץ, פּנימער
ציעיאַמערט דאָ און דאָרט, אָנגעיאַגט אַ מאַדנע שרעק.

— פּשאַ יוכאַ, נישט אַנדערש ווי אַ סאָווע זיצט אין איר ! —
האַט מאָראַלע צו זיך גערעדט.

אַ דערשלאָגענער איז ער געגאַנגען צו דער וועראַנדע. ער האָט
זיך עטלעכע מאָל פאַרקליבן עפעס צו טראַכטן, איז אָבער אַלץ מיט
אַמאָל אַרויסגעפּלויגן פֿון זיין מה, ווי מען וואַלט מיט אַ בעזים אויס-
געקערט. עס איז אים מיט אַמאָל פינסטער געוואָרן אין די אויגן און
ער האָט זיך אָפּגעשטעלט.

אָפּעלעך מיט אַ רויו אין די שוואַרצע האָר איז אים אַנטקעגן
געקומען.

— פון וואָנען שלעפּסטו זיך? — האָט מאָראַלע זי ביזו געפרעגט.
אָפּעלעך האָט זיך נישט געמאַכט הערן און געגאַנגען ווייטער.
מיט אויסגעגאַנגטע אויגן, מיט אַן אָפּן מויל, איז מאָראַלע צו
צו זיין ווייב, צוגעשטעלט זיין פּויסט צו איר נאָז און אַ רעווע געטאַן:
— דו וועסט זיך דאָס אַרומשלעפּן, דו?! נבלה!
אָפּעלעך האָט אים איבער אַ מינוט ווילד אָנגעקוקט, געצישעט
מיט אירע ציין ווי אַ שלאַנג:

— וואָס טוט דיר וויי? לאָז דורך!
מאָראַלע איז ווילד געוואָרן, געוואָרפן דאָס היטל אין דר'ערד,
זיך געקלאַפט מיט די פּויסטן אין האַרץ אַריין:
— זאָל מיך אַ דונער דערשלאָגן, צי דיין ליבאוויניק וועט נאָך
היינט די ערד נישט קילן! מעג ער זיין אַ „פּאַן“, אפילו אַ גובערנאַ-
טאָר! איך בין מאָראַלע, בין איך! און מאָראַלע וועט נישט לאָזן זיין
אייגענעם טאַטן, אפילו דעם טייפל אַליין אויך נישט קריכן אין זיין
פּאַלאַטקע! זאָג, וווּ ביסטו געווען?— און ער האָט זי אַ טרייסל געטאַן.
— שלאַג! — האָט זי שטאַלץ געזאָגט און אַרויסגענומען פון די
האַר דעם צוויי-שאַרפיקן שטילעט.

זיי האָבן זיך אָנגעקוקט, דורכגעשטאַכן איינער דעם צווייטן
מיט די בליקן און זיך עטוואָס אָפּגערוקט.

פון דער ווייסל איז געקומען אָנצולויפן אַ שאַרף ווינטל, מיטגע-
בראַכט עטלעכע הויפּנס בלעטער און פאַרשווינדן מיט אַ פּייף.
מאָראַלע איז געשטאַנען אָן אַ היטל, געפילט ווי דאָס האַרץ
פלאַצט פון ווייטאַק; חשק געהאַט צו צערייסן אָפּעלעך און געקוקט ווי
איר סילוועט פאַרשווינדט ביסלעכווייז, פאַרלירט זיך צווישן די סנאַפּעס
שאַטנס, וואָס טראָגן זיך ווי שדים איבערן זאַמדיקן וועג. אין וואַלד
האַט געוויינט אַ סאָווע. מאָראַלע האָט זיך אָפּגעטרייסלט, אַריינגעמאַכט
די הענט אין די הויז-קעשענעט און אַ צעבראַכענער, אַ צעווייטאַקטער
האַט ער זיך געשאַרט ווי אַ שאַטן פון דער לאַנקע אויפן זאַמדיקן
וועג, פון זאַמדיקן וועג אויף דער לאַנקע.

ש א ט נ ס

(1915)

צווישן דעם שטאָטישן טייך און אַ גרויסן פאַרוואַקסענעם טאָד
איז געשטאַנען אַן אַלטער צוויי טורעמדיקער שַׁל אַ ס מיט אָבגע-
האַקטע שפיצן, ווי אַ חורבה. דער שלאַס איז געווען אַרומגערינגלט
מיט אַ הויכן פאַרקן פון אַכט-עקיקע שטיינער, באַדעקט פון אַלטיקייט
מיט מאַך, שוואַמען און בוימער.

אין שלאַס האָט געווינט דער כראַביע יעלענסקי - אַ גוי אָן אַ
גאַל, וואָס האָט מיט יאָרן צוריק אויסגעבויט די שול, המיד פאַזאַרגט
די שטאָט-אַרעמעלייט מיט האַרץ און קאַרטאָפֿל און די טויערן פון זיין
שלאַס זיינען פאַר יעדן געווען אָפֿן.

האַט מען די שווערע אייזערנע טויערן מיט אמאָל פאַררינגלט און
צוצוקומען צום שלאַס איז געוואָרן אממעגלעך - אַ מרה-שחורה ביז צו
משוגעת האָט זיך פאַרקליבן אין פאַלאַץ אַריין.

די פאַמיליע יעלענסקי, אוראייניקלעך פון פראַנקן דעם משיח,
איז באַשטאַנען פון אַלטן גראַף, זיין פרוי, דעם זון מאַטעווש און דער
טאָכטער עטשע. די פראַנקיסטן האָבן זיך משדך געווען נאָר צווישן
זיך - איז פון יאָר צו יאָר דער קרייזענגער געוואָרן און די שדוכים
האַט מען נאָך געשלאַסן אין די וויגן. און אַרויסגעוואַקסן איז אַ דור
פון בלאַסע נאַכט-וואַנדלער מיט טיפע שטערן-ווינקלען, חוּ משוגעת
און אייזערנער מוח זיינען געגאַנגען האַנט אין האַנט.

עטשעס חתן איז דערטרונקען געוואָרן. איז זי - אַ בלייך, בויגיק
מיידל אין גרויען, ווי אַ שאַטן, מיט שוואַרצע אומעטיקע אויגן, דינע
פיס און אַ לינגלעך פנים, ווי אַ הייליקע - פאַרזעסן.

און געטרוערט האָט עטשעס מיידלשע האַרץ, שטאַרק געטרוי-
ערט, זיך געשאַרט ווי אַ שאַטן איבערן שלאַס און געמאַלט אויף

גרויסע שטיקער לייזונט וואָס ערדיקע געשטאַלטן. און אז דאָס איז איר
 אויך דערפֿסן, האָט זי זיך פֿאַרקליבן אין איר גרויסן צימער מיט די
 העל-גרינע טאַפּעטן פֿון סאַמעט, געלעגן גאַנצע טעג אויף דער אַל-
 טער, ווייכער אַטאַמאַנע, איינגעאַטעמט דעם קיניקן ריח פֿון די שווי-
 רע, ערטער ווייז צעשפּאַלטענע שטיקער מעבל, געקוקט אויף די הויכע,
 שמאַלע, ווי אין אַ גאַטישן קלויסטער, פענסטער און מיט אַ ציטער
 געוואָרט, ווי מען וואָרט אויף אַ געליבטן, דער אָוונט זאָל קומען.
 די שוואַרצע זיידענע האָר, דינער ווי שפינוועבס, האָט זי צע-
 פּאַטלט, ברייט צעפּנט די אויגן, זיך איינגעקוקט ווי זי לאַנגע שאַטנס
 האָבן זיך לאַנגזאַם דורכגעזיט דורך די מאַטע שויבן און זיך צעלייגט
 איבער די העלע סאַמעטענע ווענט. און אז די שאַטנס האָבן געהילט
 די ווענט, זיך געלייגט סנאַפֿן-ווייז איינער אויפן צווייטן, ווי אַ שטיק
 אָפּגעבראַכענע טרעפּ, זיך צונויפגעגאַסן מיט דער שוואַרצער פּוטירטער
 פּאַדלאַגע—האָט זיך עטשע עטוואָס אויפגעוהויבן פֿון דער אַטאַמאַנע, זיך
 געטוליעט אין גרויע זיידענע שאַלן, דוכגעוואָרפן מיט זילבערנע פּעדים,
 און אירע לאַנגע, בויגיקע פינגער, וואָס האָבן אַרויסגעקוקט פֿון גרויע,
 ברייט-געפּאַלדעוועטע אַרבל — האָבן מיט אַמאָל געמאַכט עטלעכע באַ-
 וועגונגען אין דער לופט, ווי זי וואָלט גענומען עטלעכע אַקאַרדן, און
 אויף דער וואַנט האָבן זיך באַוויזן בלומען און פייגל.
 איר ווייסער האַלז האָט זיך געצויגן, געבויגן — האָט זיך דער
 האַלז אויף דער וואַנט מער געצויגן און אינגאַנצן האָט זי אויסגעזען
 ווי אַ שפּיציקער, גאַטישער האַלב-געוועלכ.
 עטשע האָט אַ דריי געטאַן מיט דער רעכטער האַנט — און אַ
 בויגיק יינגל מיט אַ שמאַל, לאַנג פנים האָט זיך לייכט באַוויגן אויפן
 סאַמעט; זי האָט אַ דריי געטאַן מיט דער לינקער האַנט — און אַ בויגיק
 מיידל מיט נאָך אַ לענגערן און שמעלערן פנים איז דעם יינגל אַנט-
 קעגן געקומען. און דאָס יינגל איז געגאַנגען צום מיידל, און דאָס
 מיידל איז געגאַנגען צום יינגל, און געדרייט און געבויגן האָט זיך דאָס
 מיידל, גערופן דעם יינגל מיט די פיס, מיטן קאַפּ, מיטן גאַנצן
 מיידלשן לייב, און דאָס בויגיקע יינגל האָט זיך געקאַרטשעט, געדרייט,
 געפּאַלן אויפן פנים, זיך געריסן צום מיידל, געוואָרן דינער און דינער
 און זיך צונויפגעגאַסן מיט די שאַטנס, מיט דער פּוטירטער פּאַדלאַגע.

טונקעלער איז געוואָרן אין צימער. און פון די שווערע, געפאל-
 דעוועטע פּאַרטיערן, פון די אַלטע אָפּגעשאַסענע גאַבעלענען, פון די
 טיפע, איינגערעמטע פּאַרטערטן, האָבן זיך גענומען טראָגן וואַסערדיקע
 געשטאַלטן. און אין די ווינקלען האָט זיך עפעס געשאַרט, טעמפּ גע-
 קלימפערט, ווי אַ טאַנץ פון סקעלעטן. און אַ סאַרשטיקט געוויין, ווי
 דאָס געוויין פון אַ קליין קינד, ווען עס כאַפט זיך אויף אין אַ
 פינסטערער נאַכט, ס'פאַררייסט די דיקע פיסלעך, ס'פאַררייסט די זיקע
 הענטלעך, פאַרגייט זיך, זוכט די מאַמע, צי ווי דאָס געוויין פון פאַר-
 ליבטע קעץ, האָט אָנגעיאָגט אין טונקעלן צימער אַ שרעק.

עטשען איז געוואָרן היימלעכער, איז זי אַראָפּגעשפרונגען פון דער
 אַטאַמאַנע, געוואָלט אַנטקעגן-גיין די באַקאַנטע געשטאַלטן, האָט זי
 מיט אַמאָל אַ צאַפּל געטאַן, ווי זי וואָלט זיך איבערגעשראַקן, געבליבן
 שטיין אַ הויכע, עטוואָס אַ געבויגענע אין לויזע, גרויע קליידער,
 דורכגעוואָרפן מיט זילבערנע פעדים, אין ברייט געפאַלדעוועטע אַרבל
 און זיך פאַרקוקט אויף אַן אַלטן פיר-עקיקן גאַבעלעך. און געדאַכט
 האָט זיך, אַז זי אַליין איז אַ שאַטן-געשטאַלט, וואָס איז נאָר-וואָס
 אַראָפּ פון דעם אָפּגעבלאַקעוועטן גאַבעלעך אין וועט באַלד צערינגען
 צווישן די וואַסערדיקע סילוועטן.

עטשע האָט געקוקט אויף דער „שכינה“ אַ ו אַ ט ש אַ.
 די „שכינה“ — אַ בויגיקע, אַ יונגע, מיט אַ לענגלעך צעשטראַלט
 פנים, אַ האַלב-נאַקעטע, אַ האַלב-געשלייערטע אין דורכזיכטיקן, ווייסן
 טוניק, איז געזעסן אויף טיף-האַריקע קצוויאַרן, זיך געשפילט מיט
 גרויסע שוורן פערל און געשמיכלט.

אַרום איז געשטאַנען אַן עהרן-וואַך פון זעקס „הייליקע שוועס-
 טער“, געהילט אין שוואַרצע, זיידענע פלאַכטעס.

יידן מיט לאַנגע בערד, ווייבער מיט צעלאָזטע האַר, בחורים מיט
 געקרוינטע פּאות, מיידלעך מיט אַראָפּגעלאָזטע צעפּ האָבן פאַרוואָרפן
 האַנט אויף אַקסל, זיך געשלאָכן אין אַ ראַד און, מיט האַלב פאַרושמו-
 רעטע אויגן, געטאַנצט אַרום דער „שכינה“.

און וואָס מער די „שכינה“ האָט זיך צעשטראַלט, אַלץ אומ-
 רויקער זיינען די „הייליקע שוועסטער“ געוואָרן, זיך געשטעלט פון
 איין פּוס אויפן צווייטן, פאַנאַנדערגעבליאַן די שוואַרצע זיידענע

פלאכטעס, גערעגט מיט די קליינע, ווייסע פיסלעך, מיט די רונדע, פוילע פלייצעס.

און לעבעדיקער איז געוואָרן דער טאָנק, און ראשער האָבן זיך געהויבן די פיס, און שטאַרקער האָט מען פאַרקוועטשט די אויגן, דען צו קוקן אויף דער צעשטראַלטער „מטרינותא“ איז פונקט אַזוי, ווי צו קוקן אויף דער צעפלאַמטער זון.

און די „שכינה“, האָט זיך אַלץ מער און מער צעשטראַלט, גע- שיקט איר השפעה דורך די פייערדיקע „צינורות“, געקושט — האָבן זיך פאַרלעך אָפגעטיילט, זיך געצלמט — גאָט פון אברהם, פון יצחק, פון יעקב, עפן אוגזערע אויגן — זיך געקושט, געפלאַכטן פון ליידנשאַפט און זיך געוואָרפן פאַר דער „מטרינותא“.

עטשע האָט זיך אַראָפגעלאָזט אויף די קני פון אַוואַטשעס בילד. פאַרמאַכט די אויגן און פון אַלע ווינקלעך האָבן זיך גענומען טראָגן צו איר יונגע מאַמעס מיט קינדער אויף די הענט. די מאַמעס האָבן זיך צעזעצט אַרום איר און געגעבן צו זיגן די קינדער.

עטשע האָט זיך אַראָפגעלאָזט אויף די קני פאַר אַוואַטשעס בילד. און זיך שטיל אָן טרערן פאַנאנדערגעוויינט. און איר מוטער, די גרעפין, אַ האלב משוגענע, איז מיט אַמאָל אויסגעוואַקסן ביי דער וואַנט. זי האָט זיך געשאַרט אַ קליינע, אַן אויסגעדאַרטע, מיט צונויפגעלייגטע הענטלעך, געקוקט אויף דער טאַכטער און געוויספערט. די קליינע גרעפין האָט זיך באַהאַלטן אונטערן הימל-בעט, פאַרבראַכן די הענט- לעך און געקלאָגט:

— פאַר אַ זינד, פאַר מיינס אַ זינד, איז דיין חתן פיאָטר אומגעקומען! וויין נישט, טאַכטער, אויף פערעלעך ליגט ער — גאַל- דענע פישלעך-מלאכימלעך היטן זיין נשמה — די גאַלדענע פישע- לעך — וויין נישט, טאַכטער — פאַר אַ זינד — פאַר מיינס אַ זינד! — — — — —

עטשע האָט דערפילט פרעמדע טויט, האָט זי צעעפנט אירע גרויסע אויגן און דערזען ווי אַ קליין קינד קריכט אַריין אויף אַלע פיר אין צימער. דאָס קינד האָט זיך אָפגעשטעלט, אויפגעהויבן דאָס קעפל און ווי אַ קליין קעצל זיך גענומען אויסרייבן די אייגעלעך און

געקוקט אויף עטשען. עטשע האָט געכאַפט דאָס קינד אויף די הענט, עס גענומען קושן, האַלזן, צעקנעפלט איר קלייד, געגעבן דעם קינד צו זויגן, אים געהאַלטן צווישן די ברוסטן און געוויינט פון פרייד. דאָס קינד האָט זיך דערשראַקן און זיך צעוויינט. עטשע האָט אים צוגעהאַלטן דאָס מיילכל, האָט דאָס קינד גאָך שטאַרקער געוויינט — האָט זי זיך צעלאַכט, זיך צעשאַטן די האַר, אויפגעטרענט מיט אַ מע-סער די פעדערנע אונטערדעק פון איר בעט, אַריינגעשטופט דאָס קינד צווישן די פעדערן און עס צוריק פאַרנייט. זי האָט צוגעבעט דאָס בעט ווי קיינמאַל גאַרנישט, ווידער געפאַלן פאַר דער „מטרינוחא“, איר געדאַנקט, וואָס זי האָט זיך צוגעהערט צו איר תפילה און איר געשענקט אַ קינד.

און פון אונטערן הימלבעט האָט די קליינע גרעפן אַלץ אין איינעם געוויספערט:

— פאַר אַ זינד, פאַר מיינס אַ זינד! פישלעך-מלאכימלעך צינדן ליכטלעך אים צוקאַפנס — אויף פערעלעך ליגט ער — פאַר אַ זינד, פאַר מיינס אַ זינד. — — —

אין זאל איז אַריינגעלאָפן מאַטעאוש, געזוכט די שוועסטער אין אַלע ווינקעלעך, זי געפונען פאַרן בילד אַ קניענדע און גענומען שרייען: — עטשע, ווו האָסטו באַהאַלטן דאָס קינד, ווו? וואָס שווייגסטו? משוגענע דו! ס'איז דאָך דער וועשינס קינד!

עטשע איז געשטאַנען אויף די קניען ווי אַן אויסגעהאַקטע, זיך קיין ריר געטאָן, פאַרכאַכט מיט ביידע הענט די אויגן און געווען זיכער אַז דער ברודער זעט זי נישט.

מאַטעאוש האָט געזען, אַז די שוועסטער רירט זיך נישט, האָט ער מיט אַן אמת אַ טראַכט געטאָן, אַז טאַמער איז עס נישט זי, האָט איר אַ גלעט געטאָן מיט אַ פינגער איבער דער באַק, צעעפנט דאָס מויל און קנולנווייט, ווי אַ קעסל לאָזט פאַרע, האָט ער אַרויסגעשליי-דערט אַן אויסטערליש געלעכטער:

— כאַ, כאַ, כאַ! כאַ, כאַ, כאַ! כאַ, כאַ, כאַ!!!

— דו לאַכסט? וואָס לאַכסטו? — האָט עטשע זיך געפרעגט.

— דו ווייסט שוין גאַר וואָס כלאַךן!

— אסור!

— מאכסט זיך. זיי זיך מודה, דו ביסט עס געווען?

— אז כווייס נישט!

— דו ווייסט נישט, זאגסטו? גוט! געדענקסט, ווען כ׳בין געווען

אין פאריז?

— אין פאריז? כא, כא, כא! פאריס איז דאך גאר אנטלאפן מיט

דער שיינער העלענע. פארוואס אנטלויפט מיט מיר קיינער נישט?
כ׳בין נישט שיינ? — האָט עטשע קינדיש געזאָגט, צונויפגענומען די
צעשאַטענע האָר, פארדרייט זיך אַ קאָקס אין מיטן קאָפּ און קאָקעטיש
געקוקט אויפן ברודער.

— אז ביסט מיט אַן אמת משוגע! מען דאַרף דיך אַריינגעבן

אין אַ משוגעים-הויז! איך דערצייל איר וועגן פאריז, מישט זי מיר
אַריין העקובעס זון. און ווייסט ווער העקובע איז געווען? אַן אויסוואַרף,
ווי אַלע ווייבער! זיך פאַרקויפט פאַר געלט, נישט געוויסט וואָס ליבע
איז! און ווען נישט זי, וואָלט די טראַיעשע מלחמה נישט געווען.

— און איך האָב ליב אַ מלחמה — האָט עטשע געשמייכלט —

דו נישט?

— האָסטו, שווייג! כ׳האָב געוואָלט עפעס דערציילן, האָט זי מיך

אינגאַנצן צעמישט. יא, פלי איך איינמאָל אַזוי, און ביי מיין רעכטער
האַנט באַגלייט מיך אַ הייליקע שוועסטער און ביי מיין לינקער האַנט
באַגלייט מיך אַ הייליקע שוועסטער. און מחנות ווייבער, מיידלעך קומען
מיר אַנטקעגן, פירן מיך אין טשענסטאַכאָווער קלויסטער. און דער
קלויסטער האָט טויזנטער צימערן און די צימערן זיינען געפאַקט מיט
ווייבער און מיידלעך. און אין איינעם פון די צימערן האָב איך דער-
זען אים, דעם הייליקן יעקב יוסף פראַנק, אין אַ הויכן טורבאַן מיט אַ
קנפּ אונטערן האַלז, ער האָט געהאַלטן אויף זיין שוויט די הייליקע
אַוואַטשאַ. און אַ ליכטיקייט האָט געשטראַלט פון זיי ביידן, מיר גע-
בלענדט די אויגן. האָב איך דערזען אַ גרויס פענסטער פון איין שויב
און דורכן פענסטער — אַן אַפּגרונט. אַ שוואַרצן אַפּגרונט, ווי דער
שוואַרצער ים. און אַ בת-קול האָט זיך געטראָגן פון איין עק וועלט
צום צווייטן:

Nostro Signor abasharo!

האָט מיך אַן אימה אַרומגענומען, כ׳האָב געעפנט די אויגן און

כ'בין געשטאנען פאר דער קירכע נאָט-דאָס. ס'איז געווען פאַרנאָכט.
אינעווייניק איז כמעט קיינער נישט געווען אַ חוץ עטלעכע הויכע ענג-
לענדער, וואָס האָבן זייערע הינט געלאָזן אין דרויסן און מיט זייערע
שווערע שטיבלעטן האָבן זיי געשטערט די שטילקייט. די הייליקע זיינען
אַרויס פון די נישעס, אַראָפּ פון די ווענט, פון די פענסטער און זיך
דורכשפאַצירט איבער דער קאַלטער פּאָדלאָגע.

— אַ סטאַטוע — אַ נאָנע אין שוואַרצן, מיט אַ בלאַס לענגלעך
פנים, פונקט ווי דיינס, האָט מיך אַזוי פאַראינטערעסירט, אַז איך בין
געשטאַנען אַ לענגערע צייט און באַטראַכט זי. די סטאַטוע האָט גע-
האַלטן אין דער האַנט אַ זילבערן צדקה-שיסעלע — האָב איך אַרייַג-
געוואָרפן דאָרט עטלעכע מטבעות און כ'האַב שוין געוואָלט אַוועקגיין,
ווי כ'האַב נישט ווילנדיק מיט דער האַנט איר אַ גלעט געטאָן און
צוגעלייגט מיינע ליפן צו איר שטערן. די נאָנע האָט אַ צאָפּל געטאָן,
מיך אָנגעקוקט און אַרויסגעלאָזט אַ געשריי. דו ביסט עס געווען, זיי
זיך מודה?

— אַרדאי איך!

אויף דער שוועל איז געשטאַנען די וועשין — אַ יונגע פּויערטע
און זיך געריסן די האָר:

— טייערער פּאָן, דערבאַרעם זיך, גיב מיר אָפּ ס'קינד!

מאַטעאוש האָט גענומען טרייסלען די שוועסטער:

— משוגענע, ס'זאָל שוין זיין דאָס קינד!

עטשע האָט זיך דערשראָקן און געוויזן אויפן בעט. מאַטעאוש
האַט צעוואָרפן דאָס בעט, געהערט ווי דאָס קינד קרעכצט, אויפגעריסן
די דעק, עס אַרויסגענומען אַ האַלב-פאַרחלשטע און אַרויס מיט דער
וועשין.

אין צימער איז געוואָרן פינסטער. עטשע איז געבליבן שטיין
ביי דער וואַנט אַ הויכע, עטוואָס אַ געבויענע, ווי אַ גאַנטישער האַלב-
געוועלב, און אויסטערליש אָן טרערן געוויינט. ערגעץ-וואו צעווייגט זיך
פויל דער קלויסטער-גלאַק: גים-באַם! גים-באַם! באַלד הערן זיך
צווערשט דינע, אַגעהאַקטע, דערנאָך אַלד שטאַרקערע טענער פון דער
רוסישער צערקווע: דין! דין! דין! די טענער ווערן שטאַרקער,
שטאַרקער, ווילן דאַכט זיך איבערשטייגן איינע די צווייטע, מיטן זיך

אויס, טרייסלען די אלטע שויבן פון שלאָס און הילכן אָפּ איבער דעם פּינסטערן צימער.

די קליינע גרעפן, די מאַמע, האָט זיך אַרויסגעשאַרט פון אונטערן הימעל-בעט, צו צו דער טאַכטער, זיך געטוליעט אַרום איר קלייד ווי אַ קינד, פאַרבראַכן די הענטלעך און געוויספּערט:

— פאַר אַ זינד, טאַכטער, פאַר מיינס אַ זינד! אויף פּערעלעך ליגט ער — — פּישעלעך-מלאַכּימלעך היטן אים — — צינדן פאַר זיי, נשמה גאַלדענע ליכטלעך — — פאַר אַ זינד, טאַכטער — — פאַר מיינסן אַ זינד... —

2.

עטשע איז לייכט געשלאָפּן אין איר שוואַרץ ביינערנעם הימעל-בעט, וואָס איז געשטאַנען אַנטקעגן פענסטער. איר בלייכע האַנט, מיט די דינע בלייכע פינגער איז נאַכלעסיק געלעגן אויף די זילבערנע בלומען פון אַ צעוואָרפן שטיק בראַקאַט.

אַ פולע לבנה האָט זיך געשפּאַרט דורכן גאַטישן פענסטער מיט די קאָלירטע שויבן — האָבן זיך קאָלירטע שאַטנס צעלייגט איבער די ווענט, איבער דער שוואַרצער פּאָדלאָגע. אַ בלאַסער זילבערנער שטראַל האָט זיך געצויגן פון פענסטער צום הימעל-בעט, זיך פאַרפלאַנטערט אין עטשעס האַר, געקושט אירע פאַרמאַכטע אויגן, זיך פאַרגנבעט הינטערן שוואַרץ-זיידענעם נאַכט-העמד און געוואַרעמט, געגלעט ווי מיט לאַנגע שטרויס-פּעדערן. און אירע בלאַסע באַקן האָבן זיך געצונדן, געלאָזן מיטן אָפּשיין פון פּאָלירט זילבער און בלוטיקע רויזן.

אַ בענקשאַפט האָט עטשען אַרומגענומען — האָט זי פאַרבראַכן אין שלאָף אירע בלייכע הענט און געציטערט. און די שאַטנס, ווי מאַסקירטע לצים, האָבן זיך געשאַרט פון די ווענט אויף דער פּאָדלאָגע, פון דער פּאָדלאָגע אויף די ווענט, פאַרשוונדן און איבערגעלאָזט נאָך

זיך א צעשווומענעם שאַטן. און דער זילבערנער שטראַל האָט געגלעט געוואַרעמט, זיך פאַרקלייבן אויף די פאַרמאַכטע אויגן-לעפלעך - האָם עטשע דערזען אַ פּיאָלעט אָפּגרונד, דורכגענומען מיט מאַטע זילבערנע שטרייפן. אין אָפּגרונד אויף פלייכע פערל איז געשלאָפּן פּיאָטר, אַזאָ פּרישע. מלאכים-גאַלדענע-פּישעלעך האָפּן געצונדן פּיערלעך, שטיל און טרויריק געזונגען - האָט עטשע אָנגעקלאַפּט אין אַ גאַלדן פּליגעלע :

- מלאַכל, מלאַכל, זאָג פּיאָטרן, אַז כ'בין געקומען.

- ווי זאָל איך אים זאָגן, שיינע פּרינצעסן, אַז ער האָט זיך נישט געהייסן וועקן.

עטשע האָט אַריינגעשטעקט דאָס גאַלדענע מלאַכל זיך אין די האָר און אָנגעקלאַפּט אין אַ צווייט גאַלדן פּליגעלע :

- מלאַכל, מלאַכל, זאָג פּיאָטרן, אַז כ'קאָן מער נישט וואַרטן !

- ווי זאָל איך אים זאָגן, שיינע פּרינצעסן, אַז - -

און איינציקווייז האָט עטשע אַריינגעשטעקט אין אירע צעפאַטלעטע האָר די גאַלדענע מלאַכילעך. זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קניען, צופּוסנס פּיאָטרן, גענומען זיין טויטע האַנט און געקוקט אין זיינע אויגן. פּיאָטר האָט געצימערט, זיך געטרייסלט, געעפנט די אויגן און געשמייכלט :

- און איך וואַרט שוין אויף דיר אַזוי לאַנג !

און דער זילבערנער שטראַל האָט געגלעט, געוואַרעמט, איינגע-רוימט סודות אין אויער, געוועקט פאַרשיידענע פאַרלאַנגען - האָט עטשע מיט אַמאָל דערזען ווי אַ ריז מיט איין אויג אין קאַפּ שטייט אין מיטן אָפּגרונט, רייסט שטיקער פּיאָלעט, שטיקער זילבער, דריוולט עס, וועבט אַ שטראַל. און דער שטראַל, מיט זיין פּיאָלעט-זילבערנעם צינגל, פאַר-קלייבט זיך אונטער די פאַכוועס, פּריט, שטעכט, וויקלט זי ארום אינ-גאַנצן - האָט עטשע געציטערט, נישט געקאָנט מער איינליגן אין איר שוואַרץ-פּיינערנעם בעט, זיך אויפגעוועצט, פאַרביסן ביז צום בלוט די ליפּן און געוויינט פון בענקשאַפּט, געוויינט פון צער. קלינגענדע, ביי-גערנע קנאַכן האָפּן זיך געשאַרט איבער סטרונעס און טיף פון סאָר אַרויס האָט זיך געטראַגן אַ שטיל געזאַנג, א טויט געזאַנג, זיין געזאַנג :

אין דער פינסטער זיינען דינע אויגן שענער,
 ציטערקער, בויגזאַמער ביסטו.
 דאַמאַס איז דיין קליינער פּוס נאָך קלענער,
 ציטערקער, בויגזאַמער ביסטו

אין דער פינסטער קלינגט דיין ווייכע שטימע ווייכער,
ציטעריקער, בויגזאמער ביסטו.
דיינע פינגער ווערן בלייכער, ווייכער,
ציטעריקער, בויגזאמער ביסטו.

און ווי פון א פארבארגענער האנט געשטויסן, איז עטשע גיך
אראפ פון בעט, געעפנט די גלעזערנע טיר, וואס פירט אין סאך אריין
און א בויגיקע, א בארוועסע אין בלויון שווארץ-זיידענעם נאכט-העמד,
מיט צעשאטענע האר דינער פון שפינוועבס, האט זי זיך געשארט
איבערן סאך, מיטגעוונגען מיט א פארשטיקט קול, ווי דער קלימפער
פון ביינער פון טויטע - ציטעריקער, בויגזאמער ביסטו - און גע-
ציטערט, געציטערט ווי נאך א מיידל קאן ציטערן ווען זי דארף
באלאנגען דאס ערשטע מאל דעם מאן.

און די נאכט איז געווען אן אויסגעשטערנטע, א לבנהיקע. און
די בוימער געהילט אין גרויען פון ביידע זייטן אלעע האבן זיך ווי גע-
בויגן, זיך צונויפגעקומען מיט די שפיצן. - און די אלעע האט אויסגע-
זען ווי א האלב-פינסטערער טונעל. א בארוועסע האט עטשע געשפרייזט
איבער דער זאמדיקער אלעע, איבערגעלאזט הינטער זיך קליינע פיס-
טריט און, ווי א פארפשופטע, זיך איינגעהערט ווי ערגעץ דארט
צווישן די ביימער וויינען פארליבטע קעץ, און די קעץ ווי קליינע קינדער,
זיינען זיך פארגאנגען העכער און העכער, זיך מימ אמאל אפגעריסן -
האט עטשע זיך אויף א רגע אפגעשטעלט, צעעפנט אירע דינע ליפן,
פארקוועטשט די ווייסע ציין, זיך איינגעהערט, ווי די נאכט ארום איר
פלאצט:

— ציטעריקער, בויגזאמער ביסטו!

מיט אמאל האט עטשע גענומען ציטערן - דערפילט דאס איי-
גענע הארץ. זי האט אויסגעשטרעקט אירע בלייכע הענט און ווי א
יונגע סאמקע גענומען שמעקן מיט די נאז-פליגל. א רגע - און ער
וועט ארויס פון דער צווייטער אלעע. א רגע - און זי וועט זיך וויגן
אין זיינע ארעמס.

פון א צווייטער אלעע איז איר אנטקעגן געקומען מאטעאוש, א
הויכער, א בארוועסער אין א לאנג, שווארץ, זיידן נאכט-העמד מיט א
גרויסן גאלדענעם צלם אויפן האלד.

שטומע האָבן זיי זיך אָנגענומען פאַר די הענט און געשפרייזט איבערן זאַמד. זי האָט זיך געטוליעט צו אים, געפילט די וואַרימקייט פון זיין לייב און אַ ליידנשאַפטלעכע מידיקייט האָט זיך צעגאַסן איבער אירע אַלע גלידער.

אַ שאַטן איז אויסגעוואַקסן צווישן זיי. האָט עטשע אַ פאַרצאָ-
פלטע אַרומגעכאַפט מאַטעאושן:

— טייערער פּיאָטר, כ'האַב מורא — באַהאַלט מיך — — אָט
גייט אונז מאַטעאוש נאָך!

מאַטעאוש האָט זי גענומען אויף דער האַנט, זי געטוליעט ווי
אַ קליין קינד. די ביימער האָבן שלעפּעריק געוויספּערט:

— אַוואַטשא — מיין אַוואַטשא —

די ביימער האָבן שלעפּעריק געוויספּערט, פאַרשכורט, און די
שאַטנס פון די ביימער האָבן זיך געפלאַכטן אונטער דער בלייכער לבנה
און אויסגעזען ווי גרויע געשטאַלטן. און טיף אין גראַז האָבן מיליאָנען
באַשעפענישן זיך געפאַרט, אָנגעפילט די לופט מיט בלומען — האָט
אַלץ אַרום דערפילט אַ מידיקייט און ליפּן האָבן געזוכט ליפּן.

— ביסט מיר, פּיאָטר?

זיי האָבן זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ באַנק געפלאַכטן פון צווייגן.

— דו ווייסט — האָט עטשע געוויספּערט — דו זעסט אויס ווי

מיין ברודער מאַטעאוש.

— און דו- האָט מאַטעאוש געענטפּערט-ווי מיין שוועסטער עטשא,

שטומע, גליקלעכע זיינען זיי געזעסן, געזשמורעט די אויגן —

כּוואַליעס ליכט האָבן זיך געטראַגן איבער זייערע קעפּ אין פון דעם

ליכט האָט זיך אַרויסגעשניטן דער גרויער שאַטן, געקוקט פאַרעקשנט-

האַט עטשע דערזען איר ברודער און פון שרעק אַרומגעכאַפט מאַטע-

אושן. ביידע האָבן זיך אַ וואַרף געטאַן אויפן שאַטן. און משוגענע,

אין דרייען געבויענע, האָבן הענט געזוכט הענט, ליפּן — ליפּן. און

דער שטראַל מיטן פּיאָלעט-זילבערנעם צינגל איז דורך ווי אַ בליץ,

זיי פאַראַלזירט — האָבן זיך שטיקער ליכט אָנגעשלאָגן אָן טענער

כּוואַליעס און אַלץ אַרום האָט שווער און אָפּגעהאַקט געוויספּערט:

„ניטריקער בויגזאָנער ביסטו!“

א י נ ה א ל ט

זייט	
5	א ראָמאַן פֿון א פּערד־גנב (1912)
115	אויף יענער זייט בריק (1910)
133	לייבקע מוזיק (1910)
141	קאָנטראַבאָנדיסטן (1915)
149	א פּרינצעסין (1913)
157	אין וואַלד (1914)
177	דער משפּט (1914)
195	ציגיינער (1914)
225	שאַטנס (1915)

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין
די ווערק פון י. אַפּאַטאַשו

אין צען בענדער:

א ראַמאַן פון אַ פּערד־גנב (נאַוועלן)

אונטערװעלט (נאַוועלן)

היברו, (ראַמאַן)

אַליין (ראַמאַן)

לינטשעריי (נאַוועלן)

אין פּוילישע װעלדער (ראַמאַן)

1863, 2טער טייל פון דער טרילאָגיע „אין

פּוילישע װעלדער“ (ראַמאַן)

אַרום די חורבות (נאַוועלן)

אויף זייטיקע װעגן

פּרויען